4 Italian, 1468

434. Manuscript on Vellum. Ambrosius (St.). Hexameron. [The Six Days of the Creation.] In red and brown ink, signed by Guillermum de Cruce. *104 leaves.* Perfect. Small 4to, vellum, gilt line border on sides, gilt panelled back, red edges. Sæc. XV, 1468

At the end of the text is the inscription: "Iste liber est domus Montelli ordinis cartusie, dyocesis Tarvisine. Scriptus per me fratem Guillermum de Cruce professum ejusdem domus 1468." The Carthusian monastery of Montelli in the diocese of Treviso was founded in 1353. On the last leaf are added a story of St. Hugh of Grenoble headed, "De vero judicio judicando," and another, "Nota pulcrum exemplum de quodam pagando" from the "Thesaurus Pauperum," and lastly the interpretation of the text in Matthew, XXVI (verse 52): "All they that take the sword shall perish with the sword," by Alanus of Lille.

[illegible] 1/30/1923

ix Days of
DE CRUCE.
s, gilt pan-
XV, 1468
telli ordinis
e professum
ocese of Tre-
of Grenoble
emplum de
pretation of
shall perish

2

In noīe dei p̄ris oīpotētis Et gloriose
uirginis marie. Incipit examerō sancti
ambrosij epi mediolanensis doctoris eximij.
Et est domꝰ montelli ordinis cart.

Tantū ne opinionis assūpsisse hoīes
ut alij eorꝫ tria pncipia ↄstitue
rēt· omnium deū· et exēplar· ⁊ ma
teriā· sic plato discipuliqꝫ eiꝰ· et
ea īcorrupta ⁊ īcreata ac sine ī
itio esse asseuerarēt· deūqꝫ nō tanq̄ creato
rē materie· sꝫ tanq̄ artificē ad exēplar· hoc
ē ideā intendentē· fecisse mūdū de materia
quā uocāt ylem· q̄ gignēdi cās rebꝰ oībꝰ dedisse
asserit/ ipsūqꝫ mūdū īcorruptū nͤ creatū
aut factū extimarēt· Alij quoqꝫ ut aristo
tiles ↄ suis discipulis disputādū putāt· duo
pncipia ponere materiā ⁊ speciē· et terciū
ↄ hiis q̄d opatoriū dr̄· cui suppeteret ↄpetēt
efficere· quod ad oriendū putasset/ Quid igi
tar īconueniens q̄ ut eternitatē opis cū dei
oīpotētis ↄiūgerēt eternitate· uel ipꝫ opꝰ
deū eē dicerēt/ ut celū et terrā et mare di
uinis prosequerent honoribꝫ/ Ex quo factū est
ut ptes mūdi deos eē crederēt· q̄uis de ipo
mundo nō mediocris int̄ eos q̄stio sit/ Nam
pitagoras unū mūdū asserit/ alij īnumera
biles dicūt eē mūdos· ut sc̄psit democritꝰ
cui plurimū de fisicis auctoritatis uetustas
detulit/ ipꝫ quoqꝫ semp fuisse et fore aristo
tiles usurpat dicere/ Contra aūt plato
nō semp fuisse et semp fore p̄sumit astruere.
plurimi uero nec fuisse semp nͦ semp fore
sc̄ptis suis testificātur/ Inter has dissensio
nes eorꝫ q̄ potest eē ueri estimatio· qn alij ipꝫ

Idea dr̄ eē exē plar ut forma alicuiꝰ rei.

Domꝰ montelli ordinis cart· dyoces· taruisie ·N· 10·

mūdū deū ēē dicat / qd ei mens diuina ut pu
tāt ī esse uideat / Alij ptes eē / alij utrūqz ī quo
neqz figura sit deor· neqz nūs neqz loc⁹· aut in
ta possit· a cura ꝯphendit / Siqdē mūdi esti
matiōē uolubilē / rotūdā / ardentē / ꝯbusdā
ī citatā motib⁹ sīi sensu deū ꝯueiat ītelligi·
q alieno nō suo motu ferat / Unde diuino
spū p̄uidēs scs moyses hos hoīm errores fore·
et iā forte cepisse· ī exordio sīmois sui ait / In
pncipio fec ds celū ⁊ trā / Initiū rerū auc
torē mūdi· creatorē materie / ꝯphendēs / ut
deū cognosceres ante ītiū mundi eē· uel
ipz eē initiū uniuersor / Sic ī euāgelio dei
fili⁹ dicētib⁹ sibi· tu qs es· Respōdit / Initiū
q et loquor uobis / Et ipz dedisse gignendis reb⁹
initiū· et ipz eē creatorē mūdi· nō ydeā quādā
ducē imitatorē matie / Ex qua nō ad arbitriū
suū· sz ad speciē ꝓpositā sua opa ꝯformauit / Pul
cre quoqz ait / In principio fecit· ut ī ꝯphensi
bile celeritatē opis exprimeret· cū effectū p̄us
opatiōis īplete qͥ iudiciū cepte explicuisset /
Moyses. Cuius hoc dicat aduertē debem⁹ / Moyses uti
qz ille erudit⁹ ī oī sapiētia egyptior· quē de
flumie collectū filia pharaonis ut filiū dilexit·
et subsidijs regalib⁹ fultū oīb⁹ secularis pru
dentie disciplinis īformari atqz īstrui desi
derauit / Qui cū de aqua nom̄ accepit· non
putauit tn̄ dicēdū qͥ ex aqua cōstaret oīa
·i· q̄dā phs ut thales dixit / Et cū eēt ī aula educatus
regia· maluit tn̄ ꝓ amore iusticie subire
exiliū uolūtariū· qͥ ī tirāpnidis fastigio
pcti pfūctiōē delicijs acqrē / Denīqz pus
qͥ ad populi liberādi mun⁹ uocaret· natu
rali equitatis studio puocat⁹· accipiētē ī

iuria de popularib9 suis ult9 · i uidue se se
dedit · uoluptatiqz excipuit · atqz oīs regie
dom9 declinās tumult9 · i secretū ethyopie
se gtulit ¶ Ibiqz ceteris negocijs remot9 · to
tuz diuīe cognicōi aīum̄ i tēdit / ut gloriā
dei uidēt faciē ad faciē ¶ Cui testificatur scp
tura · qz nemo surrexit aplius ppha i isrl sic
moyses · q sciuit deū facie ad faciē · nō i visio
ne · neqz i sōpno · sz os ad os gsumo deo locut9
est / Neqz i specie · neqz p enigmata · sz clara
atqz pspicua psentie diuīe dignatiōe dōat9
¶ Is itaqz moyses aperuit / os suū · et effudit
que dūs loqbatur · scdz qd ea dixerat cū eū
ad pharaonē dirigeret ¶ Vade et ego apiā
os tuū · ⁊ istruā te qd debeas loq / Et eū si
qd de poplo dimittendo dicēt · a deo accepat /
qnto magis qd de celo loqret ¶ Deniqz non
in psuasione hūane sapiētie · nc i philozophie
simulatorijs disputatiōib9 · sz i ostensione
sps et uirtutis tamqz testis diuini opis · auso
est dicē / In pncipio fec de9 celū ⁊ terraz ¶ Nō
lle ut athomoꝝ cōcursiōe mūd9 coiret · serū atqz o
ciosū expectauit negociū · neqz disciplulū
quedā materie quā gtēplādo mūdū posset
effigē · sz auctorē deū exp̄medū putauit ¶ Ad
uertit eī uir plen9 prudētie · q visibiliū at
qz i uisibiliū substantiā · et causas rex mēs
sola diuīa gtineat · nō ut philozophi dispu
tāt / ualidiorē athomoꝝ gplexionē pseue
rantie iugis pstare causaz iudicauit / q te
laz aranee texerēt ¶ Qui sic minuta et in
substantiua principia celo ac terris darent
¶ Que ut fortuito giūgerēt · ita fortuito ac
temere dissoluerent · nisi i sui gubernatoris

Athomi dicūt[ur] ee illi tenuissimi pulueres q appent i radio solis · q diui di nō possūt

diuina uirtute costaret. Nec immerito gubernatorem nesciunt qui non nouerunt deum per quem omnia reguntur et gubernantur. Sequamur ergo eum qui et auctorem nouit et gubernatorem. nec uanis abducamur opinionibus. In principio inquit. Quia bonus ordo. ut illud primum asserat. quod negare consueuerant. et cognoscerent principium esse mundi. ne sine principio mundum esse homines arbitrarentur. Unde et dauid cum de celo et terra et mari loqueretur ait. Omnia in sapientia fecisti. Dedit ergo principium mundo. dedit et creature informem materiam ne increatum et diuine consortem substantie crederemus. Et pulchre addidit fecit. ne mora in faciendo fuisse extimaretur. ut uel sic intelligerent homines. quod incomparabilis operator esset. qui tantum opus breui exiguoque momento sue operationis absolueret. ut uoluntatis effectus sensum temporis preueniret. Nemo operantem uidit. sed agnouit operatum. Ubi igitur mora. cum legas quia ipse dixit et facta sunt. ipse mandauit et creata sunt. Nec artis igitur usum. nec uirtutis expendit. qui momento sue uoluntatis maiestatem tante operationis impleuit. ut ea que non erant esse faceret tam uelociter. ut neque uoluntas operationem preuenieret. nec operatio uoluntati. Miraris opus. queris operatorem. Quis principium tanto operi dederit. quis tam cito fecerit. subiecit statim dicens. Quia deus fecit celum et terram. Audisti auctorem. dubitare non debes. Hic est in quo benedixit melchisedech abraham patrem multarum gentium dicens. Benedictus abraham deo summo. qui fecit celum et terram. Et credidit abraham et ait. Extendo manum meam ad deum summum qui fecit celum et terram. Uides quia hoc non homo inuenit. sed deus annunciauit. Deus est enim

Quis est melchisedech.

melchisedech q̄ ē rex pacis et iusticie/ nec
ĩiciū dierū· nec finē hn̄s· Nō mir ergo si de9
q̄ ē sn̄ ĩitio· ĩiciū oīb9 dedit/ ut q̄ nō erāt ee·
ĩciperent Nō mir si de9 q̄ oīa uirtute sua cō
tinet/· et ĩ cōphēsibili maiestate vniūsa cōplec
titur· fecit hec q̄ uident· cū ēe illa fecerit q̄
nō uident· Inuisibilia aūt hiis q̄ uident poti
ora ēe q̄s neget cū ea q̄ uident tēpalia sīt· e
terna aūt q̄ nō uident· Q̄s dubitet q̄ deus
hec fecerit· q̄ p pphā locut9· ait/ Q̄s mens9 ē
manu aquā· et celū palmo· et vniūsā terrā
clausa manu· Q̄s statuit mōtes ĩ libra· et
rupes ĩ statera· et nemora ĩ iugo· Q̄s cogno
uit sensū dn̄i· aut quis cōsiliari9 ei9 fuit· ut q̄s
ĩstruxit eū· De quo ēt alibi legim9· qr te
net creaturā terre· et terrā uelut nichilū fecit
Et ieremias ait Dīj q̄ nō fecerūt celū et terrā
peribunt a terra· et de sub celo isto Dn̄s q̄ fecit terrā
in uirtute sua et correxit orbē ĩ sapientia sua·
et ĩ sua prudentia extendit celū· et multitu
dinē aq̄ ĩ celo Et addidit/ Infatuat9 ē hō a
sciētia sua· Q̄ ei corruptibilia mūdi sequr·
et ex hiis putat q̄ diuine nature possit cōprehē
dere ueritatē· quō nō ĩfatuatur uersutie dis
putatiōis astutiā· Cū ergo tot oracla audi
as· qb9 testificatur dn̄s q̄ fecerit mūdū/ noli eū
sn̄ principio ēe credere· qr quasi spera mū
dus ēe dicatur· ut pncipiū ei9 nullū uideatur
stare Et cū ĩ tonat quasi ĩ circuitu oīa cōmo
uent· ut unde ĩcipiat· ubi desinat/· non
facile cōphendas· qr circuit9 pncipiū· sensu
colligē ĩpossibile hēt· Nec ēi spe potest
ĩiciū reperiri· ut unde glob9 lune· ut ubi desi

nat menstrua lune defectio. Neqꝫ ūo si ipe nō
ꝯphendas. ideirco nō cepit. et nequaqꝫ desinet
Si ipe cerutū ut atramēto. ut graphio ducas.
uel centro expmas, unde cepis. aut ubi desieris
in teruallo interposito. nō facile ut oculis col
ligis. ul mēte repetis. Et tn̄ et cepisse, et desi
uisse te. ipe tibi testis es. Nā et sensus subter
fugit. ueritatē nō subruit. Que aut initiū
hnt, et finē hnt. Et qbus finis dat. initiū datū
cōstat. Finē aūt mūdi futurū ipe saluator docet
in euāgelio suo dicens. preterit eni figura hui mū
di. et celū et terra pribūt. Et infra. Ecce ego
nobiscū sū usqꝫ ad consummatione seculi. Quo g
coeternū deo mūdū asserit, et creatori omiū
sociat atqꝫ equale ee disputat creaturā. corpusqꝫ
materiale mūdi. inuisibili illi atqꝫ inaccessibili
nature diuine ꝯiungēdū putat. cū partes scdm suā
sententiā nō possint negare. qm cuius partes cor
ruptioni mutabilitati subiacet. huius necesse ē
uniuersitatē isdē passionibus qbus ipe portiones eius
sunt obnoxie subiacere. Principiū igr ee docet q
dic. In principio fecit ds celū et terrā. principiū
aut ad tempus refert, aut ad numerū, aut ad fundame
tū, quo in edificanda domo initiū ē fundamētū
Principiū quoqꝫ et conuersionis, et depravationis dici
posse. scripturā cognoscimus auctore. Est et principiū
artis. ars ipsa. ex qua artificiū diuersorum deinceps
incepit operatio. Est ee principiū bonorum opū finis
optimus. ut inicie principiū ē deo placere qd fa
cias. Et eciā ad conferēdū hominibus subsidiū. maxime
puocam. Est ee uti diuina. q hac exprimit ap
pellatione et ad tempus refert. Si uelis dicere in quo
tempore ds fecit celū et terrā. idest in exordio mūdi.
qn fieri cepit. sic ait sapiētia. Cū pararet

celum in illo erat. Ad numerum autem si referas, ita convenit
ut accipias: In primis fecit deus celum et terram, deinde
colles, regiones, fines inhabitabiles. Vel sic: Ante
reliquas visibiles creaturas, diem, noctem, ligna
fructifera, animantium genera diversa, celum et terram
fecit. Si vero ad fundamentum referas principium, ter
re fundamenta esse legisti dicente sapientia: quando for
tia faciebat fundamenta terre, eram penes illum
componens. Est etiam bone principium discipline, sicut est
illud: Initium sapientie timor domini. Qui enim timet dominum de
clinat errorem, et ad virtutis semitam vias suas di
rigit. Nisi enim quis timuerit deum, non potest renun
ciare peccato. Quod etiam et de illo possumus accipere:
Mensis iste initium mensium erit vobis. Quamvis secundum
tempus istud accipiatur, quia de pascha domino loquebatur,
quod in initio veris celebratur. In hoc ergo principio
mensium celum et terram fecit, quod inde mundi capi
oportebat exordium, ubi erat opportuna omnibus ver
na temperies. Unde et annus mundi ymaginem
nascentis expressit, ut post hibernas glacies atque
hiemales caligines serenior solito verni temporis
splendor eluceat. Dedit ergo formam futuris annorum
curriculis mundi primus exortus, ut ea lege annorum
vices surgerent, atque in initio cuiusque anni produceret
terra nova seminum germina, quemadmodum primum dominus deus di
xerat: Germinet terra herbam feni seminantem semen
secundum genus et secundum similitudinem, et lignum fructiferum fa
ciens fructum. Et statim produxit terra herbam feni
et lignum fructiferum. In quo nobis et moderationis
perpetue divina providentia et celeritas terre ger
minantis ad estimationem verne suffragatur etatis.
Illa enim si quocumque tempore et deo iubere promptum fuit
et terrene obedire nature, ut inter hibernas glaci
es et hiemales pruinas celestis imperii fotu ger

minās terra fenū pducat / nō erat tñ dispositi
onis eẜne rigido stricta gelu ī uirides subito
fructꝰ laxare arua. atqꝫ horrētibꝰ pruinis flo
rulēta miscere. Ergo ut ostēderet sēptā ueris tē
pora ī ꝯstitutiōe mūdi. ait. Mensis hic nobis ī
itiū mēsiū pmꝰ ē nob ī mēsibꝰ ān. pmū mē
sez uernū tēpꝰ appellās. Decebat eciā pncipiū
ān. pncipiū ēe gnātiōis. ꝛ ipaz gnātiōez mol
liorībꝰ auris fouere. Neqꝫ eñ possent tenera rer
exordia. aut asperioris laborē tollerare frigoris.
aut torrētis estꝰ ī iuriā sustinē. Simul illd' ad
uertē licet. qr uere ꝯcurrit. ut eo tpre uideat'
ī hāc gnātiōez. atqꝫ ī hos usus ingressꝰ tribut'.
q tpre ex hac gnatione ī regnātiōez legiptimꝰ
est transitꝰ / Si qdē uerno tpre filij isrl egyptū
reliquerūt. ꝛ p mare trāsierūt. baptizati ī nube
ꝛ ī mari. ut apls dixit. Et eo tpre dnī quot ānis
singlis ihu xpi pascha celebrat'. Atqꝫ ē trāsitꝰ
a uicijs ad uirtutē. A passiōibꝰ carnis. ad grāz
sobrietatēqꝫ mētis. A malicie neqciaqꝫ fer
mēto. ad ueritatē et sinceritatē. Regenātis
itaqꝫ dr. Mensis hic nobis ī itiū mēsiū pmꝰ
ē nobis ī mēsibꝰ ān. Derelinqt eñ et despicit
q abluit' ītelligibilē illū pharao principē
istiꝰ mūdi dicēs. Abrenūtio t' dyabole. et an
gelis tuis. ꝛ opibꝰ tuis / Nec iā suiret ei uel
terrenis huiꝰ corpōis passiōibꝰ. uel depuate
mētis errorībꝰ. q demersa ōi malicia uice
plūbi bōis opibꝰ dextā leuaqꝫ muītꝰ. ī offenso
secli huiꝰ freta studet uestigio trāsire. In lib°
quoqꝫ q ī scribit' de numeris. ait scriptura.
Initiū nationū amalech. et semen eiꝰ pibit.
Et utiqꝫ nō oīuz nationū pmꝰ ē amalech.
Sz qr p ī temptatiōez amalech rex accipit' ī

quoꝝ. Inq aut̄ gen̄tis ſt. Und̄ ne p̄ncipiū huꝰ
mūdi accipe debeamꝰ. q i pat nationib; uolūta
tē ſuā facietibꝰ cuiꝰ ſemen pibit. Semen aut̄
eiꝰ impii et ifideles ſt. qbꝰ ait dn̄s. Vos ex pr̄e
dyabolo eſtis. Eſt et iā īitiū miſticū. ut ē illud
Ego ſū p̄mꝰ ⁊ nouiſſimꝰ. ī itiū ⁊ finis. Et illud
ī euāgelio p̄cipue qd̄ iterrogatꝰ dn̄s qs eſſet
reſpōdit. Initiū q et loquor uobis. Qui nūc et
ſcdm̄ diuītatē ē initiū oīuꝫ. qꝛ nemo ān̄ ipꝫ.
⁊ finis. qꝛ nēo ult̄ ipm̄. Et ſcdꝫ euāgeliū. ī itiū
ē uiaꝝ dn̄i ī opa eiꝰ. ut p ipꝫ diſcāt hoīu gn̄ꝰ
uias dn̄i ſeq. et opari opa dei. In hoc ḡ p̄ncipio
ideſt ī xp̄o. fec̄ deꝰ celū ⁊ terrā. qꝛ p ipꝫ oīa facta
ſt. ⁊ ſiñ ipo fcm̄ ē nichil. Qd̄ fcm̄ ē ī ipo uita eſt.
qꝛ ī ipo ꝯſtant oīa. et ipē eſt p̄mogenitꝰ oīs cre
atē. Siue qꝛ ān̄ oīꝫ creatarꝫ. ſiue qꝛ ſcē. qꝛ pri
mogeniti facti ſt. ut p̄mogenitꝰ iſrł. Nō qꝛ ān̄
oēs. ſꝫ qꝛ ſactior ceteris. Rex ait deꝰ ſup oīꝫ creatarꝫ.
⁊ ſm̄ corporis ſuſceptionē. qꝛ ſolꝰ ſiñ pcc̄o. ſolꝰ ſiñ
uanitate. Oīs aut̄ creata. ſubiecta ē uanitati.
Poſſumꝰ et ītelligē. In p̄ncipio fec̄ deꝰ celū et
terrā. ideſt ān̄ tēpꝰ. ſic ī itiū uie. nudū uia.
et ī itiū domꝰ. nudū domꝰ. Uel qꝛ alii dixerūt
ī cephaleon quaſi ī capite. qᵒ ſignificat ī breui et
ī exiguo momēto ſūma opationis ipleta. Sūt
ergo et q p̄ncipiū nō p tēpore accipiūt. ſꝫ ān̄
tēpe. Et cephaleon ut caput. ut dicamꝰ latine
qſi ſūma opis. qꝛ rex uiſibiliū ſūma. celū et
terra eſt. Que nō ſolū ad mūdi huꝰ ſpectare
uidet̄ ornatū. ſꝫ et ad īdiciū rex īuiſibiliū.
et quoddā augmētū rex q mūdū uident. ut ē
illd̄ ꝓpheticū. Celi enarrat gliā dī. ⁊ opa manuū
eiꝰ ānūtiat firmamētū. Quod ſicutꝰ aplꝰ. aliis
uerbis ī eadē ꝯcluſit ſnīa dicēs. qꝛ ī uiſibi

lia ei⁹ p ea q̄ fc̄a ſt itelligit. Auctorē eꝫ āge
loꝝ et dn̄ationū ⁊ potestatū facile itelligim⁹
eē. q̄ monito ipi ſui hāc tātā pulcͭudinē
mūdi ex nichilo fec̄ eē q̄ nō erat. et nō de ex
tātib⁹ aut rel⁹ aut cauſis donauit hēc ſubſtātiā.
Est g° hic mūd⁹ diuīe ſpecimen opationis. qꝛ dū op⁹
uidet· pferꝛ opator. Naꝫ iſtaꝝ artiū alie
ſt actuoſe. q̄ ſt in corpois motu aut ſono uocis.
ceſſauit mot⁹. ⁊ ſon⁹. nichil ſupfuit. ut rema
ſit ſpectātib⁹ ut audiētib⁹. Alie theorice q̄
uigore mētis exercēt. Alie hui⁹modi ut
ceſſante quoqꝫ opationis officio. opis mun⁹
appareat. ut edificatio atqꝫ textura q̄ eē ta
cente artifice pitiā ei⁹ oſtēdāt. ut opatori
opis ſui teſtioniū ſuffraget. Similit' etiā
hic mūd⁹ diuīe maieſtatis iſigne ē. ut per
ipꝫ dei ſapia maifeſtet. Quē uidēs pp̄ha. ſimul
et ad iuiſibilia oclos mētis attollēs. ait. Quā
magficata ſt opa tͣ doe. oia iſapia fecisti. Nec
ocioſe ubiqꝫ factū legim⁹. qꝛ gētiles pleriqꝫ
q coetnū deo mūdū uoluīt eē. q̄ſi adūbratio
nē uirtutis diuīe. aſſerūt eū ſua ſpōte ſubſiſtē.
Et q̄uis cauſā ei⁹ deū eē fateāt. cauſā tñ fem
uoluīt. nō ex uolūtate et diſpoſitiōe ſua. ſꝫ ita
umbre eā corp⁹ eſt. Adheret eiꝫ umbra corpori.
⁊ fulgor lumini. natali magis ſocietate. q̄ uo
lūtate arbitrij. Pulcre q̄ ait moyſes. qꝛ fec̄
ds celū et terrā. Nō dixit qꝛ ſubeſſe uoluit fec̄.
Nō dixit. qꝛ eiꝫ mūdo ut eēt pbuit. ſꝫ fecit.
quaſi bon⁹ qd' foret utile. q̄i ſapiēs qd optimū
iudicabat. q̄i ops qd āpliſſimū puidebat. Quo
āt q̄i umbra eē poterat. ubi corp⁹ nō erat.
cū icorpore dei corporea adūbratio eē nō
poſſit. Quo eē icorporei luminis ſplendor

poſſit ee̅ co̅poreus. Sʒ ſi ſeq̄ris ſple̅dore̅ dei. fili⁹
e̅ ymago dei i̅ uiſibilis. Qualis g° d̅s talis et
ymago. Inuiſibilis d̅s. ee̅ ymago i̅ uiſibilis
eſt. Eſt eni̅ ſplendor p̄ńe gl̅ie. atq̄ ei⁹ yma
go ſubſta̅tie. In p̄ncipio i̅ q̄t fec̄ d̅s celu̅ ꝛ t̄rra.
Et fc̄s e̅ g° mu̅d⁹. et cepit ee̅ q̄d n̄o erat. Uer
bu̅ a̅t dei. i̅ p̄ncipio erat. et erat ſ̄p. Sʒ ee̅
a̅geli. d̅nationēs. ꝛ p̄tates. et ſi aliq̄n ceperu̅t.
erat t̄n ia̅ q̄n hic mu̅d⁹ e̅ fact⁹. Oi̅a naq̄ cre
ata et c̄dita ſ̄t. uiſibilia ꝛ i̅ uiſibilia. ſiue ſe
des. ſiue d̅nationēs. ſiue p̄ncipat⁹. ſiue p̄tates.
Oi̅a i̅ q̄t p ip̄ʒ. et i̅ ip̄o creata ſ̄t. Q̄d e̅ i̅ ip̄o
creata. Q̄a ip̄e e̅ heres p̄ris. eo q̄ a p̄re i̅n
ip̄ʒ tra̅ſierit hereditas. ſic̄ p̄r dic̄. Poſce a me.
ꝛ dabo t̄ g̅tes. h̄editate̅ tua̅. Que t̄n hereditas
a p̄re tra̅ſiuit i̅ filiu̅. ꝛ i̅ p̄rem reu̅erſa e̅ a filio.
Egregie itaq̄ ap̄ls. et hoc loco filiu̅ dixit auc
tore̅ oi̅um. et maieſtate ſua c̄tine̅te̅ oi̅a. Et ad
romanos de p̄re ait. Qm̅ ex ip̄o et p ip̄ʒ. et i̅ ip̄o
ſ̄t oi̅a. Ex ip̄o p̄ncipiu̅ et origo ſubſta̅tie uni
uerſor. i. ex uolu̅tate ei⁹ et p̄tate. Oi̅a eni̅ ex
ei⁹ uolu̅tate cepu̅t. q̄ uni⁹ de⁹ p̄r ex q° oi̅a.
Et eni̅ ta̅q̄ ex ſuo fec̄. q̄ unde uoluit fecit. p
ip̄ʒ c̄tinuatio. finis i̅ ip̄o. Ex ip̄o g° materia.
p ip̄m̄ op̄atio. q̄ ligauit atq̄ c̄ſtruxit uniuer
ſa i̅ ip̄o. q̄ et q̄diu uult oi̅a ei⁹ u̇tute manet
atq̄ c̄ſiſtu̅t. et finis eor i̅ dei uolu̅tate recur
rit. et ei⁹ arbitrio reſoluu̅t. In p̄ncipio itaq̄
t̄poi̅s. celu̅ et terra̅ de⁹ fec̄. Cep̄⁹ eni̅ ab hoc
mu̅do. n̄o a̅te mu̅du̅. Dies aut̄ t̄poris por
tio eſt. n̄o p̄ncipiu̅. Et q̄ q̄ lectiōis ſerie poſ
ſim⁹ aſtruere. q̄ p̄mo die̅ fecit d̅n̄s et noc
te̅. q̄ ſu̅t uices t̄por. et ſc̄do die̅ firmame̅
tu̅ fecit. q° diſcreuit aqua̅ q̄ ſub celo e̅. et

aquā q̄ sup celū . tn̄ satis sufficit ad p̄ntē asser
tionē . quod ī p̄ncipio celū fecit / vnde p̄roga
tiua ḡnatiōis causa et terrā fecit ī qua eēnt
sēt ḡnatiōis substātia . tn̄ hiis eciā quatuor .
illa elemēta creata s̄t . ex qb9 ḡnant̄ oīa ista
q̄ mūdi s̄t . Elemēta aūt quatuor . aer . ignis .
aqua . et terra . q̄ ī oīb9 sibi mixta s̄t . Siqdem
et ī terra ignē reperies . q̄ ex lapidib9 et ferro
frequēt̄ excutitur / et ī celo ꝯ sit ignit9 et
micātib9 fulgētib9 stellis polus . aqua eē possit
ītelligi . q̄ uel sup̄ celū ē . ut de illo superiori lo
co ī terrā largo frequēt̄ ymbre dimittit̄ .
Aūc pluribus colligere possem9 . si qd ad edifi
catiōem ūre ista p̄ficē uiderem9 . Sz qz hiis
occupari īfructuosū negociū est / . ad illa ma
ḡis ītēdim9 aīmū . ī qb9 uite sit p̄fect9 et fine .
De qualitate igit̄ ꝛ substātia celi . satis est ea
p̄mere q̄ ī ysaye sēptis reperim9 . q̄ mediocribus
et usitatis s̄moīb9 q̄litatē nature celestis ex
p̄ssit dicēs . qd̄ firmauit celū sic fumū . Sub
tilē ei9 naturā nec solidā cupiēs declarare . Ad
speciē qz ei9 habūdat / . qd̄ ipe de celi firmamē
to locut9 ē . qz fecit ds̄ celū et terrā . sic came
rā ī t̄ra celi ambitū vniusa claudant̄ . q̄ uel
ī mari gerunt̄ et ī terris . Qd̄ silit̄ sigficatur
ꝯ legitur / qz do9 celū extēdit . Extenditur eīm ut
quasi pellis ad tabnaculā . habitatiōis qz scōrum .
ul q̄i liber ut pluū mox scribat̄ noīa . q̄ xp̄i grām
fide et deuotiōe meruerīt . D̄ʼ qb9 dn̄s gaudete .
qz noīa ura sc̄pta s̄t ī celo . De terra quoqz ut de
q̄litate ut positione tractare michi p̄dest ad
spem futuri . ꝯ satis sit ad sciētiā q̄ scripturarum
diuinarum series ꝯp̄hendit / . qz suspendit terrā ī
nichilo . Qd̄ nobis discutē utrū ī aere pēdeat / .

Que s̄t ele
mēta .

.i. forma .

Quō terra sū
stinetatur

an super aquam, ut inde nascatur controversia. Quomodo aeris
natura tenuis et mollior molle possit sustentare
terrenam? Aut quomodo si super aquas, non demergatur in aquas
gravis terrarum ruina? Aut quomodo ei maris unda non
cedat, et in latera eius sese in loco suo mota diffundat?
Multi etiam in medio aeris terram esse dixerunt, et molle
sua inmobilem manere, quod equali motu hinc atque inde
ex omni parte propendeat. De quo satis putamus dictum a domino
ad iob servum suum, quando locutus per nubem: Ubi eras
cum fundarem terram? Indica mihi si habes scientiam. Quis po
suit mensuram eius, si nosti? Aut quis est qui superinduxit
mensuras super eam? aut super quid circuli eius confixi sunt? Et
infra: Conclusi mare portis, et dixi: Usque huc venies,
et non transibis, sed in te comminuentur fluctus tui. Nonne
evidenter ostendit deus omnia maiestate sua consistere
non numero, pondere atque mensura? Neque enim creatura
legem tribuit, sed accepit, aut servat acceptam. Non
ergo quia in medio sit terra quasi equa lance suspendit,
sed quia maiestas dei voluntatis sue eam lege con
stringit, ut super instabile atque inane stabilis per
severet, sicut david quoque propheta testatur dicens: Fun
davit terram super firmamentum eius, non inclina
bitur in seculum seculi. Non utique hic quasi tantum arti
fex deus, sed quasi omnipotens predicatur, quod non centro
quodam terram, sed precepti sui suspenderit firma
mento, nec eam inclinari patiatur. Non ergo mensura
centri, sed iudicium divinum accipere debemus, quia non
artis mensura est, sed potestatis, mensura iusticie, men
sura cognitionis, quia omnia non tamquam immensa prete
reat eius scientiam, sed cognitioni eius tamquam dimensa
subiaceant. Neque enim cum legimus ego confirma
vi columnas eius, vere columnis eam submixam
possumus extimare, sed ea virtute que suffulciat
substantiam terre atque sustineat. Denique quia ipso

testate dei sit terre constitutio. Et hic colligere
quoniam scriptum est / Qui aspicit terram. et facit eam tremere.
Et alibi Adhuc ego semel concutio terram / Non
ergo libramentis suis immobilis manet / sed frequenter
dei nutu et arbitrio commouetur / sic et iob dicit
Qui dominus commouet eam a fundamentis / columpne autem
eius exagitantur / Et alibi Nuda infernus in conspectu
eius. et non est mortis inuolucrum / Extendens borream
per nichilo. suspendens terram in nichilum / alligans aquam
in nubibus suis / Columpne celi euolauerunt / et
expauerunt ab increpatione eius. virtute miti
gauit mare / disciplina strauit cetum / claustra
autem celi timent eum / Voluntate igitur dei immobilis
manet et stat in seculum terra. secundum ecclesiastes sententiam.
et voluntate dei mouetur et mutatur / Non ergo fundamentis
mentis suis nixa subsistit / nec fulcris suis stabi
lis perseuerat / sed deus statuit eam. et firmamento
voluntatis sue continet. quia in manu eius sunt omnes fines
terre / Et hec fidei simplicitas. argumentis omnibus ante
cellit / laudent alii. quod ideo nusquam decidat terra.
quia secundum naturam in medio regionem suam possideat / eo quod
necesse sit eam manere in regione sua. nisi in partem incli
nari alteram. quoniam contra naturam non commouetur. sed secundum
naturam predicent artificium diuini et operatoris eterni
excellentiam / Quis enim artificium non ab illo accepit
Aut quis dedit mulieribus texture sapientiam. aut uarie
tatis disciplinam / Ego tamen qui profundum maiestatis eius
et artis excellentiam non queo comprehendere. non disputa
toris me libramentis committo atque mensuris / Sed omnia
reposita in eius existimo potestate. quod voluntas eius sit
fundamentum uniuersorum. et propter eum adhuc mundus hic
maneat / quod apostolice quoque licet astruere auctoritatis ex
emplo / Scriptum est enim quia vanitati creatura subiecta est /
non sponte. sed propter eum qui subiecit in spe / liberabitur autem et ipsa

De natā et q̄litate ſb̄e celi .

aſiuitate corr̄uptiōis . cū gr̃a diuīe remunātiōis
affulſit / De natā āt ꝛ qualitate ſb̄ſtātie celi —
qꝫ ea enumerē . ꝗ diſputatiōibꝰ ſuis philoſophi
texuerāt . ꝯ alij ꝯpoſitū celū ex iiijor elemētis aſ
ſerāt / alij quītā quādā natāꝫ noui corꝑis ad
ꝯſtitutiōē eiꝰ ī ducāt atqꝫ affingāt ethereū
ēē corꝑꝰ . cui neqꝫ ignis admixtꝰ ſit . neqꝫ aer . ne
qꝫ aqua . neqꝫ terra / De huiꝰmodi elemēta ſuū
quēdā hēant curſū atqꝫ uſū ꝛ motū nāe . ut
grauiora demergāt . ꝛ ī pronū ferāt . uacua et
leuia ī ſupiora ſe ſubrigāt / Eſt eīꝫ cuiqꝫ ꝓprius
motꝰ / Inſpere āt celitū iſta ꝯfūdi . et uiꝫ ſui cur
ſus amittē . qm̄ ſpa ī orbē ſuū uoluitr . ꝛ ſupio
ra ī ferioribꝰ . ſupioribꝰ qꝫ ī feriora mutat / Quor
āt ſcḋm natāꝫ motꝰ mutati ſt . hoꝝ neceſſario fe
re mutari ſolē qualitates ſubſtātiaꝝ ſuaꝝ / Quod igr̄
defēderēt corꝑꝰ ethereū ēē ne uideatr corrupti
oni obnoxiū / Quod eīꝫ ꝯpoſitū ex corruptibilibus
elemētis ē . neceſſe eſt ut reſoluatr / Illā hoc ipo
qꝫ diuerſe eadē ſint elemēta nāe . ſiplicē ꝛ ī mob
ilē motū hr̄e nō poſſūt . cū ſe diuerſi elemētoꝝ
motꝰ ī pugnet / Unꝰ eīꝫ motꝰ oībꝫ aptꝰ ēē nō po
teſt . et elemētis diſtātibꝫ ꝯuenire / Nā ꝗ leuibus
accōmodꝰ ē . fit ī ꝯmodꝰ grauioribꝫ elemētis / Itaqꝫ
cū ad ſupiora motꝰ celi eſt neceſſarius . terrenis
ꝗuat . qui ad ī feriora decurſꝰ expetitr / igneꝰ uigor
ille uiolentr attrahit / Et eīꝫ ꝗ nāe ſue uſiꝫ
deorſū cogitr / Omne āt qḋ ī ꝯtrariū cogitr . nō nāe
finies . ſꝫ neceſſitate / cito ſoluitr . ꝛ ī ea ſeinditur
ex qbꝫ uidetr ēē ꝯpoſitū . ī ſua quaqꝫ regione
ſingulis recurrētibꝫ / Hec igr̄ alij ꝯſiderantes
ſtabilia ēē nō poſſe . ethereū corꝑꝰ celi ſtellaꝝ
qꝫ arbitrati ſt ēē . quītā quādā natāꝫ corꝑis in
troducentes . quo diuturnā celi putarēt maſſā ēē

ſbſtātiā / Sꝫ nō iſta opinio ꝓphetice potuit obuiāre ſententie / quā diuīa qꝫ dn̄i nr̄i ihū xp̄i maieſtas dei nr̄i ī euāgelio ꝯprobauit / Dixit eñ dauid. In principio terrā tu fūdaſti dn̄e. ⁊ opa manuū tuaꝝ ſūt celi. Ipſi pibūt / tu aūt ꝑmanes. et oīa ſicut veſtimētū ueteraſcēt / et tanquā amictū mutabis ea ⁊ mutabūtur. tu uero ipe es. et ān̄i tui nō deficiēt / Qd̄ adeo probauit ī euāgelio deus ut dicet. Celū ⁊ terra ꝑteribūt. uerba aūt mea nō ꝑtibūt / Nichil igr agūt / ꝗ ꝓpa celi aſſcedā ꝑpetuitatē. ꝗntū corpꝰ etherēū ī terodu cēdū putarēt. cū eꝫ uideāt diſſimilē actis adiūctā mēbrꝫ vniꝰ potionē. labē corpoī magis afferre ꝯſueuiſſe / Simul illd̄ aduertēt. qꝛ ꝓpha dauid terrā ꝑori loco nominauit. et poſtea celū credidit opꝰ ee dn̄i declarādū / Qm̄ eñ dixit. et fc̄a ſūt. nichil īterest qd̄ ꝑus exꝑmas. ꝯ ſimul utrūqꝫ ſit factū. Simul ne eo ꝑrogatiua ſaltē celo diuine iudicāt adiudicata ſubſtātie. ut ꝑmogenite creature priuilegio potior eſtimet / Itaqꝫ illos ſuis relinquāꝰ ꝯtētiōibꝰ. ꝗ mutuis diſputatiōibꝰ ſe refellūt / Nob aūt ſatis ē ad ſalutē. nō diſputatio nū ꝯtrouerſia. ſꝫ ꝓceptor ueritas. nō argumētatiōis aſtutia. ſꝫ fides mētis. ut ſuiāꝰ creatori potiꝰ q̄ creature. ꝗ ē dꝯ bn̄dctꝰ ī ſcl̄a. eꝫ. Terra aūt erat ī uiſibilis ⁊ ī ꝯpoſita.

Bonus artifex prius fūdamētū poīt / poſtea fūdamēto poſito ē diffinitiōis mēbra diſtinguit / et adiungit ornamētū / Poſito igr̄ fūdamēto terre / et ꝯfirmata celi ſubſtātia / duo eñ iſta ſūt q̄ ueluti cardīes rer̄ ſubtexuit. Terra aūt erat ī uiſibilis et ī ꝯpoſita. Qd̄ ē erat. Ne forte ī infinito et ſiīe ꝑncipio extēdāt opinioꝫ ſuā. et dicāt / erat qꝛ matia idest ylen. ſic philoſophi dicūt / etiā ſcd̄ꝫ ſcp̄taꝫ diuīaꝫ. nō hūit initiū. Veꝛū hoc dicētibꝰ reſpondebis. qꝛ ſcp̄tū ē / Erat

autem caym operarius terre. Et de eo quod iubal dictus est
habet scriptura / hic erat primus qui demonstrauit psalte
rium et cytharam. Et homo erat in ansitidi regione / cui no
men iob / Designat ergo de uerbo questionem mouere /
quod presertim premisit moyses. quia fecit deus celum et terram. E
rat ergo ex quo facta est. Nam sine principio eam dicunt esse.
iam non solum deum / sed etiam ylen sine principio dicentes. de
finiant ubi nam erat / Si in loco. ergo etiam locus sine principio
fuisse astruitur / in quo erat materia rerum que principium
non habebat. Quod si absurdum uidetur de loco credere / uidete
ne forte uolatilem terram debeamus extimare. que non habens
fundamentum. alarum remigiis suspendebatur. Vnde ergo ei
alas sumeremus. ne forte hunc diriuemus prophetici sermonis
in tentatione. a primis ergo terre prodigia audiuimus. Et illam.
De terre nauium prime. Sed ut sic accipiamus. in quo aere
uolabat terra. Sine aere etiam uolare non poterat / sed a
er esse adhuc non poterat. quia non erat sine rerum materia ele
mentorum facta distinctio. cum ipsa adhuc elementa facta non
essent. Vbi ergo erat materia ista alarum suffulta remigiis.
In aere non erat. quia aer corpus est mundi. Corpus autem esse
aerem docet lectio. quia emissa sagitta in locum quem iacu
latur intendit / in scisus aer statim in se ipsum reclusus est. Vbi
ergo erat ylen. nisi forte dicatur quadam elementi inte
rione. quia in deo erat. Ergo deus inuisibilis nature atque
inuiolabilis qui lucem habitat inaccessibilem. incomprehensibilis et
purissimus spiritus / locus erat materie mundialis. Et erat
in deo mundi portio. quod de hoc mundo non sit / nec mundus fuit
locus eius. sic habemus scriptum de hoc mundo non sunt / sic et ego
non sum de mundo / Quemadmodum ergo inuisibilia uisibilibus
rei que ordinem ac decorem donauit omnibus in conposita copu
labant. nisi forte quia dixit. terra autem erat inuisibilis. In
uisibilem eam per substantiam credat / et non ideo quia aquis op
ta uisibilis corporeis oculis esse non poterat. quemadmodum

plerumque in profundo aquarum sita visum oculorum acie praeterivit. Non enim deo aliquid invisibile, sed creatura mundi
creature utique estimatione censetur. Invisibilis etiam
terra, quia nondum lux que illuminaret mundum, nondum sol.
Postea enim luminaria facta sunt celi. Nam si solis radius
plerumque etiam aquas operta illuminat et profundo mersa
splendore huius sui prodit, quis dubitet deo ea que in pro-
fundo sunt invisibilia esse non posse. Nisi forte sic
accipiamus invisibilem terram, quod nondum verbo dei et
i. visitabat protectione viviscebat, quia hominem non habebat, propter quem dominus
aspiceret in terram. Sic scriptum est: Dominus respexit super
filios hominum ut videat si est intelligens aut requirens
deum. Et alibi dicit: De celo iaculatum est iudicium,
terra tremuit et quievit. Et merito invisibilis,
quia incomposita, que figuram et speciem congruentem adhuc
non acceperat a suo conditore. Et fortasse dicat aliquis:
cum deus sic dixit et facta sunt, non simul ornatus con-
gruos rebus assurgentibus donavit elementis? quasi
non potuit celum intextum stellis subito ut cre-
atum est refulgere, et floribus ac fructibus terra vesti-
ri. Potuit utique. Sed ideo primo facta, postea compo-
sita declaratur, ne vere increata et sine principio
crederentur, si species rerum velud ingenerata ab in-
itio, non postea addita videretur. Incomposita terra
legitur, et isdem a philosophis et mundanis quibus deus ho-
noravit privilegiis honoratur. Quid dicerent
si ab initio eius pulcritudo vernasset? Demer-
sa aquis describitur, velud quoddam principiorum suorum
addita naufragio, et adhuc a nonnullis facta
non creditur. Quid si decorem primogenitum vendica-
ret? Accedit illud quod imitatores nos sui deus
esse voluit, ut primo faciamus aliqua, postea
venustemus, ne dum simul utrumque adorimur

neutr̄ possim⁹ ī plere. Fides aūt nr̄a. q̄ddā ūssu
cresc̄at. Ideo p̉mū fec̄ d̄s. p̄ea uenustauit. ut
eūdē credam⁹ ornasse q̄ fec̄it. et fecisse q̄ orna
uc̄it. ne alter̄ putem⁹ ornasse. alter̄ creasse.
Sȝ eūdē utrūq̄ ēē opatū. ut p̄rimo fac̄et. p̄ea
ɔponēt. ut alter̄ altero crederet. habes ī euāge
lio hui⁹ rei euidēs testīoniū. Nā suscitatur⁹
lazarū dn̄s. iussit ut iudei remouerēt lapidē
de sepulcro. ut mortuū uidēres. p̄ea resuscita
tū crederēt. Deīde uocauit lazar̄ et resurrexit.
et ligatis maīb⁹ et pedib⁹ exiuit foras. Nōne
poterat remouēe lapidē. q̄ poterat mortuū
suscitare. Et q̄ potuit defuncto uitā reddere.
nōne potuit nexus soluēe uīclor̄. Q̄ cūctis
pedib⁹ ūssū dedit. huic nō potuit ruptis uī
culis ī cessū reddēe. Sȝ utiq̄ adūtim⁹ q̄ uo
luit p̉mo demōstrare mortuū. ut oclis suis cre
deīde resuscitare. t̄cio iubēe. ut ipi uīcla funis
soluerēt. ut iter̄ ista fides fūderet ī fidelib⁹.
et p̄ gradus quosdā credulitas nascēt. Fecit
g̊ p̄rimū de⁹ celū et t̄rā. eā tn̄ non q̄i ppetua.
ȝ q̄i corruptibilis creature ɔsumationi uoluit
subiacēe. Vnd̄ ī lib° ysaie ait. Tollite ī celū oclos
u̅r̄os. et aspicite ī terrā deorsū. Q̄a celū ut fu
mus solidatū ē. t̄ra aūt ut uestimētū ueterā
sc̄et. hec ē t̄ra q̄ aūte erāt ī ɔposita. Modū eīȝ
erāt maria suo fine distīcta. et ido uago fluc
tu ȝ pfūdo gurgite t̄ra ī undabat. Considā q̄
ēē nūc palust' [illegible] uligine t̄ra ī horre
re ɔsueuit. n̄ patiēs ē uomeris. ubi ī fusus
t̄ris humor exūdat. Erat g̊ ī ɔposita. ut pote.
solertie agricole ī arata culturis. q̄ adhuc
deerat cultor. Erat ī ɔposita q̄ unda gignē

h° ē limo

tiū · n̄ totis herbosa ripar · n̄ opaca nemoribꝰ,
n̄ leta segetibꝰ · nec umbrosa supcilijs motiū ·
n̄ odora floribꝰ · n̄ grata uinetis / Merito ī ppo
sita · q̄ ornatibꝰ ī digebat · ciu deerat uitiū sta
gēmatiū / Ostēdē eñ uoluit ds · q2 nec mūdus
ipe hēret graz · n̄ cū uario cultu · opator or
nasset / Celū ipz ī textū nubibꝰ · horrore oclīs ·
mesticiā aīs excitare ɔsueuit Terra ībribꝰ
madefacta fastidio ē Maria pcellis turbata ·
q̄s nō ī cutiūt metꝰ · pulcerima ē rex spēs
sz q̄d eēt sn̄ luce · Quid sn̄ tēpie · Quid sn̄
aquar ɔgⁿgatioē · q̄bꝰ āte demersa poli huiꝰ
hēbāt exordia · Tolle solē terris · tolle celo stel
lar globos · oīa tnbˢ ī horrescūt / Sic erāt āte
q̄ lumē huic mūdo dn̄s ī fūderet / Et ido scptā aut
Tenebre erāt / Q̄ a tnbre erāt sup abyssū
q2 splēdor deerat lucis · Tenebᵉ erāt / q2 aer
ipe tnbrosꝰ est / Aqua ipa sub nube tenebrosa ē ·
q2 tnbsa aq̄ ī nubibꝰ aeris · Erāt ḡ tnbre sup
abyssos aquar · Nō eñ malas ī telligēdū arbi
tror potestates · q̄s dn̄s ear maliciar creauit,
cū utiqz nō substantialis · sz accidēs sit malicia · q̄
a natē boītate deflexerat / Itaqz ī ɔstitutione
mūdi · opinio malicie ī terim seq̄strēt · ne di
uine opatiōs et pulcerime creature ea q̄ ī de
cora sūt admiscē uideamꝰ · maxīe cū sequatur ·

Malicia nō ē substācialis sz accidēs

Que si aliq̄ pro Et sps dei ferebatᵘ sup aq̄s
aere accipiāt · aliq̄ p spū quē spiramꝰ ꝛ car
pimꝰ aure huiꝰ uitalis spm · nos tn̄ ɔ scōrꝫ et fi
deliū sētētia ɔgruētes / spm scm accipimꝰ · ut
ī ɔstitutioē mūdi opatio trinitatis eluceat / Pre
misso eñ q2 ī pncipio fecit ds celū et trā · idest ī
xpo fecit ds · ut filiꝰ dei deꝰ fecit · ut p filiū deꝰ
fecit · q2 oīa p ipz feta sūt · et sn̄ ipo factū ē nichil ·

Superat pleītudo opatiōis ī spū. sic sc̄ptū ē.
Verbo dn̄i celi firmati sunt. et spū oris ei⁹ oīs uirt⁹
eoꝝ. Itaq3 q̄admod' ī psalmo docemͬ. opatio q3
uerbi qd' ē uerbū dei. et ūtute quā dedit sp̄s
sc̄s. ita hic ꝓpheticū resultauit oraculū. q2 ds̄
dixͭ. et ds̄ fecit. sp̄s q3 dei ferebat̄ sup aq̄s. Or
nando ei3 polo celi germinatiūs terris. pulcre
sp̄s supferebat̄. q2 p ipm̄ h̄ebat nouoꝝ partuū
semia gēmiare. scd'3 qd' dic̄ ꝓpha. Emitte sp̄m
tuū et creabunt̄. et renouabis facie t̄re. Deniq3
sirus q̄ uicin⁹ hebreo ē. et s̄moē ꝯsonat. et ī
pleriſq3 ꝯgruit. sic h̄et. Et sp̄s dei fouebat aq̄s.
.i. uiuificabat. ut ī nouas ꝯgeret creatas. et
fotu suo aīaret ad uitā. Nā et sp̄3 sc̄3 legim⁹
creatorē. dicēte iob. sp̄s diuin⁹ q̄ fecit me —
Siue q̄° sp̄s sc̄s supferebat̄ sup aquas. tn̄bre
ꝯtrariaꝝ ūtutū sup eas ēē nō poterat ubi lo
cū sibi tāta gr̄a uendicabat. Siue ut qdā uoluīt
aerē accipiat. respōdeāt qua rōne sp̄3 dei dixīt.
cū satis fuerit sp̄3 nūcupare. his q̄° uoluīt adn̄o
deo nr̄o quatuor p̉mū elemēta generata. celū.
terrā. mare. aerē. eo q̄ p causē reꝝ ignis et aer.
t̄ra et aq̄ sint. ex q̄b⁹ mūdi sp̄ēs ꝯstāt et forma.
Ubi igr̄ tenebre negciaꝝ spiritaliū locū h̄ere
potuerīt. ꝯ anguste hui⁹ decorē figē mūdi ī
ducerēt. Nūqd malicia simul ds̄ creauit. Sz
ea ex nobi orta nō a creatore deo ꝯdita mox
leuitate generāt. nō ullā create h̄n̄s ꝓroga
tiuā. uel auctoritatē substātie n̄alis. sz muta
bilitatis uiciū. et errorē prolapsiōis. Cū era
dicare hāc ds̄ uult de aīs singloꝝ. quō ipe
eā ꝯseruaret. ꝯ clamet ꝓpha. desinite amaliciis
u̅ris. Et pcipue sc̄s dauid dicēs. Desine ama
lo et fac bonū. Quō q̄° ītītū ei adn̄o dam⁹.

Nota b̄n usq3
ad fine cap.

Sz hec opinio feralis. coꝝ q̇ pturbādā cetaꝫ
putauerūt. hinc martionis. hinc ualētini. hic
pestes ille manicheoꝝ. funesta scōꝝ mētib⁹ tēp
tauert ī ferre ꝯtagia/ Quid nob̄ ipi ī luīe īnt̄
tn̄bras mētis ī q̄rim⁹.' Scēpta diuīa salutē
suggerit/. uite odorē fragrat/ ut suauitatēꝫ
legens capias. nō p̄cipiciꝫ discrimen ī curras.
Simplicit̄ lege o hō. Nō t̄ ipe fouea p̄uius
ī tēpres effodias. Sīplex s̄mo ē. q̄z fēc deus
celū et t̄rā. fecit q̄d nō erat. nō q̄d erat. Et t̄ra erat
īuisibilis/ ex q̊ facta ē erat/. et erat īuisibilis. q̄z
exundabat aqua. et opiebat eā. et erat sup eā
tn̄bre supfuse. q̄z nūdū erat lumē diei. Nūdū
solis radius. q̄ solet et sub aq̄s latētia declara
re. Q̄d q̄ dicūt. q̄ de⁹ creauit malū. ꝯ ex cōt̄a
riis et aduersis. neq̄q̄ sibi aduersa generit. Nec
eīꝫ īnta mōtē generat. n̄c lux tn̄bras. Nō eīꝫ sic
mutabilitatis affectuū. ita et ꝯ̄iationū pro
ꝯ̄ssioēs s̄t. Ille ex ꝯ̄riis ī ꝯtraria ꝓpositi defle
xione uertit̄. iste nō ex ꝯtrariis ī aduersa
deflectit̄. sꝫ ex eisdē generib⁹. ul auctoribus.
ul causis create. ī similitudinē sui referūt̄
auctoris. Q̄d q̄ dicim⁹.' Si eīꝫ neqꝫ s̄n p̄nci
pio est. q̄ ī creata. neqꝫ a deo fc̄a. unde hēt
naturā malicia? Nā mala eē ī hoc mūdo null⁹
sapiēs denegauit. ꝯsit tā frequēs ī h̊ sc̄lo
laps⁹ ad mortē. Sꝫ ex hiis q̄ iā diximus possuꝫ
colligē. q̄z nō ē uiua s̄ba. sꝫ mētis atqꝫ aīi de
p̄uatio atramite uirtutis deuia. q̄ ī curio
soꝝ aīs frequēt̄ obrepit/ Nō ḡ ab extraneis
ē nobis. q̄ a nob̄ ipis mai⁹ piculū. Int⁹ est
aduersari⁹. ītus auctor erroris. ītus ī q̄ claus⁹
ī nob̄metipis. Ꝓpositū tuū spectare. habitū
tue mētis explora. Excubias obtēde adūs⁹

mētis. tᵉ. cogitatiōes. et aī cupiditates. Tu
ip̄e tibi cā es ī probitatis. tu ip̄e es dux flagi
tioꝝ tuoꝝ. atqꝫ ī cētoꝝ c̄minū. Q̄d aliena na
turā accersis. ad excusatiōeꝫ tuoꝝ lapsuū. Uti
nā te ip̄e nō ī pelleres. utinā nō p̄cipitares.
utinā nō ī uolueres. aꝰ studiis ī moderatiōib9.
aꝰ ī dignitiōib9. aꝰ cupiditatib9. q̄ nos ī nexos uelꝫ
q̄busdā retib9 tenēt. Et cēte ī nob̄ ē. modari stu
dia. cohibē iracūdiā. coherc̄e cupiditates. In
nob̄ ē et ī dulgē luxiē. adolē libidīes. ī flā
mari iracūdia. ut ī flāmati aure accōmodāe.
eleuari magis supbia. effūdi ī seuiciā. q̄ re
ꝑmi hūilitate. diligē māsuetudīeꝫ. Quid
nataꝫ accusas o hō. Habet illa uelut ī pedi
mēta q̄pdā senectutē. et ī firmitatē. ſꝫ senect9
ipa ī boīs morib9 dulcioꝛ. ī ꝯsiliis utilioꝛ. ad
ꝯstātiā subeūde mōtis paratioꝛ. ad reꝑmē
das libidīes fortioꝛ. Infirmitas q̄ꝫ cōpoꝛis.
sobrietas mētis ē. Unde ait apls. Cū ī firmoꝛ
tūc potēs sū. Itaqꝫ nō ī uirtutib9. ſꝫ ī infirmi
tatib9 ꝯglabat. Responsū quoqꝫ diuinū refful
sit oraculo salutari. qꝛ uirt9 ī ī firmitate cō
sumat. Illa cauēda q̄ ex n̄ra uolūtate ꝑde
unt delicta iuuētutis. et irratiōabiles pas
siōes cōpoīs. Quoꝝ igr̄ nos sum9 dn̄i. hoꝝ ꝑn
cipia extīsec9 nō reqram9. ſꝫ deriuem9 ī alios.
ſꝫ agnoscam9 ea q̄ ꝓp̄e sīt n̄ra. Q̄d' eīꝫ possum9
nō fac̄e si nolum9. huī9 electiōeꝫ mali nobis
poti9 debem9. q̄ aliis desc̄bē. Ideo et ī iu
diciis isti9 mūdi. uolūtarios reos nō ex ne
cessitate ꝯpulsos. culpa st̄ngit. pena ꝯdēp
nat. Neqꝫ eīꝫ si furore aliq̄s ī nocētē ꝑemeīt.
obnoxi9 mōti ē. Q'n et ip̄i9 diuīe legis ora
culo. si q̄s ꝑ ī prudētiā ī tulerit necē. accipᵗ

ī punitatis spē· refugij facultatē· ut possit e
uadē· hoc igr̄ d' eo qđ ꝓpe malū uidet̄ dictū sit
Q̄d sit malū· Mala eīz nō sī· nī q̄ crimie mēte īplicāt· ⁊ cō
sciētiā ligāt/ Ceteꝝ paupieꝫ· ignobilitatē· e
gritudieꝫ· mortē· nemo sapiēs mala dixerit/ nᶜ
ī maloꝝ sorte numauerit· qꝛ nī ɔtraria istis
ī bōis hn̄t̄ maxīs· qꝛ alia nob ex natā· alia
ex ɔmoditate accidē uidet̄/ Nō ociose nobis
excurs9 iste ꝓcessit· ut ꝓbarem9 tn̄bras et abys
sū simplr̄ accipiēda/ Erāt eīz tn̄bᵉ de obūbrati
one celi· qꝛ ōe cōp9 ūbrā facit· qꝛ obūbrat ut
finitima ul īferiora· et ea maxīe q̄ opire atqꝫ
īcludē uidet̄/ Includit āt celi polus· qꝛ celū
sic camerā extēdit· q̄madmodū sup̄ demonstrauim9.
Nō g° ꝓncipalis erat tn̄brosa substātia· s; q̄si
ūbra secuta ē mūdi corp9 caligo tn̄braꝝ· Itaqꝫ
momēto diuie ꝓfectiōis mūd9 assurgēs· intra
se īclusit ūbrā· ut si q̄s ī cāpi medio quē sol me
ridian9 illuiat· locū/ aliquē obsepiat· et densis
ramoꝝ frondib9 tegat· nonne quo splēdidior
foris species loci ei9 effulgeat· hoc horrēti de
sup̄ scena angustiū ei9 īntus obscurī9 sit·
Q̄d sit antrū· Aut ūde antrū clusū ūdiqꝫ hui9modi locū no
cāret· nī q̄ atro ī horrescat situ· atqꝫ obfusione
tn̄braꝝ· Iste ḡ tn̄bᵉ sup̄ aquaꝝ abyssos erāt·
Q̄d sit abyss9· Nā abyssū multitudieꝫ ⁊ ꝓfūdū aquaꝝ dici
lectio euāgelij docet· ubi rogabāt saluatorē de
mōia· ne iubēt illis ut ī abyssū irēt/ Sꝫ q̄ doce
bat uolūtates domoioꝝ nō eē faciēdas· p̄cepᵗ
illis ut irēt ī porcos· Porci āt se ī stagnū aq̄ꝝ
p̄cipitauerūt· ut qđ recusabāt demōia nō e
uaderēt· s; digno p̄cipicio demergerēt/ Erat
g° hec mūdi īcōposita spēs et forma· Et spūs
īgt dei sup̄ ferebat̄ sup̄ aq̄s. Et dixᵗ dr̄· fiat lux

Merito q̃ ꝑmiſſꝰ ē ſpc̄ dei· ubi diuīa hr̄ebat ī
cipe opatio / fiat ī q̄t lux· vn̄ uox dei ī ſcp
tura diuīa debuit īchoare· ī alumīe· vnde
mūdi oznatꝰ ī aluce exordiū ſumet· fruſtᵃ
ēīz eēt· ſi nō uideēt / ēzat q̄dē dꝭ ipē ī luē· qꝫ
luce hītat īacceſſibilē· Et ēāt lumē ueꝝ· q̄d
illuīat oēꝫ hoīeꝫ ueniente ī hūc mūdū / ſꝫ eā
luce fieri uoluit ut ēt ocl̄is cōpoalibꝫ ꝯpre
hēdēt / Q̄ hedificiū aliq̄d digⁿ hītaclo pris
familias extrīnc deſidat· atꝗ fūdam̄ta pōat /
unde luce ei īfūdat explorat Et ea pᵃ ē gr̄a·
Que ſi deſit· tota domꝰ deformi hōret alias
īculta· lux ē q̄ rel̄iqs domꝰ ꝯmūdat oznatꝰ /
fiat ī q̄t lux· plena uox lumīs· nō diſpoſitio
nis apparatū ſig̃ficat· ſꝫ opatiōis reſplēdet
effectu· Nate opifex· luce locutꝰ ē et creauͭ
Sermo dei uolūtas eſt / Opꝰ dei natura ē· luce
creauͭ· tn̄bras illūīauit Et dixit dꝭ· fiat lux·
Et fc̄ta ē lux· Nō ido dixit ut ſeq̄ret opatio·
ſꝫ dicto abſoluit negotiū· vnde pulcre dām
ticū illdꝰ dixᵗ· et fc̄a ſt̄· qꝛ dictū ī pleuit effectꝰ
Auctor q̃ lucis· deꝰ· locꝰ āt et cauſa tn̄braꝝ·
mūdꝰ eſt / ſꝫ bonꝰ auctor ita luce dilexit· ut
mūdū ipm̄ īfuſo apiret lūie· atꝗ eiꝰ ſpeꝫ
uenuſtaret / Reſplendiut igꝛ ſubito aer· et
expaueēt tn̄bre· Noua lūis claitate reꝑſ
ſit eas· et q̄i ī abyſſos demēſit· repēte ꝑ ūni
uerſa mūdi fulgor lucis īfuſus· Pulcre ita
qꝫ et ꝓp̄e dixit / facta ē lux· Sic eīꝫ cito lux
celū· terās· maria illūīat· et momēto tp̄is
ſīn ulla ꝯphēſiōe retectis ꝑgētis diri ſplēdo
re regionibꝰ· uīo ſe cūfūdit aſpectuſ· ita oet
eiꝰ cito debuit explicari Q̄d mirā ſi deꝰ
locutꝰ ē luce· ꝓ caligāti mūdo luce emicuit·

Q̄d ſit ſmo dei
Q̄d ſit opꝰ dei

Quo loqt' deus

qm si qs int' aqs mersus oleu ore emisit. clario
ra facit ea q profudi tegebant occultis. Dixit
deus. No ut p uocis organa qda sonus smois exi
ret. n' ut lingue motus celeste formaret. Alloqui
atqz aere istiz qda uerbor strepitus uerberaret.
sz ut uolutatis sue cogitioe pderet opationis ef
fectu. Et discreuit inter luce et tenebras.

Dixit et Et uidit deus luce qz bona est
sonu uocis nullus audiuit. Discreuit z opa
tionis molimina nemo dephedit. Vidit. et oclor
eius i tetioe fittis i spexit. Et uidit i qt ds luce. qz
bona e. Nec qd ignorabat uidit. n' id qd nes
ciebat ate. aut no uidat 9probauit. sz bonor
opu pp'u est. ut exteno 9medatoe no egeant.
sz grat sua cu uidet. ipa testet'. Plus e qd pro
bat' aspectu. q' qd smoe laudat'. Suo eni utit'
testiomo. no alieno suffragio. Qd si apd nos
oclis iudiciu emitit'. qbus simul et gra uenu
statis. z rer nata 9phendit'. qto magis deus
oia q probat uidet. et q uidet pbat. Scdm
qd sciptu est. qz ocli dni sup iustos. Lucis nata
huiusmodi e. ut no i nuo. non i mesa. no i pode
ut alia. sz ois eius gra i aspectu sit. Propriis
itaqz smoibus natura lucis expssit. q uidedo
9placeat. qm ipa uidedi offm subministrat. Nec
i merito tm sibi pdicatore potuit i uenire. a
quo iure pma laudat'. qm ipa fecit. ut ecia
cetera mudi mebra digna sit laudibus. Vidit g
ds luce. z uultu suo illuiauit. Et uidit qa
bona e. no ex pte dei. sz gnale iudiciu est.
Itaqz no i splēdore tatu modo. sz i oi utilitate
gra lucis pbat'. Vnd' et discretio fit iter lu
ce et tnbras. ut sepata lucis natura atqz te
nebrar. nichil uideat iter se habē 9fusuz

Et uocauit ds. dieꝫ lucē· et tenebras uoca
Uit et ī noīe ipo diē· nocteq̄ꝫ uit· noctē·
distinguēt· Aduertim⁹ itaqꝫ qd lucis ort⁹
atq̄ꝫ solis· diē uideat aperire/ principia eiꝫ di
ei· noctis exitū claudit· finisqꝫ tp̄is et statut⁹
limes· nocti et diei uideat ēe p̄scpt⁹/ Diē sol
clarificat· lux fac· frequēt̄ celū nubib⁹ tegi
tur· ut sol tegat· n̄c ull⁹ radi⁹ ei⁹ appareat/
lux tn̄ diē demōstrat· tenebras abscōdit/ Et fctm
Aperiut ē uespe et mane· dies unus·
aliq cur p̄us uesperē· p⁹ea mane scptā
memorauerit· ne forte noctē p̄usq̄ diē
sufficere uideat· n̄c aduertūt p̄o· q p̄misit diē·
dicēdo· et uocauit ds diē lucē· et tenebras uo
cauit noctē/ Deīd qd uespe finis diei sit· et ma
ne finis sit noctis/ Ergo ut p̄rogatiuā et p̄ma
tū natiuitatis diei daret· p̄us finē diei suffica
uit p⁹ quē secuta nox ēēt· deīde p⁹ea finē noc
tis adiunxit/ Ho usqꝫ āt noctē diei scpta āte ferre
nō potuit/ ut et diei et noctis tēpora diei appel
latiōe cōclusit· et tāq̄ p̄ncipalis auctoritatē
nōis iudicauerit· et hac scpture ūe ↄsuetudīē·
ut potiori appellatiōē deputet· frequētib⁹ ex
ēplis p̄bam⁹ Siqdē et iacob dixit Dies uite
mee pusilli et mali· Et iterū Dēs dies uite
mee magni et piu Et dd posuit· dies ānorū
meorū/ Nō dixit et noctis· Vnd aduertim⁹
ea q̄ nūc ī specie hystorie tradūt· uim statuus
se legis ī posterū· Principiū g̊· diei· uox dei
est· fiat lux· Et facta ē lux· finis diei· uesper
ē· Iaꝫ sequēs dies· et noctis fine succedit·
Sētētia āt dei euidēs· qꝛ diē p̄o uocauit
lucē· et scdo uocauit tēnbras noctē· Ṗclare
etiā unū· nō p̄mū diē dixit/ Nā secūdo scdo

et tercio die. et deinceps reliquos. potuit primum dicere.
Et hoc ordinis videbatur. sed legem statuit ut xxiiii
hore diurne atque nocturne diei tantum nomine
diffiniantur / Ac si diceret. viginti quatuor horarum
mensura unius diei tempus est / Sicut enim virorum generatio
computatur et intelligitur etiam feminarum. quia nectuntur in-
feriora potioribus. ita etiam dies numeratur. et noc-
tes estimantur adiuncte. Dic igitur circuitus unus. ita
unus dies / Nam plerique etiam ebdomadam unam. unum diem
dicunt. quod in se quasi unum redeat diem. et quasi speciem
in se recurrat / Est autem et circuitus figuram. a se inci-
pere. et in se revertere / Unde et seculum unum interdum
scriptura dicit / Nam et si aliis locis secula appellat. videtur
magis diversitates statuum publicorum. ut negoti-
orum significare. quam seculorum successiones aliquas definire.
quia dies domini magnus et preclarus. Et alibi. Ut quid vo-
bis querere diem domini. Et hic tenebre et non lux / Ma-
nifestum est enim. quod male consciis et indignis dies ille
tenebrosus sit. quod fulgebit innocentia. et nunc noxia
cruciabitur / Ceterum quod sine interpolatione noctium. et
successione tenebrarum. dies perpetuus ille remune-
rationis eterne futurus sit. scriptura nos docet / Pulcre
autem vicem utramque unum dictum diem. matutino
cum fine conclusit. ut et a luce inchoare diem doceret.
et in lucem desinere / Non enim est integrum diei tempus et
noctis. nisi fuerit expletum. Unde et nos semper
quasi in die honeste ambulemus. Et abiciamus opera te-
nebrarum. Noctem enim ad quietem corporis datam esse
cognoscimus. non ad muneris alicuius et operis func-
tionem. que sopno et oblivione transcurritur. Non
sit in nobis comessatio et ebrietas cubile impudi-
citie. Non dicamus. tenebre et parietes operiunt nos.
et quis scit si videbit nos altissimus. Sed sit in nobis
amor lucis. et cura honestatis. et tanquam in

die ābulātes· opa nr̄a corā deo lucē cupiamꝰ· cui
ē honor· laus ⁊ glīa· potestas· cū dn̄o nr̄o ihū x°·
⁊ spū sc̄o ascēdis et nūc et sēp et ī oīa scl'a sclorum·
amen· Explicit p̄mꝰ dies · Incip̄ dies sc̄ds·

Diem primū· ut pociꝰ unū· Maneat ex ei
ppheticí p̄rogatiua s̄moīs· ut potuimꝰ
absoluimꝰ· Inq° conditū celū ⁊ terrā· creatarum
aquarum exūdātia· cōfusū aerē· discretionē
factā lucis atq; tenbrarum· dei oīpotentis et dn̄i
nr̄i ihū x̄· sp̄s quoq; sci opatioē cognium⁹ Q's
q° nō miret dissimilibꝰ mēb's disparē mūdū
ī corpꝰ unū assurgē· et ī solubili cōcordie cari
tatisq; lege· ī societatē et cōiūctioēm sui tāta in
distātia cōuenire· ut q̄ discreta natā sīt· ī unitatis
⁊ pacis uīclm· uelut ī diuidua cōpactioē nec
tant. Aut qs hec uidēs possibilitatē rōnis ī
firmo īgenio rimet· q̄ oīa uīs diuīa· ī cōphē
sibilis· humaīs mētibꝰ· et īeffabilis s̄moībꝰ nr̄is·
uolūtatis sue auctē cōnexerat· Fecit ḡ ds ce
lū et terrā· et ea q̄ actor eē p̄cepit· non tanq̄
figē ī uetor· sȝ tanq̄ opator nate· Nā qm̄ sibi
cōueniūt opatoria ī passibilis dei uirtꝰ· et passi
bilis mateēe· natā tanq̄ altā ab altā q̄ī diguē
rit mateēa mutuātes· Nā si ī creata matia
uidet· ergo deo creande potestas materie de
fuisse· et ab ea opatioī subiacētia mutuātes.
Si nō ī cōposita· mirū admodū coetēnā deo ma
teriā decorē sibi nō potuisse cōferre· q̄ substā
tiā nō a creatore accepit· sȝ sīn tēpoē ipa pos
sedērit. Plus ḡ° ī uēīt opator oīuȝ· q̄ cōtulit·
Inuenit materiē ī quā posset opari· Cōtulit
a' figurā· q̄ decorē ī uētis rebꝰ afferret· Unde
accipiendꝰ a ceteris tanq̄ dies unꝰ· nō cōferē
dus cōcetis· tanq̄ dies p̄mꝰ ē· q° fūdamēta rerum

oīuz poſita · et cauſe ēe cepīt · qb9 mūdi hui9
atqз vniuerſe uiſibilis creatē fulta ſubſtātia
ē · Quare ad ſcdi diei mirāda opa ſmo uobis
pdeat / Quorꝫ eminētia nō ſcdm̄ tractat9 nrī
poſſibilitatē · ſꝫ ſcdз ſcptoris ueritatē · ad laudē
referēda ē creatoris · Vos igr̄ qſo ut natalitꝫ
extīare q̄ dicim9 pbabilitꝫ · ac ſimplici mēte ·
ↄ ſedulo ī gcīo pēſare dignemī · nō ſcdз philoſo
phie traditioīs · et ī ane ſeductioez · ſuaſoria
uerīſſimilia colligētes · ſꝫ ſcdз regulā ueríta
tis · q̄ oraclis diuini ſmonis exprimit̄ · et ɔ
tēplatioē tāte maieſtatis fideliuz pectorib9
īfūdit̄ · qꝛ ſcptū eſt / Cōfirma me ī uēbis tuis
Narrauert̄ m̄ ī iuſti exercitatioīs · ſꝫ nō ſic
lex tᵃ · dn̄e / Oia pcepta tua ueritas · Nō ergo
ſcdm̄ elemētoꝝ naturas · ſꝫ ſcdз xpꝫ q̄ oia q̄ uo
luit fecit · habūdās pleītudie diuitatis ſue ·
cōſiderem9 q̄ fcā ſīt · et natē poſſibilitatē ī ter
rogem9 · Nec eīꝫ cū ī euāgelio leproſos cura
ret · cetis uiſū refūdēt / ppl̄s q̄ aderat et ſpc
tabat illa medicine ordīez recognouit · ſꝫ po
teſtatē dn̄i mirat9 · dedit ut ſcptū ē laudez
deo · Neqз ſcdз nr̄os egyptioꝝ · et ɔcurſus ſy
derꝝ mēſuras elemētoꝝ · extēdit manū ſuā
moyſes ut diuidēt mare rubrū · ſꝫ diuine
ī pio poteſtatis obtēpās · Vnd̄ et ipē ait Dex
tera man9 tue dn̄e glorificata ē ī uirtute ·
Dextā man9 tᵃ · dn̄e ɔfregit ī imicos / Illo igr̄
ſcā plebs eleua mētē tuā · et totū ānīz tuūz
eo confer · Nō ſic dꝯ uidet · q̄admoduz hō ·
dꝯ ī corde · hō ī facie · Nec ſic igr̄ hō uidet q̄
admod̄ dꝯ / Audis qꝛ dꝯ uidit et laudauit ·
Noli igr̄ tuis oclis eſtimare q̄ fcā ſīt opinio
nib9 qꝛ colligēr · ſꝫ q̄ de9 uidit et pbauit · ea tu

Quō uidet dꝯ

retractāda nō putes. Et dixit ds. fiat firma
mētū ĩter mediū aq̃r. et sit discernēs int
aquā et aquā. Et factū est sic

Audi uerba dei. fiat dīt. Iubētis ē nō estimā
tis. Impat natē. nō possibilitati obtēpat.
Nō mensas colligit. nō pōdꝰ examinat. Glo
rificata ē ĩ uirtute dextra manꝰ tua dn̄e ihū. uo
lūtas eiꝰ mēsa rer̄ ē. Sermo eiꝰ. finis ē opeis.
. Fiat ĩqt firmamātū ĩter mediā aquā. firmū
est. oē qđ statuit ds. Et satis pulc̄ pmisit. fiat fir
mamētū. atq; subicēt ĩter mediā aquā. ut
tu pꝰs crederes firmamātū ex pcepto dei fcm
q̃ de aq̃r pflua q̃litate dubitares. Si natār
elemētor̄ gsides. quō ĩter aq̃s solidatū est
firmamētū. ille pfluūt. illđ gstingit. ille cur
rūt. hoc manet. Et sit ĩqt discernēs ĩter aq̃.
. Sz aqua gfūdē. nō discernēe solet. Quō iubet
qđ scit scdz elemētor̄ rōnē ēē gtrariū. Sz cū
fmo eiꝰ ortꝰ natē sit. iure usurpat dare legē
natē. q originē dedit. Sz pꝰs gsiderēmꝰ qđ sit
firmamētū. utrū ipz sit qđ ĩ supiorib; celū ap
pellauit. an aliud. et si duo celi. an plures.
. Nā sūt q unū celū ēē dicāt. nc alterīꝰ celi fa
ciendi. cū ēēt una yle. ut ipi aiūt potuis
se suppetē substātiā. Qm̄ cū oīs supiori celo
ēēt expēsa. nichil reliq̃ fuit qđ ad edificatio
nē scdi celi. tēcīj ue pficiēt. Alij nō ĩnumeros Qđ sit unū celū tm̄.
celos et mūdos ēē asserūt. quos irridēt sui.
. Nō ēēr nobis g illos maior q̃ cū suis pugnā ē.
q geometricis nīūs et necītatib; gtēdūt pro
bare. qđ aliud celū ēē nō possit. nc pati natā.
ut aut scdz. aut terciū sit. nc opatoris uirtutē
ydoneā ut mltos celos facēt. Et q̃s hāc rer̄
artificē facūdiā irrideāt. q cū ex una atq;

Q̄ st̄ diūsi celi

eadē causa plura eiusdē gn̄is ab hoīb; fieri pos
se · nō abnuant / de creatore oīuz dubitēt · utr̄
plures celos facē potuerit · de q° scriptū ē / Dn̄s
aūt celos fecit · Q'd eī dificile ei · cui uelle
fecisse est · Et alibi oīa q̄cūq; uoluit fec / flu
itat ig; illis ī possibilitatis ratio · q de deo dis
putāt · cui uere dr̄ q̄ nichil ī possibile est tibi
Nos itaq; nō solū scd̄z · s; et terciū celū ee negā
re nō possum; · cū apls raptū se ad terciū celū ·
scriptor̄ suor̄ testificatiōe ḡfirmet / Dauid et
celos celor̄ ī illo laudatiū dn̄z ḡstituit choro ·
Que imitātes philosophi · septez stellar̄ et solis ·
et lune globor̄ ḡsonū motū ītroduxerūt · q̄r̄
orbib; · uel pocius globis ḡnexa memorat oīa ·
quos sibi ī nexos et uelut īsertos · uersari retro
et ḡtrario ceteris motu ferri arbitrat' · coq; ī
pulsu et motu ipsor̄ orbiū · dulcē quēdā et ple
nū suauitatis atq; artis et gratissimi modula
minis sonū reddi · qm̄ scissus aer · tā artifici
motu et acuto ḡ grauib; tēpatē · ita uarios
ēqlit' ḡcēt; efficiat / ut oēz supgrediat musici
carminis suauitatē · huius rei si fidē requiras · atq;
expectes · sensu nobis et auditu pbari hesitat
Nā si uera foret qūo tāto motu orbiū ḡrepā
te · cū ille celestis orbis cui affixos ferūt stel
lar̄ cursus · q sū ītemissiōe uoluūt · ḡcitatiōē
habeat ḡuersionē · atq; acutū sonū excitet ·
hic āt lunaris grauissimū nō audiret' a nobis ·
cū leuiora audire soleam; · / fidē ḡ° eius dispu
tatiōis · si testimonio nr̄o · et audit; munē exi
gam; probari · referūt obsurduisse aures nr̄as ·
et ebetiorē nob sensū audiēdi factū · pp illā
a pncipio nr̄e ḡnatiōis ḡcepti sonit; ḡsue

De nilo fluuio

tudinē / Et exēplū afferre eo qd nilus fluuior̄

maxim9. eo videlic3 loco ubi se ex altissimis
motib9 i hichatadyta illa p̄cipitat. magnitudīe
fragoris sui aures accolar̄ obstruat. ut audiē
di munē care[re] dicāt᷑. S3 facile hiis ipa respō
det veritas. Nā q̄ tonitrua audim9 nubiu3
collisioē generata. tātor̄ orbiū collisioēs. qui
maiore utiq3 sic motu fieri estimat᷑. ita ve
hemētioēs sonit9 excitarēt. nō audirem9. Ad
dūt p̄tea ideo sonū hūc nō p̄venire ad terras.
ne capti hoīes p suauitatē ei9 atq3 dulcediē.
quā celerrim9 ille celor̄ efficit mot9. ab orien
talib9 ptib9 usq3 i occasū, p̄pria negocia atq3 o
pa derelinqrēt. et oīa hic ociosa remanerēt
quodā hūane ad celestes sonos mētis excessu.
S3 ea q̄ st̄ aliena a studio nr̄o. et a diuīe lec
tiōis serie. hiis q̄ foris st̄ relinqm9. nos i here
amus scriptrar̄ celestiū magisterio. Propositū
igr̄ nobis ē. qr̄ dixit de9. fiat firmamētu3 i me
dio aq̄. et sit discernēs int᷑ aq̄s et aq̄s. Et hīc
tractat9. utrū hoc firmamētū appellet. qd̄ ante
ia3 fecit. de q̊ sc̄ptū est. In p̄ncipio fecit de9
celu3 et t᷑rā. Nec fallit q᷒ aliq āte nos ita ac
cepiūt. eo q᷒ sup̄ creatū auctore deo et cōditū
celū scriptura expssit. hic expositioē opūs
creatiōisq3 diffuderit. ut ibi q̄i sūma opis
breuit᷑ cōphensa sit. hic opationis qualitas
p ipas cōcurrētiū rer̄ digesta sit spēties. S3
mouet nos. qr̄ et nomē aliud significat. r̄ spe
ties solidior. et cā discernit᷑. et psona coopa
toris adiūgit᷑. Sic eni3 sc̄ptū est. Et discreuit
de9 inter mediū aq̄. q̄ erat i firmamēto. et i
ter mediū aq̄. q̄ erat sup̄ firmamētū.

Et p̄mo volūt id destruē qd̄ frequēti
scriptrar̄ lectioē i olitū nr̄is et i pssu ē

Qr aqua nō ſit ſup celos

mētibꝰ. qr aq̄ ſup celos ēē nō poſſint. dicētes
rotūdū ēē orbē illū celi. cuiꝰ ī medio terra ſit.
Et ī illo ↄ̄cuitu aquā ſtare nō poſſe. q2 neceſſe eſt
ut defluat et labat̄. cū de ſupiorib9 ad īferio
ra decurſꝰ eſt. Quō eīz aq̄ ſup orbē ſtare ut
aiūt poteſt. cū orbis ipe uoluat. hec eſt illa
uerſutia dyalectice. Qa in bnd' t' reſpōdeā. Qd'
ſi nō uidetur. nullū rerū refert. petūt ſibi
ↄcedi axē celi torq̄ri motu ↄcito. orbē aūt terre
ēē imobilē. ut aſtruāt aq̄s ſup celos ēē nō poſ
ſe. q2 oēs eas uoluēdo ſe axis effūderet. Quaſi
nō ut ↄcedā illis qd' poſtulāt. et ſcdz eoꝝ opi
niōes illis reſpōdeā. negare poſſint nulla al
titudīe. et pfūdo lōgitudīez ēē et latitudīez.
quā nemo poteſt ↄprehēde' ī iis q̄ īplet' in
oēz plenitudīez dei. ut apl's ait. Qs eīz facile ēē
poteſt diuini opis eſtimator. Eſt ḡ latitudo
ī ipa celi altitudīe. Sunt etiā ut de eis dicāꝰ
q̄ ſcire poſſumꝰ. pleraq3 edificia foris rotūda.
intꝰ quadrata. et foris quadrata. intꝰ rotūda. q̄bꝰ
ſupiora plana ſint. ī q̄bꝰ aq̄ herere ſolet. Que
tamē ideo dicimꝰ ut aduertāt opiniōes ſuas
opinioībꝰ uerıſſimiliorıbꝰ reuīci poſſe. et deſi
nāt totū opꝰ dei humane opationiſ. et nre poſ
ſibilitatis ↄtēplatiōe metiri. Nos aūt ſcptarū
ſerie atq3 ordinē ſeqm̄ et opꝰ ↄtēplatiōe eſti
mamꝰ auctoris. qd' dictū ſit. et opus quis
dixerit. et cui dixerit. Fiat ī qt firmamētū
ī medio aq̄. et ſit diſcernēs īter aq̄s. Audio
firmamētū fieri p pceptū quo diuideret aqua.
et ab īferiore ſupior diſcerneret. Qd hoc ma
nifeſtiꝰ. Q' iuſſit diſcerni aquā ī teriecto et
medio firmamēto puidit quēadmodū diuiſa
atq3 diſcreta manē poſſit. Sermo dei uirtꝰ

nate ee. et diutinitatis sbstatia q ad usq3 uelit
ea manere q statuit. sic sceptu est. Statuit ea
i sclz scli. pceptu posuit et no pterıbit. Et ut
scias qr de istis age hoc dixit quas tu negas
posse i supiorib celis ee. audi supiora. Lau
date eu celi celor. et aq q sup celos st laudet
no'l dni. Nonne qi aduersanti tibi dixit. qm ipse
dixit et facta st. ipe madauit et creata st. Statu
it ea i sclz scli. pceptu posuit et no pterıbit. An
no uidet tibi auctor ydone. q lege suo operi
daret. Deus est q dic. uenabilis natu. i estima
bilis magtudie. im mesus numatioib. i co
phesibilis i opib eis. Cui altitudie sapietie
qs ee i uestigare facilis. Iste dic filio. idest di
cit brachio suo. dicit utuiti sue. dic sapietie
sue. dic iusticie sue. Et fac fili qi potes. fac
quasi uts dei. facit qi sapia dei. facit qi iusti
cia diuina. Cu hec audis qd miraris si sup fir
mamentu celi potuit tate maiestatis opatioe
unda suspedi. De alijs hec collige. de hijs q
uiderut ocli hoiuz. quo ad iudeor trasitu se
unda diuisit. No solet hoc ee nate. ut aqua
se discernat ab aq i pfudo. a i terfusiones aqz
terre medio separerent. Gelauerut igt fluct
i medio mari. et firmamenti specie cursu suu
i solito fine frenauit. Nonne potuit ee aliter
hebreu ppłm liberare. Sz t uoluit ostende.
ut eo spectaculo ee ea q no uidisti estimares
ee credenda. Iordanis quoq3 reflexo amne in
suu fote reuertit. Herere aq eu labitr usi
tatu. redire i supiora sn ullo repagulo. i
possibile hef. Sz qd i possibile ei q dedit pos
se quib uoluit. Dedit posse i firmitatib.
ut i firm dicat oia possu i eo q me cofortat.

Qr aqua sit sup celos

Dicãt certe q̄admod' aer cogat' ĩ nube. uel
pluuiã nubib' gener'. a' sinu nubiũ colligat'.
uidem' plerũqz exire nubes de motib'. Quero

Utrũ aq̄ des cẽdat d' celo.

utrũ de terris ascẽdat aqua. an ea q̄ sup' celos
est. largo imbre descẽdat. Si ascẽdit. utiqz
gtra naturã ẽ. ut ascẽdat ĩ superiora q̄ grauior
est. et portet' aere. g aer subtilior sit. At si
gcito orbis toti' motu rapit' aqua. sic ĩmo orbe
rapit'. ita sũmo orbe diffũdit'. Si fũdi ut
uolũt nõ desinit. utiqz nõ desinit rapi. Qa
sic axis celi sep' moueť. et aqua sep' haurit'

Qr aq̄ sit sup' celos.

si descẽdit. Manet igr iugiter sup' celos. que
habet unde descẽdat. Deide q̃d obstat si gfite
ant' qr aq̄ sup' celos suspẽsa sit. Na quo u̇bo
dicũt terrã ĩ medio ẽẽ suspẽsa. et ĩmobilẽ
manẽ. cũ utiqz grauior sit q̃ aqua. Ea rone
possũt dicẽ nõ p̄cipitari aquas orbis ill' celestis
gũersione q̄ sup' celos ẽ. Sic eñ terra ĩ anis
suspẽdit' ul pondẽ librato undiqz ĩmobilis
p̄seuerat. ita et aqua a' grauiorib'. a' eq̄s
g terra poderib' examinat'. Ideoqz nõ facile
supfũdit' mare terris. n̄ cũ iubetur exire.
Deinde cũ ip̄i dicãt uolui orbẽ celi stellis
ardẽtib' refulgẽtẽ. nõne diuĩa puidẽtia
necessario p̄spexit. ut ĩtra orbẽ celi et sup'

Qre aq̄ exudat ĩ terris

orbẽ redũdaret aq̄. q̄ illa feruẽtis axis ĩcẽ
dia tẽpararet. p̄pterea qr exudat ignis et
feruet. etiã aqua exudant ĩ terris. ne eas
fugẽtis solis et stellar̃ micãtiũ ardor exu
reret. et tenera rer' exordia ĩsolitus ua
por lederet. Quãti fontes et fluuii lac'
irrigãt terras qr eas ĩ tern' gdã ignis ua
porat. Unde eñ aut arbores germinaret
a' frumẽta ul sata p̄pẽt. uel orto coqrẽt.

n ea ĩ terrior qz ign̄s aiaret / Q̄ et de saxis fre-
quenter excutitur. et d' ipo sepe dū cedit exi-
lit ligno. Ergo sic necessario ign̄s creat'. ut or-
dinata et dispēsata pmaneāt. celi clemētia
tēparet aquaꝝ rigorē. ita et aquaꝝ redū-
dantia nō supflua. ne alter altero ɔsumet'.
qz n̄ ɔueniens utruqz mēsa sit. sic ignis aqz
exsiccat. ita ꝛ aq̄ extinguit ignē. Ideoqz pō-
dere ꝛ mēsa examinauit uniuersa. Nume-
rata eīz sūt ei et stillicidia pluuiaꝝ. sic ĩ lib°
iob legimꝰ. sciēs. ut rer facilē defectū fore
ul solutionē uniuersitatis. si alter exsupa-
ret sub altero. Itaqz utriusqz tēpauit dispendia.
ut neqz plus ign̄s excoqret. neqz exsuparet aq̄
q̄ ĩ minutio fieret utriusqz moderata. q̄ sup-
fluū detraheret / et necessario reseruaret / Itaqz
cū tāta de terris erūpat maximoꝝ fluenta
amniū. nillus effuso egyptū stagnās irrigat
flumine. Danubius de occidentalibꝰ ptibꝰ bar-
baroꝝ fluēs. romanos ĩtersecat ꝑplos. do-
nec ponto ipse ɔdat'. Renꝰ de iugo alpiū usqz
ĩ occeani pfūda cursꝰ suos diriges. romani
memoradꝰ aduersꝰ feras gētes murꝰ ĩ perij.
Padꝰ maritimoꝝ ɔmeātiū italicis subsi-
dijs fidꝰ ĩ uector. Rodanꝰ rapido ɔcitꝰ cur-
su tirreni equoris freta scindit. ĩ quo non
mediocre fert' nauigātiū piclz dū ĩter se
maris fluctꝰ. et amnis fluenta decertāt. Ite-
qz de septētrionali pte fassis caucaseis mō-
tibꝰ fusꝰ cū plurib; alijs ĩ eusinū se pcipitat
mare / prolixū ē singloꝝ pseq fluuiorū
naiā q̄ ul ĩ nro mari deriuant'. ul exina-
niunt' occeano / Cū tāta igr ubtas aqꝝ sit.
tn̄ plerūqz t'ra meridiane plage torretur

Queda̅ noia fluuioꝝ.

Nilus
Danubius
Renus
Padus
Rodanus

·i·habũdat

ardorib9 atq3 estu soluta fatiscit ĩ puluerē cõsũ
di agricole labore ꝯsũpto· ut frequēter ad potum
siccatis puteis arido gurgite· subsidiũ uitale
deficiat· Et erit qñ quādo dicat abysso de∫er
ta eris· et oẽs fluuios siccabo· sic p̄ ysayam
futuꝫ ãnũciauit· Sꝫ etiã atq3 ille dies adue
niat diuino p̄stitutus arbitrio· nõ minimũ ĩ ter
se ipa elemētor natura decernit· Crebro itaq3
aut ĩ ũdationib9 mũd9 hic quatit̃· aut nimio
estu ꝫ ariditate uexat̃· Noli igr̃ ĩ credibilem
opinari aq̃r multitudinē· sꝫ respice ad uim
caloris· et ĩ credul9 nõ eris· Multũ ẽ qđ ignis
absorbet· qđ ut ex illo nob debet ẽẽ maifestũ·
cũ medici uasa qđã angusta ore plenora de
sup ĩ tus ꝯcaua· leui lucerne ꝯcepto lumĩe
affigũt corpori· quēadmod' calor ille oẽm ĩ se rapi
at humorē· Quis igr̃ dubitet q' ignit' ether et
magno feruēs uapore ĩ flāmaret atq3 exu
reret oĩa· ni lege quadã sui cohiberet̃ auctoris·
ut nec flumĩa· nec lac9· ni ipa maria uir eri pos
set restringuere· Et ideo desup aq̃ quodã ĩ petu
descēdēs ĩ tãtos plerũq3 imbres rũpit̃· ut
flumĩa· lac9· repẽte repleat̃· ipa maria exũ
dēt· Vnd' frequēter et sole uidem9 madidũ atq3
roratē· In q euidens dat̃ ĩ dicium q' alimētum
sibi aq̃r ad tepiem sui suppetit· Tantũ aũt ĩ est
illis ĩ pugnãde ueritatis studiũ· ut solē ipm
negēt calide ẽẽ natr̃e· eo q' alb9 sit nõ rubicũd9
aut rutil9 ĩ specie ignis· Et ideo aiũt· q' nec igni
tus nata sit· et si qđ h̃t caloris· ferũt ex ni
mio motu ꝯuersionis accidere· Quod' ideo dicē
dũ putãt· ut nichil uideat̃ humoris ꝯsumere
qꝫ calorẽ q° humor ut minuit̃· ut plerũq3
exhaurit· nõ habeat naturalẽ· Sꝫ nichil agũt

ꝯista ꝯponit. qꝛ nichil iterest utrū ex natā
calorē qs habeat. an ex passione aliqua atqꝫ ex
causa. Na igs oīs ꝯsūptor humoris ē. ut huiꝯ
modi materie q̄m flama ꝯsueuit exurere
Nā siue ex lignis aut quasi semiustulatis.
sꝫ iter se collisis. igs excussus excipiat folijs
eq̄ flāma adolet. ac si de igne accēdas facē.
siue de flāme lumie. lumē accēdas. eadē
species et natā ē lumis. ac si illd nō natalis
igs adoleuerit. sꝫ accidēs eā generauīt. vel
hinc saltē ꝯtēplet solis calorē. q̄ diuersa ei
deꝯ ꝯstituit cursꝯ sui loca et tēpora. ne si semp
i hiisdē moraret locis. cottidiano eā calore
exureret. Mare ipꝫ ideo ferūt ipi salsaz atqꝫ / Quare dr mare salsū ut amarz
amarā habē aq̄z. q̄ ea q̄ fluuijs. i freta iflu
at. calore absumatur. tātūqꝫ uapore diurno
ꝯsumi. q̄ntū cottidie ex diuersis fluuior cur
sibꝯ iueat. qd ex solis quadā diiudicatiōe fi
eri phibet. Qui qd purū ac leue ē. sibi rapit.
qd graue atqꝫ terrenū relinqt. Ex quo remā
net salsū illud aq aridū. qd sui usu atqꝫ sua
uitate potādi sit. Sꝫ reuertamur ad ꝑposi
tū. Fiat firmamētū iter mediū aq. Non
moueat. sic iā dixi. qꝛ sup̄ celū ait. hic dic
firmamētū. q̄m et dauid dic Celi ēnarrāt
gliā dei. et opa manuū eiꝯ āñūciat firma
mētū. Hoc est mūdi opꝯ cū uidet suū lau
dat auctorē. Indivisibilis eī maiestas eiꝯ p
ea q̄ uidet agnoscit. Et uidet in nouū celor
ꝯnūe ee. qꝛ plimos celos scriptē testificant
nomē hoc ee speciale firmamētū. Siqdē et
hic ita hēt. Et uocauit ds firmamētū celū.
Ut uideat sup̄ generaliter dixisse. In pri
cipio. celū factū. ut oēz celestis creature

fab'cā ɔphēdēt. Hic āt speciale firmamēti huiꝰ
exteriorīs soliditatē. qd' dr̄ celi firmamētū. sic
legimꝰ ī hyno ꝓphetico. Bn̄dictꝰ es ī firmamēto
celi. Itā celū qd' ouranos grece dr̄ latine qr ī
p̄ssa stellarꝝ lumīa uelud signa habeat tanq̄
celatū appellat. sic argētū qd' stellis emīnē
tibꝰ refulget. celatū dicimꝰ. ouranos at auto
toy opacdai. dr̄. qd' uideat. sy potāti aiacsonē.
Igit̄ terra q̄ obscurior ē ouranos nūcupat.
qr lucidꝰ ē tanq̄ ī uisibilis. Vnd' puto et illd'
dictū. Volatilia celi sup̄ uidēt faciē p̄ris mei
q̄ ī celis ē. Et uolatilia circa firmamētū celi. eo
qꝫ potestates q̄ sr̄ ī illo uisibili loco. spectēt hec
oīa. r subiecta suis habeat ɔspctibꝰ. Denīqꝫ
clausū celū dictū ē. tēporibꝰ helye. qn̄ achab
et iesabel p̄fidia regnbat. cū ꝓplis regali sacri
legio desfuīret. eo qd' nemo ad celos oclos eri
gebat. nemo eiꝰ auctorē uenerabat. sꝫ ligna
Maledictio dei sup ꝓplz isrl'. — et lapides adorabāt. Vnd' hoc colligimꝰ. qr et
ī maledictiōibꝰ ꝓpli isrl' dixit ds. Erit tibi celū
sup̄ capt tuū ereū. et t'ra tua ferrea. qn̄ p̄ciū
p̄fidie luēs ꝓpls iudeorꝝ. ī tēpre celi et terre
ī fecūditate mulctat. De celo eni ē cā oīs
fertilitatis. Denīqꝫ et moyses bn̄dictiōes tri
buit ioseph a finibꝰ celi et rore abyssi. fotiū
deorsū. et sedꝫ hora a solis cursu et a g'ueien
tibꝰ mēsibꝰ. et a uertice motiū et colliū et noz
dedit eo qꝫ modatiōe celesti terrarꝝ fecūditas
Q'd sit celū ferreū etc. — mutat. Ferreū g° celū q̄ nullū exsudat hu
more. qn̄ nullis nubibꝰ imber rūpit. Est et
ferreū celū. sub obscurꝰ aer. p̄ssus atqꝫ nebu
losꝰ colore ferrugineo. qn̄ rigore frigoris stri
gitur terra. tūc ueluti sup̄ capt nr̄m humor
suspēsꝰ uidet. et p̄ momenta īminere plerꝝ

qz etiā glacialib9 uētoꝝ flatib9 rigētes aq̄ so
lidant̄ ī niuē. et rupto aere nix fūdit̄. Neqꝫ
ēīz firmamētū hoc potest sn̄ aliquo rūpi fra
gore. Ideo et firmamētū dr̄. qđ nō sit ī uali
dū nec remissū. Vnđ et tonitrib9 q̄ cōcepto ī
tra sinū nubiū spū cū se uehemēt' erupturꝰ
illiserit magꝰ ɔcrepat sonitu. Ut ēīz scripta.
Firmās tonitrua. A firmitate gͦ firmamē
tū ē nūcupatū. ut qz diuina uirtute firma
tū sit. sic scptā nos docet dicēs. Laudate eū
ī firmamēto ūtutis ei9. Nec ptermit retulisse
aliquos celū celoꝝ ad ītelligibiles uirtutes.
firmamētū adopatorias. et ideo laudare ce
los. ut ēnarrare gl'iaz dei. anūciare firma
mētū. Sz nō q̄ specialia. sz q̄ opa mūdi ēnar
rat. q̄admodū sup̄ diximꝰ. Alij quoqꝫ purifi
catorias ūtutes ī tēptati st̄ aquas q̄ super
celos st̄. Accipiamꝰ hec q̄ ad tractatꝰ decore.
Nobis tm̄ nō alienū uidet̄. atqꝫ absurdū. sz aq̄s
ueras pp̄ illā cāz quā diximꝰ ītelligamꝰ. Naz
ꝛ ros et gelu ꝛ frigus et estꝰ. scđz hȳnū pro
pheticū bn̄dicūt dn̄z. benedicit et terra. et
illa nō ad ītelligibiles naťas referimꝰ. sz ad
ueritatē. laudāt et dracones dn̄z. qz natura
eoꝝ et species cū uidet̄. nō minimū ut de
corꝭ offūdit. ut ī esse rōnis ostēdit. Vidit
Adeit filiꝰ qđ uult p̄r. dr̄ qz bonū est
Laudat p̄r qđ facit filiꝰ. Nichil ī illo na
ture degeneris īueīt. cuiꝰ opꝰ apr̄na
nō degenerat uolūtate. Vidit utiqꝫ. nō ocłs
corpōalib9 ītendit. Sz definiuit plenitudīz
gl'e ɔuenire. ut michi ei9 iudiciū cognoscere
daret. Nos ēīz solerꝰ et de hiis q̄ diuina st̄ dis
putare. et qđ mirꝝ si de ope retractare possit.

Que vidit deus

q̄ de ip̄ius opatoris gn̄atione faciūt q̄stiones. Ip̄m ī iudiciū vocāt ip̄z ī equale atq̄z degene rēz asserere conāt. Ideo legis. Et dixit ds. Et fecit ds. Eodē p̄r et filius maiestatis honorat̄ nōie. Et vidit deus q̄r bonū. Dixit tanq̄ oia q̄ p̄r vellet scienti. et vidit tanq̄ oia qua filius facerēt sciētia tenēs. et efficiēs opatione ɔsorti. Vidit q̄r bonū ē. Nō utiq̄z cognouit quod nesciebat. s̄z probauit qd placebat. Nō q̄ ī ɔtrariū placuit opus. q̄r nec q̄ ī ɔtrari⁹ p̄r q̄ cōplacuit ī filio. sic sc̄ptū ē. Hic ē filius meus dilectus. ī q̄o m̄ cōplacui. Scit aūt sēp filius voluntatē p̄ris. et p̄r filii. Et audit filius p̄rēz sēp. et p̄r filiū. p̄ vnitatē natē voluntatis atq̄z substātie. Deniq̄z testat̄ hoc ī euāgelio suo filius dicens ad p̄rēz. Sciebā qd sēp me audis. Imago ē eīz īuisibilis dei filius. Oia q̄ imago p̄ris exp̄mit. oia ei⁹ q̄ splendor glīe illuīat nob̄. atq̄z maifestat. Videt et filius p̄ris op⁹. sic et p̄r filii. sic ip̄e dn̄s declarauit. Nō potest filius facere q̄cq̄ a se. n̄i qd viderit p̄rēz facientē. Videt g° facientē p̄rēz. et videt p secretū in uisibilis natē. et audit silēt. Deniq̄z ait. Sic audio video. et iudiciū meū verū est. q̄r nō sū sol⁹. s̄z ego et q̄ me misit p̄r. Hoc mysticū ē. illd morale. Vidit m̄. pbauit m̄. Qd deus pbauit. tu ne rep̄hēsibile dixis. Qm̄ qd ds mūdauit. tu cōe ne dixis. Sc̄ptū ē. ē me minuisti. Ergo bonū nōie dei. ne blassemes. Et si firmamētū bonū. q̄nto magis bon⁹ ē ei⁹ creator. Etiā si arriani nolint eunomiani reclamēt. radicis degenēis. fruct⁹ deterior. Vidit ī q̄t deus q̄r bonū ē. Solēt artifices sin gula prius facere et p̄ea habili cōmissione ɔnectē. ut q̄ mult⁹ hoīu. ut corpoā exculpūt

de marmore ut cere fingunt · ut ceris exprimunt ·
no tn̄ ſciunt quadmodu ſibi poſſint mebra ſingula
9uenire · et qd gre afferat ſuta 9nexio · Et ideo
a laudare no audet · a p pte laudat ds uero
tamq eſtimator uniuerſitatis puidet q ſutura
ſt · q pfecta ia laudat · q adhuc i pmi opis exor
dio ſint · fine opis 9gnitioe puenies · Nec miru
apd que rer pfectio no i 9ſumatioe opis · ſz
i ſue pdeſtinatioe e uoluntatis · laudat ſingla ·
q 9uenientia ſutis · Laudat plenitudine ſinglor
uenuſtate 9poſita · Illa e eni pulcritudo · et in
ſinglis mebris e qd deceat · et i toto · ut ſinglis
gra · i oib9 forme 9uenientis plenitudo laudet ·
Sz ia et ſcds nob claudat dies · ne du opus
aſtrium9 firmamti · i firmiores eos q audiut
dicendi plixitate faciam9 · du i nocte ſmo pducit ·
q adhuc caret lune ſtellar qz lumie · Nudu
eni lumiaria creata ſt · q celi obſcuritate poſſint
auferre · ieiunatib9 ſimil ut cibo potu qz curet
corpora · ne nis epulatib9 fragilitas carnis de
nocturno qq ieiunio 9rat · Explicit dies ſcds ·

Dies tercius · Incipit dies tercius ·
nobis hodie i ſmoe naſcit · q ort9 e i lec
tione pclarus · Dies q terra a naufragio
liberauit dicente deo · Congreget aq q ſub celo e i
9gregatioe una · De q prefatioe ad oriri placz ·
Congreget aq · dictu e · et 9gregata e · et fugiet
dr · congreget ppls et no 9gregatur · No mediocris
pudor e i pplo dei i ſenſibilia elementa parere ·
et hoies no obedire · qb9 ſenſ9 ab ipo tribut9
e auctore · Et fortaſſe hic pudore fecit · ut ho
die plures 9ueniretis · ne quo die 9gregata e aq
i 9gregatioe una · eo die ppls neqquam 9gregati
i eccleſia dni i pplo uiderent · Nec hoc ſolu o

bediētis aq̄ exēplū hēm9. Nā et alibi sc̄ptū est.
Viderūt te aq̄ de9, uiderūt te aq̄ et timuerūt. Neq̄z
ēīz inuisibilē nō uidet̄ de aq̄s dictū. q̄n alibi q̄q̄z
idem pp̄ha ait/ Mare uidit/ et fugit. iordanis
conuers9 ē retrorsū. hoc ēīz nō factū. q̄s ignorat.
q̄ ad trāsitū hebreorū mare fugerāt. quo sic unda
diuisit. Trāsiuit pp̄ls puluerulēto uestigio.
p̄isse mare credēs. fugisse fluct9. Dēīq̄z credi
dit hoc egypt9. et ī gr̄ss9 est. s̄z illi redūt unda
q̄ fugerat. Nouit ḡo aqua et cōgregari. et timē
re fuge. q̄n d̄s p̄cepit/ Hāc imitem aquā. et
unā cōgregatiōē dn̄i. unā ecc̄liā nouerimus.
Congregata ē q̄dā aqua ex oī ualle. ex oī palūde.
ex oī lacu. Vallis ē heresis. uallis ē gētilitas.
q̄r de9 mōtiū ē. nō ualliū. Dēīq̄z ī ecc̄lia exul
tatio est. ī hēsi et gētilitate flet9 et meror. Vn
de ait. Disposuit ī cōualle flet9. Ex oī igit̄
ualle. cōgregat9 ē pp̄ls catholic9. Iā nō mlt̄e cōg
gatiōēs s̄t. s̄z una ē cōgregatio. una ecc̄lia. Dictū
est et hic. Congreget̄ aqua ex oī carne. et facta ē
cōgregatio spiritalis. fact9 ē vn9 pp̄ls. ex hēticis
et gētib9 ē repleta ecc̄lia. Vallis ē scena. uallis
ē circ9. ubi currit mēdax equ9 ad salutē. ubi
h̄uilis et abiecta cōtētio. ubi litiū feda defor
mitas. Ex hiis ḡ q̄ circo ī herē cōsueuerāt. fides
crevit ecc̄lie. cotidian9 cet9 augēt̄/ Palus est
luxuria. pal9 ē ī tēpātia. pal9 ē ī cōtinētia. In
q̄ uolūtabra libidinū s̄t. bestiarū murmura. la
tibula passiōnū. Vbi uersant̄ q̄cūq̄z ī ciderint
et nō emergūt/ ubi labūt pedū uestigia. fluc
tuat singlorū ī cessus. ubi fulice se dū lauāt. pol
luūt. ubi flebilis desup gemit9 colūbarū. ubi
pigra testitudo cenoso heret ī gurgite. Dēīq̄z
aper ī palūde. ceruus ad fontes/ Ex oī ḡ palū

.i. loc9 cenosus. ut turpitudo uiciorū.

.i. fluctuare. uacillare. dubitare

de ubi q̄i rane ueterē canebat q̄rela· ɔgregata
ē fides· ɔgregata ē puritas aīi· mētisq; simplicitas·
Congregata ē aqua ex oī lacu· et ex oī fouea· ut — Q᷑ oēs se inuicē debēt diligē·
nemo fodiat fouea̅ fr̄i suo ī quā ipē īcidat· sed
oēs se ī uicē diligāt· oēs se ī uicē foueāt· et q̄i unū
corp9 diuersa sc̄e mēbra sustēter/ Quos nō mōtife
ri cant9 et arōmatū senitor̄· q̄ mētē emolliat
ad amores· sʒ cōcent9 eccl'ie· sʒ ɔsona ēta dei lau
des ppl'i uox et pia uita delectet/ Q'b9 nō purpu
rea phipetasmata· nō aulea uelamia p̄ciosa spec
tare uoluptatis sit· sʒ hāc pulcerrimā mūdi fabcā·
Hāc distātiū ī terr̄ sē elemētor̄ copulā· celū sicut
camerā extētū· ut ī hitātes ī hoc mūdo tegat· tē
rā ad opandū datā· diffusū aerē· clausa maria· po
pulū huic diuine opatiōis organū· ī q° diuini mo
dulamen resultet oracli et dei sp̄s ītus opetur·
Teplū istd' sacrariū trinitatis· sc̄titatis domici
liū· eccliam sc̄tam ī qua refulgēt aulea celestia· de — ·i· cortina
q'b9 dictū ē· Dilata locū tabernaclor̄ tuor̄· et aule
or̄ tuor̄ fige ne pcas· Longiores fac funiculos
tuos· et palos tuos ɔfirma· Adhuc ī dextrā et
sinistrā extēde· et semen tuū gētes hereditate
possidebit· et ciuitates desertas ī habitabis· Hīc
g° aulea gemulas cortinar̄ regaliū q'b9 attulit
bonā uitā· pcta tegit· culpā obumbrat· Hec est
ecc'a q̄ sup maria fūdata ē· et sup flumina p̄pa
rata/ Sup̂ uos eciā firmata ē et p̄parata· q̄ sic
flumina puro ī ea mūdi fōte decurritis/ De q'b9
dictū ē Eleuauerūt flumina dn̄e· eleuauerūt
flumina uocē suā· a uocib9 aq̄r̄ mltar̄ Et addi
dit Mirabiles elatiōes maris· mirabilis ī excel
sis dn̄s/ Bona flumina/ hausistis eciā ex illo p
hēni et pleno fōte q° fluxistis· qui ait nobis·
Q'credit ī me sic dic scriptura· flumīa d' uētre

ei⁹ fluēt aq̄ uiue. hoc āt dicebat de spū. quē
īcipiebāt accipe q̄ crediturī erāt ī eū. Sz īā q̄ bo
ni iordanis fluēta. retrectimus merū ī origiē.
Cōgregēt ī loc ūnū aq̄. q̄ sub celo est ī ɔgregatiōez unā.
et appareat arida. Et factū est ita.

Fortasse parū crediderit aliqs superiorib⁹ ser
mōib⁹ nr̄is q̄b⁹ tractauim⁹ īuisibile ideo
fuisse terrā. q. aqs opta tegeret. ut corporeis oclis
nō posset uideri. Adsē eciā pp̄ha retulit hoc ē
ad nr̄ā ɔditiōez nō ad diuine maiestatē natū.
q̄ utiqz oīa uidet. Sz ut aduertatis nō q̄ nri
īgenij probādi grā. sz uere cā īstructionis susce
pim⁹ huc tractādi laborē. ad stipulātē nobis
lectiōis serieī testificam̄. q̄ apte pbat p⁹ ɔgrega
tionē aq̄. q̄ erat sup terrā. et p⁹ deriuationē
ei⁹ ī mare apparuisse aridā. Desinat ḡo nobis
ɔ dialecticis disputatiōib⁹ mouere negocia
solet dicentes. Quō ē terra īuisibilis. ɔ oī corpori
naturalis species et color sit. oīs aūt color sit sub
iect⁹ aspectui. Clamat uox dei. Cōgregēt aq̄ et
appareat arida. Et iterz scriptā dic. Quā ɔgregata
ē aq̄ ī ɔgregatiōez unā. et apparuit arida.

Quid opus fuit iterare. nisi occurrendū q̄stiōib⁹
iudicasset pp̄ha. Nōne uidetur dicere
nō dixi īuisibilē scdm naturā. sz scdz supfusioēz
aquarū. Deniqz addidit. sublato uelamīe apparuisse
aridā. q̄ ātē nō uidebat. Iterz alij īferūt q̄sti
ones dicentes. Si ī ɔgregatiōib⁹ diuisis aq̄ erāt.
quō si ille ɔgregatiōes ī superiorib⁹ erāt. nō deflu
ebat aq̄ ad eū locū ad quē p⁹ea dn̄i īpio deri
uata est. Natura eiz aquarū spōte ī iferiora pro
labitur. Si uero ī inferiorib⁹ erāt ille ɔgregatiōes.
quō ɔtrā naturā suā aqua ad superiora ɔscendit.
Itaqz aūt scdz naturales cursus īpio nō exiuit. aūt

9tª nataz i pio psicu no potuit / Cui qstiom fa
cile respodebo · si in ipi ate respodeat · ate pre
ceptu dni hac aquaz fuisse nataz · ut laberet et
flueret · Non eiz ex usu hoc ht ceteroz elemtoz ·
sz speciale et ppriu · no ex quoda ordie · sz magis
ex uolutate et opatioe sumi dei · Qd iussit
deus audiuit · Vox at dei efficies nate est · Ea uo
ce effectus opatiois ipleuit Cepit labi aqua ·
et i vna fluere 9gregatioez · q ate erat diffusa p
terras · et plurimis receptaclis i hebat Cursus
eius ate no legi · motu eius ate no didici · nc ocle
meus uidit · nec auris mea audiuit Stabat aq
diuersis locis · Ad uoce dei mota e · Nonne ui
det qz nata eius huiusmodi uox dei fecit · Secuta
e creata peeptuz · et usu fecit ex lege prima
eiz 9stitutiois lex forma i posterz derelinqt · De
niqz die semel fecit et noctez · Ex illo manet
uerumqz diuturna successio · et diurna repa
tio · Iussa e et aq currere i 9gregatioez Ex illo
currit · Fontes labut i fluuios · i freta cur
rut flumia · lacus deriuat i maria · ipa se aq
pcedit · urget et seqt · Vnus e ductus · unu corpus ·
Et cu sit altitudo diuisa · i discreta tn dorsi eius
equalitas · Vnde et equor appellatu arbitror ·
qd i supfacie eius eqlitas sit · Respodi sadz illoz
ppositu · illi nuc respodeat in si uq uiderut
fotes ex iferiorib9 scatire · de pauimeto aq
spgere · Quis ea cogit · Vnd pcupit · Quiz
admod no deficit · Quo fiat ut yma solidio
ra unda uomat · Hec sadz oculte secreta nate ·
Ceterz qs ignorat q rapido plerumqz ipetu i
yma descendes i supiora se subrigat · atqz
i supciliu motis attollat · plerumqz et cana
lib9 manu artificis deriuata · qtu descedit ·

tm̄ rursus ascēdat. Itaqȝ siue ĩpetu suo fertur
ut artificis ĩgenio. q̄t naturā suā ducitur et
eleuatur. Miramini si diuini opatiōe pcepti aliqd
ad usū nature eius accessit. qd ĩ usu ārte nō fuerit.
Dicant nūc m̄ quo tang̃ ĩ utre cōgregauit aquas
maris. ut sc̄ptū est. quo eduxerit d̄ petͣ aquā?
Q̄ potuit de petͣ educere aquā. q̄ nō erat. nō
potuit aquā educere q̄ erat? Pcussit petrā et
fluxerūt aq̄. clamat dauid. et torrētes ĩ ūdauerūt.
Et alibi. Sup mōtes stabūt aq̄. Habes ĩ euāgelio
q̄ cū ĩgruis ēēt pcella. et magn̄ ĩ mari motus.
ita ut trepidarēt apli naufragii pīculū. exci
tauerūt dormiētē ĩ puppe dn̄m ihm̄. et surgēs ĩpauit
uēto et mari. sedata tēpestas sit. refusa trāqlli
tas. Q̄ potuit ĩpio totū mare sedare. nō potuit
aq̄s ĩpio suo mouere? At q̄ ĩ diluuio sic accipim̄.
q̄ erupit fōtes abyssi. et q̄ ĩduxerit p̄cea sp̄m
et siccauerūt aquā. Si noluit obedisse naturā usiq̄
elemēti ĩpio dei ēē ḡuēsu. Vel hoc gredant
potuisse ĩ misso uēto aquas currere. qd cottidie
uidem̄ ĩ mari. ut inde aq̄ currāt ūde flauerit
uēt̄. Si tēpore moysi excitato austro ualido.
siccatū est mare. eodē m̄ siccari nō potuit cōḡ
gatio aq̄r. et ĩ mare pfluere aq̄. q̄ postea diuisa
ē a profūdo? Sed discant naturas posse cōuerti. qn̄
petͣ aquas fluxit. et ferrū aq̄s supnatauit. qd
utiq̄ heliseus orādo facere meruit nō ĩpando.
Si igr̄ helisē ferrū leuauit cōtͣ naturā. xp̄s aq̄s
mouere nō potuit. Sȝ mouit q̄ potuit dicere.
lazare ueni foras. et mortuū suscitauit. Ds̄ eīȝ
q̄ iubet fecit. Itaqȝ pari exēplo. dictū accipe.
Cōgregetur aq̄ et cōgregata est. Dicēdo aūt cōgreget. nō
solū mouit eā de loco. sȝ etiā statuit eā ĩ loco ut
nō pterfluet. sȝ maneret. Hoc utiqȝ maioris

miracli ē. quō oēs ɔgregatiōes ī unā ɔgregatiōez deflu
xerit. et una ɔgregatio nō adipleta ſit. Nā et ſcⁱpta
hoc iter mirabilia ɔſtituit dicēdo. Omīs torrentes
erūt ī mare. et mare nō adiplet̄. Vtrūqȝ igᷓ ex
p̄cepto dei ut et fluat aqᷓ. et nō ſupfluat. Circū
ſcⁱpto igᷓ ī poſito fine maria claudit̄. ne ſupfuſa
terris ī undet oīa. et deſtituto arvor̄ cultu. mun⁹
terrene fecūditatis ī pediāt. Cognoſcāt igᷓ diuini
ēē p̄cepti. opatiōis qȝ celeſtis. Ait eīz dn̄s p nube
ad iob. īter alia ēē de maris clauſtro. Poſui ei fines
apponēs clauſtra et portas. Dixi āt ei. uſqȝ huc
uenies. nō trāſgrdieris. ſȝ ī te ipo ɔterēt̄ fluctus
tui. Nō ne ipi uidem⁹ mare frequēt̄ undoſū.
ita ut ī altū fluct⁹ ei⁹ tāqᷓ mōs aqᷓ p̄rupt⁹ ī ſur
gāt. ubi ī petū ſuū ad lit⁹ illiſit. ī ſpumas reſol
ui. reparulis qbuſdā arene humilis repcuſſū.
Scd'm qd̄ ſcⁱptū eſt. Aut nō timebis me dic̄ dn̄s.
q̄ poſui arenā fines maris. Infimiſſio itaqȝ oīuz.
et uilis ſabulonis puluē. uis maris ī tēpeſtate
cohibet̄. et uelut habenis q̄buſdā celeſtis īperij.
a p̄ſcⁱpto ſibi fine reuocat̄. Violētiāqȝ eq̄uoris mot⁹
ī ſe ſe frangit̄. atqȝ ī reductos ſinus ſuos ſcindit̄.
Ceterū ɳ ius ſtatuti celeſtis ī hiberet. qd̄ obſtaret.
qn p plana egypti q̄ maxīe ī humilioribȝ iacēt
uallibȝ cāpeſtris ēē aſſerit̄. mare rubrū egyptio
pelago miſceret̄. Deniqȝ docēt hoc. q̄ uoluerīt
hec duo ſibi maria conectē atqȝ ī ſe trāſfūdere.
Hoc ſoſtris egypti⁹ q̄ āntiqor fuit. et dari⁹ med⁹
q̄ maioris ɔtuitu potētie ī effectū uoluit addu
cere. q ab īdigena fuerāt āte tēptatū. Que res
ī dicio ē qd̄ ſupi⁹ ē mare īdicū q̄s equor egyptiū.
qd̄ īferi⁹ affluit. Et fortaſſe ne lati⁹ ſe mare ef
fūderet de ſupiorib⁹ ad īferiora p̄cipitās. ideo
molimia ſua rex utrqȝ reuocauit. Qro nūc.

Qr mare nō ī plet̄

Qr mare nō ī undat ſup t̄rā

cū dixerit colligant̄ aq̄ ī collectioē unā. quo
diffuſa p lacus. paludes. ſtagna. aquas. et ſup
fuſas uallib[us] et capis. oib[us]q[ue] planiorib[us] locis
currētes fōtib[us] atq[ue] flumib[us]. una potuerit
recipe collectio? Aut quo una collectio ꝯho
dic q[ue] diu̇ſa ſit maria. Vnū et oceanū ma
re dicim[us]. et tirrenū. et adriaticū. ⁊ indicū.
et egyptiū. ⁊ pōticū. et pōtidē. ⁊ hellespōtū.
et euſinū. egeū. ionicū athlanticū. p[re]terq[ue]
et iā ercticū. et ſeptētonale. caſpiū. appellat̄
mare. Vnd et ꝯſiderem[us] ſcptē uerba. q̄ libra
to ſt trutinata examīe. Colligant̄ i[n]qt aqua
ī collectioē unā. Vna aquar[um] iugiſq[ue] et ꝯti
nua ꝯgregatio eſt. ſ[ed] diuſi ſinus maris. ut q̄dā
de ſcptorib[us] forenſib[us] ait. Vtāq[ue] poet[us] maris
nri ſinus āpliſſim[us]. Ceteroq[ue] ī diuſis locis
diu̇ſa ſt noīa. q[ue] uocabula aq̄s et regionū uo
cabulis adheſer̄. Vna at̄ ꝯgregatio aquar[um]. ꝯ
q[ue] iugis unda atq[ue] ꝯtinua ab indico mari uſq[ue]
ad gaditanī hora littora. et idē ī mare rubru
extrema circūfuſo orbe terrar[um] īcludit oceān[us].
Interius quoq[ue] tireno. hadrie certa maria
miſcent̄. nomib[us] diſticta nō fluctib[us]. Vnde
pulcre habes. q[ue] de[us] ꝯgregatioēs aquar[um] uoca
uit maria. Itaq[ue] et una ē generalis collectio q̄
dr̄ mare. et multe collectiones q̄ maria p reg
onib[us] nūcupant̄. Sic m̄lte terre. ut affrica. yſ
pania. tracia. macedoīa. ſiria. egypt[us]. gallia.
atq[ue] italia. p regionū appellant̄ uocabulis.
et una ē terra. ita m̄lta dicunt̄ p locor[um] appel
latioīb[us] maria. et unū ē mare. ſic ait pp[ro]heta
dicēs. Tui ſt celi. et tua ē terra. orbē terrar[um]
⁊ plenitudinē ei[us] tu fūdaſti. aq̄lonē et mare
tu creaſti. Et ad iob ipe dn̄s ait. Cōcluſi aut

Diuſa noīa maris.

Diuſa noīa p[ro]uīciar[um].

mare potius. Nunc q2 d' una collectiōe diximꝰ. illd'
occurrit. utrū cū p oēz fere terrā fuerit diffuse
aq̄. p uallestria agroꝝ. cōcaua motiū. planicieqꝫ
capoꝝ. ī modū equoris fusa ɔgregatione una
potuerit oēs aq̄s illas recipe. atqꝫ exinanire tēr
ras. q̄ ante fuso p uniuersū flumie stagnabāt̄
Nā ita opta erāt oīa. Nō eīz diceret̄ uisa ē terra.
n̄ retectaz uellet oīb9 locis demostrare. Si dilu
uiū noe tēpore abscōdit mōtes. qm̄ aquaꝝ iā et
sup celos et īfra firmamētū fuerāt facta discre
tio. ɔtomagis dubitari nō potest ec motiuz
uertices illa supfusione latuisse. Quo g° illa
oīs aquaꝝ redūdātia deriuata ē? Q recep
tacla eā tā ɔtinua atqꝫ cōnexa absorbē potu
erūt? De quo multꝭ nob potest s̄mo suppetē.
p̄mū. q2 potuit creator oīuz. et ipaꝝ terraꝝ
spatia diffūde. qd' aliq ante nos ɔfirmātes. p
pria posuerit sentēcia. Ego qd facē potuerit.
nō pterrnitto qd' fecit. Qd' apte s̄pturaꝝ
auctoritate nō didici. q̄ secretū ptero. ne
forte ec hinc aliaꝝ sibi q̄stiones requirāt. Assero
tn̄ sedm̄ s̄ptas. q2 potuit locoꝝ humilia et
capoꝝ apta diffūde. sic ipe ait. Ego ante te
ambulabo. et montes planos faciā. Potuit ec
ipa aq̄ꝝ uis pfūdiora ei facē. q̄ ī sederat.
tāto fluctuū motu. tātoqꝫ estu ɔcitatiōis
elemēti q cottidie ima pellagi torq̄re et
arenas uertere soleat de pfūdo. Quis deīd'
sciat ī q̄ntū se illud magnuz et mausuz
nauigātib9 atqꝫ ī tēptatū nautis fūdat
mare. qd' britanias frenīcti ī cludit eq̊re
atqꝫ ī ulteriora et ipis fabulis ī accessa se
creta se porrigit? Qs deīde nō colligit
q̄ntū lucrino et auerno ī italia. tiberiadi

Differētia int[er] t[er]raʒ et aridaʒ

q[uo]ʒ · i palestina et ei lacui q[uo]d int[er] palestinā et
egyptū arabie deserta ꝯtendit · porrob[us] q[uo]ʒ
diuersis augusto atq[ue] traiano ceteisq[ue] p[er]
vniuersū orbē i fusū addiderit mare. Sʒ [et]
et nō cōfusi lac[us] et stagna q[uo]d nō misceant[ur]
fluctib[us] · ut larius et benac[us] · alban[us] · quoq[ue] et
alij plures · Vno una ɔg[re]gatio aquaʒ. Sed
q[ue]admod[um] d[icitu]r q[uia] fec[it] d[eu]s duo luminaria · idest so
le et lunā · cū sint utiq[ue] et stellaʒ lumia · ita
et vna ɔg[re]gatio d[icitu]r · ɔ sint plurime · Neq[ue] eni
ānumerat[ur] q[ue] nō cōferūt[ur] Sʒ ut uidetur q[uonia]m
de mari loq[ue]bar · aliquātū exundauim[us] Ad
p[ro]positū reuertam[ur] · Cōsideremus q[ui]d sit q[uo]d
ait d[omi]n[u]s · ɔg[re]get[ur] aq[ue] i vnā ɔg[re]gationē · et ap
pareat arida · et nō dixerit t[er]ra / Quod p[er]clare
positū q[ui]s nō aduertat / Terra eni potest et lu
to eē p[er]mixta · et aq[ui]s madida · cui[us] species
sup[er]fusis aq[ui]s nō appareat Arida aūt nō solū
ad gen[us] · sʒ et ad spēz t[er]raʒ refert · ut sit illa
lis · siccabilis et apta culturis Simul p[ro]sp[ec]
tū est · ne uideat[ur] sole magis q[uam] dei p[re]cepto
eē siccata · q[uia] arida fc̄a ē · anteq[uam] sol crearet ·
Vnde et dauid discernēs mare et t[er]rā · ait
de d[omi]no deo Qm̄ ip[s]i[us] ē mare et ip[s]e fec[it] illud ·
et man[us] ei[us] aridā fundauerit / Arida eni expssa
nat[ur]e est / Terra appellatio q[ue]dā simplex ne
gocij q[uo]d i se habeat p[ro]p[ri]etatē / Sic eni aial signifia
tio ḡnis ē cui inest p[ro]p[ri]ū aliq[ui]d et excellens ·
rationabile aūt p[ro]p[ri]ū ē hoīs · ita et terra potest
ɔit[er] dici · ut scatēs aq[ui]s · ut deserta et i uia et
sn̄ aqua Ergo et illi q[ue] scatet aq[ui]s i[d] est · ut habe
at ariditatē Remota eni aqua · i[n]cipit eē ari
da sic h[ab]ēs scriptū · Posuit flumia i desertū et
exit[us] aquaʒ i sitiz / hoc ē de t[er]ra aquosa aridā

De natura elementorum

fecit / habet quod terra propria qualitate sua sit et singula elementa habent. Nam et aer humidam qualitatem, aqua frigidam, et ignis calidam. Et hoc est principale proprium elementis singulis. quod ratione colligimus comprehendere autem sensibiliter et corporaliter si velimus velut connexa et conposita reperimus. ut sit terra arida et frigida. et aqua frigida et humida. aer calidus et humidus. et ignis calidus et siccus. Et sic sibi per has inequales qualitates singula miscentur elementa. Nam terra

Quomodo misceantur elementa.

cum sit aride et frigide qualitatis connectitur aque per cognationem qualitatis frigide. et per aquam aeri. quia humidus est aer. Ergo aqua tamquam brachiis quibusdam duobus frigoris et humoris. altero terram. altero aerem videtur amplecti. frigido terram. aerem humido. Aer quoque medius inter duo conpugnantia per naturam. hoc est inter aquam et ignem. utrumque illud elementum conciliat sibi. quia et aquis humore. et igni calore coniungitur. Ignis quoque cum sit calidus et siccus natura. calore aeri adnectitur. societate autem communione terre ad societatem refunditur. atque ita sibi per hunc circuitum et chorum quendam in unam concordie societatis que conpagine conveniunt. Unde et grece στοιχεια dicuntur. que latine elementa dicimus. quod sibi conveniant et concinant. Hunc autem processi sumus quia scriptura ait. quod deus vocaverit terram aridam. hoc est quia quod principale eius dixit. nuncupavit proprietatem nature. Naturalis enim proprietas siccitas est terris. hec ei prerogativa servata est principalis quo siccitas subest et ut sit frigida. sed prefecerunt secundam primis. ut autem humida sit. aquarum affinitate sociatur. Ergo illud suum. istud alienum. Suum quod arida. alienum quod humida. Auctor itaque nature quod prius donavit hoc tenuit. quia istud ex natura. illud ex causa. De principalibus

igitur non ex accidentibus terre debuit proprietas definiri ut secundum prerogativam qualitatis eius in formam terre congregatio. Et vidit deus quia bonum est. Non preterimus quod aliqui nec in hebreo putant esse nec in ceteris interpretationibus quod congregata est aqua in collectiones suas et apparuit arida. Et vocavit deus aridam terram et collectiones aquarum maria.

Cum enim dixerit deus quia factum est sic satis esse putant non operatoris ad celebratam operationis indicium. Sed quia in aliis quoque creaturis habet et definitionem preceptionis et repetitum operationis ut indicium ut effectum. Ideo nos non putamus absurdum id quod prohibetur additum. Et si ceteris interpretibus ut veritas doceat suppetere ut auctoritas. Multa enim non otiose a septuaginta viris hebraice lectioni addita et adiuncta comperimus. Vidit ergo deus quia bonum erat mare. Et si pulcra species huius elementi ut cum surgentibus albescit cumulis ac verticibus undarum et cautes nivea rorat aspergine ut cum equore crispanti clementioribus auris et blando serene tranquillitatis flatu purpurascentem prefert colorem. Qui eminus spectantibus frequenter offunditur quando non violentis fluctibus vicina tundit littora sed velut pacificis ambit et salutat amplexibus quam dulcis sonus quam iocundus fragor quam grata et consona resultatio. Ego tamen non oculis estimatum creature decorem arbitror sed secundum rationem operationis iudicio operatoris convenire et congruere definitum. Bonum igitur mare primum quia terras necessario suffulcit humore quibus per venas quasdam occulte succum quendam haud inutilem subministrat.

De laude maris.

Bonum mare tamquam hospitium fluviorum fons ymbrium derivatio alluvionum invectio commeatuum quo sibi distantes populi copulantur quo preliorum removet pericula quo barbaricus furor clauditur.

Subsidium in necessitatibus, refugium in periculis, gratia in voluptatibus, salubritas valitudinis, separatorum coniunctio, itineris compendium, transfugium laborantium, subsidium vectigalium, sterilitatis alimentum. Ex hoc pluvia in terras transfundit. Siquidem de mari aqua radiis solis hauritur, et quod subtile eius est rapitur. Deinde quanto altius elevatur tanto magis et nubium obumbratione frigescit, et sic fit imber qui non solum terrenam temperat siccitatem, sed et ieiuna arva fecundat. Quid enumerem insulas, quas velut monilia plerumque pretexit. In quibus hii qui se abdicant intemperantie secularis illecebris, fido continentie proposito eligunt mundo latere, et vite huius declinare dubios anfractus. Mare ergo secretum temperantie, exercitium continentie, gravitatis secessus, portus securitatis, tranquillitas seculi, mundi huius sobrietas. Tum fidelibus viris atque devotis incentivum devotionis, ut cum undarum leniter alluentium sono certent cantus psallentium, plaudant insule tranquillo fluctuum sanctorum choro, hymnis sanctorum personent. Unde mihi ut omnem pelagi pulchritudinem comprehendam quam vidit operator? Et quid plura? Quid aliud ille concentus undarum nisi quidam concentus est plebis? Unde bene mari plerumque comparatur ecclesia, que primo ingredientis populi agmine totis vestibulis undas vomit. Deinde in oratione totius plebis tanquam undis refluentibus stridet, cum responsoriis et antiphonis psalmorum cantibus virorum, mulierum, virginum, parvulorum consonus undarum fragor resultat. Nam illud quid dicam, quod unda peccatum abluit, et sancti spiritus auras salutares aspirat. Det nobis dominus illa successuum flamma prosperorum ligno currere, tuto portu consistere, nescire spiritalis graviora

Quod pluvia de mari trahatur.

quā ferre poſſum⁹ tēptamēta neſcire. fidei ig
norare naufragia. habē pacē pfūdā. et ſi qñ
aliqd ſit q grauē nobis ſcli hui⁹ excitet fluct⁹
euigilātē pro nobis habē gubernatorē dñz
ihz q uerbo ĩpet. et tēpeſtatē mitiget. tran
qlitatē maris refūdat. cui ē honor gl'a. la⁹
ppetuitas a ſeclis. et nūc et ſēp. et p oīa
ſecla ſclor. aꝫ. Diſcedēte aqua ꝯtegebat
ut ſpēs terre daref et tra. ut ĩ uiſibilis et
ĩ ꝯpoſita deſineēt eē. Naz pleriqz et hoc di
cūt eē ĩ uiſibile qd' ſpeciē nō habet. Et ido
accipiūt terrā ĩ uiſibilē fuiſſe. Nō qz uideri
nō poſſet a ſūmo deo. ul āgelis ei⁹. Nā adhuc
hoīes creati nō erāt. ul ēē pecudes. ſz qz ſine
ſua ſpē erat. Species aūt tre ē gerĩatio et ui
riditas agri. Vnd' ut uiſibilē eā et ꝯpoſitā fa
ceret dſ. ait. Germīet terra herbā feni ſemi
nātis ſcdꝫ gen⁹ ſuū. et lignū fructiferz faciēs
fructū ſcdꝫ gen⁹ ſuū. cui⁹ ſemē ſit ĩ ſemetipo
Audiam⁹ uerba ueritatis. q̄r ſeries ſalus
eſt auditū. prima ēīz illa uox dei ſinglis
creatis ĩptita gignēdis lex nate ē. que
terris ĩ oīe euiz remāſit fute ſucceſſiōis
data pceptū. quēadmoduz ul generādi. ul fructi
ficādi. ĩ reliquū uſus adoleſcēt. prima itaqz ge
rīatio ē qn naſcētia uidēt erūpe. Deīde cū
pfecerit et erupit gemen. fit herba. herba
quoqz ubi paululū adoleuerit. fit fenū. Quaz
utilis ſit uehemēs uox. germiet terra hbā feni
hoc ē. ipa p ſe germiet terra. Nullū alteri⁹ q̄
rat auxiliū. nō cuiq̄ ĩdigeat miſterio. Solēt
eīz pleriqz dicē. Niſi clemētior ſolis calor te
pefecerit terras. et q̄dāmodo radiis ſuis foue
rit. nō poteſt germiare terra et ppea getes di

Qr hoīes et beſtie nō ſit āte terrā.

Que ſit ſpecies terre.

Qr ſn̄ calore ſolis herbe creſcant.

iuīnū honorē deputāt ſoli · q̄ uirtute caloris
ſui · terram penetret ſinus · ſparſaq; foueat ſe
mina · ul rigētis gelu uenas arborū relaxet · Au
di ergo dn̄m uelut hāc uocē emittētē · Conticeſcat
ī ep⁹ ſmo hoīum q̄ futur⁹ ē · faceſſat uana opi
nio · Antequā fiat luminare ſolis · herba naſcatur ·
Antiquior ſit ei⁹ p̄rogatiua q̄m ſolis · ne error ho
minum cōualeſcat · Germinet prius terra · q̄m fotū ſolis
accipiat · Sciāt hoīes · ſolē auctorē nō eē naſce
tiū · Dei clemētia · terrā relaxat · dei ī dulgētia
prupe facit fruct⁹ · Quō ſol uiuēdi uſū miſtrat
oriundis ſemib⁹ · cū illa prius diuine opationis
uiuificatioē ſit edita · q̄m ſol ī hos uiuēdi uſus ue
nerit · Iunior ē herbis · iunior feno · Et forte mi
rem aliq cur prius pecori papulū · q̄m cib⁹ hoī ſit
creat⁹ · In q̄ p̄mū pfūdū dei cōſiliū debem⁹ aduē
tere · q̄ eē minima q̄ nō negligat · Sic euāgeli
zat ſapia dei et dic̄ · Reſpicite uolatilia celi · q̄m
nō ſerūt neq; metūt · neq; cōgregāt ī horrea · et pa
ter celeſtis paſcit illa · Nōne uos pluris eſtis
illis ? Cū ergo illa paſcant dei gr̄a · nemo ſibi de
bet de ſua ſimplici īduſtria et uirtute bladiri ·
Deīde q̄ ſimplicē uictū · naturalē cibū reliqs
cibis debuit anteferre · Hic ē ſobrietatis cib⁹
ē · reliqui deliciarū atq; luxurie · Hic cōis oīb⁹
aīalib⁹ cib⁹ ille paucorū · Exēplū itaq; frugali
tatis · magiſteriū parſimoīe eſt · Herbe ſimpli
cis uictu · olerūq; uilis · aut pomi cōtētos eē
oēs oportere · que natura obtulit · que libtas dei p
ma donauit · Ille ſalubris · ille utilis cib⁹ qui
morbos repellat · q̄ reſecet cruditates · nullo ho
minū part⁹ labore · ſz diuino effuſus munere ·
ſiū ſatione frugis · ſiū ſemine fructulis · tā dulcis
et grat⁹ · ut eē replet⁹ uoluptati atq; uſui ſit ·

Qr ſol iunior ſit herbis ·

Deniq3 ad p̄imas dat⁹ meſas · ad ſcdas remāſit ·
Q̄d āt creatē hui⁹ attirar miraculū · et ſapiē opa
tricis argumētū exp̄ma · In hac eīz geminū ſpē
ctillo uirētis herbe munē · ymago ē uite huma
ne · z natē ꝯditiōis q3 nre i ſigne quoddā ſpectat
z ſpeculū elucet · Illa herba et flos feni figura ē
carnis hūane · ſic bon⁹ diuitatis i terpres · organo
ſue uocis expſſit dicēs · Clama · Q̄d clamabo · Oīs
caro feni · et oīs glīa hoīs ut flos feni · Aruit fe
nū · et flos ei⁹ decidit / uebū āt dnī manet i eter
nū · Dei ſetentia uox hūana ē · Ds dic · Clama ·
ſ3 q̄ i ipo yſaia loqtur ille reſpodit · Q̄d clamabo ·
Et tāq3 qd loqt audiſſet · adiūxit · Oīs caro feni ·
Et uere · Viret glīa hoīs i carne · q̄ feni · et q
putat ēē ſublimis · exigua q̄ herba eſt · p̄matā
ut flos · caduca q̄ fenū · Germiat uiriditatē i
ſpecie · nō i fructu · ſoliditatē hillarioris uite q̄
flos p̄cedēs iocūditatē · breuiore ſpacio occaſura
ſic herba feni · qd p̄uſq3 euellat areſcit · Q̄ eīz
firmitudo i carne · q ſalubritas poteſt ēē diut
na? Hodie uideas adoleſcētē ualidū · pubeſcē
tis etatis · iūtute florētē · grata ſpecie · ſuauiq3
colore · craſtina die · t' facie et ore mutat⁹ oc
currit · Et q p̄die tibi lautiſſim⁹ decore forme
uiſus ē gra · alio die miſandus appet · egritudīs
alicui⁹ i firmitate ſolut⁹ · Pleroſq3 āt labor fra
git · aut i opia macerat · aut cruditas uexat ·
aut vina corrūpūt · a' ſenect⁹ debilitat · a' cu
ratos delicie reddūt · a' luxuria decolorat · No
ne uerū eſt q2 aruit fenū et flos ei⁹ decidit?
Aluis auus attauuſq3 nobilis · et maior honeſtat⁹
i ſulis · p ſapie ueteris clar⁹ i ſignib⁹ amicis ha
būdās · ſtipat⁹ clietib⁹ · et utrūq latus tect⁹ p
ducēs maximā ac reducēs familiā · repēte ali

Qr hō cōpat' feno ·

q̄ accidētis p̄icli mole turbat⁹ destituit̄ ab oīb⁹. a
sodalib⁹ derelīqt̄. ī pugnat̄ a proxīs. Ecce uerū ē.
qr sic fenū uita hoīuz p⁹q̄ȝ euellat̄ arescit. Est ecce
q dudū ubertate afflueñs copiaꝝ. libalitatis fa
ma p ora uolitās singlorꝫ. claꝝ honorib⁹. p̄mi
nēs potestatib⁹. t̄bunalib⁹ celsus. solio sublimis.
beat⁹ a pplis estimat⁹. dū p̄conū clamore deducit̄.
subita reꝝ quersiōe ī eū carcerē rapit̄. q̄ alios
ipe detruserat. et int̄ reos suos eminētis pene
deflet erūpnā. Quos pdie catēna plaudētiū
z ī uidiosa frequētis ppli domū pōpa deduxit.
et nox una gloriose illū splēdore deductiōis
aboleuit. at repētin⁹ lateris dolor effus⁹ gau
diis luctuosā grauis successiōꝫ meroris admis
cuit. Hui⁹modi ē igr̄ gl̄a hoīs. sic flos feni. Q
ē cū defecit. nichil opis adiungit. ī qua null⁹ fruc
tus acquirit. et cū amittit̄ euanescit. Oēꝫ scena
hoīs et quā desup obūbrabat repēte destituens.
z quā ītus aiabat. Atq; ultimā imitarem̄ hāc
herbā. de qua ait dn̄s. Germinet terra herba fe
ni. seminās semē scdm gen⁹. et scdz similitu
dinē suā. Seminem⁹ igit̄ semē scdz gen⁹. Qd
sit gen⁹. audi dicēte. Oportet nos qrere illud
diuinū. si quo illd tractare possim⁹ aꝰ ī uenire.
qūuis nō lōge sit ab uno q̄ȝ nr̄m. In ipo ēīz ui
uim⁹. et sum⁹. et mouem̄. sic qdā nr̄m ī ąt
dixerūt. cui⁹ et gen⁹ sum⁹. Scdm hoc gen⁹
seminem⁹ semē. nō ī carne. sȝ ī spū. Nō ēīz car
nalia sȝ spiritalia seminare debem⁹ q ad uitā
puenire uolum⁹ etnā. Que ē ā similitudo.
nō ignoras qz ad ymaginē et similitudinē
dei fact⁹ es. herba generi suo respōdet. tu nō
respōdes generi tuo. Tritici granū sparsū
terre gnīs sui graz reddit. et tu degeneras.

Fruges nō adulterant ſui ſinceritatē ſeminis. et
tu adulterās puritatē aīe. uigorē mētis. corpo
ris caſtitatē? Nō agnoſcis op⁹ te eē xpi. Ma
nib⁹ ſuis ut legim⁹ ille te formauit. et tu ma
nichee adulteriū tibi aſciſcis auctorē? pat'
ds̄ dic ad filiū. Faciam⁹ hōiēz ad ymagīēz et
ſilitudīēz nrāz. et tu fotiniane dicis. qz ī cō
ſtitutione mūdi adhuc nō erat xps? Et
tu eunomiane dicis. qz fili⁹ diſſimilis ē pri.
Nā ſi ymago. nō diſſimilis utiqz ſz totū ex to
to exprimēs prēz. quē pr ſubſtātie ſue vni
tate ſignauit. pater dic faciam⁹. et tu coop
atorē negas? Qd̄ dixit pr. fili⁹ fecit. et tu
equalē negas ī q° cōplacuit pr? Germiēt ī
qt terra herbā feni. ſcdz ſuū gen⁹. In oīb⁹ q̄
dicūt' naſcētia terre. pmū germen ē. Ubi
ſe paululū ſuſtulerit. fit herba. p⁹ea fenū.
inde fit fruct⁹. Sūt naſcētia q̄ de radice ger
mināt. ut arborēs q̄ nō ſt ſate. ex aliaz ar
boz radice naſcitur. In arūdine uidem⁹
qnō ī extremo ei⁹. uelut qdā fit nod⁹ e la
tere. ūde alia harūdo germinat. Eſt g° ī ra
dice ūis qdā ſeminariū. īſitiua qz ī ſupiorib⁹
germināſ. Aliis ergo a radice. aliis diuērſo
munē ſeries ſucceſſiōis acqrit'. Ineſt uēz naſ
cētib⁹ ſingulis. a' ſemē. a' uirt⁹ aliq̄ ſemīaria.
et ea ſcdz gen⁹ ſuū. ut qd̄ naſcit' ex ea. ſi
mile eoz que ſata ſt. ut q̄z de radice ſit ger
minet. De tritico. triticū. de milio. miliū. de
piro. pir⁹. albo flore prorūpit. Caſtānea q̄ꝫ
ſrgit de radice caſtanee. Germiēt ī qt terra
herbā feni ſcdz ſuū gen⁹. Et cōtinuo prurīēs
terra. fudit ſe ī nouos pt⁹. Induit ſe amic
tu uiriditatis. grāz fecūditatis aſſūpſit. di

versisque compactus gemmibus proprios susceptus ornatus.
Miramur quod tam cito generaverit. Certo maio
ra miracula sunt. si expectes singula. quemadmodum
vel iacta in terra semina resolvantur. ac nisi mor
tua fuerit. nullum fructum afferant. si vero fue
rint quadam sui morte resoluta. in uberiores fruc
tus resurgunt. Suscepit igitur granum tritici putris
gleba et sparsum cohibet occasio. ac velut
materno terra gremio fovet et comprimit. Inde cum
se granum illud resolverit. herba germinat. Grata
ipsa iam species herbescentis viriditatis. que sta
tim generis statim similitudinem sui prodit. ut in ipso
sue stirpis exordio cuius generis herba sit recognos
cas. atque in herbis fructus appareat. Paulatim quoque
adolescit ut fenum. culmoque pubescens. erigitur
et assurgit. Ast ubi segeniculata iam spica sustu
lerit. vagine quedam future frugi parantur. in quibus
granum formatur interius. ne tenera eius primordia
aut frigus ledat. aut solis estus exurat. aut ventorum
inclementia. vel nubium vis seva decutiat.
Succedunt quedam ordines spice mirabili arte for
mati. vel ad speciem grani. vel ad tutamen ne
... quodam in terre se natalis colligationis astruunt.
quem providentia divina formavit. Et ne frugis
numerosioris pondere velut quedam cedat fultura
culmorum. vaginis quibusdam ipse culmus includitur.
ut geminatis viribus frugem possit multiplicem
sustinere. ne impar oneri corruet in terram. Tunc
super ipsam spicam vallum struitur aristarum. ut quasi
quadam in arce presidat. ne avium minorum mor
sibus spica ledatur. aut suis exuatur fructibus. aut vesti
giis proteratur. Quid dicam. quemadmodum clementia
dei humane prospexit utilitati. Feneratum ter — De ubertate terre.
ra restituit quod acceperat. et usuram cumu

lo· multiplicatū· hoīes ſepe decipiunt· et ipi fene
ratorē ſuū ſorte defraudāt· t̄ra fidelis manet· Etſi
qn̄ nō ſoluerit· ſi forte aduerſata fuerit frigoris in
clemētia· aꝰ nimia ſiccitas· aꝰ imēſa uis imbꝛ·
aliq̄ āno ſupioris āni dāpna cōpeſcit· Ita et qn̄
ꝑuētꝰ ſpē deſtituit agricole· nichil t̄ra delinqt·
Et qn̄ arridet ubtas fecūde matris· ſe i partus
effūdit· ut nūqͣ ullū diſpēdiū ſuo īferat credi
tori· Que uero species plenī agri· q̄ odor· q̄ ſuaui
tas· q̄ uoluptas agricolar· quid digne explicare
poſſim?· ſi uero uitam alloqo· Sꝫ habemꝰ teſti
monia ſcrīpture· qbꝰ agrī ſuauitate bndictiōi
ꝯ gr̄e ſcoꝝ aduertimꝰ ꝯpata· dicente ſco yſaach
Odor filii mei· odor agri plenī Qd ig̊ deſcībā
purpuraſcētes uiolas· candida lilia· rutilātes
roſas· depicta rura· nūc aureis· nūc uariis· nūc
lacteis floribꝰ· i qbꝰ neſcias utrū species āplius
florū· an uis odora delectet· Paſcitur oculi grato
ſpectaculo· lōge lateqꝫ odor ſpargit· cuiꝰ ſuauī
tate cōplemr· Vnde digne dn̄s ait· Et species agri
mecū eſt Cū ipo ē eā· q ipe formauit· Qs eā
aliꝰ artifex poſſit tāta rerꝝ ſinglarū exprimere

De liliis

uenuſtate· Conſiderate lilia agri· quātꝰ ſit can
dor i foliis· qͣadmodū ſtipata ipa folia ab ymo
ad ſūmū uideant aſſurgere· ut chiffi exprimāt for
mā et auri qdā species intꝰ effulgeat· q̄ tn̄ uall
i circuitu floris obſepta· nulli pateat iniurie· Si
qs hūc florē decerpat· et ſua ſoluat ī folia· quē
tāti ē manꝰ artificis· q poſſit liliis speciē refor
mare· Qs tātꝰ imitator nāre· ut florē hūc re
dintegrare pſumat· cui dn̄s tātū teſtimoniū de
dit· ut diceret· Nec ſalomon i oī glia ſua ſic
ueſtiebat ſic unū ex iſtis· Rex opulētiſſimꝰ
et ſapiētiſſimꝰ i ferior iudicat· qͣ hiꝰ floris pu

De v'tutib⁹ q̃rdā herbaꝝ.

Mirabilit' ī herbis operatur d̄us q' nota

ctudo q'd enumerē sucos h'barꝝ salubres. quid uirgultorꝝ ac foliorꝝ remedia? Cerimus eger ramusculos oliue madit. et san⁹ fit. Locustā q̃z folia oliue arrosa liberat ab egritudīe. Rubi folia supiacta serpenti. i terimunt eū. Culices nō tāgent te. si absinthij herbā cū oleo coquas. et eo te punxeris. Sz forte dicat aliqs. q'd q' cū utilibus. etiā letalia et pnitiosa generat? Cū tritico aconitū q° int' alimēta uite noxiū repit. et ī pnisuz fuerit. gsueuit saluti nocē. Inter q̃z alia nut'mēta helleborꝰ dephēdit. Aconita quoq̃z fallūt frequēter et decipiūt colligētē. Sz hoc ita est ac si reprehēdas terrā. q' nō oēs hoīes sūt boni. Sz q'd plus ē accipe. q' nō oēs boni āgeli i celo. Sol ipe p nimio calore spicas torret. aduꝛit aūt gignentiū pma exordia. Luna q̃z uiatib⁹ iter mōstrat. latronū prodit isidias. Nō g° digni ē ut hijs q̃ utilia sūt post hītes gditoris grāz gfiterī ꝑ aliqua alimētorꝝ noxia. creatoris pspicientie derogem⁹. Quasi uero oia gule causa debuerit generari. aut exigua sint q̃ uentri nr̄o diuina idulgētia ministrauerit. Definite nob' esse sūt et nota oīb⁹. q̃ uoluptatē generet et corporis salubritatē. Singula at eorꝝ q̃ generat' ē terris. speciale quādā ratione hn̄t. que p riuli portione cōplet uniuersā plenitudīez creatē. Alia g°. esui. alia potui. alij nascūt' usui. Nichil uacat. nichil iane germiat terra. q'd t' putas iutile. aliis utile est. Imo ipi tibi frequēt' alio ē usu utile. Cū q'd esca nō adiuuat. medicinā suggerit. Et sepe eadē q̃ t' noxia sūt. a' auib⁹. a' feris. i noxiū ministrat pabulū. Deniq̃z sturni uescūt' aconio. nec fraudi ē eis. qm pro qualitate sui corporis uenenū suci letalis euadūt.

acconiū ē sturni pabulū, et hoī mors

Elleborus est alimo nia coturnicu͂

frigida e͂tz uis ei9 e suci · qua subtilib9 poris i͂
cordis sui sede͂ ducentib9 · p̃coqua digestio͂e pur
niut · p̃usq̃z uitalia ipa p̃tẽptet / Ellebor at
piti locutur esca ee et alimoniaz coturnicu͂ ·
eo qd natali quoda͂ tẽpamẽto sui corporis · uz
pabuli nocẽtis euitent · Etez si ratione me
dicine plerũq̃z ad salubritate͂ huiam q̃z corporis
tẽpat · cui uidet͂ ↄtrariu͂ q̃to magis ↄprieta
te nate ad cibu͂ proficit / quod medicinali ma

Madragora

nu ↄueit͂ ad salute͂ / per madragora͂ q̃z so͂n9
frequẽt͂ accersit · ubi uigiliaz egri afflictatur

De appio

i͂ comodo · Na͂ quid de appio loquar · qd eciã
nobis cottidiano ↄpe usu i͂notuit · q͂m dolorꝭ
eo grauissimi i͂ternorꝭ sepe uiscerꝭ sopiũtur
Nec illd p̃terit qd aconio plerũq̃z furores li
bidinu͂ marcuerũt · et elleboro uetustate pas
siones egri corporis s͂t solute · No͂ solu͂ igr nulla
i͂ hiis rep̃hẽsio creatoris · s͂z ee i͂ crẽmẽtu͂ est
gr̃arꝭ Si͂ q̃de͂ qd ad piculu͂ putabas ee genera
tu͂ · ad remedia tibi salutis opat͂ Na͂ et id qd
piculi e · p prouidẽtia͂ declinat͂ · et id qd salu
tis p i͂dustria͂ no͂ amittit͂ · An no͂ oues et ca
pre · ea q̃ sibi noxia s͂t · declinare didicerũt / et
solo odore p quodda͂z nate͂ misteriu͂ cu͂ sint
ro͂nis expertes · Ratio͂e͂ tn͂ euadẽdi piculi · ut
tuẽde salutis agnosciu͂t · noxia q̃z p̃teri ac
p futura distinguũt · ita ut plerũq̃z cu͂ armata
uenenis tela senseru͂t · notas petere herbas

De dittamo

dittami · atq̃z hiis remediu͂ uulneri dicu͂t͂
adhibẽ · Cib9 illis ergo e͂ medicina ut resilire
sagittas uideas e uulnẽ · et fugẽ · uenena
non serpere · Deniq̃z ceruis cib9 uenenu͂
est · Coluber ceruu͂ fugit · leone͂ i͂ terficit ·
Draco elefa͂tu͂ ligat · cui9 ruina et mors · uic

toria ē· Et ido suma in utriqz certat· ut ille
pedē alliget· i quo casue iuncti sibi nocē
nō possit· iste ne posteriore extremis pede
a calle capiatur angusto· ubi ut ipe se nō
qat retorqre· et dracone grani proterere
uestigio· ut sequētis elefanti auxiliū non
habē Ergo si irrationabilia aīalia norūt
quibȝ sibi aut medicet herbis· a subsidiis
opē afferāt· hō nescit cui rōnabilis sensus
i nascit· aut tā alienȝ a uero ē ut q cuiqz
apta sint usui minime dephēdat· Aut ita
nature igratȝ bonis· ut qm tauri in haustȝ
sanguinis letalis ē hoī· ppea putet laborio
sū aīal haut nasci nō debuisse· a sui sāguīe
debuisse generari· Cuiȝ uirtȝ ad cultur a
grorū utilis· ad usū plaustrorū habilis· ad a
limoniā suauis Diuerso munē fulcit agri
colas· qbus dr si bona sua norit uniuersa dona
uit dites· Germinet terra herbā feni spirans
semen scdz genȝ· Nō solū ēz spōtaneaz alimo
niā cōphendit· q ē i herbis et radicibȝ atqz
arborū germinibȝ· reliqsqz fructibȝ· sz ēt eaz
q i dustria copat· et cultu rusticani laboris
acquirit Quaz decorē āt q nō statī fudē
terras seme iussit et fructȝ Sz pmo germi
nare· dēid herbescē capos statuit· postea
scdz propetate sui gnis seme adolescere·
ut nūqz aruorū uacaret gra· q grato pmū
decore uernaret· ppea fructuū suggereret
utilitatē· Sz forte qs dicat· quo scdm genȝ
terra pferet semia cū plerūqz semia iactata
degeneret· et cōbonū triticū fuerit semia
tū decolor eiȝ spēs et i feriorē forma reddat·
Sz hoc si qn accidit· nō ad traslatioēz gnis·

Q sanguis tauri ē hoī mors·

sed ad consuetudinem quandam et inequalitatem seminis uidetur
esse referendum. Non enim desinit esse triticum. si aut rubigine
aduratur. aut pluvie madidetur. sed specie magis quam genere.
colore quoque et corruptione mutatum. Denique frequenter
madidata frumenta in sui generis speciem revertuntur.
si aut sole aut ignibus torreantur. aut diligentibus commissa
cultoribus aeris temperie. terraque fertilium uberta
te foveantur. Itaque reparat in sobole. quod degenerave
rat in parente. unde non pielitam nec preceptum illud
dei cuius usus nature inolevit. in reliquum successionis
vicio destitutum sit. cum hodieque in seminibus generis
sinceritas refulget. Nam lolium et reliqua adul
terina semina que frugibus sepe miscentur zizania
nuncupari euangelii lectione cognovimus. Sed ea
proprium quoddam genus habent. non ex tritici semine in aliud
genus seminis decolora mutatione translata de
genere traxere naturam. Denique hoc docet
dominus dicens. Simile est regnum celorum homini qui se
minavit bonum semen in agro suo. Cum autem dormi
rent homines. venit inimicus eius. et superseminavit
zizania super triticum. Advertimus utique. quod ziza
nia et triticum. ut nobis ita et genere videantur
esse discreta. Denique servi dixerunt ad patrem fami
lias. Domine nonne bonum semen seminasti in agro
tuo? Unde ergo habet zizania? Et ait illis. Ini
micus homo hoc fecit. Aliud enim semen est diaboli. a
liud semen est Christi. quod serit ad iusticiam. Denique aliud
filius hominis. aliud diabolus seminavit. Adeo diversa
natura utriusque seminis. ut contrarius seminator sit.
Quod seminat Christus regnum est dei. quod seminat diabolus
peccatum est. Quo igitur potest unius generis esse regnum
atque peccatum? Sic est inquit regnum dei. quemadmo
dum si homo iactet semen super terram. Est et homo qui se
minat verbum de quo scriptum est. Qui seminat ver[bum]

bū semiat · hic hō uerbū semīauit sup t̄rā · qm̄
dixit · Germīet t̄ra herbā · Et subito t̄rarꝫ ger
mīa pullulauer̄t · et diuerse rerꝫ spēs refu
serūt · hinc pratorꝫ uirēs g̃ra habūdatiā pa
buli mistrauit · inde cāporꝫ spica flauescēs ·
imagine pellagi fluctuātis · cōmotiōr sege
tis uberioris exp̄ssit · Spōte ōs fruct⁹ terra
suggessit · Et si arata sine cultore ēē nō potuāt ·
Nōdū eīꝫ erat formatꝰ agrīcola · ī arata tn̄ opimis
messib⁹ redūdabat · Et haud dubiū maiore p̄ue
tu · Siqdē nec cultoris desidia · t̄rarꝫ destitui
poterat ubertate · Nūc eīꝫ fecuditas vnicuiqꝫ p
merito laboris acqrit̄ · ubi cult⁹ spectat agrorꝫ ·
et negligētia ut offensa · ꝗ diluuiis pluuiarꝫ ·
ꝗ t̄rarꝫ ariditatib⁹ · ꝗ grādinis iactu · ꝗ quacū
qꝫ ex causa soli uberis sterilitate multat̄ · Tūc
aūt p̄uētu spōtaneo · t̄ra fruct⁹ locis oīb⁹ ī ue
hebat · qm̄ is s̄ep̄pat · qui vniuersorꝫ ē plenitu
do · verbū eīꝫ dei fructificabat ī terris · nec ullo
adhuc erat t̄ra dāpnata maledicto · Antiq̄ōā
eīꝫ mūdi nascētis exordia · quā nr̄a p̄eta s̄t · et re
cētior culpa · ꝑ quā cōdēpnati sum⁹ · In sudore
mult⁹ nr̄i panē māducare · sn̄ sudore ali
mēta nescire · Deniqꝫ hodie fecuditas t̄re
ueterē affluētiā spōtaneo usu fertilitatis opatur ·
Quā mlta s̄t eīꝫ q̄ adhuc spōte generāt̄ · Sꝫ ēt in
hiis ipis q̄ manu q̄rūt̄ magna ex p̄te manēt no
bis diuīa bn̄ficia · ut frumēta ip̄a q̄esētib⁹ īfe
rant̄ · Qd̄ ꝓposite docet lectiōis exēplū · dicēte dn̄o ·
Q̄a sic ē regnū dei · q̄admod̄ si iactat hō semen
sup t̄rā · et obdormiat ī q̄te · et exurgat nocte et
die · et semē germiēt et ī crescat · dū nescit ille ·
Vltro eīꝫ t̄ra fructificat · p̄mo herbā · deīd̄ spicā ·
deīd̄ plenū t̄ticū ī spica · Et cū ꝓduxerit fructū statī

hic loq̄t de arborib⁹

mittit falcē· qm̄ adest messis· Domienti iḡr tibi
hō· et nescienti fruct⁹ suos ult° terra pducit· Dormis
et surgis· et frumenti p noctē i crementa mirar is Di
xim⁹ de herba feni· nūc dicam⁹ de ligno fructuo
so facientē fructū sc̄dm gen⁹· cui⁹ semē ē i seipso Dixᵗ
et facta sūt· Et subito ut sup̄ florib⁹ herbarūqz uiridi
tatib⁹· ita hic nemorib⁹ terra uestita ē· Concreūt
arbores· ↄsurrexerē silue· uertices repente mōtiū fro
duxerūt· Hinc pin⁹ hic cypress⁹· i alta se extulerūt ca
cumīa· cedri et picee ↄuenerūt· Abies q̄ȝ nō ↄtenta
terreis radicib⁹· atqz aereo uertice et cas⁹· mari
nos tuto subitura remigio nec solū uētis· sȝ et
fluctib⁹ certatura pcessit· Nec nō et laurus as

De lauro

surgēs· odorē suū dedit· nūqm̄ suo exuenda uelamie
Umbrose quoqz illices uerticē ptulerūt i horrē
tē comā· hybernis q̄ȝ tēporib⁹ suaturē· Hoc eciā
i singlis puilegiū i reliquū nata tenuit· qd̄ sub
ictu mūdi surgētis accepit Et inde manet sua il
licib⁹ prerogatiua· manet cipressib⁹ ut nulli uētis uēs
crinis sui honore dispoliēt Surrexerāt ante florib⁹

De rosa

imixta terrenis sine spinis rosa· et pulcerrim⁹
flos sine ulla fraude uernabat Postea spina sep
sit grām floris· tamq̄ȝ humane speculū pferēs uite
q suauitatē pfunctionis sue finitimis curarū sti
mulis sepe ↄpungat· Vallata ē eciā elegantia uite
nr̄e et qbusdā sollicitudinib⁹ obsepta· ut tristicia
adiūcta sit grē· Unde ↄ unusquisqz a suauitate
rōnis· a psperiōis cursus successib⁹ gratulatur·
meminisse — culpe ↄuenit· p quā nobis i padisi
amenitate florentib⁹ spine mētis· animiqz sentes
iure ↄdēpnatiōis ascripte sūt· Rutiles igr licet
o hō· aut splēdore nobilitatis· a fastigio ptatis·
a fulgore uirtutis· semp tibi spina pxima est· semp
est sentis· Semp i feriora tua respice Sup spinas

gemmas · non perplexa terra manet. Breui vnusquisque decur-
su etatis flore marcessit. Sane ut caduca tibi noue-
ris communia esse cum floribus · ita esse leta cum vitibus · quibus ge-
neratur vinum · quo cor hominis letificatur. Atque utinam o
homo huius generis imitareris exemplum · et ipse tibi leticiam
iocunditatemque fructifices. In te ipso suauitas tue gratie
est / ex te pullulat · in te manet · intus tecum est · in te ipso
querenda iocunditas tue est conscientie. Ideo ait · Bibe a-
quam de tuis vasis · et de puteorum tuorum fontibus · Primo
omnium · nichil gratius florentis odore vitis. Siquidem de
flore earum sucus expressus poculi genus conficit · quod et
voluptati et saluti sit. Deinde quis non miretur ex ac-
ini vinatio vitem usque in arboris summum cacumen
perrumpere · quam velut quodam amplexu fouet · et quibusdam bra-
chiis ligat · et circumdat lacertis / pampinis vestit / ser-
tis coronat uuarum. Que ad imitationem vite nostre · pri-
mum viuam defigit radicem · deinde quia natura flexibilis
et caduca est quasi brachiis quibusdam · ita claviculis
quecumque comprehenderit stringit · hisque se erigit et attol-
lit / huius similis est plebs ecclesie · que velut quadam fidei
radice plantatur · et reprimitur humilitatis propagine.
De qua pulchre ait propheta · Vineam ex egypto transtu-
listi · eiecisti gentes · et plantasti radices eius · et impleuit
terram. Operuit montes umbra eius · et arbusta eius ce-
dros dei. Extendisti palmites eius usque ad mare ·
et usque ad flumen propagines eius. Et per ysayam ipse dominus
locutus est dicens. Vinea facta est dilecto in cornu · in loco
uberi · et maceriam circumdedi · et circumfodi vineam so-
reth · et hedifficauit turrim in medio eius. Circumde-
dit enim eam velut vallo quodam celestium preceptorum
et angelorum custodia. Immittit enim angelus domini in cir-
cuitu timentium eum · posuit in ecclesia velut turrim
apostolorum et prophetarum atque doctorum · qui solet pro ecclesie
pace pretendere. Circumfodit eam quando exonerauit se

De vite et nobilitate eius

rerum mole curarum. Nichil enim magis mentem one-
rat. quam iſtius mundi ſolicitudo et cupiditas ut pecunie.
ut potentie. Quod et demonſtrat in euangelio. cum legis quod
illa mulier que habebat ſpiritum infirmitatis. inclinata e-
rat. ut ſurſum reſpicere non poſſet. Curuata enim erat
eius anima. que inclinabat ad terrena compendia. et celeſtem
gratiam non uidebat. Reſpexit eam ihesus et uocauit. et
ſtatim mulier onera terrena depoſuit. Hiis cupidi-
tatibus et illos oneratos fuiſſe demonſtrat. quibus ait.
Venite ad me omnes qui laboratis et onerati eſtis. et
ego uos reficiam. Ergo illa anima mulieris quaſi circumfoſ-
ſa reſpirauit. et erecta eſt. Sed eadem uitis ubi
circumfoſſa fuerit religatur. et erigitur. ne reflectatur
in terram. Reciduntur alia ſarmenta. alia propagantur. Re-
ciduntur que in ani effuſione luxuriant. propagantur ea
que bonus agricola iudicauerit fructuoſa. Quid quaſi
adminiculorum ordines iugationiſque deſcribam quare.
que uere atque manifeſte equalitatem doceant eſſe in eccleſiam
ſeruandam. ut nemo ſit diues. aut honoratus extol-
latur. nemo pauper deiciatur. ignobiliſque deſpiciatur.
Omnibus ſit in eccleſia par atque una libertas. omnibus imperti-
atur iuſticia communis et gratia. Et ideo turris in me-
dio eſt. que exemplum de illis ruſticanis. de illis cir-
cumferat piſcatoribus. qui uirtutum arcem tenere me-
ruerunt. Quorum exemplis non erigatur affectus. neque
humi uilis et deſpicabilis iaceat. ſed unicuique
mens ad ſuperiora ſe ſubrigat. et audeat dicere.
Noſtra autem conuerſatio in celis eſt. Unde ne aliquibus
procellis ſeculi poſſit reflecti. et tempeſtate de-
duci. clauiculis illis et circulis quaſi amplexibus ca-
ritatis proximos quoſque complectitur et in eorum con-
iunctione requieſcit. Caritas eſt igitur que nos ſuperioribus
nectit. celoque inſerit. Qui enim manet in caritate.
deus in eo manet. Unde dominus ait. Manete in me. et ego

ĩ uob. Sic palmes nõ poteſt fructũ afferre a ſe. ni
manſit ĩ uite. ſic et uos ni ĩ me manſitis. Ego ſum
uitis. uos palmites eſtis. Euident igr exemplũ
uitis ad nrē uite ĩſtitutionẽ arceſſendũ ee ſigna
uit. q̃ pmũ ueris tepefacta tẽpie. gemmare per
hibetur. Deĩd ex ipis ſarmẽtoꝝ articlis fructum
emittẽ. De q̃b oriẽs uua format. paulatimq; au
geſcẽs ĩ maturi part⁹ retinet acerbitatẽ. nec poteſt
niſi matura iã et cocta dulceſcẽ. Veſtit ĩ terra uiri
ditatib⁹ pãpinis uinea. q̃b et aduẽſũ frig⁹ oĩmq;
ĩiuriã nõ exiguo munimĩ ſubſidio. et a ſolis ardo
re deffendit. Q̃d aũt eo ut ſpectaclo gratius ut fructu
ẽ dulcior. uidẽ ſerta pẽdẽtia uelt q̃dã ſpecioſi ru
ris monilia. carpe uuas. ut aureo colore. ut pur
pureo renitẽtes ut iacinctos ceteraſq; gẽmas ful
gẽre exiſtimes. coruſcare ĩ dictos. albare emicare
grãz? Nec aduertis ex hiis admoneri te hõ. ne ima
turos fruct⁹ tuos dies ſuprm⁹ ĩueniat. a tẽp⁹ plene
etatis opa praua deducat. Acerb⁹ cũ fruct⁹. amari
or ee cõſueuit. Nec poteſt dulce ee. ni q̃d ad ma
turitatẽ pfectiois adoleuerit. hinc uire pfecto
nec frig⁹ horride noctis. nec ſol ĩ iquitatis nocere cõ
ſueuit. qr obũbrat ei gra ſpiritalis. et oĩa mũ
dane cupiditatis et corporee libidinis reſtringit
ĩcendia. ac defendit ardores. Laudet te q̃cũq; cõ
ſpiciũt et agmina eccle uelt q̃dã palmitũ ſerta
mirẽt. Spectẽt ſingli fideliũ pulcra aĩaꝝ moni
lia. delectent maturitate prudẽtie. ſplendore fi
dei. cõfeſſiois decore. iuſticie pulcritudie. ubertate
mĩe. ut dicat tibi. Vxor tua ſic uitis habũdãs ĩ
laterib⁹ dom⁹ tue. eo q̃ redũdãtiã uitis fructife
re copioſe munẽ liberalitatis imiteris. Sed q̃d
ego ĩ ſola uite ĩmoror. cũ oĩa genera arboꝝ utilia
ſint. alia ad fructũ nata. alia ad uſũ data? Nam

De fructu uitis.

De cedro.

et quibus non est fructus uberior, tamen usus preciosior est. Cedrus
suspendendis tectorum apta culminibus, eo quod huiusmodi
materies et prolixa sit spaciis, nec onerosa parie-
tibus. Lacunaribus quoque condendis que fastigiis habi-

De cypresso.

lis est cypressus. Unde et ecclesia dicit in canticis: Trabes
domorum nostrarum cedri, laquearia nostra cypressi. In hiis esse
declarans decora sive ornamenta fastigii, qui quasi
trabes verticem ecclesie sua virtute sustineant et fasti-

De lauro et palma.

gium eius exornent. Laurus et palma ad insignia vic-
torie. Lauro victorum capita coronantur. Palma manus
victoris ornata est. Unde et ecclesia ait: Dixi ascendam
in palmam, tenebo altitudinem eius. Que eminentiam
videns verbi et sperans quod ad eius altitudinem possit
ascendere et scientie summitatem, dicit: Ascendam in palmam,
ut omnia relinquat inferiora et ad superiora contendat ad
bravium Christi, ut suavis eius fructus carpet et gustet.

De populo et salice.

Suavis enim virtutis est fructus. Populus quoque coro-
ne arbor umbrosa victoribus, et salix lenta vitibus
habilis vinciendis. Quod aliud mistice declarant nisi
bona esse vincula que nocere non soleant? Vincula gratie, vin-
cula caritatis, ut unusquisque suis vinclis glorietur, sic-
ut gloriabatur et Paulus dicens: Paulus vinctus Ihesu Christi. Hiis
ligatus vinculis dicebat: Quis nos separabit a caritate
Christi? Vinculis abstinentie, vinculis caritatis. Hiis
ligatus vinculis et David ait: In salicibus in medio

De buxu.

eius suspendimus organa nostra. Buxus quoque elementorum
apicibus exprimendis utilis, levi materia usum
manus puerilis informat. Unde ait scriptura: Scribe in
buxo, simul ut admoneat te ipsa materia, que semper
viret, ut numquam foliis exuatur suis, ne umquam spei tue
dissimulatione nuderis, sed semper tibi per fidem ger-
minet spes salutis. Quid ergo enumerem

De fago.

quanta varietas arborum, que diversis in singulis et
pulcre ornatus, que patule fagi, que procere a

bietis. quam comantes pinus. quam umbrose illices. quam hyppi
bicolores. quam nemorosa et rediviva castanea.
Que simul ut excisa fuerit. tamquam ex se pullare con
sueverit. Quemadmodum in arboribus ipsis etas. que se
nilis. que novella deprehendit. Iunioribus enim exilio
res rami. antiquioribus validiora et nodosa sunt bra
chia. Illis folia levigata atque diffusa. istis contrac
tiora et aspera. Sunt et arbores que senili atque emo
tua radice. successionem suam si forte cedant repara
re non noverunt. Alie quibus aut invitis vivere. que nata
fecundior est. Quibus excisio lucro potius quam detrimen
to sit ut per plures suam rediviva successione reno
vet heredes. Est et quod miraris in ipsis. sexus in pomis.
est discretio sexus in arboribus. Nam videas palmam. De palma
que dactilos generat. plerumque inclinantem ramos suos. et
subicientem et concupiscentie atque amplexus speciem pre
tendentem et arbori quam marem palmam appellant pu
eri rusticorum. Illa igitur palma femina est. et sexum
suum subiectionis specie confitetur. Unde cultores
locorum placuit ramis eius datilorum vel palmitum
semina masculorum. quibus ille feminee arbori ve
lut quidam sensus perfunctionis infundit. et expetiti
concubitus gratia representatur. Quo munere donata
rursus erigitur. et elevat ramos suos. et in veterem
statum comam suam rursus attollit. De ficu quoque De ficu
eadem est opinio. Ideoque plerique scilicet domesticam
et fructiferam ficum. agrestem ficulneam ferunt inse
rere. eo quod cito fructus fecunde illius et domestice
ficus. vel aura temptati aliqua vel estu. defluere fe
rantur in terram. Unde non ignari huius remedii gros
sis arboris agrestis alligatis ad illam feracem ar
borem medentur eius infirmitati. ut possit fructus
proprios reservare. Iam iamque si deforent remedia
lapsuros. Quo admonemur velut quidam enim

matẽ natẽ nõ refugẽ eos q̇ a nr̃a fide et ꝯsor-
tio sepati sꝫ. eo q᷑ et gentilis ꝯ fuerit acq̇situs.
q° grauior fuerit assertor erroris. eo uehementior
possit defensor existẽ. Et si quis de hereticis cõ-
uertat᷑. uelut ꝯfirmet ea ptẽ i quaz se ꝯmuta-
ta opinione cõtulerit. maxĩe si habeat aliq̇d
directũ natẽ. ut munda possit eẽ ei⁹ sententia. si
adminiculet᷑ ei attẽtio sobrietatis. obſuãtia cõ-
stitatis. ꝓsiude g° etiã cũ studiũ tuũ ut simili-
tudĩe fructifere illi⁹ fici de ꝑsẽtia et ꝯiũctiõe
agstis illi⁹ arboris. tuã possis corroborare uir-
tutẽ Ita eiꝫ tua nec dissoluet᷑ intẽtio. et dili-
gẽter fruct⁹ et gr̃a resuabr̃. Quã mlta sꝫ aũt
que doceant naturalẽ duriciã posse diligẽtie
studio tẽpari. q̇b⁹ affert cult⁹ ruralis exẽpli

De malo granata.

Nã pleruq̃ꝫ cito floret malo granata. et fruc-
tũ afferre nõ possũt. nisi ꝯtrariis pitor remi-
diis excollant᷑. pleruq̃ꝫ fruct⁹ uanescit i turri-
or. et foris spetiis ei⁹ pulcra ꝑtendit᷑. Q̃
nõ i merito ꝯparatur ecclie ut habes i canticis.
ad ecc̃laz dictuz. Sicut cortex mali punici ge-
ne tue. Et i fr̃a. Si floruit uitis. floru-
erũt malo granata. Ecclia eiꝫ bonũ fidei
fulgorẽ ꝯfessionisq̃ꝫ ꝑtendit. tot martir-
sanguĩe speciosa. et quod ẽ ãplius xp̄i cru-
ore dotata. simul plurimos i terra se fruct⁹ usu
isti⁹ pomi sub una inuitione ꝯseruãs. et uir-
tutũ negocia mlta ꝯplectẽs. Sapiẽs eiꝫ spũ

De amigdalis

celat negocia. Amigdalis q̃ꝫ hoc genẽe medi-
cari ferunt᷑ agricole. ut ex amaris dulces fruct⁹
fiãt. ut terebret ei⁹ radicẽ arbõis. et i medio
inserãt surculũ ei⁹ arboris quã greci peuchen
nos piceã dicim⁹. Quo fc̃o. suci amaritudo
deponit᷑ Ergo si agricola ꝯuẽtit stirpiũ qua

litates. nonne studio doctrine et disciplme atten-
tione mitigari possunt qualibet asperitudines passi-
onum? Nemo qui positus vel in adolescentie vel in
temperantie lubrico. de sui correctione desperet. In lig-
na plerumque in meliores vertitur usus. non pos-
sunt hominum corda mutari. Variumque non solum
in terra diversis generibus arbores et fructuum diver-
sitates. sed plerumque in eadem specie arborum comperi-
re sibi fructus. Alia est enim species masculorum. alia fe-
minarum fructuum. sicut de dactilis supra diximus. Quis
autem possit comprehendere varietatum species gratiamque po-
morum. singulorum quam utilitatem fructuum. sucorumque
proprietatem. que cuique rei apta videantur. Quemadmo-
dum enim visceribus hominum amariora poma me-
dicentur. et inflationem asperitatemque interiorem tempe-
rent. quemadmodum rursus humorem aspera pomorum dul-
cibus temperent. Denique ea medicina antiquorum. que
herbis curare consuevit. et sucis. Nec non illa fir-
mior sanitas. quamquam salubribus reformatur alimen-
tis. Unde secundum naturam docemur. quia sola nobis
esca medicina est. Herbis arte. ulcera aperta
clauduntur. herbis curantur interna. Ideoque me-
dicorum est opus. herbarum potestates noscere. Hic enim
medendi usus inolevit. Sed ad simplicia poma
revocemus stilum. Alia sunt que coquuntur sole. alia que
testis et corticibus clausa complentur. Mala et pi-
ra. uvarum quoque gratia omnia nuda obiecta sunt soli.
Nuces autem et nucleae. nuclei quoque fructus
et testa operitur et cortice. Alitur tamen et ipse calo-
re solis. atque nutritur. et quantum primica densi-
tate nucleus absconditur. tantum solis calore nu-
tritur. Vide deinde domini providentiam ut ubi molli-
or fructus. ibi foliorum crassitudo validior tegu-
mentum. tuendo defferat poma. quod videmus in

·i· asperam

fructu ficulnee. Delicatiora itaque ualidioribus
muniuenda sunt. ut te ipse dominus per ieremiam do
cet dicens. Sicut ficus istas bonas. recognoscam
translatos iuda. quos emisi de loco isto in terram
caldeorum in bona. et confirmabo oculos meos
super illos in bona. Tamquam delicatos enim uelut
quodam munimine ualidiori ſepſit tegmine.
ne teneri fructus maturius interirent. Dum
quos de ipsis etiam in posterioribus dicit. Delicati
mei ambulauerunt uias asperas. Quibus infra ait.
Constantes estote filii. et proclamate ad deum.
Hoc enim solum aduersus omnes procellas atque iniurias
inuiolabile tegmen impenetrabile muni
mentum est. Ubi quoque teneri fructus. ibi crassiora
tegmina et munimenta foliorum. Contra autem ubi
fructus ualidiores. ibi teneriora folia. ut mali
arbor docet. Pomum enim ualidius non multum in
diget protectionis auxilio. Nam ipsa protectionis
crassioris umbra. pomo plus nocere posset.

De pampino

Denique doceat nos pampinus nature gratiam et
diuine sapientie interna misteria. Unde enim ita sese
sinu atque diuisum. ut trium foliorum speciem uideatur
ostendere. Ita pars media distincta est. ut non
inferioribus hereret. separata spectantibus uide
retur. Seruat ratio uidetur seruata nature. ut
et solem facilius admittat. et umbram obtexat. De
nique procerius media pars eius extendit. et in ipsa
summitate tenuat. ut plus pulcritudinis quam tegu
menti preferat. Et enim brachii speciem uidetur effin
gere. significans quod uua in terra pendentes ceteros
fructus habeat principatum. cum tacito quodam
iudicio nature. sed euidenti iudicio innascitur
spes et prerogatiua uictorie. Secundum igitur habet
brachium suum. quo et munimen sibi prebet aduer

[Margin glosses: ·i· longius. — ·i· brachii — hoc est brachium]

ſui iniurias · ut aeris pluuiarum imbriumque uiolentiam ·
et impedimentum non afferat ad recipiendum ſolis
calorem · quo tepefacta alitur · coloratur · augetur · Fo
lium quoque ficulnee eque prope ut pampinus ·
quadrifida in terſcinditur diuiſione · quod eo
clarius uidetur · quo maius eſt folium · pene non ita
ut pampinus uel ora omni · uel ſummitate criſpatum ·
Sicut enim in ficulnee folio craſſitudo ualidior ·
ita in pampino ſpecies elegantior · Craſſitudo igitur fo
lii proficit · ad tempeſtatis iniuriam repellendam ·
in tercio ad fructus gratiam uaporandam · Denique hoc
genus pomi gradine non cito · maturitatem cer
to ſentit · quia et latere uidetur aduerſus iniurias ·
et patere ad gratiam · Quid uero foliorum deſcribam

De foliis arborum ·

diuerſitates · Quemadmodum alia rotunda · alia lon
giora · alia flexibilia · alia rigidiora ſunt · alia
nullis facile uentis labentia · alia que leui motu
decutiantur aurarum · Inexplicabile eſt ſingularum rerum
exquirere proprietates · et uel diuerſitates earum mani
feſta teſtificatione diſtinguere · ut latentes oc
cultaſque cauſas in deficientibus aperire docu
mentis · Una nempe · atque eadem eſt aqua · et in di
uerſas plerumque ſe ſe mutat ſpecies · aliter inter a
renas flaua · aut inter cautes ſpumea · aliter
inter nemora uiridantior · aliter inter floruleta
diſcolor · aliter inter lilia fulgentior · aliter inter roſas
rutilantior · aliter in gramine liuidior · aliter in palude
turbidior · aliter in fonte perſpicatior · aliter in mari
obſcurior · aſſumpto locorum quibus influit colorem
decurrit · Rigorem quoque pari ratione commutat ·
ut inter uaporantia feruescat · inter umbroſa fri
geſcat · ſole repercuſſa eſtuet · niuibus irriga
ta glaciali humore caneſcat · Quemadmodum
autem ſapor eius ipſe conuertitur · ut nunc aſperior ·

nunc amarior. nunc vehementior. nunc austerior. nunc dulcior. pro specie quibus infusa fuerit conlaudata variatur. Asperatur in maturioribus sucis. tuso cortice nucis. foliisque contritis. amarior fit absinthio. vino vehementior. austerior allius. gravescit veneno. melle dulcescit. Si vero ei lentiscus. terebinti quoque fructus. vel nucis interior misceatur. in olei mollem naturam facile transfunditur. Cum sit autem alitrix omnium virgultorum. diversos singulis usus ministrat. Hic radices alat. ut nubibus fusa descendat. discretius dat omnibus vires. Radicem inpinguat. caudicem producit. ramos diffundit. folia virescere facit. fructum alit. semina pomorum augere consuevit. Ergo cum eadem sit omnium nutrix. alia arborum genera tristiores ferunt sucos. alia dulciores. alia tardos. alia properatos. Ipse quoque inter se discrepant suavitates. Alia suavitas in vinea. alia in olea. alia in cerasis. alia in ficu. discreta in malo. dispar in dactilo. Tactus ipse aque alibi levius. alibi asperior. plerumque pinguior est. Pondere quoque distat frequenter ut specie. Nam plerisque locis gravior. plerisque levior estimatur. Non mirum igitur si cum ipsa in se discrepet. discrepent etiam inter se lacrime arborum. que eius de alluvione generantur. Et cum una sit omnium causa. diversus singulorum usus. diversa natura est. Aliam vim habet cerasi arboris lacrima. aliam lentisci. dispar quoque balsami gutta. Odorata orientis ligna sudare produntur. Diversum quoque lacrimarum genus virgulta ferularum in egypto ac libia quadam in ture secretiores illacrimant. Quid autem vel referam

De electro

clementem licet esse sermonem. quod electrum lacrima virgulti sit. et in tante materie soliditatem lacrima durescat. Nec levibus id astruunt testimoniis qui folia aut surculorum minutissime portiones.

ā exigua qdā amantiū gūa ī electrū ſepe rep̄iat̄.
Que videtur cū adhuc gutta eet mollior re
cepiſſe. et ſolidata tenuiſſe. ſz qd ego nihi ſer
mone decerno. cū alta atqz p̄ciosa rone nat̄e.
cū iste ſmo humano allatur ingenio. natura
āt oīuz prouidēcia diuina formauerit. unde
et velut habenis qbuſdā verborz cohibēda
diffuſio ē. ne qd ſalomoni ſpecialit̄ ſapiētie
munē diuinit9 videt̄ ee collatū. uſurpatorie
videam̄ exponē differētias arborz. et virtutes
radicū. et quecūqz ſt̄ abſcōdita. et ī prouiſa ſic
ſcriptū eſt. q nec ab ipo tn̄ maīfeſtata pdit̄.
ut ipē videat̄ potuiſſe cū diſputare de mr
multorz generib9. nō potuiſſe tn̄ plenius omne
ſecretū. et oēs creat̄e explicare rones. Quod ſi
ī riuis agrz plerāqz et ſegetes letiores ſt̄. et vi
rides fabe. et ortorz multiplex ſuſcitat̄ gr̄a.
ſi viridātib9 thoris fluuiorz exundātiū ripa de
corat̄. miraris qādmoduz ad verbū dn̄i qd
omn̄i aquarz curſu eſt redūdātius. ſubito creatā
in rgultorz oīs effloruit. Feſtinarūt cāpi. nō cō
miſſā ſibi frugē edere. ignorata orti holerz
gēnia. florz miracula gemīare. ripe fluminū
ſe veſtiri mirteis. pperauerīt arbores cito ſur
gere. cito ſe flore induere. victū hoīb9. peco
rib9 pabulū miſtrare. Fructus cōis ē oīb9 uſus
qz ē dat9 oīb9. Simul utrūqz arbōes gēmarūt
aliud quo veſcēm̄. aliud q refrigerārē ūbra
defenderem̄ a ſole. ſib9 ī fructib9. amenitas
ī folijs. Tam̄ qz p̄ſcia erat p̄uidentia creatōis.
q fructū ſibi maxīe hoīnū auiditas vendicaret.
reliqs p̄uidit amantib9. ut ſpecialē hiis do
naret alimoniaz. Itaqz eſca hiis nō medioc̄s
ī folijs eſt. corticib9 qz ſilueſtrib9. Ea qz q ad

ut. edēdi

usū medēdi proficerēt. idest suci. lac̄me. surculi
piter mistrata sꝫ. Itaqꝫ illa q̄ post expimēto usu
exēplo utilia cognouim⁹. ea a pncipio creator
cui usui apta donaret pscietie sue maiestate

De semīe arbor.

de sinu terrar iussit exire. Et qr iussit dn̄s ut
gemīaret terra herbā sem. et lignū fructifer
faciēs fructū scdꝫ gen⁹. cui⁹ semen ī eo. ne for
te qs dicat ī multis arborib⁹. neqꝫ fructū. neqꝫ
semē uideri. et putet diuinū ī aliquo uacilla
re pceptū. ut a ueritate sit dubiū. illd aduer
tat qr nequaq̄ fieri potest. ut nō aut seminib⁹
utatur vniuersa gignētia. aut habeāt aliq̄. que
uideant̄ cū utute seminū generare. Ideoqꝫ si
quis diligēt̄ ītēdat. maifesta testificatiōe po

De semīe salicis.

terit cōphendē. Nichil uident̄ semīs habē sali
ces. habēt tn̄ ī foliis granū qddā. qd habeat
ututeꝫ semīs. ut eo cōmisso terris. tamqꝫ posito
fiat arbor de surculo. et taqꝫ de semīe se ex
suscitet. Grano itaqꝫ illo radix pma coalescit
De radice pullulāt nō solū salices. sꝫ etiā reliqꝫ
ad similitudiēꝫ hui⁹modi gn̄is arbor silue. Ha
bet aūt et radicis gn̄atio uirtutē semīs. Vnde
pleriqꝫ ea satione ī crementū sui nemoris pro
pagauerūt. Magna dei uirt⁹ ī singulis. nec
miret̄ aliqs si ī uirgultis magnā dei dixi eē
uirtutē. Siqdē magnā utute suā ī locustis
eē dixit. et bruco coq3 diuīe maiestatis of
fensa. magno modamīe sterilitatis iudai
ce atqꝫ ī opie soluēt̄. Magna ēr uirt⁹ sa
piētie. magna uirt⁹ prudētie. Indigni
etēīz erāt q uterent̄ fecūditate terrena.
q terrar lesērāt creatorē. Et uere magn⁹.
qui misabili fame. nefas tāte ī pietatis
ulciscitur. Itaqꝫ si magna utute dei steri

le͞ brucū t͞ra germinavit · q̄to magis virtute
magna ꝗ fecunda ſt ꝑcreat? Qͥs pineā vi **De pinea .**
dēs nō ſtupeat · tāta divino ꝑcepto arte͞ i oli
tā i ꝑſſaꝗ naſc̄ ꝗ̄admodū ab ipo c̄tᵒ diſtā
tibꝰ licet menſi̅s · pari aſſurgat glutino · qᵒ
ꝑpos fovet fructꝰ · Itaq̄ ꝑ circuitū eadē ſpēs
et ordo ſervat̄ · et q̄da i ſingulis plagis nu
cleoꝝ ptꝰ exuberat · atq̄ i orbē redit fructu
ꝗ t͞ra · Itaq̄ i pinea iſta ymaginē ſui natura
exp̄merē · q̄ a p̄mo illo celeſti divinoq̄ mada
to privilegia accepta cuſtodit · et ptꝰ ſuos
q̄daꝫ ānoꝝ vice et ordie refert · donec ꝯſu
matio tēpōis i pleat̄ · Sꝫ ut i hoc fructu t͞ra
tā ſpēꝫ ſui ſignat · ita ēc i myricibꝰ ideſt hu
milibꝰ virgultis · ſiſaꝫ i probe caliditatis
expſſit · Sic ei dupplici corde viri · ubiq̄ ꝑſto
ſt · et grāꝫ ſimplicitatēq̄ apd bonos ꝑtendit ·
et viciosiſſimis glutinat̄ · ita ēc et i aſſis
et i deſtis ꝯtrario quodā viſu hec virgulta
naſcunt̄ · Und et ieremias dubia moꝝ atq̄
i sinc͞ra miricibꝰ ꝯpavit · Germinet iqt t͞ra
ꝗ Et ſtatiꝫ oī ſ̄gēte germinē · t͞ra ꝯpleta eſt
Et hōi d̄r · Dilige dn̄z deū tuū · et nō ē caritas
dei oīuz i fusa viſceribꝰ · Sed duriora corda ho
minū ſt · quā dura ſaxoꝝ · Terra debitos fructꝰ
nob miſtrat · dū obſecundat auctori · Nos de
bitū munꝰ negamꝰ · dū nō veneram̄ aucto
rē · Vid̄ i parvis q̄ ꝓvidētia ſit dei et q̄ ꝯꝑ
hēdē nō potes · mirare quo ſēp alia florētia
reſ navit · alia mutatiōis habē voluerit ·
et expoliatiōis amictꝰ · Inter cana nimiū ·
pruinas frigoꝝ viriditatē ſuā arua ꝯſuat ·
Et cū ipa tecta ſint gelu · ptꝰ ſui tn̄ haud
exiguaꝫ viriditatis ſpēꝫ obtexuit · Inipis ꝗ̄

g̃mib⁹ arboꝝ. q̄ diutinis frondib⁹ uestiunt̃. nō
medioc̃s distãtia ẽ. Seruat ĩ dumetū suū
sēp olea. uel pin⁹. sʒ tn̄ folia sua sepe cōmutāt.
nec ea q̄ diuturna. sʒ q̄ succedanea ptendūt.
sue arboris pulc̃tudiēʒ ꝑpetuā ĩ tegˢtate ues-
tit⁹. nec munēis obūbrantes. Palma aūt sēp
uirēs manet. cōsuatiōe et diuturnitate. nō
mutatiōe folioꝝ. Nā q̄ p̄mo generauit folia. ea
sn̄ ulla substitutiōis successione cōsuat. Imita
re g° eã o. hō. ut dicat et tibi. Statura tua silis
f̃ca ẽ palme. Seruā uiriditatē pueritie tue.
et illi⁹ ĩ nocētie natalis. quā a p̄mordio recepi
sti. ut plātat⁹ sec⁹ decursꝰ aquaꝝ. fructū tuū
ĩ tp̄e t°. habeas ꝑpatū. et foliū tuū nō deflu
at. hāc uiriditatē g̃re sēp florētis ĩ xp̄o. secu
ta ecc̃a dic. In umbra ei⁹ cōcupiui et sedi. hāc
p̄rogatiuā doni uirtutis accepat et ap̄li. quoꝝ
nec foliū ūq̄ʒ potuit elabi. ut eoꝝ ẽe ūbra
curaret egrotos. Obūbrat eiʒ ĩ firmitatis cop̄oꝛis.
fides mētis. et florētia merita uirtutū. Ma
ne g° plātat⁹ ĩ domo dn̄i. ut ĩ atriis ei⁹ sicut
palma floreas. et ascēdat ĩ te g̃ra ecc̃ie. et sit
odoꝛ nariū tuaꝝ sic mala. et fauces tue sic
uinū optimū. ut ĩ ebrieris ĩ xp̄o. Bene ad
monuit iste u̾siculꝰ. Repetere pene ĩ termis
siue qr dixim⁹ p̄cepto dn̄i uitē ẽe pullulasse.
quā postea post diluuiuʒ a noe. plātatā ẽe
cognouim⁹. Dic eiʒ hēs. qr noe agricola erat
terre. plātauit uitē. et bibit de uino ei⁹ et ob
dormiuit. Nō g° noe auctor ẽ uitis. sʒ plāta
tionis. Neq̄ʒ eiʒ nisi eã repisset ātīe generatī
plātare potuisset. Cultor g° nō auctor ẽ uitiū.
Q̄s aūt q scieret q uinū sobrie potatū sanitatē da
ret. augeret prudētiaʒ ĩ modice sūptū ad ui

De folijs pal me.

Q̄d obūbrat ĩ firmitatis cop̄oris.

De noe q plan tauit uineā

De uino sob'e potato.

cia causas daret · creatam dedit · habundātiam
hūano arbitrio reseruauit · ut p̄simo ia nat̄e eēt ·
magisteriū sobrietatis · habundātie noxā · lap
susq̄ temulētie sibi ascriberet · hūana ꝯdicio
Deniq̄ et ip̄e ī ebriat᷒ est noe · et obdormiuit
ꝯsopit᷒ a vino · Itaq̄ p vinū patuit deformi
tati · q̄ p diluuiū exceruit ad gl̄iam · Sz dn̄s ī eo
creature sue grām reseruauit · ut ei᷒ fructū nob
ꝯuerteret ad salutē · ac p eū nobis remissio pec
catoꝝ pueniret · Vnd' pie ysaac dix^t · Odor ia
cob · odor agri pleni · idest natalis odor · Q'd eni
pleno rure suauius · Q'd vitis odore iocūdi᷒ ·
Q'd fabe flore gratius · Vnd' c̄sius ī grciose
quis āte nos dixerit · nō vitē · q' ficū patriarcha
olebat · q' frugē · sz virtutū spirabat grām ugo
ti᷒ et odorē ip̄i᷒ terre simplicē atq̄ sinceꝝ
p grām bn̄dictionis accipiā · quē fraus nulla
ꝯposuit · sz veritas ī dulgētie celestis ī fudit
Deniq̄ ī ter bn̄dictiones sacratissimas copu
tat᷒ · ut tribuat nobis dn̄s a rore celi uim
vini et olei atq̄ frumēti · cui ē honor ·
laus · gl̄a · potestas · a seculis · et nūc ꝛ sēper ·
et ī oīa scl'a secloꝝ · amē · Explicit dies terci᷒ ·

Incipit dies quart᷒ · · · ·

Qui vindemiā colligit · uasa p̄us q̄b᷒ vinū
ī fudit · mūdare ꝯsueuit · ne sordes aliq̄ uini
graciam decoloret · Q'd eni prodest ponere
uitē ī ordine · fodē quot ānis · q' aratris sul
cos ducē · putare · subrigē · adiūgē ulmis · et
q̄dā ꝯnubio copulare · si tāto labore vina q̄
sita ī uase coacescāt · Matutinos q̄z solis ort᷒
si quis spectare desidat · emūdat oculos suos
ne q̄d pulueris · ne q̄d purgamētoꝝ oclis ei᷒
ī sideat · q̄ ī tuētis hebetet et obscuretur

obtut9 · ne ue aliq̄ caligo nebulosa cōporeos us9
spectātis obducat · Nobis i lectiōe exoriēd9 est
sol · q̄ āte nō fuerit · primū iā die sīt sole trāsi
uim9 · scdm sīt sole trāsegim9 · terciū sīt sole
9fecim9 · q̄rto uero die iubet ds fieri lumina
ria solē et lunā et stellas · Sol icipit emūda
oclos mētis o · hō · atq̄z iterioris obtut9 · ne
qua festuca pcti aciē · tuā extinguat igenij et
puri cordis turbet aspectū Emūda autē ut
uase sincero septē diuine nitida flueta suscipi
at · neq̄ ingrediat̄ 9tagio · Procedit sol magno
iubare dier · magno mūdū cōplēs lumine ·
uaporās calore Caue o hō · solā ei9 ppēdē ma
gnitudinē · ne nimius fulgor ei9 uisus tue
mētis obcecet · Et q̄ ex regione i radiū ei9 itē
dit · repcusso lumie oc̄z subito amittit aspe
ctū · Ac nisi i certas ptes uultū suū oclosq̄z cōue
rtat · estimat se nichil uidē et i tuēdi munē
ēē fraudatū Si nō deflectat obtutū itegrū
sibi officiū pseuerat Caue ig̃r ne et tuū radi9
ei9 exoriens 9fundat aspectū Et ideo pius fir
mamētū celi aspice · quod āte solē factū est

De etate solis et lune ·

Terrā aspice · q̄ āteq̄z sol pdiret · cepit ēē ui
sibilis · atq̄z 9posita Germina ei9 aspice · āteri
ora solis lumie · Anterior rub9 q̄z sol · āntiqor
herba q̄z luna · Noli ig̃ deū credere · cui uides
dei munera ēē plata · Tres dies trāsacti sūt · et
solē nemo q̄siuit · et luminis claritas habūdau̇t
Habet enī et dies suā lucē · q̄ pcessor ē solis · Non
ig̃r te tāto splēdore solis temere 9mittas Ocls
est enī mūdi · iocūditas diei · celi pulc̄tudo ·
nature g̃ra · pstātia creature · Sz qñ huc uides
auctorē ei9 9sidera · Qñ huc miraris · lauda pius
ipi9 creatorē · Si tā gratus est sol · cōsors et

pticeps creatē · q̄ bon͡ ē sol ille iusticie · Si
tā velox iste ut rapidis cursib͡ ī die ac noc
te lustret oīa · q̄tus ille q ubiq̄ sēp ē · et maies
tate sua cōplet oīa ? Si admirabilis q̄ iubet
exire · q̄ supra admiratioē q dic soli et nō ex
orit̄, ut legim͡ · Si magn͡ ē q̄ phoras īnces
loc͡ aut accedit · ac decedit cottidie · q̄lis ille
q ēt cū se exinaniret ut nos eū possem͡ ui
dere · erat lumē uerū q̄d illuīat oēz hoiēz ue
niētē ī hūc mundū · Si p̄statissim͡ q obiectu
terre patit̄ sepe defect͡ · quāte maiestatis est
q ait · Adhuc semel et ego mouebo terrā · Illi
terra abscōdit · Isti͡ motū nō potest sustinē ·
nisi uolūtatis ei͡ substātia fulciat̄ · Si certo
dapnū ē hui͡ solis grām nō uidē · q̄to magis
petori ē dapnū · ueri lumīs munē defrau
dato · ꝑpetue noctis tnbras sustinē ? Ergo cū
uides solē · attēde terrā q āte fūdata ē · Attēde
herbā fem · q p̄stat ordinis privilegiū · Attē
de ligna q plaudūt · q ꝑora luminib͡ celi esse
cepūt · Nūqd merita fem maiora q̄ solis ·
aut nūqd potio ligni p̄rogatiua ? Absit ut
ī sensibilia tāti munēris p̄feram͡ misterio · Quid
igr̄ p̄uidit altitudo sapientie et sciētie dei ·
ut prius īcipēt ligna eē q̄ illa duo mūdi lu
miaria · Et qdā celestis oculi firmamēti · ? ut
cognoscērēt oēs diuine testimonio lectiōis terrā
sn̄ sole posse eē fecundā · Nā q potuit sn̄ sole
p̄ma rerū semīa germīare · potest utiq̄ se
mīa accepta uirtute · et ꝑꝑo fotu sn̄ calore solis
part͡ edere · hac igr̄ uoce qdā suorū munerū
clamat natā · bon͡ qdē sol · s̄ misterio · non
ī perio · bon͡ mee fecunditatis adiutor · s̄ nō
creator · bon͡ meor alitor fructuū · s̄ nō

Qr terra potest facē fructū sn̄ calore solis

Natā rer̄ gt solē 9q̄ritur

auctor. Intendu patris meos et ipse aduxit. Frequenter
in et ipse dapno est. Plerisque me locis i dotata
relinquit. non sum ingrata conseruo. Michi enim in usum
datus. mecum labori e mancipatus. mecum subiectus
est uanitati. mecum corruptionis subditus seruituti.
Mecum congemiscit et conparturit. ut ueniat adop
tio filiorum et humani generis redemptio. quo possumus
et nos a seruitio liberari. Mecum assistens lau
dat auctorem. mecum hymni dic domino deo nostro. Ubi
maior eius est gratia. ibi mecum est ei commune consortium.
Ubi sol benedicit. ibi terra benedicit. benedicunt lig
na fructifera. benedicunt pecora. benedicunt uo
lucres mecum. In mari positus illum nauta accu
sat. me desiderans. In montibus illum pastor decli
nat. ad mea gremia. ad meas festinat arbores.
quibus estuans obumbretur. ad meos fontes sitiens
et lassus accurrit. Sed ne oculorum tam exiguum in
deatur esse testimonium. emunda aurem. admoue
eam celestibus oraculis. Duobus enim et tribus testibus
stat omne uerbum. Audi dicentem. Fiant luminaria
in firmamento celi. ad illuminationem terre.
Quis hoc dicit. Deus dicit et cui dicit nisi filio?
Deus ergo pater dicit fiat sol. et filius fecit solem. Digni
erat enim. ut solem mundi faceret sol iusticie. Ipse
ergo eum in lumine adduxit. ipse eum illuminauit.
ipse ei donauit fundendi luminis potestatem. Factus
est ergo sol. ideo et ipse fuit quemadmodum dictum est. Funda
sti terram et permanet dispositione tua. permanet di
es. quoniam omnia uniuersa seruiunt tibi. Et enim cum dies fuiat
quando non fecerit sol quia factus est in potestate diei.
Quando non fuit luna et stelle. quia facte sunt in potesta
te noctis. Et enim quanto maiorem huius gratiam crea
tor donauit. ut ante solito amplius solis clari
tate resplendeat dies serenius luceat. noctis

illumīnet tn̄bre · p lune stellarꝫ q̄ꝫ fulgorē ·
Celū uelut q̄busdā coronatū floribꝰ ita ig
nitis lumīaribꝰ emicet · ut padiso putes
uernāte depictū · spirātiū rosarꝫ uiuis mo
nilibꝰ renitere · Quāto igr̄ āplius hiis de
coris uidetur ēē collatū · tāto āpliꝰ debet · Cui
eīꝫ plus cōmittitur · plus debet · Et ideo bene
a plerisq̄ꝫ ornamētū celi ē nūcupatū · eo q̄ sit
stellarꝫ monile p̄ciosū · Atq̄ꝫ ut sciamꝰ q̄ꝛ
fertilitas t̄rarꝫ · nō calore solis ascr̄ibitur · sꝫ di
uine ī dulgētie deputatur · ait ꝓpheta · Oīa a te
expectāt · ut des illis escā ī tempōe · Dāte te
illis colligēt sibi · apiēte te manū tuā · vniuē
sa īplebūtur ubertate · Et īfra · Emitte spm̄ tuū
et creabūtur · et renouabis faciē t̄re · Et ī euā
gelio · Considerate uolatilia celi · q̄ꝛ neq̄ꝫ serūt ·
neq̄ꝫ metūt · et p̄r uř celestis pascit illa · Nō
ergo sol et luna fecūditatis auctores s̄t · sꝫ dˢ p̄r
p dn̄m ihꝫ oībꝰ libalitatē fertilitatis īpartit ·
Pulcre aūt exposuit nob ꝓpha · q̄d sit · q̄d ipe
ait · q̄ꝛ fecit deꝰ solē ī potestatē diei · et lunā
ī ptātē noctis · Nā et ī isto psalmo · cētesimo
tercio de quo sup̄ dixīmꝰ · sc̄psit · fecit lunā ī
tēpore · sol cognouit occasū suū · Cū eīꝫ dies
horas suas cōplēre cepit · sol debitū sibi agnos
cit occasū · Est ergo sol ī potestate diei · et luna
ī ptāte noctis · que tēpor uicibꝰ obedire cō
pellitur · et nūc īpletur lumīe atq̄ꝫ uacuatur ·
Licet plerīq̄ꝫ hūc locū mistice de xp̄o ꝛ eccā
uiderant accipe · q̄ agnouit xp̄s ꝓprij cōpōis
passioēꝫ · q̄ ait · pater uenit hora · clarifica filiū
tuū · ut illo occasu suo oībꝰ donaret uitā e
t̄nā · q̄ ꝑpetue mortis urgebatur occasu · et
eccā tēpora sua habeat · ꝑsecutiōis uideli

cet et pacis Nā uidet̄ ſic luna defic̄e · ſz nō defic̄e
obūbrari poteſt · defic̄e nō pōt · Que aliquorū cōe
ī pſecutioib; diſceſſioē minuit̄ · ut martirū cōfeſ
ſioib; īpleat̄ · et effuſi p xpo ſāguīs clarificā
ta uictoriis · maiꝰ deuotiōis et fidei ſue toto
orbe lumē effūdat · Nā ꝗ luna lumīs ī minu
tioēz ħt · nō corporis · qm̄ p uices mēſtruas depo
nere uidet̄ lumē ſuū ut mutuet̄ a ſole · Fa
cile puro aere atq; pſpicuo · qm̄ nulla eā obdu
cta nebula caligīatē facit · colligi pōt · Orbis eiꝫ ī
tegrū manet lune · et ſi nō ſimilit̄ totꝰ ut pſ
eiꝰ effulgeat · Et qualis uideri ſolet cū plenus
ē lumīs · talis ē magītudīe · ſz p ūbrā quādā
lumīe ſuo uiduatꝰ apparet · Inde cornua eiꝰ
refulgēt · qz corpꝰ eiꝰ ī orbē diffūdit · et uelt̄ defi
ciēte portiōis luce ſinuat̄ · Mouet āt poteſt
qđ ait · ut fiāt lumīaria ad illumīatiōez ſup
terrā · q̄ diſcernāt int̄ diē ac noctē · qz et ſup̄ iā
ubi lumē fecit dixerat · ſeparauit ds̄ īter lucē
et tenebras · et factū ē ueſpe · et factū ē mane
dies unꝰ · Sz cōſideremꝰ qz aliud ē lumē diei ·
aliud ē lumē ſolis et lune · et lumē ſtellarū ·
cū ſol ipſe radiis ſuis fulgorē diurno lumī
uideat̄ adiūgē · quod ut ortꝰ dici poteſt pđc̄
ut occaſꝰ · Nā āte ſolē lucet qdē · ſz nō refulget
dies · qz āplius cū meridiano ſole reſplendet
Qđ oſtendit pp̄ha dicēs · Et educet ſic lumē iu
ſticiā tuā · et iudiciū tuū ſic̄ meridiē · Nō ſoli
eiꝫ lumini · ſz ēē meridiano lumī · facti iuſti
ciā cōparauit · Deīd nō ſolū unū ſignū · ſz ēē duo
uoluit ēē diurne diſcretiōis · atq; nocturne
ut et lux diſcretionē faciat · et ſolis exortꝰ Et
iterū lucis defectꝰ · et ſtellarū ortꝰ īterū occaſū di
ei diſtinguat et noctis exordiū · Nā ubi occidē

rit sol. manet tn̄ adhuc aliq̄d reliquar diei. donec
tn̄ brevē terrā opiat. et tūc luna orit̄ et stelle. Et
de nocte q̄dem apte liq̄t q̄z lune et stellar illu
miatio noctis spatia testant̄. Si q̄dē p die ful
gorē illū lunarē stellarūq̄z oīum. sol exort9 absco
dit. De die āt ut ipa solis flagrātia docē nos po
test. diversā diurni luminis et solis ēē naturā.
et ipam speciē ēē discolorē. Duplex eiz lucis est
spēs. ut lumē p̄beat. Alt u̇o sol nō solū ītutē
illumināndi h̄t. sȝ ēē vaporādi. Igneus ē eiz Ig
nis āt et illūiat et exurit. Unde dn̄s volēs moy
si ostēdē sue opationis miraclm. quo moysen
ad obediēdi studiū p̄vocaret. atq̄z ad fidē īfla
maret ei9 affectū. ī igne visus ē ī rubo. et ru
bus nō exurebat̄. sȝ tn̄ splēdere ignis speciē
videbat̄. Alter igr̄ mun9 ignis vacabat. alter
opabat̄. Vacabat exustiōis vis. opabat̄ illūia
tiōis. Ideo stupebat moyses. q̄z ɔtra natar suā
ignis nō exurebat rubū. q̄ ēē vehementiorē
materiē ɔsuevit exurē. Sȝ dn̄i ignis illūia
re solet. exurē nō solet. At forte dicas. Quo
sc̄ptū ē. ego sū ignis ɔsumēs? Bene admo
nuisti. Nō solet ɔsumē. n̄ sola peta. In ret
butiōib9 quoq̄z meritor colligim9 divīdi
ignis naturā. ut alios illūiet. alios exurat.
Illūiet iustos. exurat ipios. Nō eosdē q̄s
illūiat exurit. et q̄s exurit. nō illūiat. sed
illūiatio ei9 ī extinguibilis ē ad pfectionē
bonor. exustio vehemēs ad suppliciū pctor.
Sȝ revertam̄ ad discretiōē diei ac noctis.
Oriēte diei lumīe. nox fugat̄. Decedēte die
nox īfūdit̄. Nō eiz ē luci societas ulla cū
tenebris. Si q̄dē naturali lege hoc dn̄s ī pri
ma opatione sua ɔstituit. Et eiz q̄n lumē

fecit discretionem. fecit inter lucem et tenebras. Deinde in ipso die iam sole infuso terris videmus umbram vel hominis vel virgulti alicuius a lumine separari ut mane ad occasum dirigatur. vespere retorqueatur in orientem. meridianis horis ad septentrionem declinet. Lumini tamen non confundit atque miscetur. sed cedit et refugit. Similiter et nox cedere videtur diei et se ab eius lumine declinare. Est enim ut peritiores probaverunt. qui nobis vel etate vel munere precurrerunt umbra terre. Naturaliter enim umbra corpori adheret atque adiungitur. adeo ut etiam pictores umbras corporum priusquam pinxerint. nitantur exprimere. Idque artis esse asserant. non intermittere vim nature. Et qui naturalis iuris prevaricator habeatur. cuius pictura non etiam umbram suam exprimat. Ergo sic in die cum eregione solis aliquod corpus occurrit. ex ea parte qua lumen repercutit umbra subsistit. sic cum decedente eregione luminis eius aut solis terre obiectus occurrit obumbratus aer. Unde liquet quod noctem faciat umbra terrarum.

fecit deus solem et lunam et stellas

Fecit quoque solem et lunam. et stellas. et constituit illis mensuras temporum. soli diurnas. lune stellisque nocturnas. ut iste augeat diei gratiam. ille umbram tenebrasque illuminet. Et sint in signa et tempora. et dies. et annos. Diversa tempora habent pares(que) mensuras. per mensium vicibus sol et luna cum stellis. et sunt in signa. Non possumus negare. quod ex sole et luna. signa aliqua colliguntur. Nam et dominus dixit. Et erunt signa in sole et luna et stellis. Et querentibus apostolis signum adventus eius. respondit. Sol obscurabitur. et luna non dabit lumen suum. et stelle cadent de celo. Hec dixit fore signa future consummationis.

Contra mathematicos.

sed querens debet cure nostre mensura servari. Deinde non nulli nativitatum temptaverunt exprimere

qualitatis. qualis futurꝰ sit vnꝰqsqꝫ q̇ natꝰ sit.
cū hoc nō solū vanū. sꝫ ēē ī utile sit q̄rentibus.
ī possibile pollicētibꝰ. Q̇d eī tā ī utile. qꝫ vnꝰ
qsqꝫ psuadeat sibi. hoc ēē qd natꝰ ē. Nemo
ergo debet vitā suā statū moresqꝫ mutare
et eniti quo melior fiat. sꝫ ī ea psuasiōe ma
nere. Neqꝫ probū potes laudare. nec ꝯdēp
nare ī probū. q̇ necessitate natiuitatis sue
respōdē videat. Et quō dn̄s aut hōis pmia
posuit. aut ī pbis penas. si facit necessitas
disciplinā et ꝯuersatiōē stellarꝫ cursꝰ ī for
mat. Et qd est aliud qꝫ hoīēz de hoīe exuē.
si nichil moribꝰ. nichil īstitutioni. nichil stu
dii dereliquit. Quā multos videmꝰ excep
tos ēnūibꝰ atqꝫ pctīs ī meliorē statū ēē con
uersos. Redēpti st̄ apli. et ꝯuersati ex pcto
ribꝰ. Nō utiqꝫ natiuitatis sue hora. sꝫ xp̄i
eos sctificauit aduētꝰ. et hora dn̄ice passi
ōnis redemit a morte. Latro ille dāpnatus
q̇ ē cū dn̄o crucifixꝰ nō bn̄ficio natiuitatis
sue. sꝫ fidei ꝯfessiōne ad padisi amena tran
siuit. Jona ī mare nō vis natiuitatis. sꝫ dissi
mulate diuīe pceptiōis pcipitauit offensa.
eūdēqꝫ cetꝰ excipiēs. ad īditū futi misterii
post triduū reuomuit. Et pphetice merito gr̄e
resignauit. Petrū de carcere ī minēti morte
pimēdū. angelꝰ xp̄i nō stellarꝫ series liberauit.
Paulū cecitas ꝯuertit ad gr̄am. et pcussū a
vipa turbatūqꝫ naufragio nō remedia
natiuitatis. sꝫ deuotiōis merita suauerūt.
Q̇d de illis dicimꝰ. q̇ eorꝫ pctībꝰ. ꝯfuisset mō
tiu resurrexerūt. utrū illos sua natiuitas ī aplica
gr̄a resuscitauit. Q̇d opꝰ fuit ut ieiuniis
se pculisqꝫ ꝯmitterēt. si ad qd volebāt nati

nitatis bñficiũ poterat puenire. Quo si nõ cre
didisset diu expectat fatorũ necessitatẽ nũq̃
ad tantã puenisset grã. Inutilis igit̃ ẽ ista p
suasio ad qd ẽ ĩpossibilis. Nã ut de eor a
liqd disputatiõe sumam⁹. redarguendi gra nõ
phandi. Magnã uir dicũt ẽẽ natiuitatis. eaz q̃
minutis q̃busdã et certis colligi oppõtẽ mo
mẽtis. Ac nisi uerius colligat. sũma ẽẽ distã
tiã. breui enĩ athomo exiguoq; momẽto distã
re natiuitatẽ. ĩopis. et potẽtis. egẽtis. et diuitis.
ĩnocẽtis. et noxij. et plerũq; eadẽ hora generari
lõgeuitati debitũ. et ꝑma pueritie etate mo
ritur. si reliqua dispar ia sint/ et pũcto aliq°
discreta. hoc quẽadmodũ possint colligẽ res
pondeat. Cõstitue partũ femine. Obstetrix u
tiq; cũ ꝑmo cognoscit explorat uagitũ. q°
natiuitas colligit̃. Attẽdit utrũ masculꝰ
sit. an femina. Quot uis ĩter has moras per
terire momẽta? Pone mathematicũ ꝑpa
ratũ. Nũqd uir nõ potest ĩteresse puerpe
rio dũ mandat obstetrix. Audit caldeus.
ponit horoscopũ. ĩ alterius sortẽ iã nati fac
ta migrarũt de alto q̃ritur. et alterius geni
tura proponit̃. Pone ueram eorũ ẽẽ opinio
nẽ de natiuitatũ necessitatibꝰ nõ pot ẽẽ
uera collectio pũcta transeũt. Fugit tẽpꝰ
irreparabile nõ ẽẽ dubiũ q tẽpꝰ ĩ athomo
et ĩ momẽto oculi sit adducor ut credã. quõ
õs ĩ athomo ĩ momẽto oculi resuscitam̃ ut
apls̃ ptestat̃ dicẽs Ecce misteriũ uob dico.
Omis qdẽ resurgem⁹. nõ õs autẽ ĩmutabim̃.
In athomo ĩ momẽto oculi. ĩ nouissimã tuba.
Et mortui resurgẽt ĩcorrupti. et nos ĩmu
tabim̃. Inter effusionẽ et susceptionẽ de

positionemque pignoris fletum eius et nutum . quot
athomi transierunt . Et hoc ut simpliciter ista tex
uerim . Illa et ipsi uitale illum signorum circuitum in du
odecim partes diuidunt . Et quia XXX^ta^ diebus sol duo
decimam partem spere eius que inenarrabilis habetur
reddit . quo cursus solis anni circuitus completur
in XXX^ta^ porticulas quas metras greci uo
cant . unumquodque duodecim illarum distribuunt por
tionum . Ipsam quoque porticulam in sexagita uices
conferunt . Rursum unumquodque de illis sexagita sexa
gies secant . Quam impossibile est in quoto sexa
gesimo sexagesime porticule natiuitatis
momento constituatur . et que singulorum signorum sit aut
motus . aut species in natiuitate nascentis . Unde
cum impossibile sit tam subtiles minutias temporis
comprehendere . exigua autem inmutatio inueniat uni
uersitatis errorem . totum negotium plenum est
uanitatis . Disputatores eorum que sua sunt nesciunt .
et quomodo aliena nouerunt ? Quod sibi imineat
ignorant . et quomodo possunt aliis que futura sunt de
nuntiare . Ridiculum est credere . quia si posset sibi
potius prouideret . Iam illud quam ineptum . ut si quis
signo arietis ortum se esse dicat . ex usu pecu
dis estimet prestantissimus consilio . quod in grege
huiusmodi emineat pecus . Aut locupletior eorum
uestitum habeat aries naturale . et quot annis
lucrum capiat in dumeti . eiusque uiro familiari
ea uideatur constitutum esse compendia . Similiter et
de tauri . et de piscium signis argumentatur . ut
ex natura uilium animantium celi motus et signorum
in terris trahendas existimet potestates . Quibus ergo
nostri uiuendi nobis decreta constituit . et alimen
ta nostra nobis idem aries . taurus . et piscis morum
imprimunt disciplinam . Quomodo igitur de celo nobis

Contra astrologos .

causas rer͂ et substātiā uite hoībus accessiūt · cū ipis
celestibus signis causas motus sui ex qualitatibus
esse uilis in ptiant ·: Libale aūt signo ortū ari
etis · eo q lanā suā aries nō in uitus deponat ·
Et huiusmodi in uirtutē malūt uilis aīantis nature de
putare · qz celo īde nobis et serenitas fulget ·
et pluuia sepe descēdit · Laboriosos et paciē
tes fecerunt · quos nascētes taurus aspexerit · q hoc
aīal laboriosū et assuetū iugo · spōtanea ser
uituti colla submittit · Percussorē quoqz cuius na
tiuitatē scorpius in sua pte cōplexus sit · et maliciē
uenena reuomētē · eo q aīal uenenatū sit · Quis
igr auctoritatē mūdi datorē te signorū celestiū
dignitate pdis · et de nugis quibusdā argu
mentū assertionis assumis · Nā si de aīalibus assūp
te huiusmodi morū ppietates celi motibus īpmittur ·
et ipm uidet bestialis nature potestati ee subiec
tū · ex qua causas uitalis substātie quas hoībus ipti
ret accepit · Quod si hoc abhorret a uero · multo
magis illud ridiculū ueri eo subsidio destitutos
hic fidē sine disputationis arcessere · Deīde illud
cōsideremus · q planetas ea signa appellāt · quorū
motibus formari asserūt uite nr̄e necessitatē ·
Siue igr ut nomē sonat sēp uagētur · siue ut ipi di
cūt q cōcito motu ferantur · et decies milies in
die · aut si hoc incredibile uidet multiplicē speciē
innumera sui cōuersione cōmutent · fide caret q
tā uago sui errore et tā celeri motu fixā nobis
atqz imobilē mūdi substātiā sortēqz decernat ·
Ferūt tn̄ nō ee equales oīum motus · sz aliorū cele
riores · aliorū tardiores ee dicunt · ut in eadē hora
et uideat se frequēter · et frequēter abscōdat · dū
aliud ab alio pterit · Aiūt at plurimū referre
utrū ortū generati benifica signa uideat · an

malefica et noxia. et in eo natiuitatis est distinctio.
quod beneficii signi aspectus plurimum conferat. malefici
et noxii plurimum noceat. Hinc etiam eadem signa quidam ue-
nerantur appellare consueuerunt. Necesse etiam habeo eorum
uti nominibus. quorum utor assertionibus. ne ignorata ma-
gis quam uacue facta atque destructa sua argumenta
commemorer. Itaque cum illum uagum celeremque motum non
queant comprehendere. sepe fit ut per illam puncti et momenti
incomprehensibilis subtilitatem ponant beneficii signi aspec-
tum. ubi grauis atque nocitura incurrat offensio.
Et quid est mirum si homines deluduntur. ubi signa innoxia
blasphemantur. que in sua natura noxia esse creduntur. Deus
ergo summus arguitur si fecit quod malum est. et fuit in-
probitatis operator. Sed si non ex sua uoluntate putantur
assumpsisse quod noceat insontibus. et nullius adhuc
facinoris pessimi sibi conscius. quibus pena ascribitur
atque culpa? Quid tam irrationabile quod et irrationa-
bilium bestiarum excedit immanitatem. ut usus fraudis
aut ire non meritis hominum deputetur. sed signorum motibus
deferatur? Nichil inquit ille deliquit. sed noxia cum stella
conspexit. satin ei et sydus occurrit. Auertit se pau-
lulum et crumenam a se abstulit. et crimine absoluit. Sed
hec eorum sapientia. tele aranee comparantur. In qua si culex
aut musca inciderit. exire se non potest. Sed si non
ualidiorum auium illum genus incurrisse uisum est
pertransit et casses rumpit infirmos. atque inanes
laqueos dissipauit. Talia sunt retia caldeorum. ut in his
infirmi hereant. ualidiores sensu offensionem habere
non possint. Itaque uos qui ualidiores estis. ꝯinderi-
tis mathematicos dicite. Telam aranee texue-
runt. que nec usum aliquem potest habere nisi uicta. si tu
non quasi culex aut musca lapsum tue infirmitatis in-
curras. sed quasi passer aut columba casses inualidos
impetus uolatus celeritate dissoluas. Et etiam quis

prudētiū credat ꝙ signoꝝ mot⁹ q̇ ad diē sepe
mutāt et multipliciter ī se recurrūt ī signa
deferāt potestatū? Nā si ita eēt · quare ad diē
regaliū natiuitatū exp̄merent figure?
Cottidie ꝗᵒ reges nascerēt · nᶜ regalis ī filios
trāsmitteret successio · ſꝫ sep̄ ex diuerso sta
tu q̇ iuis īpialis acquireret potestatis orirent
Q̇s igr̄ regū genitura filij sui colligit · si ei
debeat imp̄iu̅ et nō ī ipi successione regni
ī suo trāsibit arbitrio? Legim⁹ certe ꝙ abia
genuit asa · et asa genuit iosaphat · et iosa
phat genuit ioram · et iorā genuit oziaꝫ · et
reliqua. Omis usꝫ ad captiuitatē · p̄ reges ge
neris patrer et honoris ducta successio est.
Nunqd q̄r reges fueēt · sitꝭ celestib⁹ formādos
mot⁹ suos ī parte potuerūt? Q̇s eīꝫ hoīnū po
test ī hijs habē dn̄atū? Quid si ad necessitatē
genitalē nō ad īstituta moꝛū act⁹ nr̄i · facta
q̄ꝫ referant · cur leges ꝯposite sꝫ iura et pro
mulgata · qb⁹ aut pena ī probis decernit · aᶜ
securitas defert ī noxijs? Cur nō uenia dat
reis · cū utiqꝫ ut ipi aiūt · nō sua uolūtate · ſꝫ
ex necessitate deliqūt? Cur laborat agricola ·
et nō magis expectat ut illaboratos fruct⁹
p̄uilegio sue natiuitis ī uehat receptacli
horreoꝝ? Si ita nat⁹ est ut ei diuitie atqꝫ o
pes affluāt · utiqꝫ opiant · ut sibi spōtaneos
reddit⁹ sinꝫ ullo semīe terra p̄turiat. Nō uo
merē aruis īmp̄mat · nō curue man⁹ fal
cis admoneat · nō legēde uīdemie subeat
expēsaꝫ · ſꝫ ultᵒ ei ī oēs ferias fluentia uina
fūdantur. Spōte eīꝫ oleū nullis ī serta cau
dicib⁹ siluestris olee bacca desudet. Nec dif
fusi equoris trāsfretator p̄iculū ꝓe salu

tis sollicitus mercator horrescat? Sicut in ocioso potius
quadam ut aiunt sorte genitali diviciarum the
sauros illabi? Sed non hec est universorum sententia.
Denique impiger depresso aratro terram scindit
agricola. Nudus arat, nudus serit, nudus sole fer
vente tostas estu in area terit fruges. Et nego
ciator impaciens flantibus euris in tuto plerumque
navigio sulcat mare. Unde inportunitatem eorum
temeritatemque condempnans propheta ait: Erubesce sy
don ait mare. Hoc est si pericula vos non movent,
vel pudor comprimat, vel verecundia confundat. Eru
besce Sydon in qua nullus virtuti locus, nulla salu
tis cura, nulla iuventus pro excubiis patrie bello
dedita armisque exercitata. Sed omnis sollicitudo
de questu omne studium mercature est. hiemem inquit
mercator sic messis. Est autem merces homini christi
ano si non ex voluntate, sed ex necessitate curas
suas et opera sua componit. Ubi enim decreta ne
cessitas, ibi inhonorata industria. Multa diximus
plura volumus, ne quis ea que a nobis de eorum asser
tionibus usurpantur ad refellendum, ad cognoscendum
assumpta arbitretur. Nam que pueri risimus ea se
nes commemorare quod possumus? Nunc ad ea que
secundum lectionem supersunt dirigamus stillum. Sint
inquit luminaria in signa et tempora et in dies et in
annos. De signis diximus. Tempora autem que sunt nisi
mutationum vices: hyemps, ver, estas, atque au
tumpnus? In istis igitur temporibus aut velocior est tran
situs solis, aut tardior. Alia enim perstringit ra
diis suis, alia inflammat caloribus. Itaque cum sol
meridianis partibus immoratur, hyemps procul nobis
est. Nam cum sol longius abest, terra rigescit
gelu, stringitur frigore, et plurima noctis um
bra terras operit, ut multo prolixiora sint noctis

ſpacia q̄ꝫ diei. hinc eñ orit᷑. ut hibernis flatib;
nimia uis niuiũ pluuiaꝝq; fundat᷑. Cum
uõ ex meridianis decedens ꝑtib; ſup̄ terrã re
dit. noctis ac diei exequat᷑ tempora. Et q̄ magis
moras ſuis adiungit curſib;. eo paulatim tēperiẽ
aeris huiꝰ reducit et reuocat auraꝝ demẽ
tiã. Que fouens oĩa repetendos cogit ĩ partus.
ut terra germinet. ac reſoluta ſulcis ſemĩa
reuiuiſcant. arbores uireſcãt. Ad ꝑpetui
tatẽ q̄ꝫ ꝯſuãdi gn̄is eoꝝ ut q̄ ĩ terris ſt. ut
ĩ aq̄s gaudet annus fetib; ſucceſſio ꝓpagat᷑.
At ubi ad eſtiuas conuerſiones ĩ ſeptentri
onẽ ſe ſubrigit. ſpatia diuturna ꝑducit. Noc
tes uõ artat et aſtringit. Itaq; quo magis
uſu aſſiduo aeri huic copulat᷑. atq; miſcet᷑.
eo ãplius et aerẽ ipm̄ uaporat. et terraꝝ ex
ſiccat humorẽ. Adoleſcũt fruges ſemĩa. et tanq̄ ĩ
ſucos uiriles matureſcũt poma ſiluaꝝ. Tunc
q̄r flagrãtior eſt minores ũbras facit ĩ me
ridiano. qm̄ ex alto hunc illuminat locũ. Vnd᷑
et ſinagoga dic̄ ĩ canticis canticoꝝ. Annũcia
m̄ quẽ dilexit aĩa mea. ubi paſcis. ubi ma
nes ĩ meridiano. ne forte fiã circũamicta
ſup̄ greges ſodaliũ tuoꝝ. hoc ẽ ãnũcia m̄
xp̄e quẽ dilex͠t aĩa mea. Cur nõ poci9 quẽ
diligit? Si ſynagoga dilexit. eccl̄ia diligit.
nec ũq̄ꝫ ẽrca xp̄m ſuũ mutat affectũ. Ubi ĩ
quit paſcis. ubi manes ĩ meridiano. Sed
te cupio quaſi alũpna. q̄ q̄ñ copulata ãte
retinebã. et greges tuos quero. q̄r amiſi
meos. In meridiano paſcis. hoc ẽ ĩ eccl̄ie
loco. Ubi iuſticia reſplendet. ubi fulget iu
diciũ ſicut meridies. ubi ũbra nõ cernit᷑.
ubi maiores ſt dies. q̄ eis ſol iuſticie tanq̄ꝫ

eſtiuis mēſib9 diuti9 ī morat̄· Deīq3 dieſ dn̄o
nō eſt breuis· ſ3 magn9· q2 ſcptū eſt· Don̄
ueniat dieſ dn̄i magn9· Unde et iacob ait
Oſ dieſ uite mee quaſ ago breueſ et magni
ſt eī3 magna· lux dubia· Ergo dies breues
dubie lucis ſt̄ et ūbroſi· Dieſ magni ſī ūbra
ſt̄· ut plurimi ī aliq̄b9 locis feruētiorib9 uſu
exēplo q3 cognouerīt· Synagoga itaq3 ī dieb9
breuib9 et magnis cui9 typū plerūq3 iacob
ī pſona ſua exp̄mit· ut ppli ei9 ūbrā h̄ebat plu
rimā· q ſolē iuſticie nō uidebat· Et uidebat il
lū nō ex alto ſup caput ſuū· ſ3 ex meridiano il
luminantē· q̄m hyemps illi erat· Ecce ēt d̄r· hyemps
abijt· diceſſit ſibi· flores uiſi ſt̄ ī terra· tēp9 meſ
ſis aduenit· Ante aduētū xp̄i hyemps erat· poſt
aduētū xp̄i flores ſt̄ ueris· et meſſes ſt̄ eſtatis·
Ex meridiano ḡ et ex ꝯtētū ꝯueſiōe illū illu
minātē uides obūbrabat· popl's aūt ꝯtinuī
q erat ꝯfuſiōis ꝯtiles q̄ ſedebat ī tenebꝭ· lucē
uiderūt magnā· Q' ſedebat ī regiōe ūbre mo
tis· lux orta eſt eis· Magna lux diuinitatis· q3
nulla umbra mortis interpolat· Ideo ex alto   i· obſcurat
illūiat· q2 et hoc ſcptū ē dicēte zacharia· In
quib9 uiſitauit nos oriēs ex alto· illūiare
hijs· q ī tenebꝭ et ī ūbra mortꝭ ſedēt· Eſt ſamē
et aliqua ſalutis ūbra nō mortis· ut ē illd' Sub
ūbra alarū tuarū ꝓtege me· Umbra q̄dē· q2 cor
poris eſt· Umbra q2 crucis· S3 ūbra ſalutis· q2
ī ea erat pccōr remiſſio· et reſuſcitatio mortu
orū· Exēplū ḡo poſſum9 cape· q2 hyemales di
es breues· ſ3 ūbras maiores h̄nt· Medio q3
die minor ūbra· q3 ī p̄ncipio diei eſt ut fine·
Et hoc apud nos· ī parte occidētis· Ceterū ſt̄ q̄
dicāt· q2 ꝑ duos totius āni dies ſine ūbra fue

i. anfixii

rent. in partibus meridianis. eo quod solem habentes super uer-
ticem suum undique per circuitum illuminentur. Unde
et asciï dicuntur grece plerique esse feruntur. sic e regi-
one ex alto fieri solet. ut per angustam puteorum
aquam que in profundo est uideretur refulgere. Esse autem
dicuntur in meridiano qui anfixii uocantur. eo quod um-
bram ex utroque latere transmittant. Umbra enim e regi-
one solis ambulantibus post tergum est. ut puta si
contra orientem pergas matutinis horis. si contra meri-
dianam plagam contendas medio die. si contra occi-
dentem in occasu diei. Ex tribus igitur partibus fit tibi sol
obuius ex oriente. ex meridiano. ex occidente.
Mane et sero post tergum est. Meridie quoque a latere
aduerso. Ad uero ad septentrionem nunquam est sol. et
ideo umbra si contra septentrionem dirigas siue ma-
ne siue sero. siue meridie. non potest esse post
tergum. Sole sunt enim in hoc quem nos incolimus orbe
terrarum contra meridiem positi. qui in australem plagam
uideantur umbram transmittere. Hoc autem fieri dum summo
estu. cum ad aquilonem sol dirigit. Postea nos an-
topinus excipiens. infringit quidem estuum magni-
tudinem. sed paulisper relaxato ac deposito calo-
re per tempus medii modaminis sine fraude. nos atrox
illa nox afflatibus tradit hyemalibus. Sunt igitur
esse in dies. ut non faciant dies. sed ut eius habeant
principatum. ut ortum diei uberiore sol illuminet
terra. ut per totum diem designandi eius habeat potesta-
tem. cursus sui munere. Sic accipiunt non nulli quod
ait propheta. Solem in potestatem diei. lunam et stellas in po-
testatem noctis. Circumferunt enim lumen. In annos
quoque ordinati sunt sol et luna. Luna per trecentos
dies. duodenis uicibus suum cursum conficiens. con-
sumat annum. secundum hebreos aliquibus diebus aduer-
tis. secundum romanos bissexto semel intra quinquennium

niū uni⁹ diei adiectiōe celebrato Solsticialis
quoqꝫ ān⁹ est. cū sol expleto ꝑ oīa signa circuitu
ī id ūde p̄ncipiū cursꝰ sui sūpsit recurrit. An
nua eīz fertur ea toti⁹ spatij ē̄ ꝑfectio. Fecit
ḡo de⁹ duo hec lumiaria magna. Possum⁹ ac
cipe nō tā alioꝝ ꝯpatione magna. quā suo mu
nere. ut ē celū magnū. et mare magnū. Mag
et magn⁹ sol q̄ cōplet orbē terraꝝ suo calore. ut
luna suo lumie. Nec solū terras. sꝫ et aerē hūc
et mare. celiqꝫ faciē. Que ī quacūqꝫ p̄te fue
rit celi. illuminat oīa. et ea q̄ spectant acūctis.
ut ea tāqꝫ suis tātū regiōib⁹ ī morari. et sibi
tātū adesse. atqꝫ lucē singuli ꝓpii credāt. cū
simili᷑ luceat uniūsis. ut nemo hēat ꝓpiorē
aliū qꝫ ipe est. arbitret᷑. Exēplū magnitudīs
eoꝝ euidēs. q᷑ oīb⁹ hoīb⁹ orbis lune idē ui
detur. Nā et si īterdū augeat lumē ei⁹ atqꝫ
minuat. tñ eadē nocte qualis m̄ apparet. ta
lis et oīb⁹. Nā si lōge positis minor uideret᷑
ꝓpius ꝯstitut⁹ maior effulgēt. ꝓderet angusti
arū et exiguitatis ī ditiū. Et eīz reliq̄ alia lō
ge posita minora arbitram᷑. ꝓpius ꝯuenētes
maiora credim⁹. Quo magis finitim⁹ fueris.
eo tibi ei⁹ rei quā cernis magnitudo cumu
lat᷑. Solis radi⁹ nulli ꝓpior. nulli lōginquor est.
Similit᷑ et lune globus eq̄lis ē oīb⁹. Similis
ē sol. et indis et brittanis. eodē momēto uidet᷑
cū orit᷑. Nec cū uergit ī occasū. minor appa
ret qꝫ occidētalib⁹. nec occidentalib⁹ cū orit᷑
īferior qꝫ oriētalib⁹ estimat᷑. Quātū distat ī qt o
riēs ab occidēte. hec ī uicē sibi distāt. sꝫ sol a nul
lo distat. Nulli p̄sentior. nulli absentior est. Ne
qꝫ te mouet q᷑ tāqꝫ cubitalis tibi orbis uidet᷑
solis cū orit᷑. sꝫ cōsidera qūtū īter sit spacij ī t᷑

ſolē et t̃ras Q̃d aſpect⁹ n̄r i firmitas · ſi magno
ſui nō poteſt traſire diſpēdio Caligat aſpect⁹ n̄r.
Nūq̇d ſol caligat · ꝗ luna? Anguſt⁹ n̄r obtut⁹.
nūq̇d ideo anguſtiora efficit q̇ uidet? Spetieſ
minuit · nō magnitudo detrahit · Neq̃ eiꝫ ī
firmitatis n̄re paſſiones · paſſioni luminariū
debem⁹ aſcribē · Mentit̃ n̄r aſpect⁹ Noli ergo
fidele ei⁹ eſtimare iudiciū Sit celeſtiū mi
nor ſpectaculo figura · nō ſui forma De ſūmo
uertice motiū ſi ſubiectū oculis tuis capū ſpe
tare deſideres · atq̃ illic armēta paſcētia · nōne
formicar ſimilia corpōa iudicabis? Si mare
ſpectes et ſpecula aliq̃ litorali · nōne t̃ nauiū
maxīe inter ceruleos fluct⁹ · uela candētia re
fulgētes · uelut columbar uolitātiū ſpetiē ēmin⁹
poſito uidet̃ obtexere? Q̃d ipe inſule · q̄ mare
diuidūt / t̃rar azua diffūdūt · q̃ꝫ anguſto eſti
mat̃ fine ꝯcludi? Q̄admodū rotūda appēt
dē aſperis · ſpiſſa dē raris? Has ꝙ̄ ī firmita
tes uiſ⁹ tui ꝑpende · et cor q̄ aſtriūm⁹ fidē
ex te ipo arbiter iuſt⁹ accerſi · Sꝫ uiſ magni
tudīez ſolis nō ſolū oclo mētis · ſꝫ et corporis
eſtimare? Cōſidera quāti ſtellar globi · ayē ali
uideant̃ interxē · et ī numerīs ī ſignare lumīb⁹
nō q̇ūt tn̄ noctis t̄nebras · et celi nubila deter
gere Simul ut ſol ort⁹ ſui ſigna ꝑmiſit · oēs
ſtellar ignes ſub uni⁹ luminaris fulgore ua
neſcūt · Apitur aer · celiq̃ facies purpuraſcēti
rubore ꝑfundit̃ · Adhuc ſpiras exordiū · et mo
mētanea celeritate plem luminis micat ſplēdor ·
et ſpētis ſolis ꝑuia aurora dulcis aſpirat Dic
m̄ q̄ſo · niſi magn⁹ orbis eēt · quo magnū poſ
ſet orbē illūiare t̃rar? Q̃d at de tāto loquar
t̄pamēto · et moderamīe ꝯditoris · q̄ eā menſā

munere solis attributum. ut neque vapor eius igneus
ut videtur terrarum venas. sucos rerumque spiritus in
fusus exureret. neque iterum per tanta mundi spacia
refrigeratus nullum terris semen caloris inoleret.
sed ieiunum atque inopem fructum derelinquens. ad
nullam fertilitatis graciam vaporaret. Similia
de lune ratione conveniunt. que de consorti eius ac
fratre commemoravimus. Siquidem in id se in diurni mini
sterium. in quod et frater. ut illuminet tenebras. foveat
semina. augeat fructus. Habet etiam pleraque a fratre
distincta. ut quem toto die calor humorem terre
siccaverit. eundem exiguo noctis tempore ros repo
nat. Nam et ipsa luna. larga roris asseritur. Denique
cum serena nox est et luna pernox. tunc largi
or ros ferunt arva perfundere. Et plerique sub aere
quiescentes quo magis sub lumine fuerint lu
ne. eo plus humoris se capite collegisse sen
serunt. Unde et in canticis. dicit Christus ad ecclesiam. Quoniam
caput meum repletum est rore. et crines mei gut
tis noctis. Tum deinde minuitur et augetur. ut
minor sit cum refulgit nova. et cum sit imminu
ta cumuletur. In quo grande est misterium. Nam
et defectui eius compatiuntur elementa. et processu
eius que fuerint exinanita cumulantur. ut animantium
cerebrum maritimorum humida repleantur. Siquidem
pleniora ostrea reperiri ferunt. multaque alia.
cum globus lunaris adolescit. De arborum quoque in
teriis idem allegant. qui hoc usu proprio compererunt. Vi
demus igitur ortum eius et defectum rationis esse non infir
mitatis. Nunquam enim tantam rebus mutationem daret.
nisi prestantem virtutem haberet. et graciam a conditore
collatam. Licet quidem non nulli etiam docti et christiani
viri allegaverint lune exortu solere muta
ri. Sed si id mutationis lunaris quadam fieret

uiolentia. ad os eius orta intexeret nubibus celum.
pluuie funderentur. Deinde cum ante dies esset ser-
mo de pluuia. que fore utilis diceretur. ait quidam.
nota noua luna Ecce neomenia dabit eam. Et quamuis cupidi es-
semus imbrium. tamen eiusmodi assertiones ueras esse
nolebamus. Deinde delectatus sum quod nullus imber
effusus est. donec precibus celitus datus manifestaret.
non de initiis lune esse sperandum. sed de prouiden-
nota uenti tia et misericordia creatoris. Sane cernimus cum exun-
det undique secundum reliquas species lune et accep-
tos fluctus refundat. ut etiam ipsi magno ferantur
impetu. in ortu tamen eius stant placidi. quoadusque
luna sub lumine est. At uero ubi eam diei accessus
retexerit. tunc in suos cursus refluos reuertun-
tur. Ampotis quoque que in occeano est plenius
cum reliquis diebus ordinem suum seruare dicatur lu-
nari exortu euidentes mutationis sue fertur in-
dicium dare. ut mare ipsum occidentale in quo spec-
tatur ampotis solito amplius accedat et recedat
et maiore estu feratur tamquam lune quibusdam aspirati-
onibus retrorsum trahatur. et iterum eiusdem impulsu ac
retractu in mensuram propriam refundatur. Unde si miraris
quando luna defectum patiatur. cum tantam uim mutati-
onis habeat sue. considera. et ideo magnum esse
misterium. quod eius exemplo cognoscis o homo. nichil
rerum humanarum esse posse et mundane totius cre-
ature quod non aliquando resoluatur. Nam si et luna
cui tamen dominus commisit misterium ut illuminet or-
bem terrarum. et crescit et deficit. cumque ex nichi-
lo orta usque ad perfectionem uenerit. et iterum perfec-
ta minuitur. Celum enim et terra preteribunt. cur
non id moderationis assumimus. ut neque in
aduersis abiciamus animum. Qui enim omnia fecit ex
nichilo. facile te quoque potens est ad summa et p

fecta prouehē Et rursꝰ ne extollam̄ ī prosp̄is · ne
q̄ ī potestate aliq̄ nos diuitijs q̄ iactem̄ · neq̄ ī nu
rib9 corpōis aut pulcritudīe glorien̄ · Inq̄ ē faci
lis corruptio · crebra mutatio · s̄ manētē ī fu
turū aī grāz p̄sequam̄ · Nā si te lune ꝯtristat
occasꝰ q̄ se sēp reparat ac reformat · multo
magis ꝯtristare te debet · si aīa p̄fectu uirtu
tis ipleta cū fuerit · p̄ea p̄ ī ꝯstantiā mētis
atq̄ ī curiā a suo deflexa p̄posito studia sua
sepe ꝯmutet · qd̄ ē ī scipiētie atq̄ ī sciētie. vn
de et scrīptā ē Stultꝰ ut luna mutat̄ · Et ideo
sapiēs nō ꝯ luna mutat̄ · s̄ p̄manebit ꝯ sole ·
Unde luna nō ē p̄nceps stulticie · q̄ luna nō
mutat̄ ut stultꝰ · s̄ stultꝰ ut luna Deniq̄ semē
iusti · sic luna p̄fecta ī etern̄ū manet · et testis
ī celo fidelis · Aliud est eñ fugi ī misterio · aliud
ctū ferri ī ingenio et sensꝰ ī firmitate fixā nō ha
bere sententiā · luna p̄ te laborat · et p̄p̄ uolūta
tē dei subiecta est · vanitati eñ creatura subiec
ta est nō sponte · s̄ p̄p̄ eū ꝯ subiecit ī spe · Illa ḡo
nō spōte mutat̄ · tu spōte mutaris · Illa ꝯgemis
cit · et ꝯparturit ī sua mutatiōe · tu nō ītelligis
et gratularis frequēt̄ · Illa tuā redēptionē fre
quēt̄ expectat · ut a ꝯmuni totiꝰ creatū̄ s̄uitu
tiō liberet · tu et tue redēptioni et illiꝰ liberta
ti affers īpedimētū · Tunc ḡo nō sue stulticie ē ·
qd̄ dū tu expectaris et nec sero ꝯuerteris ad huc
et illa mutat̄ · Noli ergo lunā oclis tui corpōis
estimare · s̄ mētis ī uacitate diminuit̄ luna ·
ut elemēta repleat hoc ē uere grāde miste
riū Donauit hoc ei q̄ oib9 donauit grāz Exina
niuit eñ se ut repleat · q̄ et se exinaniuit · ut
oēs repleret Exinaniuit eñ se ut descēderet nobis ·
Descēdit nobis · ut ascēderet oib9 · Ascēdit eñ ī ꝯt

ſup oēs celos. ut īpleret oīa. Itaq; q̄ exinanit⁹ uene
rat. de pleītudīe ſua aplos adīpleuit. Unde unꝰ
ex hiis dicit. Nā de plenitudīe eiꝰ. nos oēs accepimꝰ
Ergo ānūciauit luna miſteriū xpī nō mediocris.
ī qua ſignū poſuit ſuū. nō mediocrē q̄ typū habet
dilecte eccl'ie. qđ ſignificat ꝓpha dicēs. Orietur ī
dieb⁹ eiꝰ iuſticia et habūdantia pacis donec
extollatur luna. Et ī cāticis dn̄s de ſua ſpōſa ait.
Que nā eſt hec ꝓſpiciēs tanquā diluculo. aut
ſpecioſa ſic̄ luna. electa ut ſol. Et merito ſicut
luna eccl'ia q̄ toto mūdo refulſit. et tenebras
ſcl'i hui⁹ illumināſ dic̄. Nox pceſſit. dies aūt
appropinquauit. Pulcre ait ꝓſpiciēs q̄i ſuos
de ſupiore ꝓſpectās. ſic habes. Dn̄s de celo
ꝓſpexit ſup filios hoīm. Proſpiciēs g° eccl'ia
ſic̄ luna defectus h̄t. et ort⁹ frequētes. ſ; defec
tib⁹ ſuis creuit. et hiis meruit āpliari. dū
pſecutioīb⁹ minuitur. et ꝯfeſſor martiriis coro
natur. Hec ē uera luna. q̄ de frat'ſ ſui luce ꝑ
tua lumē ſibi ī mortalitatis et gr̄e mutuatur.
Fulget eī eccl'ia. nō ſuo. ſ; xpī lumīe. et ſplē
dore ſibi arceſſit de ſole iuſticie. ut dicat. Viuo
aūt iā nō ego. uiuit aūt ī me xpc. Beata plane
q̄ tm̄ ī ſigno meruiſti. Unde te nō tuis neo
meniis. ſ; typo eccl'ie btām dixerim. In illis eī
ſuiſ. ī hoc diligeris. Quā ridiculū aūt q̄ te
plerūq; credūt hoīes magicis carmīb⁹ poſſe
deduci. Aniles iſte fabule. ac uulgi opiniones
ſt̄. Quis eī op⁹ dei tāto miſterio deputatū arbi
tretur caldeis ſupſticioīb⁹ poſſe tēptari. lapſus
ſit ille q̄ ſe traſſigurat ī angelū lucis. et deducatur
uolūtate ꝓpa nō carmīnū poteſtate. Sane et
ī hoc q̄i eccl'ia putaris poſſe de loco tuo. et ſta
tione deduci. Multi tēptaūt eccl'iam. ſ; magica

artis et carmina nocere non possunt. Nichil incantato-
re valet, ubi Christi canticum cottidie decantatur. Ha-
bet incantatorem suum dominum Ihesum, per quem magorum
incantantium carmina et serpentium venena vacua-
vit. Et ipse sicut serpens exaltatus devorat colubros
egyptiorum. Et ferale licet carmen inmurmuret, in
Christi nomine hebetatur. Sic Hymeneum magum Paulus
non solum magice artis infirmitate, sed et oculorum
amissione cecavit. Sic Petrus Simonem alta celi
magico volatu petentem, dissoluta carminum potes-
tate deiecit et stravit. Pulcre ut arbitror cessit
dies quartus. Quo igitur quartum plerique convenerint
cavere, et inutile putant hoc numero aliquid ordiri,
quo totus nova luce mundus emicuit? An sinistris
sol cepit auspiciis? Et quomodo aliis potest bona
signa dare, qui sibi eligere diem suum nescivit exortus?
Aut quomodo signa eius probantur, cuius ortum non probant?
Quid et de luna dicimus, que et quarto die cepit, et
quartadecima die signat salutis? An displicet
nimis quo celebratur misterium redemptionis? Ideo
demones declinandum esse persuadent eum numerum
quo eorum destructa est nequitia. Ideo gentiles nichil
ad oriendum asserunt, quia sciunt tunc primum artes
suas vacare cepisse, et populos gentiles demigras-
se ad ecclesiam. Luna certe quartam si pura fuerit
neque obtusis cornibus clare lucebat, clare reliquis
diebus usque ad exactum mensem indicium serenitatis exi-
stimant. Voluit ergo hiisdem exordiis inchoare, quibus
serenitas inchoatur. Sed iam est cavendum ne nobis
in sermone dies quartus occidat. Cadunt enim umbre ma-
iores de montibus. Lumen minuitur. Umbra cumu-
latur. Explicit dies quartus. Incipit dies quintus.

Vestita diversis terra germinibus virebat omne
celum quoque sole et luna geminis vultus sui lu-

nūb9. ſtellarūqȝ ī ſignitū decore fulgebat. Sup
erat elemētū terciū. mare ſcilicet. ut et ipſi
gr̄a uiuificatiōis diuīo p̄uēiret munē. Stue
rēo eīz ſpū. ōs terrarū fetus alūt. Terra qȝ
ſemīa reſoluīs. uniuerſa uiuificat. Et maxīe
tūc p̄mū uerbo dei iuſſa uireſcē. uiuificati
onis ſue munē pullulabat. Vacabat aqua.
et a diuīe opatiōis ferīata būficio uidebať.
Habet adhuc creator qd illi ɔferat cōmuīa
officia terrarū poſſit equare. Reſeruabat
ei ut et ipa p̄priū et ſpeciale aliqd p̄roga
tiua collati ſibi muneris uēdicaret. Viui
ficauit pꝰ terras. ſȝ ea q̄ ſpiratē aīaȝ
nō hēbat. Aqua iubeť ea p̄ducē. q̄ uiue
tis aīe uigorē dignitatēqȝ p̄ferret. et ſen
ſū tuēde ſalutis et fugīede mortis accipet

Dixit qȝ ds. p̄ducāt aque reptilia aīaȝ
uiuētiū ſcdm̄ gen9. et uolatilia ſcdm̄

Venit mādatū. et firmamētū celi
ſubito aqua iuſſos fūdebať ī partꝰ.
Generare fluuij. uiuificare lacꝰ. Ma
re p̄mū diuerſa reptiliū gn̄a parturire.
et ſcdȝ gen9 effūdē qdcūqȝ formauerat. nō
exiguu queritus. nō cenoſe paludes uacabāt.
q̄n oīa datā ſibi creādi aſſumerēt poteſtatē.
piſces exiliebāt de flumīe. delfines p̄lude
bāt ī fluctib9 Cōcaue ſaxis oſtree adherebāt
p̄fūdis. adoleſcebāt et hīm. uel m̄ Ante hoīē
cepit illecebra habūdātia copiarū nr̄e matē
luxuriē. Ante hoīē delicie. prior ergo hoīē
tēptatio qȝ nata. Sȝ nichil creatā deliquit
Alimētū dedit nō uitia p̄ſcripſit. Hec ɔmuīa
dedit. ne ul̄ aliqua uelut p̄pria uēdicaret.
Tibi ſuos fruct9 terra p̄ducit. ul̄ ſcaros et ac

capū ſerens. et oēs fetꝰ ſuos generat aq̄. Et his
nō ɔtētꝰ ī terdicta tibi alimēta guſtaſti. Ad
ī uidiam tuā oīa ɔ̄gerunt. et puaricatio tue
auiditatis onoretur. Sz nec quā multe
ſpēs et noīa ſt̄ poſſumꝰ enarrare. q̄ oīa ī mo
mēto diuine perceptiōis aīata ſt̄. Simul coi
bat forma corporis. et opabatur aīa uitalis.
et uigōē aliquo uirtutis Repleta ē terra
gēmīibꝰ. mare repletū ē aīantibꝰ. Ibi īſen
ſibilia pullulāt. hic ſenſibilia uerſantur.
Interris q̄z. aqua ſuas ſibi uēdicant potioēs.
Labūt terraz piſces aq̄z. et ex ea ſibi pdā requi
runt Liliaces q̄z et ranūcule. cēta genitales ſtre
pūt paludes. et ipē audiērit mādatū dn̄i di
cētis, pducāt aq̄ reptilia aīar uiuētiū. Scī
mꝰ reptilia dici gn̄a ſerpētiū. eo q̄ ſup t̄rā
reptant. ſz multo magis oē qd natat. reptādi
h̄t ut ſpeciē ut natar. Nā et ſi ī profūdo q̄ ſe
demerſerit aquā uideāt fūdē. tn̄ cū ſupra
ī natāt repūt toto corpōē quo trahūt ſup quē
dar dorſa aquar. Unde et dauid ait. Hoc ma
re magnū et ſpatioſū. illic reptilia quor nō
eſt nūs. Q̄. et cū pleraq̄z pedes habeāt et ā
bulādi uſū. eo q̄ ſt̄ amfibia. q̄ uel ī aq̄s. ut ī
terris uiuāt. ut ſt̄ foce. Crocodrilli, equi flu
uiales q̄s yppopotamos uocāt. eo q̄ hi gene
rent ī nilo flumīe. tn̄ cū ī alto aquar ſūt.
nō ābulāt ſz natāt. nec ueſtigio utūt pedis ad
ī cedēdū. ſz tāq̄z remo ad reptādū. Siquidē et
nauis acta remis labit. et aq̄s ſulcat carīna
Producāt aq̄ reptilia dixit dn̄s. Breuis ſmo. ſz
uehemēs et late patens. ɔmune minimis
et maximis natar īfudit Eodē momēto pro
ducit̄ ballena. q̄ rana. eadē ui opatiōis ī naſcit̄.

Nō laborat ī maximis d̄s · nō fastidit ī minimis ·
Nec doluit natā parturies delfinas · sic nō do
luit cū exiguos murices · cocleasq̄ produceret ·
Adverte o hō q̄nto plura ī mari · quā ī terris
sint · Numera si potes oīa pisciū genera · uel
minutorꝫ · ut et maximorꝫ · Sepias · polipos ·
litos · ostriota · tructas · carabos · cancros · et a
lia īnumerabilia sui gn̄is · Q̄d dicā genera
serpētiū · Dracones · murenas · anguillas ·
Nec p̄termittā scorpios · ranas · testudines ·
mustellas q̄q̄ et canes maritimos · uitulos ma
rinos · cete immania · delfines · focas · leones ·
Q̄d attexā et merulas · turdos · pauos q̄q̄ quorꝫ
et colores ī auib9 uidem9 expssos · ut nigre
merule · pauī diuerso colore dorsa · et colla pic
ti s̄t · Turdi aluo uarii · et cetera quorꝫ sibi t̄re
species et nomia uendicarūt · Nā pius ī mari
ista ceperūt · diuersisq̄ flumib9 · Si q̄dē aqua
prior aīarꝫ uiuētiū reptilia diuino nutu im
pata produxit · Adde hāc grāz · q̄ ea q̄ timem9
in terris · amam9 ī aq̄s · Et eīz noxia ī terris ·
ī aqua ī noxia s̄t · Atq̄ ipi angues · sīi ueneno
ee nō possūt · leo terribilis ī terris · dulcis ī fluc
tib9 · Murena quā ferūt aliq̄d habē noxiū ·
esca p̄ciosior est · Rana horrens ī paludib9 · deco
ra ī aquis · oib9 ferē p̄stat alimētis · plura si
quis uult cognoscē a diuersis locorꝫ piscato
rib9 q̄rat · Nemo eīz potest oīa cōprehēdere · Ca
nes sane et ī mari caue · quos et ī ecclia mo
lestos eē et cauēdos apls docet dicēs · Cauete
canes · cauete malos operarios · Mustelle gra
uis ī terris odor · ī aq̄s suauis · Terrena sic no
uit uindicta fetoris ulcisci · Hec nō minorē
h̄t grāz capta q̄ libra · Neq̄ te ī honoratiꝫ

nra prosecutione. tymalē dimittā. cui a flo
re nomē īolevit. seu ticini unda te flumīs.
seu amenitate roris ubera nutrierit. flos est.
Deniq3 sermo testatior. q de eo qui gratiā redo
levit suauitatē dicto fecisset Aut piscē olet.
aut florē. Ita idē pnūciat9 ē piscis odor ēē
qui floris. Quid speciē tua gratius? Quid suaui
tate iocūdi9? Quid odore fraglātius? Quod
mella fragrant. hoc tu corpe tuo spiras. Quid
loquar coruor. quid et lupor tenerītudines.
Nescit hos lupos agn9 timere. Tanta ē aquar
gra. quar uitulos fugiat et leones. ut hīs
ppheticū illd dictū de eccle securitate uire
gueniat. Tunc lupi et agni siml pascent. Leo et
bos. siml paleas māducabūt. Nec mirr q
qdē et ī ecclia aq illd opant ut pdonū ablata
mestia cū ī nocētib9 compent. Quid et purpu
ras memore q ornat regū guiuia. amict9 ī buuū.
Aquar ē istr. qd ī regib9 adorat. Aquar ē spēs
illa q fulget. Adde portos maris et uideris gra
tos. qr nichil ē gmune qd nō abluat aqua. Et
ideo cōes eos sic ī terra editos. estimare non
possūt. Innumeri itaq3 usus ī mīa gnia pisciū.
Alij oua generat ut uarij maiores quos truc
tas uocat. et ad fouēda gmittūt. Aqua istr
aīat et creat. et adhuc mādati illi9 pmi usq3
nūc tāq3 legis ppetue mun9 exeqtur. blāda
qdā mater animātiū. Alij uiuos fet9 edūt
de suo cōpōe. ut mustelle et canicule. et cete
ī gentia. delfines. et foce. aliaq3 ceta hsmo
di. Que cū ediderit part9 si qd forte īsidiar
terroris q3 psenserit ēca catulos suos queq3
molirī. quo tueant eos uel tenere etatis pa
uore materno affectu gprimat. aperire ora et

in noxio partus suos dentium suspendere · in tenero quod recipere
corpore · et genitali ferunt alvo abscondere · Quis huma
nus affectus hanc piscium pietatem possit imitari ·
Oscula nobis satietatis sunt · illis non satis est a
perire viscera · natosque recipere · ac revocare in
tegros · atque iterum fota quodam eos sui caloris
animare · et spiritu alere suo duosque in corpore uno
vivere · donec aut securitatem deferant · aut cor
pore suo obiecto natos suos defendant periculis ·
Quis hec videns · et si possit obtinere non tante
pietati cedat · quis non miretur et stupeat · ser
vat natura in piscibus · quod non servat in hominibus ·
plerique ex suspicione novercalibus odiis appe
titores suos occiderunt filios · Alie in fame ut le
gimus proprios ipsos comederunt · humanis pigno
ribus · mater sepulcrum facta est · Piscium proli
parentis est uterus sicut murus · vallo quodam in
terno viscerum pignora inoffensa conservat · Di
versa igitur piscium genera · diversos usus habent · Alii
ova generant · alii vivos pariunt · atque forma
tos · Et qui ova generant · non nidos texunt ut
aves · non diuturni fetus laborem induunt · non
commolestia sui nutriunt · Cecidit ovum · quod
aqua gremio quodam nature sue quasi nutrix
blanda suscepit · et animal celeri fotu reddit ·
Continuo enim tactu parentis animatum ovum cecidit ·
et piscis exivit · Tum deinde quam pura et inviola
ta successio · nullis alteri · sed generi suo misceatur ·
Tymallus tymallo · lupus lupo · Scorpena quoque
castitatem immaculati conubii generi suo servat ·
Itaque habet pudiciciam coniugii · sed venenum ge
neris sui non habet · Non enim percutit scorpe
na · sed reficit · Nesciunt igitur alienigenarum
piscium adulterina contagia · sic sunt ea que co

cũtur aſinoꝝ · equaꝝq; i terr̃ ſe gñãt · q̃ magis
cruda hoĩm ꝑpetratur · uel rurſꝯ cũ equis a
ſine miſcetur · q̃ ſt̃ uera adulteria natẽ · Nã
utiq; maiꝯ ẽ qđ i natẽ colluuione ꝯmittitur ·
q̃ qđ i pſone iniuria · Et hõ iſta ꝓcuras i terꝑs
adulterij iumẽtalis · Et illud aĩal ꝑcioſius pu
tas qđ adulterinũ · q̃ qđ uerũ eſt · Ipa gñia
aliena ꝯfũdis · diuerſaq; miſces ſemĩa · atq; ad
uetitos coitꝯ plerũq; cogis iuitos · Et hoc i
duſtriaz uocas · hoc qz de hoĩbꝯ facẽ nõ potes ·
ut diuerſi gñis ꝯmixtio fetũ poſſit excludere ·
Tollis hoĩ qđ natꝯ ẽ · et uirũ de uiro exuis · ab
ſciſaq; corpoĩs pte ſexũ negas · ſpadonẽ effi
cis · ut qđ nequiuit natã i hoĩbꝯ i plerẽt auda
tia · Quã bona at mat'ſit aq̃ · et hinc ꝯſiderã ·
Tu o hõ docuiſti abdicatiões patrũ i filios · ſe
patiões · odia · offenſaſq; · Diſce q̃ ſit parẽtis et fili
orũ neceſſitudo · Viuẽ piſces ſi aqua nõ q̃ut ·
nec aſue pẽtis ꝯſortio ſeparari · neq; aſue al
tricis diſcerni munẽ · Et ſit hoc naturẽ quadã
ut ſepati illico moriãt' · Neq; ei ut oĩa huiꝯ
aeris uiuũt ſpiramĩe · qz auriẽdi ſpũs et reſ
pirandi natã hiis nõ ſuppetit · Alioqn ſub
aquis ſẽp nõ poſſẽt uiuere nõ capiẽtes ſpũs
ĩfuſionez · Qđ nobis ſpũs · illis ẽ aqua · Sic nobis
ſpũs · ita illis aq̃ uiuendi miſtrat ſubſtãtiaz ·
Nos i tercluſo cõmeatu ſpũs qz nec breui qdẽ
ſpacio poſſumꝯ exortes ẽẽ uitalis ſpũs · ſtatim
extinguimur · Piſces q̃ ſublati de aqua · ſine
ſubſtãtia ſui uiui ẽẽ nõ poſſũt · Et cauſa ma
nifeſta ẽ qm nob pulmo p' toracis laxiora
penetralia recipit ſpũm · Et cũ ſit ipe plerĩſq;
penetrabilis · ſpũs i fuſione i teriorẽ calorẽ
refrigerat · Torax ei ut ſuſcipit alimẽta ·

ita suפflua ciboꝝ et sucos salubres sanguineq̃
discernit. fit pulmo puius. unde facilius ad eum
potest aspiratio sp̄s puenire pisces n̄o bran
chias h̄nt. quas nūc plicāt et colligunt. nūc
explicāt atq; apiunt In hac ergo collectione
et aptione dū suscipit aqua et trāsmittitur
ac penetrat. respirationis munus uidet̄ imple
re propa igr̄ natā ē piscium nec cōmunis cū
ceteris specialis usus. et arctis uiuendi q̄dā
sepata et secreta substātia. propterea nō mi
rūt̄. neq; ut terrena aīalia manus humane
tactu et delinimēto aliq̊ delectant̄. et si
s̄uati ī uiuarijs suis uiuāt. Q̊d āt de densita
te dicā dētiū. Nō enī ut bos ꝗ ouis ex una
pte dētes habēt. sz utraq; pars armata ē dē
tib;. q̄ ī aqua s̄t. Et si diutius cibū uersaret et
nō cito trāsmitteret. aquar alluuione dētib;
eoꝝ esca posset auferri. ac diluui Ideo densos et
acutos h̄nt ut cito ī cidāt. cito ꝯficiāt cibū. fa
cile et sine aliqua mora et dilatione trāsmit
tāt Deniq; nō ruminant. solus tm̄ scarus ī h̄ns
ruminare phibet̄. ut ferunt q̄b; aut euētus ꝗ usus
fuit. ꝗ studiū ꝯphēdere Sane n̄ ipi a suis po
tētie euasere uiolētiā. et auaricie. potioꝝ
subiecti ubiq; ī feriores s̄t. Q̊ q̄sq; ī firmior eo
pde patet. Et pleriq; q̄dē herbis pascunt̄. ac mi
nutis uermib;. Sunt tn̄ qui ī uicē se deuorēt. et
sua carne pascāt̄. Minor apd̄ illos. esca maiori
est. Rursus ipē maior a ualidiore ī uadit̄. et fit
esca alterius pdator aliēni Itaq; usu uenit. ut cū
ipē aliū deuorauerit. ab alio deuoret̄. et ī unū
uētrē utraq; ꝯueniant cū uoratore ꝓ̄po de
uoratus. fitq; simul ī uno uiscere. pde iudic
tusq; ꝯsortiū Et ipis forte postea spōte hec

accreuit iniuria. ſic in nobis non ex natura cepit
ſed ex auaricia. aut quia ad uſum hominum dati ſunt.
in ſignum quoque facti ſunt. ut in hiis morum noſtrorum uel
uicia uideremus. Et caueremus exempla. ne
quis potior inferiorem inuaderet. daturus in ſe po
tentiori exemplum iniurie. Itaque qui alterum ledit
ſibi laqueum parat in quem ipſe incidat. Et tu piſcis
es. qui uiſcera inuadis aliena. qui demergis infir
mum. qui cedentem perſequeris uſque in profundum. Ca
ue ne dum illum perſequeris incidas ipſe ualidi
orem. et deducat te in alienas inſidias qui tuas
uitat. priuſquam tuam ſpectet erumpnam quam te perſe
quentem pp̄az reformidabat. Quid interest inter
diuitem improbe cupiditatis ingluuie abſor
bentem infirmiorum patrimonia. et ſilurum qui minorum
piſcium uiſceribus aluum repletum? Defunctus eſt
diues. et nichil ei ſua ſpolia profuerunt. immo
magis cum rapinarum ſuarum deteſtabiliorem fecit
infamia. Captus eſt ſilurus. et inutilis preda detecta
eſt. Quanti in eo reperiunt quos alios deuorauerat?
Et tu diues habes in ſinu tuo alterius predato
rem. Ille habebat facultates pauperis quas
inuaſerat. tu cum opprimeres duo patrimonia tuis
facultatibus addidiſti. et adhuc tanto non ſatia
ris augmento. et dicis quod alios iudicaueris.
cum eadem committas que ulciſcaris. Iniuſto in
iuſtior. et iniquo iniquior. auaro auarior. Vi
de ne idem te qui piſcem illum finis inueniat.
hamum caue. caue retia. Sed preſumis de
potentia. quod nemo tibi poſſit reſiſtere. Preſu
mebat et ſilurus quod hamum nemo ſibi iace
ret. nemo tenderet retia. et ſi incidiſſet
uniuerſa dirumperet. Et tamen fuſcinam non eua
ſit. aut nexus uinculi ualidioris incurrit.

q̄bus ſe nō poſſet exuere · Sine dubio et hōīm̄
īiquitas quo grauiora ꝯmiſerit · eo magis ſce-
lere ſuo tuta ēē nō poterit · qm̄ aliqñ diſſol
uat qd̄ ꝓ ſcelere ꝑcio cōſtat · difficile poſſe
uitari · piſcis g° es o hō Audi qr piſcis es ·
Simile ē regnū celoꝝ reti miſſo ī mari · qd̄
ex omī gñe piſciū ꝯgregauit · Cū āt ēēt īpletū
duxerūt ad lit᷒ Et ſedentes elegerūt optimos
ī uaſis ſuis · malos āt foras miſerūt · Sic erit
ī ꝯſūmatioē ſcli · Exibūt angeli et ſepabūt
malos de medio iuſtoꝝ · et mittēt eos ī caminū
ignis · Sūt g° et boni et mali piſces · boni ſer
uant ad ꝑciū · mali ſtatī ardēt · Bonū piſcē
nec retia īuoluūt · ſʒ eleuāt · nec ham᷒ ī ter
necat atqʒ ī terficit · ſed ꝑcioſi uulnēis pfūdit
ſāguīe · In cui᷒ oris ꝯfeſſione bonū ꝑciū repit
q° tributū aplicū et cenſ᷒ xp̄i poſſit exſolui
Sic eīʒ ſcptū ē dicēte dñō Reges terre a qb᷒
accipiūt tributū ul cenſū? a filiis ſuis · an
ab alienis? Et reſpōdēte petro · ab alienis ·
Ait dñs · Vade ad mare et mitte hamū · et eū
piſcē q pm᷒ aſcēdēit tolle · et apto ore ei᷒ ī ue
niēs ibi ſtaterē · illū ſumēs dabis pro me et te ·
Noli igr̄ o bone piſcis hamū pet᷒ timē · Non
occidit · ſʒ cōſecrat · Noli q̄ſi uile te ꝯtēpnere
qr uides corp᷒ ī firmū · habes ī ore tuo · qd̄ et
ꝓ petro · et ꝓ xp̄o offeras · Noli timē retia pet᷒
cū dicit dñs ihc · Duc ī altū et laxate retia
Nō eīʒ ī ſiniſtrā ptē mittit · ſʒ ī dexterā ſicut
iuſſ᷒ a xp̄o eſt · Noli timē ſin᷒ ei᷒ · qr dictū ē
ei · Ex hoc eris hoīes capiēs · Ideo miſit retia
et ꝯplex᷒ eſt ſtephanū · q de euāgelio pm᷒ aſ
cendit · habens ī ore ſuo ſtaterē iuſticie · Vnd̄
ꝯfeſſione ꝯſtāti · clamauit dicēs Ecce uideo

celos apertos et filium hominis stantem ad dexteram dei. Pro
hoc pisce stabat dominus ihesus. Sciebat enim esse in ore eius
precium sui census. Denique glorioso martirio et pe
tri iudicium atque doctrinam et christi graciam locuplex
assertor impleuit. Nec te moueat quod per mare
euangelium posui. Euangelium est in quo christus ambula
uit. Euangelium est in quo licet titubauerit petrus
qui negauit. tamen per dexteram christi fidei munim
mentum stationis inuenit graciam. Euangelium est de quo
martir ascendit. Euangelium est mare in quo piscantur
apostoli. in quo mittitur rete quod est simile regnum celorum.
Euangelium est mare in quo christi figurantur misteria.
Euangelium est mare quia sponsa christi ecclesia est et di
uine gratie plenitudo. que super maria fundata est.
sic dixit propheta. Ipse super maria fundauit eam. Exili
super undas o homo quia piscis es. Non te opprimant seculi
istius fluctus. Si tempestas est pete altum et profun
dum. Si serenitas lude in fluctibus. Si procella ca
ue a scopuloso littore ne te in rupe furentis estus
illidat. Scriptum est enim Estote astuti sicut serpentes.
Et quia de serpentibus astutis propositum exemplum est. si
mus astuti circa quedam et suada coniugia. dili
gamus tributa nobis consortia. Et si hii qui longinquis
fuerant ortus sui temporibus regionibus separati in terris con
uenerint. et si uir ad peregrina contenderit. nulla
longinquitas. nulla absentia. complacitam minuat
caritatem. Eadem lex presentes absentesque connectat.
Idem nature uinculum inter distantes et consistentes con
iugalis caritatis iura constringunt. Eodem iugo bene
dictionis utriusque colla socientur et si alter obeat
separatarum regionum longa diuortia. quia non corporis
ceruice sed mentis iugum gratie receperunt. Vipera nequis
simum genus bestie. et super omnia que serpentini generis
sunt astutior. ubi coeundi cupiditatem assumpserit.

De coniugio

De vipera

est

murene maritime notā sibi reqrit copulā ut
nouā ꝑparat. ꝓgressaqꝫ ad lit⁹ sibilo testifica
ta p̄sentiā sui. ad ꝯiugalē āplexū illā euocat.
Murena aūt ĩ uitata nō deest. et uenenati ſ
penti. expetitos usus sue impartit ꝯiūctionis.
Qd sibi uult ſmo hu⁹modi. nisi ferendos esse
mores ꝯiugii. et si absens ē ei⁹ opiēda p̄sentia?
Sit licet asper. fallax. ĩcōdit⁹. lubric⁹. temu
lent⁹. Qd peius ueneno. qd ĩ ꝯiuge murena nō
refugit. uocata nō deest. et ſpētis lubricū se
dula caritate ꝯplectit̄? Ille tua mala pōtat.
et leuitatis feminee facilitatē. Tu uir tuū
nō potes mulier sustinerē? Adā p euā decept⁹ est.
nō eua p adā. Quē uocauit ad culpā mulier.
iustū est ut eū gubernatorē assumat. ne
iter feminea facilitate labat̄. Sꝫ horrid⁹ et ĩ
cult⁹ est. semel placuit. Nūqd uir frequēter
ē eligend⁹? Cōparē suū et bos reqrit. et equ⁹
diligit. et si mutet̄ ali⁹. trahere iugū nescit
cōpar alteri⁹. et se nō totū putat. Tu iuga
lē repudias tuū. et putas sepe mutādū. et
si uno defuerit die. suꝑducis riualē. et statī
ĩcognita causa q̄i cognita pudoris exeq̄ris
iniuriā. Vipa absentē reqrit. absentē uocat. et
blando prouocat sibilo. atqꝫ ubi aduētare
ꝯparē senserit. uenenū euomit. reuerētiā
marito deferēs. uerecūdiā nuptiali grē.
Tu mulier aduenientē de longinquo maritū
ꝯtumeliis repellis. Vipa suū ad mare pros
pectat. explorat iter ꝯiugis. tu ĩiuriis uiā
uiro obstruis? Tu litigiū moues. uenena
nō reuomis. Tu ꝯiugalis āplex⁹ dirū uir⁹ ex
estuas. nec erubescis nuptias. nec reuereris
maritū. Sꝫ et tu uir. possum⁹ eīn et sic accipe

depone tumorē cordis. aspitatē mox. cū tibi se
dula uxor occurrit. propelle īdignationē. cū blan
da cōiunx ad caritatē puocat. Nō es dn̄s. s̄ ma
rit9. Nō ancillā sortit9 es. s̄ uxorē. Gubernato
rē te ds̄ uoluit eē sex9 īferioris. nō ꝑpotentē.
Redde studio uicē. redde amori gr̄az. Vipa
suū uenenū fūdit. tu nō potes duritiā mentis
deponē? Sȝ habes naturalē rigorē. debes tēp
are cū ꝯtēplatiōe ꝯiugii. Reuerētia ꝯiūctio
nis deponat animi feritatē. Nolite q̄rere uiri
alienū thorū. nolite insidiari aliene copule. Graue
ē adulteriū. et nature īiuria. Duos p̄mū
ds̄ fecit. adā et euā. hoc est uirū et uxorē. Et
uxorē de uiro. hoc ē de costa ade. et iussit ābos
eē īuno corpōe et ī uno sp̄u. Q̄d unū sepas corp9.
unū diuidis sp̄m. Natē hoc adulteriū ē. Sed
hoc decet murene et uipe. nō iure ꝯiū. s̄ ardo
re libidinis expetit9 āplex9. Discite o uiri. q̄
alienā p̄mouere q̄rit uxorē. tui9 serpētis
sibi assistē cupiat ꝯtubernium. Cui et ꝯparād9
ipē serpētis sit. Festinat ad uipā q̄ se ī gremio
uiri nō directo tramite ueritatis. s̄ lubrico
deuii amoris ī fūdit. Festinat ad eā q̄ uene
nū suū resumit ut uipa q̄ fertur pacto ꝯiūc
tionis munē. uenenū qd̄ euomuerat rurs9
haurire. Adultera eī uipa ē. Vnd̄ et salomon
ait. q̄ ie q̄ fuerit temulēt9 cū p̄ uinū libido
feruerit ꝯsueuerit. tāquā a colubre ictu extē
dis. et tāquā a cornuta diffūdis illi uenenū.
Et ut scias q2 de adultā dixit. adiecit. Oculi tui
ꝯ uiderit aliena. os tuū loq̄t p̄uersa. Nec ᵭ
quā uelut ꝯtraria posuisse nos credat. ut et
ad bonū. et ad malū uipe hui9 exēplo uterem̄.
ꝯ ad īstitutionē utrūqȝ proficiat. si erubescar9

De uipera

De adulterio

De aſtutia.

aut fidē nō exhibēt dilecto. cui exibet ſerpens.
aut relinquentes ſcā coniugia. lubrica et nocitā
ſalutaribꝰ pferamꝰ. qđ facit q̄ cū ſpēte miſcet.
Et qz de aſtutia cepimꝰ ſmonē ſubtexē. qua
vniuſquiſqz frēm ſuū circumuenire et decipe m
titur. et ī nouas ſe fraudes ꝯponē. ut quē ui
obtinē nō poteſt. circūſcribat dolo et fuco quoddā
artis obducat.

Polipus

Fraudulētū illud polipi īgeniū
nō pteribo. Q̄ uadoſo ī littore petrā nactꝰ affi
git ei atqz eiꝰ nebuloſo īgenio colorē ſubit/et
ſimili ſpē terga obductꝰ plurimos piſciū ſine
ulla ſuſpicione fraudis allapſos. dū nota nō
pcauēt. et ſecurū opinant caſſibꝰ furtiue artis
īcludit. et ſinu quoddā ſue carnis ītercipit.
Sic ſpōtanea uēit pda. et talibꝰ capit argume
tis. qualia ſt eoꝝ q̄ ī geniū ſuū ſepe ꝯmutat
et diuerſas nocēdi artes mouēt. ut ſinglorū
mētes ſenſuſqz ptēptēt. Cū ꝯtinētibꝰ poſiti ꝯ
tinētiā pdicātes. ī actu ī tēpatiū tāqz deuiꝯ a
ſtudio caſtitatis. et demerſi ī tēpātie uoluta
bris. ut q̄ eos audiūt ā uidet. ī cauta facilitate
ſe credant. Loq citius labūt. dū declinare nō
norūt. nec cauē qđ noceat. cū grauior ſit et
magis noxia īprobitas. benignitatis obum
brata uelamīe. Et ideo cauēdi ſt. q̄ crines ſue
fraudis et brachia lōge lateqz diſpgūt. ut ſpēz
īduūt multiformē. Et iſti eī polipi ſt. nexus
plurimos hñtes. et callidoꝝ īgeioꝝ uestigia.
qbꝰ irretire poſſīt qđqđ ī ſcopulos ſue fraudis
īciderit.

De cancro

Cancer qz quos cibi grā pſtigias ſtruit.
Naqz et ipē oſtreo delectat. et carnis eiꝰ epulū
ſibi querit. Sz qz ut appetēs cibi. ita proſpitiēs
ē piculi. Q̄m cū difficilis ē uenatio. tūc picu
loſa. Difficilis qz teſtis ualidioribꝰ eſca inte

uoꝝ ĩcludit. Nã uelut muris q̄busdã mollitiẽ
carnis ꝑcipti ĩpialis ĩterps nata muniuit. quã
medio testaꝝ quoddã sinu gremio nutt ac fouet.
et q̄i ĩ quadã ualle diffūdit. Et ideo cassa oĩa
tēptamēta sꝰ cancⁱ. qꝛ apire clausū ostreū nul
la ui potest. Et ꝑiculosū est si chelā eiꝰ ĩcludat.
ad argumēta ↄfugit. et ĩsidias noua fraude
molitur. Itaqꝫ qꝛ oĩa gñā delectatōne mulcē
tur. explorat si qñ ostreū remotis ĩ locis ab oĩ
uēto cōtᵃ solis radios dipticū illū suū apiat.
et reseret clausa testaꝝ ut libero aere uisceris
sui uoluptatē quādā capiat. Et tūc clanculo
calculū ĩmittēs. impedit ↄclusionē ostrei. ac
si apta claustra repꝰiēs. tuto ĩserit chelas. uis
ceraqꝫ ĩtēna depascitᵘ. Sut igr hoīes q̄ cancri
usu ĩ aliene usū ctūsceptiōis irrepāt. et ĩ firmi
tate ꝑpe ūtutis astu quodā suffulciāt. fratri
dolū nectāt. et alterius pascātur erūpna. Tu
āt ꝑpris esto ↄtētꝰ. et aliena dāpna nō te pascāt.
Bonꝰ cibꝰ ē simplicitas ĩnocētie. sua bōa habēs.
ĩsidiari nescit alieis. nᵉ auaricie facibꝰ ĩardes
cit. cui lucrū oē ad uirtutē dispēdiū est. ad
cupiditatē ĩcendiū. Et ideo bt̄a ē si bōa sua no
uerit ↄuerītate paupertas et oībꝰ ꝑferenda ē
thesauris. qꝛ melius ē exiguū cū dei timore. qꝫ
thesauri magi sn̄ timore. Quātū ē eñ qd' hoīem
alat. Aut si q̄ris qd' et aliis habūdet ad grāz
id qꝫ nō multum ē. Melior est eñ hospitalitas ĩ
oleribꝰ cū grā. qꝫ uitulorꝫ pinguiū ꝑpatio cū
discordia. Utam' g° ĩgenio ad q̄renda grāz et salutē
tuēdā. nō ad aliena ctūsc̄bēdā ĩnocētiā. Licet
nobis uti exēplis maritimis ad ꝑfectū nr̄e sa
lutis. nō ad aliene ꝑiculū. Echinꝰ aīal exiguū
uile ac despicabile marītimū loqr. plerūqꝫ

Ostrei magna uoluptas

De ĩnocētia

De discordia

De echino.

future tempestatis et tranquillitatis nuntius solet esse
nauigantibus. Denique cum uentorum procellam presenserit cal
culum ualidum arripit. eumque uelut saburram uehit.
et tamquam anchoram trahit. ne excuciatur fluctibus. Ita
quod non se suis liberat uiribus. sed alieno stabilitus regit
pondere. Quo indicio naute uelut signum future perturba
tionis capessunt et sibi precauent. ne eos imparatos turbo
improuisus inueniat. Quis mathematicus. quis astrologus. quis
ne caldeus potest sic siderum cursus. ut hos celi motus
et signa comprehendere? Quo ingenio ista colligit? Quo docto
re ista percepit? Quis ei fuit tanti interpres augurii?
Sepe homines confusionem aeris uident. et sepe falluntur.
quod plerumque eam sine tempestate discutiat. Echinus non
fallitur. Echinum sua numquam signa pretereunt. Unde exi
guo animali tanta sciencia ut futura prenunciet? Quod in eo
nichil magis est. quam tantam possit habere prudenciam.
Credo quod pro indulgentia domini regis omnium hic quoque presciencie
huius munus accepit. Etenim si fenum deus sic uestit ut
miramur. si pascit uolatilia. si parauit coruo escam. pulli
enim eius ad dominum clamant. si mulieribus dedit texture
sapienciam. si araneam que tam subtiliter ac docte laxos
casses suspendit in foribus. non reliquit immunem sapien
cie. si ipse dedit uirtutem equo. et soluit de ceruice eius
formidinem. ut exultet in campo. et occurrens regibus ir
rideat. odoretur bellum. eminus excitetur sono tube.
si hec irrationabilia plerumque et alia insensibilia ut
fenum. ut lilia repleuit sue dispositione sapiencie.
quid dubitamus quod et in echinum contulerit huiusmodi graciam presci
encie? Nichil enim inexploratum. nichil dissimulatum
relinquit. Omnia uidet qui pascit omnia. Omnia replet sapiencia
qui omnia in sapiencia fecit ut scriptum est. Et ideo echinum sue
uisitacionis expertem non pretermisit. Qui cum considerat et
futurorum informat indiciis. tua non considerat? Im
mo uero considerat sic testatur eius diuina sapiencia dicens.

Si respicit uolatilia · si pascit illa · nonne uos pluris
estis illis. Si ergo fenū agri qd' hodie ē · et cras ī
ignē mittit' · deus sic uestit · q̄ntomagis uos modi
ce fidei. An nō sīt quadā dote nature · manere
piscib' et putamus illā grām · qd' unūqd'qz genus
pisciū p̄scripta sibi domicilia ht̄ · q̄ sui gnīs nullus
excedat · nō incursat alienus. Q's geometra his
diuisit habitacl'a · nullis rupēda tēporib'. Sz ge
ometrā audiuimus · thalassometrā nūqz audiui
mus. Et tn̄ pisces mēsurā suā norūt · nō muris
urbiū · portisqz p̄scptā · nō hedificiis domoꝝ · nō
agroꝝ finib' limitatā · sz mēsurā eius quā opōteat ·
ut tātū satis sit unicuiqz q̄ntū ad usū habūdet · nō
q̄ntū auiditas qdā īmoderata sibi uēdicet. Lex
qdā nature ē tātū q̄rere · q̄ntū sufficiat ad uictū et
alimētū. Et hoc tm̄o sortē censere patrimonii. Hoc
genus pisciū ī illo sinu maris alitur et gignitur
illud ī alio. Deniqz nō reperies cōfusa gnīa pisciū. Sed
hic habūdat · alibi deest. Et iterū ille sinus maris
cephalos alit · lupos ille · ille saxatiles · locustas
alius. Nō est libera uagandi potestas. Nec tn̄ a'
ī terclusa mōtib' copia · a' fluuiis labētib' tran
sit' impendit · sz usus nature ī p̄ssus · tāqz patrie
finib' unūquēqz se retinē · et ultra incolas pro
dire suspectū facit. At nob lōge alia sententia ·
cōmutare exilio domos · ī colaꝝ fastidio teneri · ad
uenaꝝ captare grām · trāsferre tērmios ꝑpetuos
quos posuerūt patres nri · agrū ad agrū iungere ·
domū ad domū. Deficit terra hoīb' · sternūtur
et maria. Rursus p singuloꝝ libidine ī cidit' ter
ra · mare ī fūditur · ut ī sulas faciat · possideat
freta. Spatia maris sibi uēdicāt iure mancipii ·
pisciūqz iura sic uernaculoꝝ cōditione s'uitii
sibi subiecta cōmemorāt. Iste ī qt sinus maris meus

ider ē q̄ mēsu
rator maris.

est ille alterius. Diuidunt sibi elementa potentes. hiis
in fluctibus ostree nutriuntur. hiis in uiuario piscis inclu
ditur. Luxurie nec mare sufficit nisi apothecas ha
beant ostrearum Itaque etatis earum numerant et piscium
receptacula struunt ne conuiuium diuitis mare non
possit implere. Nam uicini nomen quibus audiunt auribus.
quibus oculis intuentur possessiones eorum. Quemadmodum
excogitant die noctuque ut aliquid proximis auferant.
Nunquid soli habitabitis super terram? clamat propheta.
Cognoscit hec dominus et uindicte reseruat. Quanto
aliena a piscibus auiditatis rapina? Illi natalia
captant secreta et ultra orbis terrarum terminos
mare norunt quod nulle interpolant insule nec terra
aliqua interiacet ut ulterius ulla sit posita. Illic
igitur tibi diffusum late mare omnem expetandi usum
utilitatis gratia nauigandi intercludat audaciam.
Considere se ferunt. ut certe illa immensa genera piscium.
equalia montibus corpora. ut tradiderunt nobis qui
uidere potuerunt. illic cetum cum exigant discreta
ab insulis. et ab omnium maritimarum urbium cōta
gns separata. habent suas regiones. et habita
cula distributa. Manent in hiis in offenso uici
norum limite. Is uago transitu mutationes querunt
locorum. sed tamen patrium solum diligunt. et in hiis in
morari dulce arbitrantur. Que ideo elegerunt
ut solitariam uitam remota possent arbitrorum inter
polatione transigere. Sunt tamen alia genera piscium.
que non ingenii facilitate loca mutent. sed fouendi
partus necessitate. Cum opportuno atque legiptimo
procurantes tempore. ex pluribus locis ac diuerso
sinu maris innumeri uelut communi consilio con
uenientes. coniuncto agmine aquilonis flatum pe
tunt. et ad illud septentrionalium mare pontum. qua
dam nature lege contendunt. Dicas si ascendentes

videas reuma quoddam esse. Ita prorumpunt fluctusque
interserat per Propontidem in Euxinum pontum violento
impetu profluentes. Quis piscibus hec annuntiat loca
precepta, tempora? Quis tribuit dispositionem vadendi
commeandi ordinem, metas et tempora revertendi?
Homines sunt, imperatorem habent, cuius expectant imperium.
Procedit thessera, proponuntur edicta provincialibus
ut conveniant, tribunus militum litteras dirigit
ut veniant. Dies statuitur et plerique ad dies statu
tos occurrere non queunt. Quis imperator piscibus pre
ceptum dedit? Quis doctor hanc tribuit disciplinam?
Qui metatores itinera disponunt? Qui duces
iter dirigunt, ut nullus desit occursus? Sed agnos
co quis ille sit imperator, qui ordinatione divina sensibus
universorum suum effundat imperium, qui tacitus mutis
animantibus naturalis discipline ordinem tribuat,
et non solum magna penetret, sed etiam per minima queque
se fundat. Divine legi piscis obsequitur, et homines con
tradicunt. Piscis sollempniter obaudit mandata
celestia, et homines irrita faciunt dei precepta. An
contemptibilis tibi videtur, quia mutus est rationisque ex
pers? Sed vide ne tu tibi magis incipias esse con
temptui, si irrationabili irrationabilior depre
hendaris. Quid autem irrationabilius hoc piscium
transitu, cuius rationem quidem verbis non explicant, sed
factis locuntur? Petunt enim estatis tempore ad fretum
ponti, eo quod reliquo maris sinu hic sinus dulcior
sit. Non enim tam diu sol ei freto quam diu ceteris im
moratur, eaque sit causa ut non omnem aquam exhau
riat, quo dulcis atque potabilis sit. Quis autem ignorat
quod etiam ea que maritima sunt aquis plerumque dulcibus
delectentur? Denique cum flumina sequuntur et ad su
periora ascendunt, frequenter alieni pisces generis
capiuntur in fluviis. Cum hec igitur causa pontiz

id est tempestuosa inundatio maris.

illis faciat gratiorem. ut quod est tepescere solem. nisi
illic flatum aquilonis tamen oportuniorem ceteris iudi
cant. in quo generare et partus possint proprias e
nutrire. quod teneri fetus laborem aliene regionis
ferre vix possint. quos illic fovet aeris blanda deme
ntia. Itaque pacto munere. omnes simul. eo quo vene
rat agmine revertuntur. Que nam sit ista ratio consi
deremus. Obiectus est ponti sinus boree. ceterorumque ven
torum molestissimis flatibus. unde si gravius illic pel
la fuerit tempestates movent. ita ut de profundo a
rena vertatur. Cuius rei fluctus arenosus inditio
est qui ventorum motu insurgens altius tum pondere
gravior. haud dubie non solum navigantibus. sed
etiam maritimis ipsis animantibus intollerabilis
habetur. Accedit illud quod cum plurima et maxima
ponto flumina misceantur. tamen hiberno tempore sinus
ipse frigidior. et torrentium rigescat ad lapsum. Propterea
pisces tamquam arbitri fluctuum. estate illic aspiran
tis aure clementiam captare consueverunt. Cuius ame
nitate perfuncti. rursus hyemis aspera declinare con
tendunt. et septentrionalis plage seva fugientes.
in reliquos se sinus conferunt. in quibus aut ventorum
mollior sit placiditas. aut solis soleat verna
re tempies. Novit usque pisces pariendi tempus. quod
pro magno misterio dixit salomonis sapientia. No
vit tempus eundi atque redeundi. novit tempus perfecti
onis et iactationis. et novit ut non queat falli. quia
non rationis estimatione et disputationis argu
mento utitur. sed inspiratione nature que vera est
magistra pietatis. Denique omnes animantes perscrip
ta habent pariendi tempora. homo solus indiscreta atque con
fusa. Reliqua generandi clementiam temporis querunt. muli
eres sole partus suos inclementer effundunt.
Vaga enim et intemperans libido generandi. vagos

pariendi etatem exhibet. Pisces tanta maria
transmittunt. ut utilitatem aliquam generi suo que
rant. nos quam diffusa equora transcurrimus? Et quanto
honestius quod successionis amore quam quod pecu
nie aviditate suscipere. Denique illis ad pietatem.
nobis ad questum transmissio deputatur. Illi sobolem
proferunt omnibus mercibus cariorem. nos mercem longe
imparem ad periculum vite misera lucri cupiditate
reportamus. Itaque illi patriam repetunt. nos dereli
quimus. Illis nando incrementum generis acquiritur. nobis
minuitur navigando. Quis igitur neget divinitus
illis infusum ingenium et huiusmodi atque intuitum. cum
videat istos in aquilone tam sollempniter obeunde
fecunditatis peregrinationem vivaci ingenio com
ponere. alios in exiguo corpore tantum validitatis
assumere. ut maximas navium plenis currentes
velis in mediis fluctibus sistat? Hic brevis pis
ciculus echinus tanta facilitate memoratur navem
ingentem statuere. ut quasi radicatam mari herere
videas nec moveri aliquandiu eam inmobile
fluat. An et huic putas sine creatoris munere
tantum potuisse suppetere virtutis? Quid gladios
loquar. quid serras. aut canes maritimos. aut bal
lenas. quid pigenas? Quid et turturis aculeum ce
trum. et hoc motum? Hic enim vipere os sigens cal
caneret retes dumtaxat. gravius quam venenum no
cere prohibet. et inmedicabile vulnus serpere. ita et
turtur aculeo suo mortua amplius quam viva pi
culi afferre memoratur. Lepusculus quoque timidum
animal in terris. in mari formidabile. citam et quod non
facile possit auferri corruptelam invehit. Voluit
enim te creator tuus nec in mari satis ab insidian
tibus esse securum. ut propter pauca que noceat quasi in ex
cubiis positus armis fidei semper et scuto devoti

De turture et vipera

De lepusculo

omis attinet⁹· a dn̄o tuo debeas salutis sꝑare ꝓ
sidiū· Veniam⁹ ad athlanticū mare. Quā i gētia
illic et ifinite magnitudis cete· q̄ siqn̄ sup
natet̄ fluctib⁹· ābulare insulas putes mon
tes altissimos sūmis ad celū uerticib⁹ eminē.
Que nō i acta nec i littorib⁹· sȝ i athlantici
maris profūdo ferūt̄ uideri· ut eoꝝ ꝯspc̄tu
naute a nauigandi i illis locis ꝑsūptione
reuocēt̄· nec secreta elemētoꝝ adire· i sine
sūmo ne terrore motis usurpet. Sȝ iā assur
gam⁹ ipi de pfūdo maris· et aliquātulū sez
imo nō emergat· atqȝ ad supiora se subrigat
ꝯspect⁹ ea q̄ usitata mltis· vi plena sint grā
uiō aqua i salis uertat soliditatē· ut ferro
sepe cedat. Quod de britanicis salib⁹ nichil mir
q̄ specie marmoris ualidi eiusdē metali niueo
candore resplendent· salubres corpori· cibo et
potui nimis grati. Quo et nō i decor⁹ lapis co
rallū i mari herba sit· si i aere trāsferat̄· lapi
dis firmitate solidet̄. Vnde et ostreis ꝑciosis
sima margarita nata i fixerit· quo ea maris
aqua i tā molli carne solidant̄. Que difficile
aput reges iueniūt̄· ea i littorib⁹ quasi uilia
iacēt· et i saxis asperis et cautib⁹ colligūt̄.
Aurei ē uell⁹ aqua nutrit· et lanā i memo
rati spēz metalli ꝯpīgūt littera· cui⁹ colorē
null⁹ adhuc coꝝ qui fucis diuersis olducūt
uellera imitari potuit. Adeo natē maritime
graz humana nescit iplere i dustria. Scim⁹ q̄ᵃ
sollicitudie uellera oīū ē minꝰ ꝑciosa cu
rent. Sint licet optima· nequaqȝ tn̄ hu⁹ fuc⁹
nascit̄. hic naturalis color ē· quē null⁹ adhuc
fuc⁹ equauit. hoc qȝ piscis ē uell⁹. Sȝ et ipi
murices qui i signe dat regiū· et maritimi·

Et q̄ ꝑtor ḡra ul' ortor amenitas potest ceruleí
maris cōparare picturā? Aurei licet ī pratis flo
res refulgeāt · auri q̄z fulgore ī mari lana resplē
det. Et illi cito marcescūt · ista diu durata s̄ūa
tur. Lilia ī ortis emin⁹ mitent · uela ī nauibus,
hic odor · illic uēt⁹ aspirat · Que utilitas ī folio ·
In nauib⁹ cōmercia? Lilia suauitatē na
riū · uela salutē hōīm īuehūt · Adde pisces sali
entes · et delfines ludētes · Adde rauco sonātes ·
fluct⁹ murmure · Adice currētes naues ad littora ·
ut de littorib⁹ exeūtes · ut cū e carcerib⁹ emit
tūt' quadrige · quāto studio spectātiū et amore
certat'? Equus tn̄ ī uanū currit · nō ī uanū naui
giá · Ille ī uanū q̄z uacuus · ista ad utilitatē q̄i
plena frumēti · Quid hijs gratius · q̄ nō uerbē
agūtur · s̄z uector spiramīe · ubi nemo refragāt ·
s̄z omīs fautores sūt · ubi nemo uincit' q̄cūq̄z ꝑ
uenerit · s̄z oēs puppes q̄ ꝑuenere fuerīt coronant' ·
ubi palma mercis salutis · uictoria p̄ciū remis
sionis est? Quātuz ēc distat īter directos cursus
ac reflexos? Isti ꝑpetuātur · hij resoluūt' · Adiūge
remigijs ɔtexta littora · q̄b⁹ uexillū exeūdi
aura de celo est · Itaq̄z aurige plausū īanē refe
rūt · hij soluūt uota s̄uati · Quid de iona dignū
loquar · quē cet⁹ excepit · ad uitā reddidit / ad ꝓ
phetādi grāz emēdauit aqua · quē terrena de
flexerat? Psallebat ī utero ceti · q̄ merebat ī tē
ris. Et ut utriusq̄z redēptio nō p̄teriret elemēti ·
Terrarū salus ī mari āte p̄cessit · q̄z signū filij
hōis · signū ione · Sic iste ī utero ceti · sic ih̄s in
corde terre · In utroq̄z remediū · Maius tn̄ ī ma
ri pietatis exēplū · quē excepit piscis · quē ho
mines refutarūt · et quē hoīes crucifixerūt ·
pisces s̄uarūt · Petr⁹ q̄z ī mari titubabat · sed

nō labebat᷑ · et ꝯfessus ē ī fluctibꝫ · que negauit
ī terris · Itaqꝫ illic quasi deuotꝫ manu applicuit᷑ ·
hic q̄i oblitꝫ aspectꝫ censoria ꝯuenit᷑ · Sꝫ iā roge
mus dn̄m ut ſmo n̄r quasi ionas eiciat᷑ ad ter
rā · ne diutius ī salo fluctuet · Et hū ēē exiuit
cubita · q̄ obumbret nos a malis n̄ris · Sꝫ et ipa
ꝑ adūte sole arefacta · amonuit requiescendū ·
ne ī terra estuare īcipiamꝫ īgenio · et nobis
ēē uerba deficiat᷑ · Certe plus nobis q̄ꝫ ninim
tis data ē ī aqua remissio pctōꝝ · Et cū pau
lulū ꝯticuisset · iteꝝ ſmonē adorsus ait · Su
gerat nos frēs dilectissimi necessaria de natā
auiū disputatio · et ſmo hꝰ modi nob · ꝯ pis a
uibꝫ auolauerat · Sit eꝫ natā quadā · ut hij q̄
aliquid ī tuet᷑ · ut dicendo exp̄mē nolūt eoꝝ qua
litatē q̄ uel ī tuentur · ut locut᷑ · assumat᷑ · ut et
ꝯ pigroribꝫ ī morent᷑ · et cū uelocibꝫ celeri rapi
antur aspectu · stillo eꝫ a᷑ tardiore utat᷑ aut
rapido · Itaqꝫ cū caueo ne mari demersa p̄te
reāt et aq̄s opta me lateat · effugit oē uola
tile · Qͣ adū ī climatissimos aquaꝝ gurgites ·
scrutoꝝ arceos nō respexi uolatꝫ · Nec umbra
saltē pēne me p̄petis reclinauit · q̄ ī aq̄s po
tuit reluare · Verꝫ ubi oē negotiū expetitū
putaui · et absolutū me ēē credidi · et diē q̄ntū
ꝯsumatū arbitratꝫ sū · uēit ī mēte recordatio
auiū · q̄ cū ēēt cubitū · q̄ī pacto leticie munē ·
ethera cantu mulcē ꝯsueuerāt · Qd᷑ uelut sol
lēpnit᷑ surgēte et occidēte die sēp̄ īstaurare
ꝯsueuerāt · ut decursu uel adorto noctno aut
diurno tēpore iustas laudes · suo referat cre
atori · Magnū n̄r ī ētimū excitādē nobis de
uotiōis amiserāꝫ · Quis eꝫ sensū hōis gerēs ·
nō erubescat sū psalmoꝝ celebritate diē clau

dere · cū et minutissime aues sollēpni deuotiōe
et dulci carmine · ortꝰ diei ac noctiū ꝓsequant᷑? .
Redeat igr nobis uolaticꝰ sermo q̇ pene fuerat
elapsus ex oculis · et aq̄le modo alta petēs uolatꝰ
suos obduxerāt nubibꝰ · ī ꝗ oculos abluti aqua
diū de gurgite leuamꝰ ad celū speculati · uacuū
aerē uolatibꝰ ferri ad necessitatē stili putaui
mus ēe reuocādū · Eritis uos iudices ꝗ estis au
cupes uerbi · utrū ꝯsultiꝰ euolasset · an utili
ter · ī terra retia sit relapsus · Vereor ne fa
stidiū nobis obrepat ī uolatilibꝰ regrediēdis · qđ
nō obrepsit ī gurgitibꝰ ꝑscrutādis · Aut aliqs
nobis ī disputatiōne obdormiat · cū possit a
uiū cātibꝰ excitari · Sz profecto q̇ inter mu
tos pisces uigilauerīt · nō dubito qͦ ī ter cano
ras aues sopnū sentire nō possit · qui tali ad
uigilādū rā prouocet᷑ · Neqz uō uile pute
tur qđ potuit ꝓterire · cū sit tertia ps ī aian
tibꝰ create · Tcia eī gnā aiantiū ēe nō du
biū est · Terrenū uolatile · aq̄tile · Deniqz sic
sc̄ptū est · Educat aq̄ reptilia aīaꝶ uiuentiū
sc̄dm genꝰ · et uolatilia uolātia sup terrā sꝰ
firmamentū celi sc̄dm genꝰ · Reuocam̄ ad su
piora sic obliuiosi uiatores · Qͥ cū ī ꝯsulto ꝓ
terierit · ī sua reuertēs uestigia · ī errore sue
multū repetito itinē laborē suscipiūt · Est tn̄
ēe bonꝰ uiator · q̇ dispēdiū regressiōis reliq itine
ris ꝯpendiosa celeritate ꝯpenset · ut michi fa
ciendū arbitror · maxīe cū de auibꝰ sermo sit ·
q̄ solet oculos hoīnū uolatu propatiore ꝑstri
ngere · Qđ eī ꝯuenit ī his demorari ī qbꝰ cele
ritas placē ꝯuenit? Altiꝰ igr atqz īusitatiꝰ
ī tali gn̄e scriptiōis sermo ur canoris auibus
resonet ac resultet · Sz uide in cignea carmina ·

que et sub gravi motus terrore imminentis delectat. Unde illos naturales modulos cantilene quibus et paludes sonoro cantu edunt dulcissimi suavitatem? Unde in voces psittaci dulcedinemque merulazum? Utinam saltem luscinia canat que dormientem de sopno excitet. Ea enim avis significare solet diei surgentis exortum et effusiorem diluculo deferre leticiam. Tamen si illarum suavitas deest, sunt gemitus turturis et rauce columbe. Tum et cornix plena voce pluviam vocat. Unde rurale aviarium sermone quo possumus, scientia quam nos rusticani docuerunt prosequamur. Et quoniam de aquatilibus reptilibus diximus, arduum est ut subito ad aves celi nostro sermo ascendat. Et ideo de hiis avibus prius dicamus que circa aquas maris fluminumque versantur, cum quibus possimus emergere.

De alcione

Itaque ab alcione sermonem adoriamur. Hec est avis maritima que in littoribus fetus suos edere solet, ita ut in arena ova deponat medio fere hyemis. Nam id temporis fovendis habet deputatum partubus, quando maxime insurgit mare, littoribusque vehementior fluctus illiditur, quo magis repentine placiditatis sollempnitate avis huius eluceat gratia. Namque ubi undosum fuerit mare, positis ovis subito mitescit, et omnes cadunt ventorum procelle, flatusque aurarum quiescunt, ac placidum ventis stat mare donec ova fovet alchione sua. Septem autem dies fovendis sunt. Quibus decursis educat pullos fetusque absolvit. Illico alios quoque septem adiungit dies, quibus enutriat partus suos, donec incipiat adolescere. Nec mireris tam exiguum nutrimenti tempus, cum absolutio fetuum tam paucorum dierum sit. Tantam autem gratiam minuscula avis divinitus indultam habet, ut hos quatuordecim dies nautici presumpte se-

renitatis obſcuruēt. q̊s et alchiomtas uocāt.
quib9 nullꝰ motꝰ procelloſe tēpeſtatis hōrreſ
cat. Mōne uos paſſerib9 pluris eſtis. ait dn̄s.
Si igr̄ auis minuſcule ꝯtēplatione et i ſurgit
mare. et rep̄ēte ꝯp̄mit̄ atq3 aſp̄a hyemps
iter i gruētes p̄cellas tēpeſtateſq3 uētorū
detergit celi nubila. fluctꝰq3 ꝯponit ele
mētis oīb9 ſubito i fuſa trāquilitas. q̄ztū p̄
ſumē de boītate dei debeas. o. hō ad yma
ginē dei factꝰ agnoſcis. ſi tm̄ auicule iſti fi
dē ſtudio deuotiōis imitteris. Illa tēpeſta
tes uidēs i ſurgē. ſeuire uētos. iter hyberm
ſeua nō reuocat̄ neq3 reflectit̄. ſ3 i pellitur.
Deīq3 i littore ſua oua ꝯſtituit. ubi ea rela
bēte fluctu madida adhuc arena ſuſcipiat.
nec i ſrgētes fluctꝰ q̊s i murmurare atq3 alla
bi uidet reformidat. Et ne putes q̄ ouorū
uideat̄ habē ꝯtēptū. ꝯtinuo ubi depoſuerīt
oua. nidificat. et ſuo corp̄oē partꝰ fouet. Nec
ſaluti prop̄e alluuionē littoris p̄timeſcit.
ſ3 ſecura de dei gr̄a uētis ſe ꝯmittit et fluc
tib9. parū ē hoc. Adiūgit totidē alios ſeptē
ad nutrendū dies. n̄ interpellari tot dieb9
infidi maris trāqllitatē uerer̄. tēptatq3 me
ritū ſuū nature iā ſollēpnitate fōdatū. Illa
teneros fetꝰ nō latibulis aliq̄b9 abſcōdit aut
tectis. nec i cludit cauernis. ſ3 nudo et rigēti
ꝯmittit ſolo. n̄ defendit a frigore. ſ3 diuīo fo
tu q̊ magis certū deſpiciat tutiores fore exi
ſtimat. Quis n̄rm̄ puulos ſuos nō ueſtimētis
tegat. tectiſq3 abſcondat? Q̊s nō claudat cõ
ſeptis cubiculor? Q̊s nō ita diligēt̄ undiq3
feneſtras obſtruat ne q̄ poſſit aura uł le
uiter penetrare? Merito quos tā ſollicite

in divinum ac fovemus. exuimus nos clementie celestis involucro. Alchione non quos nudos pariat, eos divino vestit in dumeto. Hec nos preteribo mergi quibus ab assiduitate mergendi nomen hoc hesit. Quo sepe mergentes aurarum signa colligitis. et providentes tempestatem futuram proprie medio revolatis ex equore et ad littora tuta cum clamore contenditis. Et quo et fulice maritimo delectantur profundo. refugientes postea quam persenseritis commotionem maris in vado luditis. Ipsa ardea que paludibus inherere consuevit. notas deserit sedes. ymbresque formidans. super nubes volat. ut procellas nubium sentire non possit. Consideremus diversas volucres maris. quemadmodum imminente ventorum motu. ad tutiora et tunc temporis ad dulciora sibi stagna se conferant. atque in abscondito terrarum sinu incognita sibi alimenta rimentur. Nocturnas autem anseres quis non miretur excubias. que vigilias suas. etiam cantus assiduitate testantur. Denique eo etiam canente romana capitolia a gallo hoste servata sunt. Merito illis debes roma. quod regnas. Dii tui dormiebant. et vigilabant anseres. Ideo illis diebus anseri sacrificas et non iovi. Cedunt enim dii tui anseribus. a quibus se sciunt esse defensos. ne et ipsi ab hoste caperentur. Pulchre autem post descriptionem piscium. de hiis avibus que assuete sunt aquis sermo successit. quia et ipse similiter usu natandi et munere delectantur. Unde prima cognatio videtur avibus istis esse cum piscibus. quoniam natandi communia quedam videtur utrique generi esse consortia. Secunda quia cognatio omnibus avibus et piscibus est. eo quod volandi usus. species sit natandi. Sicut enim aquam natando piscis incidit. ita avis aerem volatu celeri secat. Atque utrique generi similiter cauda suppetit alarumque remigium. ut pisces ad priora se alis subrigant. atque

ad ulteriora procedant. Caude quoque gubernaculo ut quo
uelint se facile convertant, ut in petu quodam exergione
iter suum dirigant. Aves quoque in aere volatilibus suis velut
in aquis enatant et quidam quodam extendunt brachia. Cau
da quoque se ut ad superiora subrigunt, ut in inferiora
demergunt. Unde quoniam in non nullis idem usus est
et species, ideo de aquis utriusque generis nativitas
divina preceptione processit. Dixit enim deus: producant
aque reptilia animarum viventium secundum genus et volati
lia volantia sub firmamento celi secundum genus. Non in
merito utrumque, quia de aquis genus utrumque producitur.
Natandi proprietas utrisque suppeditat. Sane et cum
coluber lubricus, omnesque serpentes, ideo enim serpenti
nomen est illi inditum, quia non possunt ambulare sed re
pere. Dracones quoque simili modo ut pisces plerique
quoque sine pedibus sunt. Nullum avium genus pedum offi
cio caret, quia omnibus victus de terris est. Et ideo pedum
munere fulciuntur, quia huiusmodi ad escam querendam indi
gent ministerio. Itaque alie volucres unguibus
armantur ad raptum ut accipitres aut aquile, que
rapinam venationis exercent. Alie ut ad incedendum,
ut ad cibum sibi parandum usu ministerioque utun
tur accomodo. Unum autem nomen avium, sed genera diver
sa, que quis possit aut memoria aut cognitione comprehendere?
Sunt itaque aves que carne vescuntur. Ideo hiis ungues
asperi, curvatum atque acutum est os, et velox volatus,
quoniam rapto vivunt, ut possint facile corripere predam
quam sequuntur prope ut ore ut unguibus eviscerare.
Sunt et aves que repto pascuntur semine. Alie diver
so et fortuitu cibo. Est et diversitas copularum.
Quarum gratia caret fere aves que intendunt rapinis.
Nam propter aviditatem predandi ut propter insidias explorandi
nec inter se convenit, et ideo declinat sui copu
lam. Refugit enim avaricia consortia plurimorum.

Quam de coniunctione plurimorum. Facile ipsa se prodet. His quoque avibus nichil est copulatorium preter iugale consortium. Ergo aquilis accipitribusque hic usus est vite. Contra vero columbe, grues, sturni, corvi, atque cornices et turdi gaudent plurimorum connexione. Alia quoque avium genera enchoria, que manent in locis semper; alia adventicia que adeunt regiones alias, et pacta hyeme revertuntur. Sunt alia que hyeme redeunt, estate peregrinant a nobis. Sive quia alia hyemis tempore ad calidiora se conferant, sive quod pleraque rursus estate in his locis exigant que amenioria noverunt. Turdi denique autumni fine, hyemis confinio, qui exacta estate se referunt, quibus nos in hospitali inmanitate molimur insidias, et diverso genere nunc infida sede decipere, nunc visco vel sibilo eos fallere, nunc laqueis eos captare contendimus. Ciconie reditus vexillum veris attollit. Grues quoque alta petunt, amant frequenter peregrinari. Alie aves ad manum se subiciunt et mense herili assuescunt, tactuque mulcentur, et alie reformidant. Alie eisdem quibus homines domiciliis delectantur. Alie secreta in desertis vita diligunt, que recedendi sibi victus difficultatem libertatis amore compensat. Alie vocibus tantum strepunt. Alie canoro delectantur suavique modulamine. Quedam ex natura et alie ex institutione diversarum vocum eloquuntur discrimina, ut hominem putes locutum, cum locuta sit avis. Quam dulcis merularum, quam expressa vox psitaci est? Sunt etiam alie simplices ut columbe, alie astute ut perdices. Gallus iactantior, pavus speciosior. Sunt etiam inter aves et operum diversitates, ut alie ament in commune consulere et collatis viribus velut quandam curare rem publicam, et tanquam sub

lege vivunt. Alie sibi quasi prospiciunt in publicum iocun
dare. et si capiant in digno velint exire fastidio.
Ab hiis igitur ordiamur que nostro usu instructionis di
verunt. In illis enim politia quedam et militia natu
ralis. in nobis coacta atque servilis. Quam in ipso
et voluntario usu. grues in nocte sollicitam exer
cent custodiam? Dispositos vigiles cernas. et
ceteris consortibus gregis quiescentibus. alie circue
unt. et explorant. ne qua ex parte insidie temptentur.
atque omnem deferunt impigro sui vigore tutelam.
Post ubi vigiliarum fuerit tempus impletum perfuncta
munere in sompnum se premisso clamore componit.
ut excitet dormientem cui vicem muneris tra
ditura est. At illa volens suscipit sortem. nec usu
nostro invita et pigrior sompno renunciat. sed impi
gre suis excutitur stratis. vicem exequitur. et
quam accepit gratiam pari cura atque officio repre
sentat. Ideo nulla desertio. quia devotio natu
ralis. Ideo tuta custodia. quia voluntas libera. Hunc
et volantes servant ordinem. et hac moderatio
ne omnem laborem alleviant. ut per vices fungantur
ductu sui muneris. precedit enim una. et pre
currit ceteris constituto sibi tempore. et que ante suis
precurrit. deinde convertitur. et sequenti sorte ducen
di agminis cedit. Quid hoc pulcrius. et laborem
omnibus. et honorem esse communem. nec paucis arro
gare potentiam. sed quadam in omnes voluntaria sorte
transcribi? Antique hoc rei publice munus.
et instar libere civitatis est. Sic a principio
accepto a natura exemplo avium politiam homines
exercere ceperunt ut communis esset labor. communis
dignitas. per vices singuli partiri curas dis
cerent. obsequia imperiaque dividerent. Nemo esset
honoris exors. nullus immunis laboris.

hic erat pulcerrimus rex status. Nec insolescebat quisquam perpetua potestate. nec diuturno functio frangebat. quia et sine invidia erat ordine muneris et temporis moderatione delata promotio. et tolerabilior videbatur quam communi cedebat sorte custodia. Nemo audebat alium functione premere. cuius sibi successori in honorem mutua forent subeunda fastigia. Nemini labor gravis. quem dignitas secutura relevaret. Sed postquam dominandi libido vindicare cepit indebitas et susceptas nolle deponere potestates. postea quam militia non iuris coe cepit esse. sed servitus. postea quam non ordo factus est suscipiende potestatis. sed studium vindicande. cepit et ipsa laboris functio durius sustineri. et quia non est voluntaria. cito locum relinquit incurie. Homines quam inviti subeunt vigiliarum munera. quia ergo unusquisque in castris periculum sortitus excubat. quod tuendum sibi regali preceptione committitur. proponit penam desidie. et tamen plerumque obrepit incuria. Non servantur excubie. Necessitas enim quia invito imponit obsequium. affert plerumque fastidium. Nichil est enim tam facile quin habeat difficultatem quod facias invitus. Ergo et iugis labor avertit affectum. et continua ac diuturna potentia gignit insolentiam. Quem invenias hominum qui sponte deponat imperium. et ducatus suum cedat indigne. fiatque volens numero posterior ex primo. Nos autem non solum de primo sed etiam de medio sepe contendimus. et primos discubitus in convivio vindicamus. ac si semel delatum fuerit. volumus esse perpetuum. Ideo itaque grande equanimitas in laboribus est. humilitas in potestatibus.

Terentius.

Admonetur ut exerceat custodie vices. non

admonent ut de potestate decedant quia ubi
natalis quies soporis interpellanda. hic
voluntarie sedulitatis gratia prestolanda est. Ci
conias ferunt collecto agmine proficisci. si quo
predium putant. et simul plerisque circa o
riente locis invenire. et quasi tessera milita
ri pariter moveri. ut exercitum credas
cum signis suis pergere. sic omnes vadi communi studioque et pro

De ciconia

iudi ordine suat. Cornices aut deducunt eas. ac
dirigunt. et velut quibusdam turmis stipatis
prosequuntur adeo ut adiumenta quedam bellantibus
adversus inimicas aves conferre credantur. et pro
priis periculis bella aliena suscipere. Cuius rei indi
tium est quod nulla per intervallum aliquod temporis resi
dere in illis locis reperitur. Et quia cum vulneribus re
vertentes. manifesta quadam sanguinis sui vo
ce ceterisque locutionis indiciis. gravium se certa
minum subisse conflictum docent. igitur illis penam deserti
omnes indixit. Quis derelicte milicie supplicia
perscripsit formidolosa. ut nulla prosequendis hos
pitalibus turmis sese subtrahere mutat. sed cer
tatim omnes deductionis munere officioque fungantur.

De hospitalitate servanda

Discant homines hospitalia amare iura. et ex a
vibus cognoscant quid religionis sit hospitibus de
ferendum. Aves obsequia deputanda. quibus cornici
ces et pericula sua negare non soleant. Hiis igitur
nos ianuas claudimus. quibus aves et animas suas
conferunt. Et quos ille consortio prosequuntur discriminis.
eos tecti prohibemus hospitio. Et quorum ille bel
la suscipiunt. hiis nos bella frequenter inferimus.
Mentior si non sodomitanis. hec fuit causa supplicij.

a egyptius furor genti hospite dum bellum conatur
inferre. in hospitalitatis penas. in fide naufragio
plebis exsolvit. Quod ideo rationabilium non exce-
dat pietatem. ac prudentiam avis huius clementia
considerandum est. Quam nemo post exemplum
quadrupedum irrationabilium quamquam rerum imitari potuit.

De pietate erga parentes.

Nam depositi patris artus per longevum senectutis
plumarum tegmine alarumque remigio nu-
datos et vestans soboles pennis propriis fovet.
Et quod dicam? Collaticio cibo pascit. quin etiam ipsa
reparat nature dispendia. ut hinc atque inde sub-
levantes senem. fulcro alarum suarum ad volandum
exercitat. et in pristinos usus dessueta iam redu-
cant pii patris membra. Quis enim relevare egrum
patrem non fastidiat. Quis fessum senem suis hume-
ris imponat. Quod in ipsa historia vix credibile
habetur. Quis ut pius sit non hoc famulis mandet
obsequium. At non avibus non est grave quod pietatis
est plenum. non est onerosum. quod solvitur nature de-
bito. Non recusat avis pascere patrem. quod etiam pre-
scripta necessitate sub terrore penarum. plerique
hominum recusarunt. Avis non scripta. sed natura lex
stringit. Avis ad hoc munus nulla precepta
conveniunt. sed gratie naturalis officia. Avis non e-
rubescunt revereri senis membra portare.
Est enim vectura pietatis. quod eo usque frequen-
ti testificatione percrebuit. ut congrue mer-
cede remunerationis invenerit. Nam ro-
manorum usu pia avis vocatur. Et quod vix
uni imperatori consulto senatu delatum est.
hoc iste avis in commune meruerit. Habet

quod iste aves decreta patrum acceperint insigne clementie. Pios enim filios patrum prius oportuit iudicio preiudicari. Habent enim universorum suffragia. Nam retributio beneficiorum antipelargosis nominatur. Pelargos enim ciconia dicitur. Virtus itaque ab his nomen accepit cum relatio gratiarum ciconie vocabulo nuncupatur. Habemus aviarie sobolis erga cultus patrios pietatis exemplum. Accipiamus nunc materne sedulitatis in filios grande documentum.

hyrundo

Hirundo minuscula corpore sed egregia pio sublimis affectu, que indiga rerum omnium pretiosiores auro nidos struit, quia sapienter nidificat. Nidus enim sapientie pretiosior est auro. Quid enim sapientius quam ut volandi vaga libertate potiatur et hominum domiciliis pullulos suos et tecto commendet, ubi sobolem nullus incurset. Nam illud est pulcrum ut a primo ortu pullos humane usu conversationis assuescat et prestet ab inimicarum avium insidiis tutiores. Deinde illud preclarum quod quadratam domum sibi sine ullo adiutore tamquam artis perita componit. Legit enim festucas ore easque luto illinit ut conglutinare possit. Sed quia lutum pedibus deferre non potest, summitatem pennarum aqua infundit ut facile his pulvis adhereat et fiat limus quo paulatim festucas vel minutos surculos sibi colligat atque adherere faciat. Eo genere nidi totius fabricam struit ut quasi pavimenti solo pulli eius intra edes suas sine offensione versentur, nec pedem aliquis interserat per rimulas texturarum aut fetibus teneris frigus irrepat. Sed hoc industrie officium prope commune est multis avibus. Illud non singulare in quo est preclara cura pietatis et

prudēs i̅tellect᷒ · et cogitiōis i̅signe. Tu̅ q̄dā me-
dicine artis pitia · q̄d ſi qua pulli ei᷒ fuerit ceci-
tate ſuffuſi oclos · ſiue ꝯpuncti habet q̄ddā me-
dendi gen᷒ · quo poſſit eor᷒ lumina i̅ tercepto uſui
reformare. Nemo igr̄ de i̅opia q̄rat · q̄ uacuas
pecun̄ie ꝑpas edes reliq̄rit · Paupior ē hyrundo · q̄
uacuas arcis habūdat i̅duſtria edificat nec im-
pedit · tecta attollit · et nichil aufert ꝓxio nec
i̅digētia et paupertate ad nocēdū ali᷒ cōpellit ·
nec i̅grauī filior᷒ i̅becillitate deſpat. Nos uero
et paupertas afficit · et i̅opie neceſſitas uexat · et
pleroſq̄ i̅digentia cogit i̅ flagitiū · impellit i̅
crimen. Lucri quoq̄ ſtudio i̅ fraudes uerſam᷒
i̅geniū · aptam᷒ affectū · atq̄ i̅ grauiſſimis paſ-
ſionib᷒ ſpē deponim᷒ · fractiq̄ aīo reſoluim᷒
i̅prouidi · et i̅ herbes iacem᷒ · cū de diuina miſe-
ratione tūc āplius ſperandū ſit · cū ꝓſidia
humana defecerit. Diſcāt hoīes amare filios ·
ex uſu et pietate cornicū · q̄ et uolātes filios
comitatu ſedulo ꝓſequūt · et ſollicite ne teñe-
ri forte deficiāt · cibū ſuggerūt · ac plurimo
ſpatio tēporis nutriendi officia nō relinquūt ·
At nō femine nr̄i gen᷒ cito ablactāt · et illos
quos diligūt · aut ſi ditiores ſt̄ · lactare faſti-
diūt. Paup q̄rit q̄ pecunie ꝓpe ſedes reli-
q̄rit · Paupiores ſi fuerit abiciūt puulos
et exponūt · et dephenſos abnegāt. Ipē
q̄ꝫ diuites ne ꝑ plures ſuū patrimoniū diui-
dat · i̅ utero ꝓprios necāt fet᷒ · et paricida
lib᷒ ſucis i̅ ipa genitali aluo pignora ſu-
ueteris extinguūt priuſq̄ auferatur uita
q̄ꝫ traditur. Quis docuit niſi hō filios ab-
dicare? Q's repperit tā i̅mitia patrū
iura? Q's inter nature fraterna ꝯſortia ·

De amore patr᷒ erga filios ·

De duritia erga filios

fratres imparis fecit? Unus divitis filii divitem
se sorti credunt. Alius totius paterne sortis
ascriptionibus inundatur. alius opulente here-
ditatis paterne deplorat exhaustam atque inopem
portionem. Numquid natura divisit merita filiorum?
Ex pari omnibus tribuit quod ad nascendi atque viven-
di possint habere substantiam. Ipsa nos doceat.
non discernere patrimonio quos titulo germanita-
tis equastis. Et enim quibus dedistis communiter esse
quod nati sunt. non debetis hinc invidere. ut id communiter
habeant ad quod una nati substituti sunt. Accipi-

De accipitre

tres ferunt duram in eo adversum proprios fetus ha-
bere inclementiam. quod ubi eos adverterint temp-
tare volatus primordia nidis eiciunt suis. cotti-
dieque eliminant ac si morentur. propulsant pe-
nnis. atque precipitant. verberant alis. cogunt que
audere quod trepidant. ut nullum postea deferunt
his munus alimonie. Quid mirum? Tamen si rapere
assueti nutrire fastidiunt. Consideremus ad
hoc eos esse generatos. ut et aves ad cave-
dum formido exerceat. nec passim curas re-
laxent. sed pericula a predonibus declinanda prospi-
ciant. Deinde cum hinc natura quedam predandi
munus inoleverit. magis a tenero pullos su-
os instituunt videntur ad predam. quam pastus abdicare

De pigricia

compendiis. Cavent ne in tenera etate pingues-
cant. ne solvantur deliciis. ne marcescant ocio.
ne discant cibum magis expectare quam querere.
ne nature sue deponant vigorem. Intermittunt
studia nutriendi. ut in usus rapiendi audere

De aquila

compellant. Aquila quoque plurimorum sermone usur-
patur. quod suos abdicet fetus. sed non utrumque. verum
unum ex pullis duobus quod aliqui fieri puta-
verunt. geminandorum alimentorum fastidio. Sed

De ꝓbatione aquile ī filios

id nō arbitror facile credēdū · p̄sertim cū mo
yses tātū testimoniū pietatis ī pullos suos huic
aui dederit · ut diceret · Sic aq̄la ꝓtegit nidū
suū · et sup pullos suos cōsidit · Et expandit
alas suas · et assumpsit eos · et suscepit eos sup
scapulas suas · Dn̄s solus deducebat eos · Quo
modo ergo expādit alas · si occidit alterum ? ·
Unde puto nō auaricia nutriendi eā ī clemētē
fieri · ſꝫ examine iudicandi · Deniq̄ eīz fertur pro
bare quos genuit · ne generis sui inter om̄s
aues q̄dam regale fastigiū degeneris partꝰ
deformitas decoloret · Itaqꝫ asserit̄ q̄ pullos
suos radiis solis obiciat · atqꝫ ī aeris medio
pio paruulos ungue suspēdat · Ac si q̄s reper
cusso solis lumīe ītrepidā oclorū aciem ī offen
so intuēdi uigore seruauerit · hic ꝓbatur q̄
ueritatē nature sinceri obtutꝰ cōstātia de
mōstrauerit · Qui uō lumina sua ꝑstrictꝰ ra
dio solis īflexerit · q̄si degener et tāto īdignꝰ
parente reicitur · nec estimat̄ educatione
dignꝰ · q fuit susceptiōe ī dignꝰ · Nō ergo eū
acerbitate nature · ſꝫ iudicii ī tegritate cōdem
nat · nec q̄si suū abdicat · ſꝫ quasi alienum
recusat · Hanc tn̄ ut quibusdā uidet̄ regalis
auis ī clemētiā plebeie auis excusat clemē
tia · Auis eīz cui fulica nomē est · q̄ grece dr̄

De fulica aue

fenex susceptū illū siue abdicatū · siue nō
agnitū aq̄le pullū ɔsua prole conectit · atqꝫ
ī termiscēs suis eodē quo ꝓprios fetꝰ materne
sedulitatis officio et pari nutrimētorū submi
nistratiōe pascit et nutrit · Ergo fulica ali
enos nutrit · nos uō nr̄os im miti crudeli
tate p̄icimꝰ · Aq̄la uō si proicit · nō quasi
suū proicit · ſꝫ quasi degenerē nō recognoscit ·

Nos q̄d prius est · quos nouos recognoscim9 ab
dicam9 · Sz ueniam9 ad turturē · quā lex
dei uelut caste hostie mun9 elegit · Deniqz
cū dn̄s circūcideretur · oblata est · qr sc̄ptū est
i lege dn̄i ut daret hostiā par turtur aut
duos pullos columbar · Hoc ē eīz uerū xpi sac
ficiū · pudicitia corporalis · et grā spiritalis ·
pudicitia ad turturē refert · grā ad columbā ·
fert eīz turtur · ubi iugalis proprii fuerit a
missione uiduata · ptesa thalamos et nome
habē cōiugii · eo q̄ prim9 amor fefellerit eā
dilecti morte deceptā · qm̄ et i fidelis ad ppe
tuitatē fuit et amar9 ad grāz q̄ plus doloris
ex morte · qz suauitatis ex caritate generauit ·
Itaqz iterare cōiunctionē recusat · ne pu
doris iura a cōplaciti uiri resoluat federa ·
Illi soli suā caritatē reseruat · illi custodit no
mē uxoris · Discite mulieres · quāta sit uidu
itatis grā · q̄ ēt i auib9 p̄dicat · Qs ergo hac
leges turturi dedit ? Si hoīez q̄ro · nō i uenio ·
Ho eīz null9 ē ausus · qm̄ nec paul9 ausus ē
leges tenēde uiduitatis p̄scribē · Deniqz ipse
ait · Volo q̄ iuniores nubē · filios procreare ·
matres familias ēē · nullā occasionē dare
aduersario · Et alibi · bonū ē illis si sic ma
neāt · Quod si se nō cōtinēt · nubāt · Melius
ē eīz nubē · q̄z uri · Optat paul9 i mulierib9
q̄d i turturib9 p̄seuerat · Et alibi iuniores
hortat ut nubāt · qr mulieres nr̄e turtur
pudicitiā uix i plere possūt · Ergo turturib9
de9 huc i fudit affectū · hāc uirtutē cōtinē
tie dedit · q̄ sol9 potest p̄sc̄bē q̄d os sequat ·
Turtur nō urit flore iuuētutis · nō tēp
tat occasionis illecebra · Turtur nescit p̄mā

De turture

De sacrificio xpi ·

De viduitate ·

De continentia ·

De vulture

De virginitate bte ma

fidē irritā facē · qꝛ nouit caſtimoīaz ſuare
prima ꝯnubij ſorte pmiſſa Diximꝰ de uidu
itate auiū · eāqꝫ ab illis pmū exortā eē uir
tutē · Nūc de ītegritate dicamꝰ · q̄ ī pluribus
qdē auib9 ita eē aſſeueratꝰ · ut poſſit et ī uul
turib9 dephēdi · Negant eī uultures ī dulgē
ꝯcubitu · et ꝯiugali qddā uſu nuptialiſqꝫ
copule ſorte miſceri · atqꝫ ita ſine ullo maſ
culoꝝ cōcipe ſemīe · et ſine ꝯiūctiōe gene
rare · natoſqꝫ ex hiis ī multā etatē lōge ui
te pcedē · ut uſqꝫ ad cētū anos · uite eoꝝ
ſeries produeatur · nc facile eos anguſti
eui finis excipiat · Quid aiūt q̄ ſolēt nr̄a
ridere miſteria · cū audiūt q9 uirgo gene
rauit · Et ī poſſibilē īnupte cuiꝰ pudorē
nulla uiri ꝯſuetudo temeraſſet · exiſtimāt
partū · Impoſſibile putatur ī dei matre ·
qd ī uulturib9 poſſibile nō negat · Auis
ſine maſculo parit · et nullꝰ refellit · et qꝛ
deſpōſata maria uirgo peperit / pudori eiꝰ
faciūt q̄ſtionē · Nōne aduertimꝰ q9 dn̄s
ex ipa natura plurima exēpla ate pmiſit ·
quibꝰ ſuſcepte īcarnatiōis decorē probaret ·
et aſtrueret ueritatē · Nūc age · Que auis
uelut quādā rē publicā curare uideat ex
pediā · atqꝫ uite huiꝰ etates agere ſub legib9 ·
Hic eīz rei publice uſus ē · leges oīb9 eē cō
munes · atqꝫ obſuari eas deuotione ꝯmuni ·
uno oēs teneri uīculo · nō aliis ius eē · qd alius
ſibi ītelligat nō licere · ſꝫ quod liceat · licē
oīb9 · et quod nō liceat · omnib9 nō licē · Eſſe
ēt ꝯmunē reuerētiaz patrū · quoꝝ ꝯſilio
res publica gubernetur · Comune oīb9 urbis
domiciliū · cōis ꝯuerſatiōis officiū · unū pᵉ

ceptum omnibus unum esse consilium.

De apibus

Magna hec quoque in apibus prestantior gratia, quod sole in omni genere animantium commune omnibus sobolem habent. Unam omnes incolunt mansionem. Unius patrie clauduntur limine. In commune omnibus labor. Communis omnibus cibus. Communis omnibus operatio. Communis usus et fructus est. Et communis volatus. Quid plura? Communis omnibus generatio. Integritas quoque corporis virginalis omnibus communis et partus. Quoniam neque inter se ullo concubitu miscentur, nec libidine resolvuntur, nec partus quatiuntur doloribus. Et subito maximum filiorum examen emittunt. Foliis atque herbis ore suo prolem legentes. Ipse sibi regem ordinant. Ipse sibi populos creant. Et licet posite sint sub rege, sunt tamen libere. Nam et prerogativam iudicii tenent et fidei devotionis affectum, quia et tamquam a se substitutum diligunt et tanto honorant examine.

De rege earum

Rex autem non sorte ducitur, quia in sorte eventus est, non iudicium. Et sepe irrationabili casu sortis melioribus ultimus quisque prefertur. Neque imperite multitudinis vulgari clamore signatur, que non merita virtutis expendit, non publice utilitatis emolumenta rimatur, sed mobilitatis nutat incerto. Neque privilegio successionis et generis regalibus thronis insidet, quia de ignarus publice gubernationis cautus atque eruditus esse non poterit. Adde adulationes atque delicias, que teneris in solute etatibus ut acre ingenium enervare consueverunt. Hinc institutiones spadonum, quorum plerique suo magis questui quam usui publico animum regis inclinant. Apibus autem rex nature claris formatur insignibus, ut magnitudine corporis prestet et specie. Deinde quod in rege precipuum est, morum mansuetudine. Nam et si habet aculeum, tamen eo non utitur ad vindicandum. Sunt enim leges nature

nō ſcriptē litt'is· ſꝫ ī pſſe morib9· ut leniores ſint
ad puniendū· qui maxīa poteſtate potiūt'· Nā
apes ille q̄ nō obtēpauerit legib9 regis/ pēitēti
cōdēpnatione ſe multāt· ut emoriantur acu
lei ſui uulnē· Qđ pſaꝝ ppli hodie ſuare dicūt'·
ut p cōmiſſi pc̄to ipi ī ſe ppe mortis exſequāt'
ſentētiā· Itaqꝫ nulli ſic regē· nō pſe q̄ gra
uiſſimas in ſubditos habēt leges· Non indi· nō
ppli ſarmataꝝ tātā quātā apes reuerētiā de
uotiōis obſuāt· ut nulle edomib9 exire audeāt·
nō aliquos adire paſtus· n̄ rex fuerit p̄mo egſſ9·
et uolat9 ſibi uīdicauerit p̄ncipatū/ proceſſ9
aūt eaꝝ eſt p rura redolētia· ubi ī halantes
orti florib9· ubi fluēs riuus p gm̄ia· ubi ame
na ripaꝝ· illic ludus alac̄s iuuētutis· illic cā
peſtre exercitiū· illic curaꝝ remiſſio· Op9 ipꝫ
ſuaue de florib9· De herbis dulcib9· fūdamēta
caſtroꝝ p̄ma ponūt'· Qđ eīꝫ aliud ē fauus· n̄
qđā caſtroꝝ ſpecies? Denīqꝫ ab hiis p̄ſepib9
apū· fuc9 arcet'· Que caſtra quadrata tātū
poſſūt habē artis et gr̄e· quātū habēt crates
fauoꝝ· ī qb9 minute ac rotūde cellule cōnexiōe
ſui ī uicē fulciūt'· Q's architect9 eas docuit·
exagōnia illa cellaꝝ ī diſcreta lateꝝ eq̄litate
cōponē· ac tenues iter domoꝝ ſepta ceras ſuſpē
dere· ſtipare mella· et ī texta florib9 horrea
nectare qđdā diſtendē? Cernas oēs certare de
munē· alias ī uigilare q̄rēdo uictualia· alias
ſollicitā caſtris adhibē cuſtodiā· alias futuros
explorare imbres· et ſpeculari cōcurſ9 nu
biū· alias de florib9 ceras fingē· alias rorē
īfuſū florib9 ore colligē· Nullā tn̄ alienis

fuc9· ē gen9 aīalis ſn̄ aculeis apis ſimilis

·i· ſex āgulos

insidiari laboribus. et raptu vitam quaerere. atque ut una raptorum insidias non timerent. habent tamen spicula sua. et inter mella fundunt venenum si fuerint lacessitae. animasque ponunt in vulnere ardore vindictae. Ergo mediis castrorum vallibus humor ille roris infunditur. paulatimque processu temporis in mella cogitur. cum fuerit liquidus ab exordio et eo alitu cerae florumque odore fragrare mellis incipit suavitatem. Merito ergo bonam operariam scriptura apem praedicavit. dicens. Vade ad apem et vide quomodo operaria est. et eius imitare operationem. Operationem quoque quam venerabilem mercatur. cuius laborem reges et mediocres ad salutem sumunt. Appetibilis est enim omnibus et cara. Audi quid dicat propheta. Mittit utique te ut apiculae illius sequaris exemplum. imiteris operationem. Vides quam laboriosa quam grata sit? Fructus eius ab omnibus desideratur. et quaeritur. nec pro personarum diversitate discernit. sed indiscreta sui gratia regibus pariter ac mediocribus aequali suavitate dulcescit. Nec solum voluptati sed etiam saluti est. Fauces obdulcorat et curat vulnera. Interius quoque medicamentum infundit ulceribus. Itaque cum sit infirma robore apis. valida est vigore sapientiae. et amore virtutis. Denique regem suum summa protectione defendunt. et perire pro eo pulchrum putant. Incolumi rege. nesciunt mutare iudicium. mentem inflectere. Amisso rege fidem servandi muneris derelinquunt. atque ipsae sua mella diripiunt. quia is qui principatum habuit muneris interceptus est. Itaque cum aves

aliē uix ī anno edat singlos fet9. apes ge
minos creāt. et duplici ceteris fecūdita
tē ꝓponderāt. Considere9 nūc. qđ sit quod
ait/ producāt aq̄ reptilia aīaꝝ uiuētiū
et uolatilia sup terrā scđꝫ gen9. et sec9 fir
mamētū celi. Cur sup terrā dixerit. certū est
q2 uictū de terra q̄rūt. Sec9 firmamētū aūt
celi. qūo aq̄le ultra ceteras aues uolēt. et tn̄
ipē nō sec9 firmamētū celi. Sz q2 grece opta
nos dr̄. qđ latine celū appellam9. oypanuyc
āt anotoyopacthe. idest a uidēdo ideo q aer
ꝑspicuus sit/ et ad uidēdū purior ī aere uo
latātia genera dixit aīantiū. Et neqꝫ moueat
q ait. sec9 firmamētū celi. Nō ꝓpe firmamē
tū hic posuit. sz abusiue. uoc̄ cōpatiōe q̄da
etherei illi9 corporis. et iste aer quē possum9
oclis ꝯphendere. q̄ crassus et dentior uice
habeat firmamēti. Nūc q2 diximus q uolatilia
quā naturā habeat ut gra9. et ea pauca de
multis. Neqꝫ eīz uacat vniuersa descrībē. cū
sit similia atqꝫ eisdē gn̄is. Tamē aues ipē.
quā ī terr sē diuersitatē habeāt ꝯsiderem9. In
uenim9 eīz cornicis pedes uelut q̄busdā digitis
distātib9. sepatos atqꝫ diuisos/ Coruorū qꝫ atqꝫ
pullorū aliter ēē formatos anāta. Pedes aūū
q carne uescūt quasi ī curuos cernim9 atqꝫ
sinuatos. uelut ad p̄dā patos. Ea nō q natādi
habēt usū et ꝯsuetudinē. latos habēt pedes
et mēbrana quadā illos digitos pedū sibi co
pulatos atqꝫ cōiūctos. Inq̄ admirabilis patet
rettio natē. ut et illa ad uolādū ut ad rapiē
dū cibū usu acōmodo fulciant. et ista ad na

tandem adiumenta habeat competentia quo melius
possint aquis supernatare. et quasi remis quibusdam
ita pedibus suis membrane illius extensione latio
ribus aquarum fluenta propulsent. Cignus quoque — De cigno.
cum proceriore collo utatur. in promptu est. ut quia
est paululum pigrior corpore. nec facile potest a
quarum inferiora penetrare cervicem extendat ad
predam. Que quia prima reliqua corporis escam quam inve
nerit rapiat. atque eruat de profundo. Adde et
illud quod suavior et magis canorus per procera mo
dulis colla distinguit. et longiore exercitatio
ne purior longe resultat. Quam dulcis est in exi — De cicada
guo cicadarum gutture cantilena. quarum cantibus
medio estu arbusta rumpuntur. Vox magis cano
ra meridianis caloribus quo puriorem aerem id tem
poris attrahunt. ut spiritu eo cantus resonat clarioribus.
Nec apes ipse insuave quoddam canunt. habent enim
gratam in rauco illo vocis sive murmure suavi
tatem quam nos fracto tubarum sonitu letius primum
videmus imitari. Quo crepitu ad excitandos animos
in vigorem nichil aptius estimatur. Et hec illis gratia ma
net cum pulmonem respirandique munus atque usum
nequaquam habere probantur. sed aereo vescantur spiramine.
Denique si quis eas superfundat oleo ipse necantur.
quia obstructis poris aereum spiramen illud hau
rire non possint. Continuo quoque si quis acetum his sup
fundat. illico reviviscunt. quia vis aceti cito il
los poros quos concretiore olei obstruxit humore
reserat aperire. Et quod de volatilibus dicimus. non putamus
alienum ea complecti. quod de verme Indico trahit
historia. vel eorum relatio qui videre potuerunt. Fertur
hic corniger vermis generari primum in speciem cau
lis. atque in eam mutari naturam. inde per passum quoddam
fieri bombilius. Nec eam tamen formam figuramque

custodit. sed laxis et latioribus foliis videtur penas
assumere. Ex hiis foliis mollia illa seres depectunt
vellera. que ad usus sibi proprios divites vendicarunt.
Unde et dominus ait. Quid existis in desertum videre? Hominem
mollibus vestimentis indutum? Ecce qui mollibus vesti
untur in domibus regum sunt. Cameleon quoque diversas species
fertur nacio colore mutari. Lepores certe quod de

De lepore

proximo facile cognovimus. hyeme albescere. esta
te in suum colorem redire non dubium est. Hec ideo
libavi. ut ad commutationis fidem que in resurrectione
futura est. et ista exempla nos provocent. Sed ita
ut commutationem illam dicamus. quam apostolus evidenter
expressit dicens. Omnes quidem resurgemus. non omnes autem
immutabimur. Et infra ait. Et mortui resurgent
incorrupti. et nos immutabimur. Opportet enim
corruptibile hoc induere incorruptionem. et mor
tale hoc induere immortalitatem. Plerique enim
commutationis genus et formas quas non accipiant
in temptati. nequaquam presumptionis indebite. in con

De fenice

grua usurpatione caruerunt. Fenix quoque a
vis in locis arabie perhibetur degere. atque eam
usque ad annos quingentos longeva etate procedere.
Que cum sibi finem vite sue esse advertit. fa
cit sibi thecam de thure et mirra et ceteris lignis odo
riferis — in qua impleto vite sue tempore. intrat et moritur.
De cuius humore carnis. vermis exsurgit. pau
latimque adolescit. ac processu statuti temporis induit
alarum remigia. atque in superioris avis speciem for
mamque reparat. Doceat igitur nos hec avis. vel exem
plo sui resurrectionem credere. que et sine exemplo.
et sine rationis perceptione. ipsa sibi insignia
resurrectionis instaurat. Et utique aves propter homines
sunt. non homo propter aves. Sit igitur exemplum nobis. quia
auctor et creator avium sanctos suos in perpetuum

glosa / Fenix est avis magna admodum aquile / capite cristato /
cetera collum aureo fulgore / postrema parte pur
pureo / preter caudam cuius niterem roseis ac ceruleis
scribitur esse //

prire nō patit'. q aue unica nō passus est. re
figete eā sui semīe uoluit repari. Deus igr
huic anūciat diē mortis. ut faciat sibi the
cam. et ipleat eā bonis odoribus. atq3 i qua di
atum ī eam. et moriat' illic. ubi odoribus gra
tis fetor funeris possit aboleri ? Fac et tu
hō tibi thecā. et expolians te ueterē hoīem
cū actibus suis. nouū īdue. Theca tua. uagi
na tua xps ē. qui te ptegat et abscōdat
ī die malo. Uis scire qz theca ptectio ē.
faretra ī quiuer mea protexi eū. Theca qz
tua ē fides. Imple eā bonis uirtutū tuaꝝ
odoribus. hoc ē castitatis. mīe. atq3 iusticie.
et ī ipa penetralia fidei suaui factorꝝ pstā
tiū odore redolētia tot' ī gredē. Ea te a
mictū fide/exit' uite huī' īueniat. ut pos
sint ossa tua pinguescē. et sit sic ortus
ebrius. cui' cito semina suscitant'. Cognos
ce qz diē mortis tue. sic cognouit et paul'
qui ait. bonū certamē certaui. cursū cō
sumaui. fidē suaui. De reliquo reposita ē
m corona iusticie. Intrauit igr thecam
suā qi bon' fenix. qua hō repleuit odore
martirii. Interrogabo te. tu aūt responde
michi unde uulturs mortē hoīm sigs
quibusdā anūciare ɔsueuerit. Quo in
dicio docti atq3 istructi sūt. ut cū bellū
lacrimabile ī ter se aduerse acies īstru
ant. multo pdicte uolucres sequant'
agmīe. et eo sigficat qz multitudo ho
minū cassura sit ī bello. futura pda
uulturibus ? Quod utiq3 ex specie īstruc
tiōis hūane. quadā uident' ratione
colligere. Usq3 ad locustā quoq3 gra di

De locusta

lima penetrarint · q̄ cū agmīe ɔferto regiōis eī
uniuerſe occupauerit latitudinē īnoxio primū
feriat habitaculo · Nec fructꝰ ī hoſpitali īcur
ſione depaſcit · ñ diuīe ſignū pceptiōis accē
pit / Ceterū ſicut ī exodo legimꝰ · ea quoq̄ꝫ celeſtis
ultiōē offēſionis exequit᷑ · pia iudicīe mini
ſtra · hāc q̄ꝫ auis deuorat ſeleucis / ſic ēīꝫ ipo
auis nūcupat᷑ noīe · data ad remediū maloꝝ .
q̄ locuſta ɔſueuit īferre · Cui creator īexplebi
lē dedit deuorādi naturā · ut ī ſatiabili paſtu pla
gā quā ſup̄ diximꝰ poſſit extinguēe · ſꝫ qͥd ē
hoc · Nū ſmonē producimꝰ · ecce tibi iaꝫ et noc
turne aues circūuolat · et ī eo ipo quo ſmiēdū
ſmonē admonēt ſui q̄ꝫ adſumēdā ɔmēoratiōē
pducūt · Repetūt diuerſe aues auiaria ſua .
quas ueſper nocti cogit decedē · et ſe ī latibulis
ſuis abdūt · canoro occaſū diei carmīe pſe
quētes ne īmunes habeant grāz q̄bꝫ creato
re ſuū · oīs creatura collaudat · Habet et nox

De noctua

carmīa ſua quibꝫ uigilias hoīnū mulcē ɔ
ſueuit · Habet et noctua ſuos cantꝰ · Qͥd aūt de
luſcinia dicā q̄ puigil cuſtos cū oua quodā
ſinu corporis et gmio fouet · ī ſopnē lōge
noctis laborē cantilene ſuauitate ſolatur ·
Ut m̄ uidet᷑ hec ſūma eiꝰ ē ītētio quo poſſit
nō minꝰ dulciōribꝫ modulis q̄ꝫ fotu corporis
aīarē ī fetꝰ oua q̄ foueat · Hāc imitata te
nuis illa mulier ſꝫ pudica · īcuſſū molle la
pide brachio trahens · ut poſſit alimētū pa
nis ſuis puulis nō deeſſe nocturno cātu meſtū
paupertatis mulcet affectū · Et q̄uis ſuaui
tatē luſcinie nō poſſit imitari · imitat᷑ tn̄
cā ſedule pietatis · Noctua ipa quēadmodū
magis et glaucis oclorꝫ pupillis nocturū

tenebrarum caliginem non ſentit horrorem. Et quo
fuerit nox obſcurior, eo tanto contra uſum avium
ceterarum in offenſos exercet volatus. Exorto autem
et circumfuſo ſplendore ſolis, viſus eius hebetatur quaſi
quibuſdam erret in tenebris. Quo in dicto ſuo decla-
rat eſſe aliquos qui cum oculos habeant ad videndum vi-
dere non ſoleant, et viſus ſui officio ſolis fugantur
in tenebris. De cordis oculis loquor quos habent
ſapientes mundi et non vident. In luce nichil cer-
nunt, in tenebris ambulant, dum demoniorum tenebro-
ſa rimantur, et celi alta ſe videre credunt, deſcriben-
tes radio mundum, menſura aeris ipſius colligentes.
Porro autem a fide devii, perpetue cecitatis te-
nebris implicantur, habentes in proximo diem Chriſti et
lumen celeſtis, et nichil videntes, aperiunt os
qui ſcientes omnia, acuti ad vana, hebetes ad eter-
na, et longe diſputationis anfractu producentes
in ſcientie proprie cecitatem. Itaque dum cupiunt ſub-
tilibus volitare ſermonibus, qui nocturne in lumine
vanuerunt.

De veſpertilione

Veſpertilio animal ignobile a veſ-
pere nomen accepit. Eſt autem volatile, eademque
quadrupes, et dentibus utitur, quos in aliis avibus
reperire non ſoleas. Parit ut quadrupedia non
ova, ſed pullos viventes. Volitat autem in aere a-
vium more, ſed crepuſculo veſpertino conſuevit
offundi. Volitat autem non aliis volatu pennarum, ſed
membrane ſue fulta remigio. Quo ſuſpenſa
velut pennarum volatu circumfertur atque vegetatur.
Habet et illud hoc vile animal, quod ſibi invicem ad-
herent, et quaſi ſpeciem botrionis ex aliquo loco
pendent, ac ſi ſe ultima quaeque laxaverit, omnes
reſolvuntur. Quod fit quoddam munere caritatis
quam difficile in hominibus huiuſmodi reperitur.

De gallo

Eſt et
galli cantus ſuavis in noctibus, nec ſolum ſuavis.

sed et utilis. Qui bonus cohabitator et dormitan-
tem excitat. et sollicitum admonet. et viantem
consolatur. processu noctis canora significatione
prestans. Hoc canente latro relinquit suas in-
sidias. Hoc ipse lucifer excitatus oritur. celum-
que illuminat. Hoc canente mesticiam trepidus
nauta deponit. omnisque crebro vespertinis
flatibus excitata tempestas et procella mitescit.
Hoc devotus affectus exilit ad precandum. legendi
quoque munus instaurat. Hoc postremo canen-
te. ipsa petra ecclesie. petrus culpam suam diluit.
quam priusquam gallus cantaret negando contraxe-
rat. Ipsius cantu spes omnibus redit. egri rele-
vatur incomodum. minuitur dolor vulnerum.
febrium flagrantia mittigatur. Revertitur
fides lapsis. Ihesus titubantes respicit. errantes
corrigit. Denique respexit petrum et statim er-
ror abscessit. pulsa est negatio. secuta confessio.
Quod non fortuitu accidisse. sed ex sententia domini
lectio docet. Sic enim scriptum est. quia dixit Ihesus
ad symonem petrum. Non cantabit gallus priusquam
me ter neges. Bene fortis in die petrus. noc-
te turbatur. et ante galli cantum labitur. Et
labitur tercio ut scias non inconsulta effusione
sermonis esse prolapsum. sed mentis quoque nutatione
turbatum. Idem tamen post gallicantum fit fortior.
et dignus quem xpistus aspiciat. Oculi enim domini
super iustos. Agnovit venisse remedium. post
quod iam errare non posset. et in virtutem ab
errore mutatus. amarissime flevit. ut lacri-
mis suis deleret errorem. Respice nos quoque
domine ihesu. ut et nos propria recognoscamus erra-
ta. solvamus piis fletibus culpam. ut mereamur
indulgentiam peccatorum. Ideo consulto sermone petra

Oratio brevis

ximꝰ. ut nobis q̄ꝫ gallꝰ cātaret. et loquētibꝫ
ſubueniret. quo ſi quod delictū obrepſiſſet
ī uerbo. culpā xp̄e donares. Da q̄ſo lac̄mas
petr̄. nolo leticiā peccatoris. Fleuerūt hebrei. et
ꝑ mare ſc̄o dehiſcentibꝫ undis liberati. Le-
tatꝰ ē pharao q̄ hebreos tenebat īcluſos.
et mari merſꝰ cū ꝑplo ſuo occidit. Exulta-
uit et iudas ī mercede proditiōis ſue. ſꝫ
ipſiꝰ ſe mercedis ſue laq̄o ſtrangulauit. Fle-
uit errorē ſuū petrꝰ. et meruit ut aliorꝫ
aboleret errores. Sꝫ iā tēpꝰ eſt q̊ finire ſer-
monē et claudere debeamꝰ. Tēpꝰ ē quo
meliꝰ taceāt. aut fleāt. Tēpꝰ ē et quo cele-
brat̄ ī dulgētia peccatorꝫ. Nobis q̄ꝫ gallꝰ ille
miſticꝰ ī ſacris cantet. q̄m iā petri gallꝰ in
n̄ro ſ̄mone cātauit. Fleat ꝓ nobis petrꝰ. q̄ ꝓ
ſe bn̄ fleuit. et ī nos pia xp̄i ora ꝯuertat. Ap-
ꝓpīqt ihū dn̄i paſſio. q̄ cottidie delicta n̄ra cō-
donat. et munꝰ remiſſiōis opat̄. Bonꝰ dn̄s di-
mittē ieiunos nō uult. ne q̄s deficiat ī uia. Si-
cut ille dicat. miſereor huiꝰ turbe. q̄ t̊duū ē q̄ ꝑſe-
uerat mecū. et nō habēt eſcā. Et dimittere e-
os ieiunos nolo ne deficiant ī uia. Cuiꝰ ī tāta
ſinoni. maria apparatꝰ recuſabat epulare. q̄z
to magis nos ꝯſiderare debemꝰ. q̄ nō multi ſ̄t
qui ī uerbo dei uiuūt. et ideo refectio cōpoīs
deſiderat̄. Certe illi triduo. n̄r hoc poſt
tridie laborioſiꝰ eſt. Et ideo q̄ cū auibꝰ lu-
ſimꝰ. cū gallo cātauimꝰ. Iā dn̄i cantamꝰ mi-
ſteria. et ad corpꝰ ihū ꝯueniāt angle. peccatorū
ablutione renouate. Iā ceterꝰ ille magnꝰ.

uerũ nobis ionã reddidit . et gratulem̃ q̃ fact est nobis uesp dies q̃nt9 . fiat nobis mane dies sext9 . **Explicit dies quint9 .**

Incipit dies sextus .

Sextus iste est dies . quo mũdane creature origo cõcluditur . Et ideo et s̃monis n̄ri quē de rerũ exordiis assũpsim9 . finis paraf . Et si p̄ quãq3 iã dies nõ mediocri labore nobis processerit . tñ hodierno die maio re curam accrescit s̃nore . q2 et ĩ hoc supi orũ dier̃ piculũ est . et totius sũma certa minis . Et eũ si ĩ fidib9 aut cãtib9 et athletar̃ gtẽtionib9 crebris liceat et maximis ludicris . tñ supiores dies sine ullo corone trãsigũt dispendio . postremus ãt dies habet sortẽ co rone . ĩ quo et decernẽti piculũ est . et cedẽti opprobriũ et uĩcẽti p̃miũ . q3to magis ĩ hoc tanto agone sapiẽtie . cũ nõ paucor̃ . s3 uniuer sor̃ iudicio hodie nobis uelut q̃dã certamĩs corona pendat . maior sollicitudo angit . ne et supior̃ effũdam9 labore dier̃ . et p̃sẽtis diei subeam9 pudorẽ . Neq3 eñ eadẽ dicẽdi cõdicio est . q̃ canẽdi atq3 luctandi . cũ ĩ illis lud9 offensi onis . ĩ isto lapsus mortis sit . Illic si peccet spec tatiũ fastidiũ est . hic dãpnũ audiẽtiũ . Assisti te itaq3 in tãq3 corone iudices . et ĩgredimũ me cũ ĩ hoc magnũ et admirabile tot9 uisibilis theatrũ creature . Etẽi3 si is qui explorat no uor̃ aduẽt9 hospitũ . toto eos cũduceret urbis ambitu . p̃stantiora q̃q3 opa demõstrãs . nõ mediocrẽ colligit grãm . quãtomagis sine fastidio accipe debetis . qd̃ uelut quadã s̃

monius nostri manu per hanc communem nos erudiu
copatriam. et singularum rerum species et gratia
demonstro. ex omnibus colligere cupiens. quanto nobis
creator universorum gratiam uberiorem quam universis
sit donaverit. Vobis igitur hec corona promittitur.
vos hodie cupio nostro iudicio coronare. Non
enim vobis athletarum modo martia serta depo
scimus. sed interiore virtutis sanctitatis examen. quod de
eternitatis per omnes que deus creaturas providentia penetra
re divinam. sed cum ceteris vobis commune corporee fra
gilitatis est consortium. preceteris tamen vos animi vir
tute constare. que sola nichil habet commune cum ceteris.
Nunc age naturas bestiarum dicamus et hominis
generationem. Audio enim iam dudum aliquos in susu
rrare dicentes. Quamdiu aliena discimus et
nostra nescimus? Quamdiu de reliquis animantibus
docemus scientiam. et nosmetipsos ignoramus?
Illud dicat quod michi prosit. unde meipsum noverim.
Est iusta questio. sed ordo servandus est quem scriptura
contexuit. Simul quia non possumus plenius nos
cognoscere. nisi prius quae sit omnium natura animantium
cognoverimus. Producat inquit terra animam
viventem in genere suo. iumenta et reptilia. et bes
tias terre secundum species suas. Factumque est ita. Et fecit
deus bestias terre iuxta species suas. et iumenta.
et omne reptile terre in genere suo. Et vidit deus quia
essent bona. et ait. Faciamus hominem ad ymagi
nem et similitudinem nostram. Hoc loco non ignoro
quasdam bestiarum et pecorum et reptilium
terre species ad hoc retulisse. ut hec ad
inanitatis crimina. stulticiam pecorum nequiciam
cogitationum referret. Ergo ait simplices na

Faciamus hominem

tuas uniuſcuiuſque quia genus accipio. Nec vere-
or ne quis me pauperis cene preſumptionem conferendam
putet. qui ſtudio humanitatis cum plures roget.
nec hiis quitaque niſi viles et uſitatos apponat
cibos. et tenui menſa pauperis apparatus plus
reprehenſionis incurrat ex faſtidio convivare. quam
gratie referat ex hoc hoſpitalitatis affectu.
Nec enim Heliſeum amici qui malum conviviam a-
greſtia apponentes olera coque ſimplici victu
paſcentes refutarunt. Simile varus relatio-
nibus exquiſitum illud et accuratum opificare
convivium eſt. in quo faſiani. ac turturis ſpecies
apponuntur. et mitius pullus manducatur. Aut pullus
infertur. et oſtreis eſt fartus. ac ſpondulis. Aut
poculum bibitur quod diverſo colore atque odore
in alienos mutetur ſapores. Maritima terre-
nis. terrena maritimis fartiuntur. hoc eſt re-
prehendere providentiam creatoris. qui nobis ad vic-
tum omnia donavit. que illa non miſcuerit. Sed
hec dulcia primo videntur. et poſtea fiunt a-
mara. Quo enim copioſior fuerit luxuries.
eo pernicioſior in temperantia eſt. Heliſeus autem ama-
ra appoſuit. ſed poſtea facta ſunt dulcia. Deinque
qui ante in illo cibo mortem putabant. perea in eo
ſuavitatis et vite gratiam ſunt adepti. Neque enim
rurſus formidinis eſt. ne plures videar in-
vitaſſe quam poſſim paſcere. et nobis panes defi-
ciant verborum meorum. quia et Heliſeus et ſi me-
rito inmitabilis nobis. inmitandus in fide. non conſi-
deravit quantos panes haberet. ſed quos ha-
bebat dividere omnibus voluit. et ſufficere omnibus
iudicavit. Itaque decem panes ordeaceos di-

uidē ī plebē iussit ministro Et dixit mini
ster Q'd dabo hoc ī cōspectu cētū uiroꝝ.
Et respōdit Da ut manducēt. qm̄ hoc dixit
dn̄s cōmādūcabūt et relinquēt. Fides igr̄
n̄ra faciet habūdare paupis lingue conui
uiū. Nec uereor ne ieiunia nos edatio
res faciāt q° minꝰ repleti et esurientes ac
uacui reuertamini. qr̄ sc̄ptū ē. Cōfirmat
iustos dn̄s. et ī diebꝰ famis saturabūt. Mul
to pulcrius ē ordeaceos panes nō erubescē.
et apponē qd' habeas. q̄ꝫ negare. Heliseus
q sibi nichil relicꝫ. populis habūdauit. He
liseꝰ g° ordeaceos panes nō erubuit appo
nere. nos erubescimꝰ simplices ītelligē cre
aturas q̄ siplicibꝰ ꝛ suis declarant uocablis
Celū legimꝰ. celū accipiaꝫ. Terrā legiꝫ. ter
rā ītelligamꝰ frugiferā. Q'd in q̄rere q̄ sit
eiꝰ mēsa c̄tuitꝰ. quā geometre. celū octo
ginta milibꝰ stadioꝝ esse estimauerūt. libēt
fateor me nescire qd' nescio. Immo qd' scire
nichil prodest. melius ē ueniā terraꝝ scire q̄ꝫ
spacia. q̄ c̄tinuo mari ī terrenis barbarorū
regiōibꝰ suffusa ē atq̄ꝫ ī uia paludibꝰ. Nos g°
hōies qui sumꝰ. q̄ꝫadmodū possumꝰ cōphēdē.
qd' ī possibile ē omībꝰ sc̄ptura demōstrat. di
cēte dn̄o Q's mēsꝰ ē manu aquā. et celū pal
mo et uniuersā terrā clausa manu. Quis c.
statuit mōtes in libra. et rupes ī statera. et
nemora ī iugo. Et ī fra Q's tenet gyrū ter
re et habitātes ī ea sic locustas. Quis sta
tuit celū ut camerā. Q's igr̄ equalē sibi
cō deo potestatē audeat et sciētiā uēdica
re. ut q̄ deꝰ maiestatis sue. ēē p̄pō signauit
oraculo. Hec sibi hō ad cogitionē suppetē

posse p̄sumat. Certe moyses erudit⁹ erat i oī
sapiētia egyptioꝝ ſꝫ q2 ſpm̄ dei accepit. q̄i
ministeꝝ dei i añe illaꝝ et uſurpatoria phi
loſophie doctrinā ueritatis ratione poſt ha
buit. et eā descripſit in q̄ nr̄e ſpei acōmoda
iudicauit. q̄ terrā fecerit ds. q̄ p̄duxerit
terra iuxta dei oīpotētis ip̄iū. operationeq̄
dn̄i ih̄u uirgulta de terris. et oēꝫ aīaꝫ uiuē
tē ſcdm̄ gen⁹. At nō ille putauit dicēdū
quātū ſpaciū aeris occupet ūbra terre. cū
ſol recedit a nobis. dieq̄ abducit i feriora
aeris illuminās. Et quēadmodū i regione
umbre mūdi hui⁹ i cadēs lune glob⁹ eclipſi
faciat Dm̄ q̄ michil ad nos. q̄i michil p̄futu
ra p̄terit. Vidit eī i ſcō ſpū nō illas mar
ceſſentis iā ſapiē uanitatis ſequēdas. q̄
reb⁹ i explicabilib⁹ mētē nr̄aꝫ occupant.
ludutq opa ſꝫ ea potius deſcribēda q̄ ad
uirtutis ſpectarēt profectū. Inhereamus
igr̄ propheticis dictis. ut ſp̄s ſcī q̄i uilia deſ
pectui habeam⁹ alloqa. Pducat iq̄t terra
aīaꝫ uiuētē. pecoꝝ. et beſtiaꝝ. et reptiliū.
Ad argumētatam alia. ubi euidēter crea
turaꝝ terreſtiū nata formatr̄. Currit eī
i cſtitutione mūdi p̄ oēꝫ creaturā dei uer
bū. ut ſubito de terris oīa q̄ ſtatuit ds aīan
tiū genā p̄ducant. et i futurꝝ lege p̄ſcep
ta ſcdm̄ gen⁹ ſibi ſimilitudiē q̄ uniuerſa
ſuccedāt. ut leo leonē generet. tygris ty
gridē. bos bouē. cignus cignū. aq̄la aqui
laꝫ. Semel p̄ceptū i perpetuū iolenit na
ture. Et ideo miniſterij ſui obſequiū p̄bere
terra nō deſinit. ut priſca aīantiū ſpecies
repabili gen⁹ ſucceſſione i nouas rapient

Producat terra aīaꝫ uiuētē

etates. Sz uis ad uisu hois deriuare q gene
nita sūt. Noli necitate unicuiqz generi
nate spē denegare et multo magis ea ad
grām aptabis humana. primū qz omia ge
nera peccoz. bestiaz. ac piscū ī aliū na
tura prostrauit ut alia uetr' repat. alia
q qz pedibz sustinet demēsa magis quadru
pedo corporis gssu uelut affixa terris inde
as ēē qz libera. Siqdē erigendi se nō habe
ant facultatē de terra uictū reqrūt. et ue
tris ī que deflectūt. solas sequuntur volup
tates. Caue o hō pecuduz more curuari. ca
ue ne ī aliū te nō tā corpore qz cupiditate
deflectas. Respice corporis tui formā et spe
cie cōgruetē celsi rigoris assume. sola
aialia prona pascūt. Cur ī edendo te ster
nis ipē. que natura nō strauit. Cur eo de
lectaris. ī quo natē ī iuria est. Cur noc
te et die cibo ī tētus. peccoz more terrena
depasceris. Cur illecebris corporalibz de
ditus. ipm te ī honoras. dū uetr' atqz eius passi
onibz deseruis. Cur ī tellectū tibi adimis.
que tibi creator attribuit. Cur te iumē
tis cōparas. aqbz te voluit deus segregari di
cēs. nolite fieri sic equs et mulus ī qbz nō
est ī tellectus. Aut si te edacitas eq ī tēpa
tiaqz delectat. et hynire ad feminas volup
tati est. delectet ī freno maxillas tuas camo
qz cōstringi. Si crudelitas pascit ferarz her
rabies ē que p seuiciā trucidātur. vide
ne ī te quoqz crudelitatis tue uertas ī ima
nitas. piger asinus. et expositus ad pdā. sēsuqz
tardior. qd aliud docet. ij nos iuuatiores.
ēē debere. ur desidia cōpois aiqz pigrescē.

De asino.

confugerunt ad fidem que omnia genua allevare consue-
uit. Fraudulenta vulpes foveis se latibulisque demergens. nomine in ditione est. infructuosum est animal. odioque dignum propter rapinam. despectum propter infirmitatem. et ideo sue incautum salutis dum insidiatur alienis.

De vulpe

De perdice

Perdicem astutam novimus esse que aliena ova diripiat. hoc est perdicis alterius. et corpore foveat suo. sed fraudis sue fructum non potest habere. quia cum eduxerit pullos. amittit eos. Quia ubi vocem eius audierint que ova generavit. relicta ea ad illam se naturali quodam munere et amore conferunt. quam veram sibi esse matrem ovorum generatione cognoverint. significantes hanc nutricis fungi officio. illam parentis. Itaque in cassum proprios fundit labores. et fraudis sue precio multatur. Unde et Ieremias ait Clamavit perdix. et congregavit que non peperit. idest ova congregavit. et clamavit quasi ovans sue fraudis effectu. sed ludit operam. quia in pretium laboris alii educit quos ipsa diuturne fotu sedulitatis animaverat. huius imitator est dyabolus. qui generationes creatoris eterni rapere contendit. et si quos insipientes et sensus proprii carentes vigore potuerit congregare. fovet eos illecebris corporalibus. sed ubi primum vox Christi parvulis fuerit infusa. discedunt atque ad eam se conferunt matrem. que pullos suos sicut avis materno amore complectitur. Congregavit enim dyabolus gentiles. quos non creaverat. sed ubi in evangelio suo vocem Christus emisit. ad eum se potissimum contulerunt. quos sub umbra alarum suarum ipse suscepit. et matri dedit ecclesie nutriendos.

i. perfectione

De leone.

Leo nature sue vi superbus. ferocitatem suam aliarum ferarum generibus miscere se nescit. sed quasi rex quidam

plurimorum dedignatur consortium. Quod et cibum fastidit
hesternum. et ipsas sue esce reliquias aversatur.
Cui autem vise sociare fera audeat. cuius voci tantus
naturaliter inest terror. ut multa animantium que
per celeritatem possint impetum eius evadere. rugitus
eius sonitu velut quadam vi attonita atque victa
deficiant. Nam de pardi specie. nec scriptura si De pardo
luit quod varietate coloris motus varios animi sue
prodat. Dicit enim Ieremias. Si mutabit ethyops
pellem suam. et pardus varietatem suam. Non solum enim
de figura. sed et de mobilitate furoris istud acci
pitur. eo quod tenebrosis et inquietis ac mobilibus
in fide mentis atque animi mutationibus decoloratus
populus iudeorum. bonum propositi gratiam vel tenere non
possit. nec ad emendationem ullam correptionis que
remeare. que semel ferinam induerit immanitatem.
Est tamen et in natura quadrupedum. quod imitari nos
sermo adhortatur propheticus. quo exemplo caveamus
desidiam. et exiguitate vel infirmitate corporis
a virtutis studio ne reflectamur. neque revoce
mur ab illius propositi magnitudine. Exigua enim De formica
formica que maiora suis audet viribus. Neque
servitio ad operandum cogitur. sed spontaneo proposito
prospicientie futura alimentorum subsidia sibi
perstruit. Cuius ut imiteris industriam. scriptura
te commonet dicens. Confer te ad formicam o pi
ger. et emulare vias eius. et esto sapientior illa.
Illa enim nullam culturam possidet. neque eum qui se
cogat habens. neque sub domino agens. Quemadmo
dum preparat escam quam de tuis laboribus sibi mes
sem recondit. Et cum tu plerumque egeas. illa non in
diget. Nulla sunt ei clausa horrea. nulle impe
netrabiles custodie. nulli inviolabiles acer
vi. Spectat custos furta que prohibere non audeat.

Aſpicit ſua dāpna poſſeſſor. nec uīdicat. Ni
gro cōuectāt agmine p̄da p cāpos. feruent
ſemite comitatu uantiū. et q̄ cōphendi
anguſto ore nō poſſūt. humeris grandia
frumenta trudūtur. Spectat hec dn̄s meſſis.
et erubeſcit tā parca pie īduſtrie negare
De cane. cōpendia. Q͛d at de canib; loquar. q̇bus in
ſitū ē natā q̄dā referre grām. et ſollicitas ex
cubias. p dn̄or ſalute p̄tendē. Vnd' ad ī
memores beneficij et deſides atq; ignaros.
clamat ſc͛pta. Canes muti nō ualentes la
trare. Sunt ꝰ canes q nouerīt latrare pro
dn̄is. nouerint ſua tecta defendē. Vnde
et tu diſce uocē tuā exercē. p xp̄o. qn̄ oui
le ecc̄le xp̄i īcurſāt lupi graues. Diſce ī ore
tuo u͛bū tenē ne q̄ſi mutꝰ canis cōmiſſa
tibi fidei cuſtodiā. quodā p̄uaricatiōis ſi
lētio deſeruiſſe uidearis. Talis canis ma
tor et comes angeli eſt. quē raphael ī libro
.i. dyabolū p̄phetico nō ocioſe ſibi et tobie filio ad
iūgēdū putāt qn̄ prexit ut aſmodeū fu
garet. firmaret copulā ꝯiugalē. Memor
eſt eīz affectꝰ grā. pellit demoniū. ſtabilit
ꝯiugiū. Ante itaq; ſpeciē beſtie ſcs̄ rapha
el āgelꝰ tobie iuuenis quē tuēdū receprat.
ad relationē grē erudiebat affectu. Quis
eīz nō erubeſcat grāz de ſe meritib; nō re
ferre. cū uideat et beſtias refugere crimen
īgrati? Et ille ī ptite alimonie ſuāt me
moria. tu nō ſeruas ſalutis accepte. Vrſa
De ursa. īſidians licet ut ſcripta ait. eſt eīz plena
fraudis fera. tn̄ fertur īformes utero ptꝰ
edere. ſz natos lingua fingere. atq; ī ſpe
ciē ſui ſimilitudinē q̄ formare. No mi
raris ī fera tā pij oris officia. cuiꝰ natūr

pietas exprimit. Ursa igitur partus suos ad sui effingit similitudinem. tu filios tuos instituere similes tui non potes. Quod quidem et medendi industria non pretermittitur. Siquidem grauiter affecta cerue et sauciata uulneribus mederi sibi nouit. herbe cui nomen est flomus ut greci appellant. ulcera subiciens sua. ut solo curent attactu.

De serpente

Serpens quoque pastu feniculi cecitatem repellit exceptam. Itaque ubi oculos sibi abduci sensit. nota remedia petit nec fraudatur effectu.

De testudine

Testudo uisceribus pasta serpentis cum uenenum aduerterit sibi serpere origano medicinam salutis sue exercet. Et cum sit uoluptabris palustribus mersa. curare se tamen proposito nouit antidoto. certoque auxilio sanitatis potestatis herbarum et ipsa se re se comprobat. Videas et uulpem lacrimula pinus medentem sibi. et tali remedio imminentis mortis spacia proferentem.

De turture et hyrundine

Clamat ipse dominus in ieremie libro Turtur et hyrundo. et agri passeres custodierunt tempora introitus sui. populus autem meus non cognouit iudicia domini. Nouit et hyrundo quando ueniat. quando et reuertatur. Nouit et pia auis annunciare aduentus sui testimonio ueris indicium. Nouit et formica explorare serenitatis tempora. Nam cum aduerterit madidatos imbre fructus suos humescere. explorato diligentius aere. quando iugem possit seruare temperiem. aceruos reserat suos. et de cauernis foras suis humeris exportat. ut iugi sole propria frumenta siccentur. Denique haud quaquam illis diebus omnibus rumpi de nubibus ymbres uidebis. nisi cum fruges suas horreis propriis formica reuocauerit.

De boue

Bouis ipse

dēte pluuia. ad p̄sepia se retinē nouerūt. Idem
ubi natali sensu mutationē celi collegerint.
foras spectant. et ultra p̄sepia ceruices exten
dūt suas. una om̄s specie. ut prodire se uelle
De oue
testētur. Ouis sub aduētu hyemis īexplebilis
ad escā ī saciabilit͛ herbā rapit. eoq̄ p̄sentiat
aspitatē hyemis affuturā. ut se pꝰs herbe pa
bulo se farciat. q̄3 gelu adurēte oīs herba
De hericio
deficiat. Echinus iste terren⁹ quē uulgo he
riciū uocat. si q̄d ī sidiar p̄senserit. spinis suis
claudit͛. atq3 ī sua se arma colligit. ut q̄uis
eū cōtingēdū putauerit uulneret. Idemq3
echin⁹ futuri prouidēs. geminas sibi respi
randi uias munit. ut q̄n uēt⁹ aq̄lo q̄ ex tra
cia flat. borreā flatuū collegerit. septētri
onalē obstruat. Cū notho cognouerit de
tergi aeris nubila. ī septētonalē se cōferat.
ut flat⁹ declinet obuios. et exregione noci
turos. Unde dignā dn̄o laudē p̄pha detulit
dicēs. Quā magnificata s͛t opa tua dn̄e. oīa
ī sapia fecisti. Omnia penetrat diuina sapiā.
implet oīa. idq3 locupletius ex irrationabi
liū sensib⁹ q̄3 ex rationabiliū disputatione
colligitur. ualidi⁹ ē eī nat͛e testimoniū. q̄3
doctrine argumētū. Cui autē ī cognitū est.
q̄3admodū suā tueat͛ salutē. si uirt⁹ suppetit
resistēdo. si uelocitas fugiendo. si astutia
p̄cauēdo. q̄s eis usū medēdi. herbarq3 do
cuit habē noticiā. Hoīes sum⁹. et sepe
specie herbar fallim͛. et plerūq3 quas sa
lubres putam⁹. noxias rep̄im⁹. Quotiens
ītē dulces epulas cibus letalis irrepsit. et
ītē ipas aulicor excubias ministror iu
talia regū feralis esca penetrauit. Fe

re solo norūt odore noxia · et pfutā discernūt ·
Nullo pūo · nullo pgustatore carpūt herbā ·
nec leditur · Melior enī magistra veritatis na
tura est · Hec sine ullius magisterio suavi
tatē sanitatis nr̄is īfūdit sensibꝰ eadē do
loris acerbitatē docet eē fugiendā · Hec mu
nita dulcior · hic mors amarior · hec cō
mēdat leene catulos suos · et īmitē ferā
materno mollit affectu · Hec tigridis iter
pellat ferocitatē · et īminētē eā pde reflec
tit · Naqꝫ ubi vacuū rapte sobolis cubile
repit · illico vestigiis raptoris īsistit · At
ille q̄uis equo vectꝰ fugaci · videns tn̄ ve
locitatē fere se posse pverti nec evadēdi
ullū suppetē sibi posse subsidiū · techā huiꝰ
modi fraude mollit · Ubi se ɔtiguū vide
rit sperā de vitro pīcit · At illa imagīe sui
luditur · et sobolē putat · Revocat īpetū · colli
gere fetū desiderās · Rursus īanī specie re
tenta totis se ad cōphēdēdū equitē viribꝰ
īfūdit · et iracūdie stimulo velocior fugiē
ti imminet · Ille iter spere obiectu sequē
tē retardat · nec tn̄ sedulitatē matris memo
ria fraudis excludit · Cassā versat ymagi
nē · et q̄i lactatura fetꝰ residet · Sic pietatis
sue studio decepta · et vindictā amitit et pro
lem · Qd nobis scripta affert q̄ dicit · Filij dilig
te pres vros · et parētes nolite ad iracūdiā
pvocare filios vros · Natura hoc īfūdit bes
tiis · ut catulos ppos ament · fetꝰ suos
diligat · Nesciūt ille odia novercalia · nec
mutato ɔcubitu parētes a sobole depuāt ·
neqꝫ noverūt pferre filios posterioris copu
le · supioris autē negligē · Norūt pigra

De tigride

ſua neſciunt caritatis differentiam · odiorum no
centiua · offenſionum diſcrimina · Simplex fera
natura eſt · neſcit calumnias veritatis · Sic enim
omnia temperauit deus · ut quibus minus rationis daret ·
plus indulgeret affectus · Que fera paruulis
ſuis non ipſa potiſſimum ſe offerat morti · Que
fera fetus ſuos in numeris licet obſeſſa cuneis
armatorum · non ſuis viſceribus tegat · Ingruat
licet telorum ſeges · illa tamen puulos ſuos intra
ſinu corporis ſeptos · immunes preſtat periculi · Quid
dicit homo qui mandatum negligit · naturam obliterat · — ·i· obliuiſcit ·
Filius patrem deſpicit · pater abdicat filium · Et
hoc putat iuſtum eſſe ubi dampnat fecunditas
Se potius predampnat · qui facit irritum eſſe quod ge
nuit Et hoc putat auctoritatis eſſe ubi steri
litatis natura multat · Exortem rationis canem eſſe — De cane ·
nemo dubitauerit · tamen ſi ſenſus eius vigorem con
ſideres · cenſes eum ſentiendi ſagacitate vim ſibi
rationis aſſciſcere Denique quod pauci in gimnaſiis
conſtituti · qui totam in diſcendo vitam longeui
tatem contriuerit · vix potuerunt cognoſcere
ut ſillogiſmorum coniunctiones contexerent · hoc
naturali canes erudicione comprehendere facile
poterit eſtimari · Nam ubi veſtigium leporis
ceruiue repperierit · atque ad diuerticulum
ſemitte venerit · et quoddam viarum compitum quod
partes in plurimas ſcindit · obiens ſingularum
ſemittarum exordia tacitus ſecum ipſe pertractat ·
velut ſagacitate ſillogiſtica voce colligendi
odoris emittens · aut in hanc partem inquit deflexit ·
aut in illam in inſſus eſt viam Superest igitur ut in iſta
ſe parte ſine dubitatione contulerit · Quod homines
vix prolixa compoſite artis meditatione componunt ·
hoc canibus ex natura ſuppetit · ut ante mendatium

dephēdat · poſtea falſitate repudiata ī ueriant-
ueritatē. Nōne totos dies ɔteru͞nt philoſophi
ꝓpoſitiones ſibi ī puluē͞z diuidentes · q̇ radio
ſibi deſcribu͞nt ſingulas · et ex trib9 cu͞z unā͞z
eā͞z uerā ē͞e neceſſe ſit · duas p̄mo īterficiu͞nt ·
tāq͞z mēdatio ɔɔruētes · et ſic ī ea q̄ relicta ē ·
uim ueritatis herere defini͞ut · Q̇s tā tenax
poteſt ē͞e b͞n͞ficij et memor g͞re · q̄ꝫ q̇dē pro
d͞n͞o et ī latrones īſilire noruerūt · et ɔ̄tra eoꝝ
accessꝰ prohibē͞re nocturnos · et mori pro d͞n͞is · et
cū mori cū d͞n͞is ſint pati · Sepe ēe necis illa
te euidentia canes ad redarguēdos reos ī di
cia prodiderūt · ut muto eoꝝ teſtionio ple
nūq͞z ſit creditū · Antiochie ferūt ī remotio
ri pte urbis crepuſculo necatū uirū · q̇ canē
ſibi adiūctū hēret · Miles q̇dā p̄dādi ſtudio
miniſter cedis extiterat · tectꝰ idē͞z tenebro
ſo adhuc diei exordio · ī alias ptes ɔceſſerat ·
Jacebat īhumatū cadauer · frequēs ſpectan
tiū uulgꝰ aſtabat · canis q̄ſtu lacrimabili · d͞n͞m
deflebat erupnā · Forte his q̄ necē ītulerat
ut ſe habet uerſutia humani īgenij ɔuer
ſandi ī medio auctoritate p̄ſūpta fidē aſſci
ſcerent ī nocētie · ad illā circūſpectātis ꝓpli ac
ceſſit coronā · et uelut miſ͞erans appropinqua
uit ad funꝰ · Tūc canis ſeq̄ſtrato paulisper
q̄ſtu doloris · arma ultionis aſſūpſit · atq͞z
app̄hēſū tenuit militē · et uelut epilogo
quodā͞z miſ͞erabile carmen ī murmurās u
niuerſos conuertit ī lacrimas · fidē p̄bationi
detulit · q̄ ſolū tenuit ex plurimis nec dimi
ſit · Deniq͞z ptu͞rbatꝰ ille q̄ tā maīfeſtū rei ī
diciē neq͞z odij · neq͞z īimicicia͞r · neq͞z īuidie ·
aut īiurie alicuiꝰ poterat obiectione ua

Nota mira
culū de
cane

creare. tamen diutius nequiit refelli. Itaque
quod erat difficilius ultionem persecutus est. quia defensi
onem prestare non potuit. Quid nos dignum nostro re
ferimus creatori cuius cibo vescimur. et dissimula
mus in iniurias. et sepe inimicis dei eas quas adeo
De agniculis accepimus epulas exhibemus? Quid agniculis sim
plicius quos minuscule puerorum comparamus in fan
tie? Sepe ex hiis in magno grege agniculus per
ovilia tota vagatur, errat a matre. et cum eam re
perire non possit. balatu frequenti absentem incitat. ut
responsure vocem excitet. quo ad eius sonum errabunda
replicet vestigia. Multis licet versetur in milibus
ovium. recognoscit vocem parentis. festinat ad ma
trem. lactis quoque maternum notos sibi fontes requi
rit. Quamvis sibi et potus desiderio teneatur. trans
currit tamen aliena ubera gravida. licet humo
re lactis exundent. Solam matrem requirit. solius
sibi maternum uberis pauperes sucos significant
habundare. Illa quoque inter multa agniculorum milia
solum filium novit. unus plurimorum balatus. eadem
species. sed illa tamen fetum suum discernit actis. et
solum filium tacito pietatis testimonio recognoscit.
Pastor errat in discretione ovium. agniculus in agni
tione matris nescit errare. pastor fallitur spe
cie. sed ovis pietate non fallitur. unus odor omnibus.
sed tamen habet nata odorem suum domesticum. que so
boles cara speciali quadam videtur pietate redo
lere. habet suos usus natura et sensus domesti
cos. vix in fantulo caput dentes prorumpe. et iam no
uit sua arma temptare. Nondum catulo dentes.
et tamquam habeat. ore pro se querit ulcisci. Nondum
tenero cornua. et tamen fronte pludit. atque
De lupo. ea que nondum expertus sit. tela minatur. Lupus si prior
ora hominem viderit. vocem eripit et despicit cum

tanq̄ victor vocis ablate. Ideo ſi ſe p̄viſū ſenſit
deponit ferociā. nō poteſt currē. Leo gallū et
maxīe albū veret. Capra vulnerata dictamū
petit. et de vulnē excludit ſagittas. Norūt et
beſtie remedia ſua. Leo eger ſimia q̄rit. ut de
voret q̄ poſſit ſanari. Leopardꝰ capree agreſtis
ſāguinē bibit. et vim languoris euitat. Oīs fera
egra canis hauſto ſanguinē curat. Urſꝰ eger
formicas deuorat. Ceruus olee ramuſculos
mādit. Ergo fere norūt ea petē q̄ ſibi proſūt.
tu ignoras o hō remedia tua? Tu neſcis quo
virtutē recipias aduerſario. ut te tanq̄ p̄viſus
lupꝰ effugē nō poſſit. ut oclo tue mētis eiꝰ ꝑ
fidiā dep̄rehēdas. et p̄or curſū verboꝝ eiꝰ ī
pedias. imprudētiā eiꝰ et acumen diſputati
onis obtūdas? Qꝫ ſi te ille p̄uenerit. vocē tuā
auferet. Et ſi obmutueris. ſolue amictū tuū ut
ſermonē reſoluas. Et ſi ī te ī ſrexerit lupꝰ. pe
trā accipe et fugit. petra tua xp̄s ē. Si ad xp̄m
ꝯfugias. fugit lupꝰ. nec terrere te poterit. hāc
petrā q̄ſiuit petrꝰ cū titubaret. et ī fluctibꝰ ī
venit. q̄r dexterā ap̄lexꝰ ē xp̄i. Quod dicā allio De allio
hoīes delectari. et illud ad eſcā ſumē. qd' et leo
pardꝰ fugit. Deniq; ſicubi alliū aliqs cōſcricā
dū putauerit. leopardꝰ inde reſilit nec reſiſtit.
Cuiꝰ venenata fera odorē nō poteſt ſuſtinē id
tu pro cibo ſumis et viſceribꝰ īfūdis īternis.
Sꝫ medicat' interdū doloribꝰ. Sumat' p̄ medi
camēto nō ꝑ cibo. Sumatur ab egrotātibꝰ. nō
ab epulātibꝰ. Medicamētū q̄ris. et ieiuniū
fugis. q̄i maiꝰ aliud remediū reperire poſſis?
Ieiuni hoīs ſputū ſi ſerpēs guſtauerit morit'.
Vides quāta vis ieiunij ſit. ut et ſputo ſuo hō
terrenū ſerpētē īterficiat. Et merito ſpirita

le · Quātā dn̄s ēē minusculis ī fudit prudētiā ·
De turt̄e · Turtur nido suo ne pullos suos ī curset lup⁹ scil
le folia supiacit · nouit ēn q̄ huiusmodi folia ·
lupi fugere ɔsueuerīt · Nouit uulpecula quo
posteritatē suā foueat · et tu ignoras · et tu ne
gligis quo aduersū lupos nequā spiritalis po
steritatē uite huius habeas tutiorē ~ Sz reuer
tam̄ ad seriē creature · et ɔsiderem⁹ qua rōne dn̄s
aliis bestiis angustiora colla formauit · ut le
onib⁹ · atq; tigridib⁹ · ursis q; · aliis plixiora ut
elefantis et camelis · Rōne euidens ēā ē · q̄z
illis feris q̄ carne uescuntur · nō erat op⁹ proli
xitate ceruicis · Nō ēn ī terras pascendi grā cer
uicē atq; ora deiciunt · sz aut carnū ī uadunt ·
De camelo · ac boue ouesq; discerpunt · Camel⁹ uō cū sit
altior quo herbis minutissimis pascentur · nisi
lōgiora usque ad terrā colla ad usū pastionis ex
tenderēt · Itaq; camel⁹ p rōne procetitatis sue
plixiora colla sortit⁹ est · Equ⁹ p rōne · bos q̄z si
De elefāte · mili modo · hec ēn pascuntur herbis · Elefant⁹
aūt ēē pminentē pmoscide ht · q̄z cū sit emi
nentior cunctis · ī clinare se ad pascendū nō po
test · Itaq; ei⁹ ad colligendū cibū utit̄ ministerio
eā ī mani bestie · et largi pot⁹ ī fūdit humo
rē · Ideoq; concaua ē · q° ad restinguendā · tante
bestie sitim · plenos lac⁹ hauriat · ut collecto
flumine possit ī undare potatē · Ceruix sane
minor ē quā poscat tanti corporis molles · ne
ea quoq; oneri magis eēt q̄z usui · Ideoq; nc
genua ī flectit · q̄z rigidiorib⁹ op⁹ fuit cru
rib⁹ q° uelut columpnis tanta posset mēbror ma
china sustinere · Calcaneū leuiter ī curuat ·
riget cetera mēbra pedū asūmo usq; ad imū ·
Nec sic nos ī anguillas sepe deponim⁹ · ita se

ē bestia potest tāta deflectī. Meritoq3 nō uol
uēdi se neq3 cubādi usū cū cetis aīantib9 potest
habē gmunē. Fulcit hinc inde trabib9 maxi
mis. ut ī sopno aliquatulū sīn piculo reflectat.
q2 pes ei9 nulla artuū giūctione distinguit.
Māsuetis ergo ueluti qdā fulchra coꝝ q̇b9 hic
usus ē parant ī genu. Ferre at et agrestibus
q2 nemo huiꝰ modi q̇b9 sustētari q̄ant ful
chra sustetnit. hic nect usus piculi. Naq3
arbori ī nixi. ā costas fricant. ā ī sopno sese
relaxāt q nō nūqiā iuēta atq3 īflexa. tāto
corpore frāgit. atq3 ille q se se ī eā refudeāt
corruit. nec erigere atq3 eleuare se potest.
Ubiq3 iacēs ī territa. ā gemitu suo pdit9 ster
nit. Dū uēre cutisq3 iuxta molliorib9 ad
uulnꝰ patet. Nā dorsū ei9 cutisq3 exteriōa nō
ulla facile solet tela penetrare. Sūt at qui
ꝑ ebur hac. illis īsidias parāt. ut arbores cas
quib9 se applicare cōsueuerīt. ex alia pte qua
ī frequētior usus eis sit aliquātū recidant
ut reflectētē se elefāto pōdꝰ mēbroꝝ eiꝰ sus
tinē nō possint. ruināq3 eiꝰ arcessant. Sed
si qs ista reprehēdit. reprehēdat et altitu
dines edificioꝝ. q2 citius grauē minat ru
nā. et difficiliꝰ lapsa reparant. Uerū si illa ā
ꝑ pulcritudine ā ꝑ specula frequētē attollit9.
Hec quoq3 ī elephantis probare debemꝰ qa
magnū rebus bellicis usū ministrāt. Inde gētes
psarū ferox bellis. ualida sagittis. oīq3 teloꝝ
iactu. q2 de supiorib9 ad īferiora ualidiore
nisu tela torquent. Acies coꝝ uelut gradi
entib9 turrib9 septa pcedit. In mediis cā
pis tāquā de muro dimicāt. et uelut ī ar
ce quadā et specula locati. spectāt magis

bella quam subeunt. ita altiori apiculo vident tuti
mollibus bestiarum. Quis enim eas adire audeat cum
desuper iaculis facile figatur. interius elephantorum
conterat in cursu. Denique cedunt illis acies
et armatorum cunei. et castra illa quadrata
solvuntur. Intollerabili namque impetu in hostes ruunt
ut nullo agmine bellatorum. nulla constipatione
militum. nullo clipeorum retardentur obiectu.
velut quidam mobiles montes versantur in preliis.
et ut colles alto eminent vertice. concitus fra-
gore omnium perturbant confidentiam. Quid his faciat
pedes. cuius lacertis validus et manu promptus.
cum sibi septus armatorum populis gradienti motu
murus occurrat. Quid faciat eques cuius
perterrefactus tante bestie in magnitudine diffugiat.
Quid faciat sagittarius. cum desuper ferrata virorum
corpora iaculi ictum sentire non possint. Bestia
quoque nec nuda facile penetrabilis ferro
sit. et munita loricis obvians sine sui periculo
acies secat et conterat turmas. Itaque ut im-
mensa edifficia. ita elefanti fundamentis vali-
dioribus sustinentur. Alioquin imparibus fulti pedibus.

De etate elefantis

intra breve laberentur etate. Nunc autem trecentis
et amplius ferunt annis vitam producere. quare omnia sibi
ad magnitudinem membra conveniunt. Ideoque non
districti ut nobis. sed compacti articulis sunt. quo sint ro-
bustiores. Quia cito hominibus si diu steterint aut
velocius cucurrerint vel vigiliter ambulaverint.
genua vexantur et plante. Coniuncta enim et ar-
ticulata facilius quam concreta atque solidata aut
doloris sensum. aut casum offensionis amittunt.
Et quid miraris si vestiti armis timentur. qui quidem
dentibus suis tanquam naturalibus spiculis armati
sunt. Promoscide sua quodque in voluerit frangit.

pede contrito compresserint · velut quodam lapsu ruine
ingentis examinant. Involuunt proboscide nemo
ra ad suam escam · et qui quondam altissimi dracones ser
pentinis quos ceperint spiris flagellant. plerumque
eas in orbe colliguntur · maxime cum de terra legitur
aut potus hauritur. Documento itaque nobis sunt.
quod nichil superfluum sit creatum Et tamen hec tante mo
lis bestia subiecta nobis · imperiis famulatur huma
nis. Et enim quando de hominis creatura dicturi sumus.
commendationem eius perstruere et prelibare debemus.
Videbatur nichil elephantis creatum habere robustius.
nichil tam terribile ut proceritatem · nichil tam ferum
quam leones ut tigrides sunt · et hec famulantur homini · et
naturam suam deponunt humana institutione · obli
viscuntur quod nata sunt · induunt quod iubentur. Quid
multa? Docentur ut parvuli · famulantur ut infirmi ·
verberantur ut timidi · corriguntur ut subditi. In
mores nostros transeunt · quando motus proprios perdiderunt.
Mirabilis igitur natura in maximis · mirabilis enim in
excelsis dominus · mirabilis et in minimis Sic enim
non minus plana corporis quam motum alta miramur.
non plus altitudinem cedri stupemus · quam vitis aut ole
e brevius fecunditate · ita non amplius miror ele
phantum quia procerus est · quam murem quia terribilis ele
phanto est. Nature igitur hec potentia est ut terribilia
aliis · aliis meticulosa sint Est enim donata pro
gativa quedam singulis creaturis · ut quibusdam privile
giis propriis fulciantur. Formidabilis taurus ele
fantus · murem timet Leo quidem rex ferarum · exi
guo scorpionis aculeo exagitatur · et veneno ser
pentis occiditur Eximia leonis pulcritudo coma
tus cervice thoros excutit · vel sublato pectore

attollit ora sed quis non miretur tam brevi scorpionis aculeo ut incorporeum putes ingentium corporum exigere mortem. Nec hoc quisquam reprehendat quod creator serpentis creaturis suis aliaque ut animalium ut herbarum genera venenata miscuerit. Nota sunt enim hec ad correptionem nostram non ad deformationem. Namque ignavis qui infirmis que impiis plerumque offensioni atque terrori sunt aliis usui. Ita sunt hec ut pedagogi parvulis amari videntur acerbi et molesti formidabiles verbere. libertatem lasciviendi negant necessitatem discipline exigunt. pueriles animos ne luxu defluant terrore constringunt. Ideoque horum austeritate frugi evadunt. sobrii continentes laudi magis quam ludo dediti. Vides quod terribilia illa flagella proficiant? Sic et serpentes flagella sunt eorum quibus infirma animi etas et quedam puerilis mentis est virtus. Ceterum fortioribus nocere non possunt. Denique confidenti in domino dictum est. Super aspidem et basiliscum ambulabis et conculcabis leonem et draconem. Paulum momordit vipera et putabat eum qui pectore vix de naufragio servatum veneno esse moriturum. Sed postea quam inviolabilis mansit excussa in ignem vipera. plus apud incredulos venerationis invenit. Sed et ipse dominus ad omnes ait. Qui crediderit et baptizatus fuerit hic salvus erit. Qui vero non crediderit damnabitur. Signa autem credentium hec dixit fore ut serpentes manu mulceant. venena hiis atque omne mortiferum esse si biberit nocere non posset. Tua igitur tibi magis incredulitas o homo quam venena metuenda serpentium sunt. Time igitur illa ut salu

te acq̄ras dū formidant illa. ad fidē prouocari
te possit. Ar sideṝ nō times. uel ultricia psīdi
e uenena formides. Nūc qm̄ et elefantos ui
des t̄ subditos. et leones tibi subiectos. nosce te
ip̄z o. hō q̄r nō ut fecerunt appollinis phitii. sed
salomonis sc̄i q̄ ait Nisi scias te formosa ī mu
lierib3. Quāq3 multo ante moyses ī deutronomio
sc̄psit Attende t̄ o hō. tibi attende ait lex.
Et ppha ait Nisi scias te. Cui hoc dicit. formo
sa inq̄t ī mulierib3. Que ē pulcra ī mulierib3.
nisi aīa q̄ ī utroq3 sexu p̄stātiā possidet pul
critudinis. Et merito decora ē. q̄ nō terrena sz
celestia. nō corruptibilia sz ī corrupta desiderat.
ī q̄b3 decus pire nō soleat. Corporalia eīz oīa
pcessu etatis a' ceritudīs ī equalitate marc
escunt. Hinc attēde dic moyses. ī qua tot
es. ī qua melior tua portio est. Deniq3 interp
tatus ē dn̄s q̄d sis tu. dicens Attēdite uobis
a falsis pphetis. Isti eīz aīaz debilitant. me
te subruunt. Nō igr̄ caro tu es. Q̄d eīz ē ca
ro. sīn aīe gubnaclo mētis uigore. Caro
hodie sumit. cras deponit. Caro tp̄alis ē.
aīa diuturna. Caro amictus ē aīe. q̄ se ī du
it q̄dd̄ā corpōis uestimēto. Nō igr̄ tu uesti
mētū es. sz q̄ uestimēto uteris. Ideo t̄ dicit
ut expolians ueterē hoīez cū actib3 ei9. no
uū ī duas. q̄ nō ī corporis qualitate. sz ī spū
mētis et agnitiōe renouat. Nō ī igr̄ caro es
tu. Neq3 eīz carnis dr̄. Tēplū eīz dei scm̄
ē. q̄d estis uos. Et alibi Tēplū dei uos estis.
et sp̄s scī habitat ī uobis. Sz renouans dr̄

Quid sit caro.

et fidelibus in quibus permanet spiritus dei. In carnalibus autem non permanet quia scriptum est: Non permanebit spiritus meus in istis hominibus quoniam caro sunt. Sed prius ipsius creationis nostre seriem consideremus. **Faciamus inquit hominem ad ymaginem et similitudinem nostram.**

Quis hoc dicit? Nonne deus qui te fecit? Quid est deus? Caro an spiritus? Non caro utique sed spiritus, cuius similis caro esse non potest, quia ipse incorporeus et invisibilis est, caro autem et comprehenditur et videtur. Cui dicit? Non sibi utique, quia non dicit faciam sed faciamus. Non angelis quia ministri sunt. Servuli autem cum domino et opera cum auctore non possunt operationis habere consortium. Sed dicit filio. Et si iudei nolint, et si arriani repugnent. Sed et conticescant iudei, et arriani cum suis patribus obmutescant, qui dum unum a consortio divine operationis excludunt, plures inserunt, et prerogativam quam filio negant famulis donant. Sed esto, ut adminicula servorum ad operandum deus nobis indiguisse videatur. Si operatio communis est cum angelis domini, numquid domini et angelis ymago communis est? Numquid angelis dicit: faciamus hominem ad nostram ymaginem et similitudinem? Sed quid sit ymago dei audi dicentem: Qui eripuit nos inquit de potestate tenebrarum et transtulit in regnum filii claritatis sue, in quo habemus redemptionem et remissionem peccatorum, qui est ymago dei invisibilis et primogenitus universe creature. Ipse est ymago patris qui semper est et erat cum patre in principio. Denique ymago est qui dicit: Philippe qui videt me videt et patrem. Et quomodo tu cum ymaginem vivam patris intuearis videas, dicis ostende nobis patrem? Non credis quia ego in patre et pa[ter]

ī me eſt. Imago dei uirtꝰ ē. nō ī firmitas. Imago
dei ſapiā ē. Imago dei iuſticia eſt. ſꝫ ſapiā diuinā
ē. et ſempitēna iuſticia. Imago dei ē ſolꝰ ille qui
dixit. Ego et pr̄ unū ſumꝰ. Ita habet ſimilitudi
nē prīs. ut diuitatis et plenitudis habeat unita
tē. ubi dic̄ faciamꝰ. quō ī equalitas? Cū itez di
cat. ad ſilitudinē nr̄az. ubi ē diſſimilitudo? Sic
et ī euāgelio ubi dic̄. ego et pr̄. utiqꝫ nō una p
ſona eſt. ubi aūt ait unū ſumꝰ. nulla ē diſcrepā
tia diuitatis aut opis. Nō igr̄ ī utroqꝫ una pſona.
ſꝫ una ſubſtantia eſt. Et bn̄ addidit ſumꝰ. qr̄ ſep
ee diuinū eſt. ut coetēnū credas. quē putabas ee
diſſimilē. Eternꝰ ē eīz. de quo dic̄ moyſes. Qui ē
miſit me. pulcre ēt illud pmiſit. ego et pr̄. Na
ſi patrē pmiſiſſet. tu minorē filiū iudicares. ſꝫ
pmiſit filiū. quē nō gueit credi patrē ſupiorē.
Adiunxit patrē. ut aduertas deū patrē et filiū eiꝰ or
dinis pīudicio nō teneri. Attēde ī qt tibi ſoli. Ali
ud eīz ſumꝰ nos. alia nr̄a. alia q̄ circa nos ſt̄. Nos
ſumꝰ. hoc ē aīa. et mens. nr̄a ſut corporis mēbra
et ſenſus. eiꝰ. Circa nos aūt. pecūia ē. ſuiſ ſt̄. et
nūc iſtiꝰ apparatꝰ. Tibi igr̄ attēde. et te ipz ſcito.
hoc ē nō quales lacertos habeas. nō q̄ta corpis
fortitudīez. nō quātas poſſeſſiōes. quātā potētiā.
ſꝫ qualē aīaz ac mētē. unde oīa ꝯſilia pficiſcūt.
ad quā opū tuorū fructꝰ refert. Illa ē eīz plena
ſapiē. plena pietatis. atqꝫ iuſticie. qm̄ oīs uirtꝰ
adeo eſt. cū dixit dꝰ. Ecce ego ierlm̄ pinxi
muros tuos. Illa aīa adeo pingit. q̄ habet ī ſe
uirtutū grāz renitētē. ſplendorē qꝫ pietatis.
Illa aīa bn̄ picta ē. ī qua elucet diuine opati

omnis effigies. Illa aĩa bñ picta ẽ. ĩ qua ẽ splẽdor
glĩe et paterne ymago substãtie. Sedꝫ hãc y
maginẽ. que refulget pictura p̃ciosa ẽ. Sedꝫ
hãc ymaginẽ. adã. ãte pctm̃ fuit. Sꝫ ubi lapsꝰ
est. deposuit ymaginẽ celestis. sũpsit terrestris
effigiẽ. Sꝫ fugiamꝰ hãc ymaginẽ. q̃ ĩtrare ciui
tatẽ dei nõ potest. qꝛ scriptũ est. Dñe ĩ ciui
tate tua ymaginẽ eorũ ad nichilũ redigeſ. Nõ
ĩtrat ĩdigna ymago. et q̃ intrat excludit. Quia
nõ ĩtrabit ĩ eã oẽ coĩe. et q̃ facit execrationẽ
et mẽdatiũ. Sꝫ ille ĩtrabit ĩ eã. cuiꝰ ĩ frõte agni
nomẽ sc̃ptũ est. Aĩa igr̃ nr̃a. ad ymaginẽ dei est.
In hac totꝰ es hõ. qꝛ sine hoc nichil es. sꝫ es ter
ra. et ĩ terra resolueris. Deniqꝫ ut scias qꝛ sine
aĩa caro nichil est. Nolite ĩquit timẽ eos qui
possũt corpꝰ occidẽ. aĩaꝫ aũt nõ possũt occidẽ.
Q̃d igr̃ ĩ carne p̃sumis q̃ nichil amittis. si carnẽ
amiseris? Sꝫ illud time. ne aĩe tue defrauderis
auxilio. Quia quẽ dabit hõ cõmutatõeꝫ pro aĩa
sua. ĩ qua nõ exigua sui portio. sꝫ totiꝰ hũane
uniuersitatis substãtia est. Hec est p qua ceteris
feraꝝ. auiũqꝫ dñaris aĩantibꝰ. Hec ẽ ad yma
ginẽ dei. corpꝰ aũt ad spẽꝫ bestiaꝝ. In hac piũ
diuine imitatõis ĩsigne. ĩ illo cũ feris ac beluis
uile cõsortiũ. Sꝫ tractemꝰ latius. quid sit ad y — ut limatius
maginẽ dei. Caro nuq̃d ad ymaginẽ dei est?
Ergo ĩ deo terra est. qꝛ caro terra est. Ergo cõpo
reus deꝰ? Ergo ĩ firmꝰ ut caro. passiõibꝰ qꝫ sub
iectꝰ? Forte caput tibi uideať ad sĩilitudinẽ dei
qꝛ eminet. ꝰ oculi qꝛ ĩtuẽtur. ut aures qꝛ audiũt.
Sꝫ ĩ altitudinẽ spectes nõ proceri uidemꝰ. qꝛ pau

lului noctue eminus acertis. Sed ideo nō pu
det nos siluestribus deo dici. quia serpentibus ceterisque
reptantibus. aut quia damulis atque ouibus vel lupis.
celsiores sumus. Et quantum in ea parte cameli nobis
atque elefanti proceriores sunt. Obtutus est quidem
prestans spectare elementa mundi cognoscere.
quem nullus annunciet. sed tuus deprehendat aspectus.
Verum hoc ipsum quantum est quod uidemus. ut eo ad similitu
dinem dei nos esse dicamus. qui omnia uidet. spectat omnia.
latentes deprehendit affectus. scrutatur cordis occulta.
Non pudet hoc dicere. cum ipse me totum uidere non
possim. Quod ante pedes est uideo. quod a tergo est.
uidere nō possum. Ceruicem meam nescio. nō noui occ
ipicium. renes meos uidere nō possum. Similiter
quantum est quod audimus. cum id quod paululum distet. ui
dere et audire nō possimus? Si interiecti parie
tes sint. impeditur aspectus. impeditur auditus. Deinde
corpus nostrum uno in loco heret. et angusto includitur
spacio. Omnes fere latiores sunt homine. omnes et velo
ciores. Non ergo caro potest esse ad ymaginem dei.
sed anima nostra que libera est. et diffusis cogitationibus.
atque consiliis huc atque illuc uagatur. que considera
do spectat omnia. Ecce mente sumus in italia. et cogitamus
que ad orientales vel occidentales partes spectare uide
antur. et cum illis uersari uidemur. qui in persida sunt
constituti. et illos uidemus qui degunt in africa. si
quos cognitos nobis ea terra suscepit. Sequimur
proficiscentes. inheremus peregrinantibus. copula
mur absentibus. alloquimur separatos. Defunctos
quoque ad colloquium resuscitamus. eosque ut uiuentes
complectimur et tenemus. et uite officia hiis usum
que deferimus. Ea igitur est ad ymaginem dei que non

cōporē estimat̄ . sꝫ mētis uigore q̄ absētes uidet
trās maxima uisu obit . penetrat aspectu . scrutat̄
abdita . huc atqꝫ illuc uno momēto sensus su
os ꝑ totius orbis fines . et mūdi secreta circūfert .
Que deo iungitur xp̄o adheret . Descēdit ī in
fernū atqꝫ ascēdit . libera uersat̄ ī celo . Deniqꝫ
audi dicētē . Nostra cōuersatio ī celis ē . Nō ē ergo
ad ymaginē dei . ī qua deus sēp est ? Sꝫ audi qr
ad ymaginē dei . Dic enī aplūs . Nos itaqꝫ oēs
reuelata facie gl'iam dei speculātes . ad eādē
ymaginē reformamur a gl'ia ī gl'iam . sic a dn̄i
spū . Quia igr̄ cognouimus aīam ēē ad yma
ginē dei . nūc cōsideremus utrū de aīa potuit
dici faciamus hominē . Sꝫ audi et istud . qr aīa
noīe hoīs nūcupat̄ . Scriptū ē enī ī genesi . fi
lii aūt ioseph q̄ facti st̄ illi ī egypto . aīe nouē .
Oēs g° aīe q̄ ī trāsierūt ī egyptū . septuagī
ta qn̄qꝫ aīe . Et multo apertius aīa ut hō
latine . ut grece antropos dr̄ . alter ab huma
nitate . alter ab ītuendo habēs uiuacita
tē . Que magis aīe . qm̄ corpori cōuenire nō du
biū est . Cui rei ēē illud iure cōcurrit dictū
ī trenis ieremie . bonus ē dn̄s sustinētibus eū .
aīe q̄ querit illū . De hoībus dixit . et aīam addi
ciendā putauit . Melius enī cōuenit ista si sola
sit . abducēs se a corporis cēno et a cupidi
tate carnali . Ipa ē ad ymaginē dei cōfor
mis dn̄i ihū . Q' aūt cōformes filii dei . facti
sūt . Sic enī legimus dicētē paulo . Scimus
aūt qm̄ diligētibus deū oīa cooperāt̄ ī bonū .
his qui scd'm propositū uocati sūt sc̄i . Q'
p̄sciuit et p̄destinauit cōformes fieri y
maginis filii sui . ut sit ipe p̄mogenitus in
multis fr̄ibus . quos aūt p̄destinauit hos et

uocauit . et quos uocauit . hos et iustifica
uit . quos autem iustificauit . hos et clarifica
uit . Verum ipse secundum corpus an secundum animam iusti
ficatio tibi conferri uideatur . queso respondeas .
Sed dubitare non potes . cum iusticia unde iu
stificatio deriuata est . mentis tue utique non cor
poris sit . Pictus es igitur o homo . pictus a domino deo tuo .
bonum habes artificem atque pictorem . Noli bo
nam delere picturam . non fuco . sed ueritate fulgen
tem . non cera expressam . sed gratia . Deles picturam muli
er . si uultum tuum materiali candore oblinias .
si acquisito rubore perfundas . Illa pictura uicij non
decoris est . Illa pictura fraudis non simplicitatis
est . Illa pictura temporalis est . aut pluuia . aut sudore
tergitur . Illa pictura et fallit et decipit . ut ne
que illi placeas . cui placere desideras . quia intelli
git non tuum sed alienum esse quod placet . et tuo
displiceas auctori qui uidet opus suum esse dele
tum . Dic michi si supra artificem aliquem inducas
alterum qui opus illius superioris nouis operibus obdu
cat . nonne indignatur ille qui opus suum adulte
ratum esse cognouerit . Noli tollere picturam dei .
et picturam meretricis assumere . quia scriptum est . Tollam
igitur membra christi et faciam membra meretricis ? Ab
sit . Nam si quis adulterat opus dei . graue crimen
admittit . Graue est enim crimen . ut putes quod melius
te homo . quam deus pingat . Graue est ut dicat de te
deus Non agnosco colores meos . non agnosco
ymaginem meam . non agnosco uultum meum . quem
ipse formaui . Reicio ergo quod meum non est . Illum
quere qui te pinxit . cum illo habeto consortium . ab illo
sume gratiam cui mercedem dedisti . Quid respondere

De pictura hominis .

bis. Et si graue ē adulterare op9 dei. q̊d de illis
dicim9 q̊ īterficiūt op9 dei. q̊ humanū sāgui
nē fūdūt. q̊ uitā quā de9 donauit extor
quēt. q̊ dicūt tollam9 iustū qz īutilis est no
bis. Unde hō̄ lectū ē hodie. Vulpes foueas
habēt. et uolucres celi nidos. ubi requiescāt.
filius aūt hoīs nō habet ubi suū caput recli
net. Vulpis ergo se abscōdit ī fouea. auis
se tuet̄ ī nido. hō nō abscōdit̄ ī fouea. sz de
cipit̄. Fouea nō̄. os hoīs ē. fouea alta. est
pect9 hoīs. ubi sūt noxia et fraudulēta ꝯsilia.
male cogitationes. Tu ābulas. et ali9 tibi
foueā parat. In medio laq̄orum ābulas. q̄s ab
scōderūt tibi ī uia īimici tui. Uia ergo cīrcū
spice. ut effugias sic dāmula de retibꝫ. et sic
auis de laq̄o. Dāmula retia aspect9 ui ua
citate declinat. Auis euitat laq̄os si ad sup
iora se ꝯferat. et terrena supuolet. In supio
rib9 eīz. nemo tēdit retia. laq̄ū null9 absco
dit. Ideo eui9 ꝯuersatio ī supnis est. hui9
nō solet ī pdā uenire captura. Sz q̊d mirari
si hō decipiat̄ ab hoīe. qn filī9 hoīs ubi requi
escēt nō hebat. Et ille q̊dē talez hoīez fecit.
ī quo capt̄ suū reclinaēt. Sz postea q̄z ī pecto
re nrō nō requies, pximi cepit eē. sz fouea. —
postea q̄z alter. alteri nectē cepit īsidias.
quē iuuare debēt. capt̄ suū xp̄s auertit
a nobis. Sz p̄sēa tū maluit illud mōti offerre
p nobis. Noli ergo eē fraudulēt9. crudelis. im
mitis. ut ī te xp̄s capt̄ reclinet. Deniqz cū fe
cisset piscīū beluas. ꝯfecisset ferarum gnīa. et
bestiarum nō requieuit. Requieuit aūt postea q̄z hoīez

ad ymaginē suā fecit. i q̄ requiescat. Audi dicentē.
Sup̄ quē requiescā. nisi sup humilē et quietū et tre
mentē uerba mea? Esto ergo humilis et quiet⁹. ut
i tuo d̄s requiescat affectu. Qui nō requieuit i besti
is. multo magis nō requiescet i pectore bestia
li. Sunt eni aī bestiales. sunt fere forma hoīnū
īdute. De quib⁹ dic̄ dn̄s. Attēdite uobis a fal
sis prophis q̄ ueniūt ad uos i uestitu ouiū. int⁹
aūt sunt lupi rapaces. In hijs g° nō requiescit de⁹.
requieuit i morib⁹ humanis. q̄r fecit d̄s ad yma
ginē et similitudinē suā. q̄m facit uirū qui
nō debet uelare caput suū. q̄m ymago et
gl̄ia est dei. Huic uiri aīe d̄r. Ecce ego ierl̄m
pinxi muros tuos. Nō dixit pinxi uentrē
tuū. nō dixit pinxi i feriora tua. s; dixit pin
xi muros tuos. ualida se asserēs homini mu
ror dedisse p̄sidia. ut si puigil speculator
i portis sit. obsidionis possit piculū ꝓpulsa
re. Dicit itaq; nō tibi uoluptates dedi. nō
illecebras cupiditatū. nō i cētiua luxurie.
nō aliment decoris ꝯcupiscētiā. s; dedi tibi
fūdamēta muralia. dedi t' turriū excelsa
fastigia. i q̄b⁹ ꝯstitut⁹ expugnari ab hoste
nō metuas. nec i gruētiū legionū terribi
lia. licet tēptamēta formides. Deniq; habes
i ysaia. q̄r iusti aīa dic̄ ul ecclia. Ego ciuitas
munita. ego ciuitas obsessa. Munita per
xp̄m. obsessa p dyabolū. S; nō debet obsidio
nē uereri. cui xp̄s adiutor ē. Munit eni grā
spirituali. et secularib⁹ piclis obsidet. Unde
et i cāticis habes dictū. Ego mur⁹. et ubera
mea turris. Mur⁹ ē ecclia. turres ei⁹ sūt sacer

dotes q̄b⁹ habūdat et de naturalib⁹ uerbū. et
de moralib⁹ disciplina. Cognosce ergo te de
cora aīa. q̄r ymago es dei. Cognosce te hō. q̄r
gl̄ia es dei. Audi quō gl̄ia. pp̄ha dicit. Mira
bilis facta ē cognitio tua ex me. hoc est
ī meo op̄e. tua mirabilior facta ē maiestas. ī
ꝯsilio hoīs tua sapīa p̄dicat. Dū me ītueor.
quē tu ī ip̄is cogitatiōib⁹ occultis et ī terris
affectib⁹ dep̄hendis. scientie tue agnosco
misteria. Cognosce te g°. o hō quāt⁹ sis. et at
tende tibi neq̄n laq̄is īplicat⁹ dyaboli. fias
p̄da uenātis. ne forte ī fauces terri illi⁹ leoīs
ī currās. q̄ rugit et c̄ruit querēs quē deuo
ret. Attēde ē ut ꝯsideres q̄d ī te intret. q̄d ex
te exeat. Nō de cibo dico qui absorbet et e
gerit. s̄ȝ de cogitatione dico. de s̄mone asso.
Nō intre ītret alienī thori ꝯcupiscēcia. nō
irrepat tuā mētē. nō rapiat ocul⁹ tuus tra
seuntis femīe pulc̄tudīē. aīm⁹ nō īcludat.
Nō s̄mo tuus tēptamētor machīnas nectat.
nō ī dolo p̄dat. nō maledico p̄ximū aspgat
obp̄robio. uenatorē te fecit deus. nō expugna
torē. q̄ dixit Ecce ego mitto uenatores mul
tos. uenatores nō c̄minis. s̄ȝ absolutiōis. ue
natores nō culpe ūniq̄z. s̄ȝ grē. piscator xp̄i
es cui dr̄ Amodo eris hoīes capiēs. Sic mit
te retia tua. sic mitte oculos tuos. sic mitte
s̄mones tuos. ut nullū op̄mas. s̄ȝ alleuies. sol
uas fluctuātē. Attēde ī q̄t ē. Sic sta. ne ca
das. sic curre ut ad brauiū p̄ueniās. Sic cer
tato. ut sepe decernas. q̄r legiptimo debet
corona certanti. Miles es. hostē diligenter

explora. ne tibi nocturnus irrepat. Athleta es. ma-
nibus adverſario prior eſto quam vultu. ne oculum
feriat tuum. liber obtutus ſit. arguto inceſſus ut
in vertice effundas. cedentem occupes. vulnus vigilan-
ti aſpectu evitas. forti congreſſu repellas.
Et ſi fueris vulneratus attende tibi. curre ad me-
dicum. quere remedium penitentie. Attende tibi quia carnem
habes que cito labitur. ut veniat tibi bonus animarum me-
dicus. ſermo divinus. Aſpergat te oracula domini. tamquam
medicamenta ſalubria. Attende tibi ne fiat verbum
abſconditum in corde tuo iniquum. Serpit enim ſicut vene-
num. et letalia infert contagia. Attende tibi ne obli-
viſcaris deum qui fecit te. ne nomen eius in vacuum
accipias. Attende tibi. lex dicit. ne cum manduca-
veris et ſaturatus fueris. et domos hedifficaveris
et habitare ceperis. et pecoribus tuis repletus fueris.
et auro et argento habundaveris. et omnibus quecumque
tibi fuerit in multitudine. exaltes te corde tuo.
et obliviſcaris dominum deum tuum. Quid enim habes homo quod
non accepiſti? Nonne hec omnia ſicut umbra preterierunt?
Nonne domus tua hec. pulvis eſt et ruina? Non-
ne hec omnia fabula? Nonne ſeculi theſaurus va-
nitas eſt? Nonne tu ipſe es cinis? Reſpice in ſe-
pulcra hominum. et vide quid ex te niſi cinis et oſſa
remanebunt. hoc eſt ex corpore tuo. Reſpice igitur
et dic michi quis ibi dives. quis pauper ſit. Diſcerne in-
opes ac potentes. Nudi omnes naſcimur. nudi mori-
mur. Nulla diſcretio inter cadavera mortuorum.
niſi forte quia gravius fetent divitum corpora diſten-
ta luxuria. Quem audiſti pauperem cruditate de-
functum? prodeſt illi inopia ſua. exercet corpus non
opprimit. Nec tamen audivimus iuſtum derelictum.
et ſemen eius querens panem. Omnis qui bene operatur in terra
ſua. habundat alimentis. Attende ergo tibi dives.

qr et tu carnē portas sic paup. Attēde tibi
paup. qr aīa tua p̄ciosa ē. Et si caro mortalis.
diuturna aīa ē. Et si tibi deest pecuña. nō de
est gr̄a Et si nō est dom9 āpla. nō diffusa pos
sessio. celū patet. terra libera est. Oib9 in
cōe elemēta donata sunt. patet eqȝ diuitib9
atqȝ paupib9 ornamēta mūdi. Nūqd pulc
ora p̄ciosissimarȝ domorȝ aurata laqaria.
qȝ celi facies stellis īsignita fulgētibus?
Nūqd latiora diuitū rura. qȝ spacia terrarȝ.
Vnde ad vos q domū ad domū. et villā ad
villā iūgit dictū est Nūqd soli habitabitis
sup terrā? Maiorē domū tu habes paup.
ī qua clamas et exaudiris. Disce ī qt pph̄a.
Quā magna ē dom9 dei. et īgens loc9 posses
sionis ei9. magn9 et nō habet finē. alt9 et
im mēs9 Dom9 dei. diuiti ē cōis et paupi
Difficile ē tn̄ diuitē itrare regnū celorȝ.
Sȝ forte doleas. q nullū tibi auratorȝ lignorȝ
lumē refulgeat. sȝ multo illustrior tibi lu
mie circūfuso luna resplēdet De hyeme
forsitan qreris. qr nulla tibi ypocausta anhe
lantib9 ignib9 vaporēt. sȝ habes solis calo
rē. qui t orbē terrarȝ tepet et hyberno te
defendat afrigore. An illos btos putas. qui
suorȝ sequētiū stipant cateruis? Sȝ q alie
nos pedes reqrūt. suis uti nesciūt. Deiqȝ
a paucis p̄ducūt. a plurimis portāt. Nisi
forte illud mirarīs qd habūdat auro argē
to pecuña. Qtis habūdat vides. qȝtis egeat
nō vides. Sȝ eburneis lectis accubēs p̄cio
sū putas. et nō ɔsideras p̄ciosiorē eē terrā
q paupi thoros gramīnū strauit. ī qb9
dulcis requies. suauis est sopn9. quē ille

aurea ɔposit⁹ sponda tota puigil nocte q̄rit
et nō capit. Quāto te ille beatiorē iudicat
uigilās q̄ ſescere. Illud pterea qđ multo est
pstantius: qm̄ iust⁹ uir q̄ hic egruerit. illic ha
bundabit. Et q̄ hic laborē tollerauerit. illic ɔso
latione hebit. Q' at hic recepit bona. illic me
rcedē cor sperare nō poterit. Paupertas eñ me
rcedē suā reseruat. census assumit. Attende q̄
tibi paup. attende diues. q2 et ī paupertate et
ī diuitiis tēptamenta st̄. Ideo sapiēs dic̄ Diui
tias et paupertatē ne dederis michi. Et q̄ rōne
hoc petierit dic̄ Satis est eñ hoi habere qđ
sibi sufficit. q2 diuitie ut epulis uetere. ita aīmu
cupis sollicitudinib⁹ q2 distēdūt. Ideoq2 petit
ɔstitui sibi. que op⁹ sūt ad sufficientiā. ne
repletus inq̄t mēdax fiā. et dicā Q's me ui
det? Aut factus paup. furtū faciā. et iurē ī
noīe dn̄i. Fugiēda igr̄ uel cauēda st̄ tēpta
menta mūdi. ne paup desperet. ne diues opu
lens ī solescat. Sc̄ptū est eñ Cū expuleris ɔē
tes. et ceperis uti terris eaꝝ ne dicas uirt⁹ mā
et man⁹ mea hāc m̄ possessionē parauit. Sic
ē qui opes suas merito ascribit suo Et ideo
q̄ probat⁹ propriū nō agnoscit errorē. sꝫ lōgo
trahit fune pctīn Nā si credat qđ accessio pe
cunie ꝯ fortuitu euenit. ꝯ turpis astutie sit.
nō habet locū ī solētia. Inqb⁹ aut nulla laus.
ꝯ ī aīis labor. aut cupiditas ī uerecūda sit.
modū nesciēs ponē uoluptati Sꝫ iā ēe đ ipo
aliq̄ dicēda st̄ corpoē hoīs. qđ pstātis ceteris
decorē et gr̄a ēe. q̄s abnuat? Nā et si una atq2

De cōpore hoīs

cadē oīuz t'renoꝝ corpoꝝ uideat̄ eē ſba.
ſirmitudo et peruitas. q̄buſdā maior ī beſtijs.
forma tn̄ humani corpis eſt uenuſtior. ſta
tus erect⁹ et celſus. ut neqȝ enormis proci
tas ſit. neqȝ uilis et abiecta pauxillitas.
Tū ipa habitudo corporis ſuauis et grata
ut neqȝ beluina uaſtitas horrori ſit. nec
gracilitas tenuis ī ſirmitati. Ac primū
oīuz cognoſcam⁹ hūani corporis fabricaz
inſtar eſſe mūdi. Siquidē ut celū eminet a
eri terris mari q̄ uelut q̄dā mēbra ſt mūdi.
ita eē caput ſup̄ reliq̄s art⁹ nr̄i corpōis cām̄z⁹
eminē preſtātiſſimūqȝ eē oīuz iter eleme
ta celū tāquā arcē inter reliqua urbis me
nia Jn arce hac regalē quādā habitare ſa
piētiā ſcdꝫ propheticū dictū. qr ocli ſapiētis
ī capite ei⁹. hāc eē ceteris tutiorē. et ex illa
oīb⁹ mēbris uigorē puidētiāqȝ deferri. Q'd
eīz robur et ualiditas lacertoꝝ pficiat. Quid
uelocitas pedū. n̄ capitis uelut principis ſui
īmpialis q̄dā adminiculet̄ poteſtas. Ex hoc
eīz aut deſtituunt̄ uniuerſa. aut oīa fulciunt̄
Quid agat fortitudo. n̄ oculo duce utat̄ ī pre
liū. Q'd fuga. ſi deſit obtut⁹. Carcer ē totiꝫ
corp⁹. tenebroſo horrēs ſitu. niſi ocloꝝ illumi
net̄ aſpectu Q'd igr̄ ſol et luna ī celo. hoc ſūt
ocli ī hoīe. Sol et luna duo mūdi luminaria.
oculi at q̄dā ī carne ſidera fulgēt deſup et
īferiora claro illuſtrāt lumīe. nec patiunt̄
noctis q̄buſdā nos tenebris īplicari. Speculato
res q̄dā nr̄i. die ac nocte excubāt Nā et ex ſa

poze mēb's actis citiꝰ examinant et uigilātes cir
cūspectāt oīa. Viciniores eīʒ ſūt cerebro. ī de
oīs manat uſus uidēdi. Nec uero ꝑpropꝛe
q̄ſiʒ huc deſcēdiſſe me credat. q relicto uerti
ce oclos ꝑdicē. cū aliunū nō ſit ſūma re i pte
laudare. Oculos eīʒ certū ē ee capitis portioēʒ
Caput itaqʒ oclis explorat oīa. auribꝰ occulta
rimat̄. cognoſcit abſcōdita. audit quid aliis
agit̄ i terris. Ipē at̄ uertex capitis q̄ʒ ſuauis
et gratꝰ. q̄ʒ ſpecioſa ceſaries. q̄ʒ reuerēda i ſe
nibꝰ. q̄ʒ uenerāda i ſacerdotibꝰ. q̄ʒ terribilis
i bellatoribꝰ. q̄ʒ decora i adoleſcētibꝰ. q̄ʒ cōpta
i mulieribꝰ. q̄ʒ dulcis i pueris. Aliū ſexū cri
nita. aliū tōſa decet. Ex arboribꝰ licet q̄ hu
mani ſit grā capitis extimare. Incapite ar
boris oīs eſt fructꝰ. ubi oīs ē pulcritudo. Illiꝰ
coma. nos aut a pluuiis tegit. a defēdit a ſo
le. Tolle arbori comā. tota arbor igrata eſt. Q̄to
igr maior hūani capitis ornatꝰ eſt. q cerebrū
nrm hoc ē ſedē originēqʒ nroꝝ ſenſuū capillis
munit et ueſtit. ne a frigore uexet̄ a eſtu.
Illic eīʒ fons uniuerſoꝝ ē. Et ideo ubi i iuria
nocet. ibi grā ꝑminet. Q̄d ſn̄ capite ē hō. cū
totꝰ i capite ſit? Cū caput uideris hoīez ag̊
ſcis. Si caput deſit. nulla actio adeſſe poteſt.
Jacet truncꝰ ignobilis. ſn̄ honore. ſine noīe. So
la ere fuſa ꝑncipū capita et ducti uultꝰ de
ere. uel de marmore. ab hoībꝰ adorant̄. Nō im
merito igr huic q̄ſi cōſultori ſuo cetera mēbra
famulātur. et circūferūt illud ſeruili geſtamie
ſine munē atqʒ i ſublimi locatū uehūt. Und

De capillis

De capite

censoria potestate quo vult dirigit quorundam obsequia famulorum et precepta singulis obeunda decernit. Videas imperatori suo singula gratuito dispendio militare. Alia potat. alia pascit. alia defendunt. ut ministerium suum exibet. parent ut principi. famulantur ut domino. Inde velut quandam prodit tesseram. qua debeat pedes obire regionem. que militie. munia manus consumandis operibus exequatur. Quam vero abstinendi ut edendi formam

De fronte.

inposite teneat discipline. Huic frons libera nudis apta temporibus. que mentis habitum specie sui prodat. Nunc leta nunc tristior. nunc erecta ad severitatem. nunc ad lenitatem remissior que signis forensibus internam exprimat voluntatem. Imago quedam animi loquitur in vultu. fidei basis in qua cottidie domini nomen inscribitur et tenetur.

De supercilijs oculorum

Eadem gemine sepes superciliorum secuntur. que oculis munimenta pretendunt pretexunt grata. ut et venustas decoris arrideat. et elegantia protectionis assistat. Si quid enim de capite sordidum decidat aut arene pulvis. aut ros nebule/ aut humescentis ve titis sudor excipit supercilio ne teneras offensa acie visiones mollium perturbet oculorum. Adheret velut quibusdam montium superciliis oculi ut pregente montis cacumine tutiores sint. et tanquam in summo locati de quadam specula superiore universa prospectent. Neque enim oportebat eos humiles esse sicut aures. ut os. ipseque narium interiores sinus. Specula enim semper ex alto est/ ut advenientium catervarum hostilium explorari possit adventus. ne in

pruiſo occupet ocīatē · ut urbis ꝓꝑꝫ · ut ī pato
rīs exercitū · Sic latinū q̊ꝫ cauet̄ ī curſus · ſic
exploratores ī muris · aͤ ī mōtis excelſi ſupcilio ·
aut turrib9 ſīt locati · ut deſup ſpectēt pla
na regionū ī q̄b9 īſidie latronū latere nō
poſſint · In mari q̊ꝫ poſit9 · ſi q̄s terre appropin
quare ſe comicit · ī ſpa mali faſtigia · et cel
ſa antennar cornua noti explorator aſcē
dit · et adhuc īuiſibilē reliquis nauigātibus
emin9 terrā ſalutat · Ac forte dicas ſi ſpecla edi
cior neceſſaria fuit · cur nō ſup ſūmū uerti
cē capitis oclī ꝯſtituti ſt̄ · ſic canes · ut ſcara
beis ī ſūmo ſūt · Q̄b9 licet nullū capt appa
reat colla et dorſa tā̄ cēto cōpoīe celſiora ſt̄ ·
Sꝫ illis teſta ualida · nec tā tenuis mēbra
na ſic nobis q̄ facile poſſit offendi · rubo et
cetis ī terreſcendi ſentib9 · Aliis · q̊ꝫ cunctis
huiuſmodi ſpēs data eſt · ut poſſint oclos aut
ad ceruicē ꝯferre · ut equi · aͤ boues · ac ꝓꝑemo
dū oīs fere · Aut ad alas ſuas ut aues · quo tu
ta q̄ete potiatꝰ · Nobis āt et ī ſūma ꝑꝑe cor
poris pte ꝯſtitui oclos opotuit tāquā ī ar
ce · et ab omi ut minima offēſiōe defendi
Que duo ſibi ꝯpugnātia uidebatꝰ · Nā ſi
ī humili eſſet ꝓ tutamē mun9 ī pediretur ·
ſi ī uertice pateret ad īiuriā · Itaq3 ne ut
uſui muneris aliq̄d detraheret · ut aliq̄d ad
ꝓpulſādā īiuriā pſpiceret · eo loco oculos
ꝯſtituit · cui ſupcilia deſup nō minimū
ꝓtectiōis impertiant · Subter male aliq̄ꝫtu
lū eleuate haud exiguū munitiōis adiu

gerunt. Interiorem partem ſepiant nares. exteriorem quoque
frontis malarumque ſibi exuberantem. licet oſſium com-
pages connexa et equata confinia intervallare
videntur. inter hec medii ſunt oculorum orbes et tu-
ti ad cavendum et ad intuendum liberi. et decori
ad gratiam. ut potentes in criſtalli ſpeciem refulgentes. In

De pupillis oculi.

quorum medio pupille ſunt. quibus videndi munus operatur.
hee nequa incidentis iniurie offenſione ledantur. pu-
pillis hinc inde conſertis velut quodam vallo per-
circuitum muniuntur. Unde tutum ſibi auxilium
poſtulans propheta ait. Cuſtodi me domine ut pu-
pillam oculi. ut protectionis divine fretus tam
ſollicita et tuta cuſtodia quam pupilla oculi
tutiſſime quadam nature vallo munire dignatus
eſt ſimul quia innocentia et integritas levi ſor-
de aſperſa violatur. et gratie ſue munus amittit.
et ideo perſpiciendum ne quis eam pulvis erroris
obliniet. aut ulla vexet feſtuca peccati. quia ſcriptum
eſt Eice primum trabem de oculo tuo. et tunc vi-
debis eicere feſtucam de oculo fratris tui. Ita-
que propter oculos ferunt medendi periti cerebrum hominis
in capite locatum. Alios autem naturaliter corporis ſenſus propter
cerebrum finitimo quodam eſſe domicilia con-
ſtitutos. Inicium enim nervorum et omnium ſenſuum
voluntarie commotionis cerebrum eſt. atque inde
omnis eorum quam diximus cauſa manat. Initium autem
arteriarum et inſiti caloris quo animantur et tepeſiunt
vitalia. cor eſſe plerique arbitrantur. Senſuum
autem ſingulorum velut organum nervi ſunt. qui velut
condite et fides quedam de cerebro oriuntur et per
partes corporis in ſingula queque officia derivantur.

Ideoque mollius est ceteris cerebrum, quia omnes suscipit
sensus. Unde omnes nervi referunt universa, que
ut oculus viderit, ut auris audierit, ut odor
inhalaverit, ut lingua receperit, ut os sa-
poris acceperit. Quod enim molle ad compassionem ap-
tius; quod autem durum ex aliquo rigore nervorum ad
agendum efficatius. Prestantissimum quoque audien-
di munus est et visui supparem gratiam. Ideo aures
extantiores sunt, ut et ornatus decorem prestant, et ex-
cipiant omne illud quod quedam caverna sordium humo-
ris ne defluxerit. Simul ut in earum sinibus vox
repercussa sine offensione interiores ingredia-
tur anfractus. Nam nisi ita esset, quis non ad omnem
fortioris sonum vocis attonitus redderetur, cum
intra ipsa subsidia frequenter inproviso ictus cla-
more nos absurdescere sentiamus. Tum velut
quedam propugnacula videas pretendere adversus
frigoris asperitatem calorisque flagrantiam, ut ne-
que frigus penetret ductus patentes, neque
nimius adurat estus. Sinuatio autem interior
aurium modulandi quendam numerum prestant
et disciplinam. Siquidem per anfractus aurium quidam
rithmus efficitur, et modulis quibusdam ingresse so-
nus vocis exprimitur. Tenacius preterea in memoriis
accepti ipsos esse anfractus aurium usus ipse nos
docet. Siquidem velut gravius motum, ut in recessu
rupium, ut in anfractu fluminum vox auditur
dulcior, et responsa sua via referens echo re-
sultat. Ipse quoque sordes aurium non inutiles que
ligant vocem, ut tenacior eius in nobis et memo-
ria sit et gratia. De naribus autem quid loquar, que binis
et procero foramine antro quodam recipiendis De naribus.

odoribꝰ ꝑstat · ut nō ꝑfunctorie odor trāseat ·
ſʒ diutius hereat naribꝰ · et eā ductu cere
brū sensusqʒ depascat · Ideo diutiꝰ odor fla
grat acceptꝰ · qʒ sono resonat · ⁊ uisꝰ appa[re]t ·
plerūqʒ etiā tactu probamꝰ · q̄ oculis ꝓbare nō

De ore et lingua.

possumꝰ · Postremū quoqʒ officiū ē oris · ⁊
lingue · qd' tn̄ oībꝰ uires ministrat · Nā neqʒ
oculi uigorē uidēdi haberēt · n̄ uirtutē sbe cor
poralis acciperēt · q̄ cibo deferent et potu ·
neqʒ aures audiēdi · ⁊ nares odorādi · ⁊ manꝰ
tangendi · nisi corpꝰ oē cōfortet alimētis · De
ficimꝰ etiā uiribꝰ · n̄ eas cibi cōpetētis assidu
itate reparemꝰ · Deīqʒ cōfecti fame nullis ob
lectantur sensuū uoluptatibꝰ · ſʒ q̄ exortes

De dentibꝰ

cor delinimēta nō sentiūt · Ꝙd ḡo descrība
dentiū uallū · quo cibꝰ cōficit et plene fit
uocis expssio · q̄ sine dētibꝰ alimoīa delecta
ret · Deniqʒ cū maiores plerūqʒ cernimꝰ hoc
ipso citius senescē · qd' amissis dētibꝰ nullā
possint cibi uirtutē ualidioris assumē · Ideo
muta īfantia qʒ nō h̄t adhuc organū uo
cis · lingue qʒ nō solū ī loquēdo · ſʒ etiā ī edē
do · munꝰ pciosissimū ē · Ea etiā uelut plectrū
loquētis · et q'dā edētis est manꝰ · q̄ defluētē

De uoce .

cibū dentibꝰ suggerit et ministrat · Vox qʒ
aeris quodā remigio uehit' · et pīane por
tat' · eadēqʒ in sua aerē uerberat · nūc cō
mouet · nūc demulcet audiētis affectū ·
Iratū mitigat · fractū erigit · solat' dolētē ·
Sit igit' nobis canor cōe cū auibꝰ · ſʒ apud
quē? q' sono uocis utat' · Ꝙd' est rōnabile

nō potest ꝯ oībꝫ aīantibꝫ irrationabilibꝫ.
scilicet ēē cōē. Nā et ipsi sensus cōes nobis
sꝰ ꝯ aīantibꝫ cetīs. sꝫ tn̄ nō eadē hiis ee
tere aīantes ī dustria utunt. Erigit huc
cula ad celū oculos. sꝫ qd spectet ignorat
Erigunt fere. erigunt aues. Oībꝫ est liber
aspectꝰ. sꝫ soli inest hoī. cor q̄ aspiciat af
fectꝰ. Interra est. spectat oculis ortꝰ obitꝰ
qꝫ signoꝝ. uidet ornamētū celi. miratur
stellaꝝ orbes. fulgores qꝫ diuersos. intelligit
singloꝝ. Qn̄ esperꝰ surgat. qn̄ lucifer. cui
ille uespertinꝰ. ille matutinꝰ irradiet. Quos
motꝰ orion habeat. quos luna defectꝰ. que
admodū sol suos norit occasꝰ. etenim quoqꝫ
cursꝰ sui sollēpnitate custodiat. Audiunt
qꝫ aīantes cetē. sꝫ quis pter hoīez audire
deo agnoscit secreta sapiētie. Solꝰ hō ex
oībꝫ generibꝫ q̄ ī terris st̄ auditu et medi
tatione prudentiā colligit. q potest dicē
Audiā qd loqt̄ ī me dn̄s deꝰ. hoc ē p̄ciosis
simū. q hō diuine uocis fit organū. et cor
poralibꝫ labiis exp̄mit celeste oraculū
Sic illud ē. Clama. Et dixi. Qd clamabo. Dis
caro fenū. Accepit qd dicēt. Et clamauit. Sibi
hēant prudētiā suā. q radio celi spacia ter
raꝝqꝫ describunt. Sibi hēant ītellectū suū.
De quo dicit dn̄s. Et ītellctū prudētiū repro
babo. Neqꝫ numeros ronis ac modos et modu
los musice sapiē hoc ꝯstitui loco. sꝫ uā sa
piētiā de summo deo. q̄ dic ꝓpha. Incerta et
occulta sapiē tue manifestasti michi. Quid ee

loquitur de osculo oris, quod pietatis et caritatis est pignus? Osculantur se et columbe. Sed quid ad humanam osculi venustatem, in quo amicitie insigne humanitatisque perfulget, in quo plene caritatis fidelis exprimitur affectus? Unde et dominus velut prodigii genus in proditore condempnans ait: Juda, osculo filium hominis tradis? Hoc est caritatis insigne convertis ad signum proditionis et infidelitatis indicium, pacisque pignore uteris ad officinam crudelitatis. Hostiali igitur oris obsequio inferre potius necem quam caritatis federa referre, divine arguit vocis oraculo. Illud quoque percipimus quod soli homines ore exprimimus quod corde sentimus. Itaque cogitationis tacite mentis oris sermone signatur. Quid est igitur os hominis nisi quedam sermonis aula? fons disputationis, aula verborum, promptuarium voluptatis? Absolvimus velut quandam humani corporis regiam, in qua sit licet quedam quantitas portionis, forma tamen universitatis est. Deinde guttur, per quod toto corpori vitale commeatum et spiritus his commeatus infundit. Succedunt brachia et validi lacertorum thori, valide ad operandum manus, et procerioribus digitis habiles ad tenendum. Hic aptior usus operandi, hic scribendi elegantia. Et ille calamus scribe velociter scribentis, quo divine vocis exprimuntur oracula. Manus est que cibum oris ministrat. Manus est que prelatis emittet factis, que celebratrix divinorum sacrificiorum in sacris altaribus, per quam offerimus et sumimus sacramenta celestia. Manus est que operatur, parit atque dispensat divina mi-

De iuda

De gutture

De manibus

ſtera. cuius uocabulo nõ dedignatur ẽ ſe dei
filius de lazari. dicente dauid. Dextera dñi fe
cit uirtutẽ. dextera dñi exaltauit me. Ma
nus ẽ q̃ fecit oĩa. ſic deus dixit ops. Nõne ma
nus mea fecit hec oĩa? Manus ẽ totius corporis
ppugnaculũ. capitis defenſatrix. q̃ cũ ſit
loco inferior. totũ uerticẽ comit. et honeſto
uenuſtat ornatu. Q's digne explicet pecto
ris gratẽ. uel ſq3 mollicie? Aliter eẽ uiſcera
molliora nõ poſſent foueri. et i teſtinor ſing
duris haud dubie oſſibus lederent. Q'd tã
ſalutare q3 ut pulmo cordi finitimo limite
uigeret? Ut cũ exarſit cor ira et i digtioẽ.
pulmõis ſaguĩe atq3 humore citius tepeſcat. Ideo
mollior pulmo ẽ q̃ madet ſemp ſimul ut rigo
re i dignationis emolliat. Hec ideo ſtrictim
percurrimus. ut tãq3 i docti obuia pſtrigerẽ. nõ
tãq3 medici plenius ſcrutari uideamur et
pſequi. q̃ nature latibulis aſcondita ſt. Splen | De ſplene.
quoq3 ↄ iecore hẽt uiciniã fructuoſã. Q' du
aſſumit quo ipe paſcat. abſtergit q̃dq̃d ſordi
dũ dephẽderit. ut p fibras iecoris munitiõis
ciborum poſſit tenuis atq3 ſubtiles reliqe traſi
re. q̃ uertãt i ſanguinẽ. uiribus q3 proficiat.
et nõ cũ fimo et ſordibus egerantur. Inteſtinorum | De inteſti-
uẽo cõplexi orbes. et ſii aliq̃ licet nodo ſibi | nis.
tñ i uicẽ conexi. q̃d aliud niſi diuinã proſpi
cientiã creatoris oſtẽdũt. ut nõ cito eſca p
traſeat. et ſtatiz a ſtomaco detrudat? Q'd ſi fi
eret. iugis fames et ↄtinua uoradi libido
hoĩbus ingneret. Exinanitis eẽ uiſceribus et
exhauſtis dũ momẽtaria effuſioẽ uacuaret.

necesse erat inexplebili atque insatiabili cibi et potus generari cupiditate, qua sine dubio mors natura sequeretur. Ideoque provide conficitur primum esca in utero superiore. Deinde in iecore coquitur, eiusque vapore digestus transfunditur in reliquas corporis partes. eaque sibi aera alimentum humanam, quam iuvenes accipiunt ad incrementum, senes ad perseverantiam. Reliquum autem velut superfluum per intestina deducitur, et per illud ex transverso hostium derivatur. Denique et in Genesi archa noe ad fabricam humani corporis accipitur. de qua dixit Deus. Fac tibi archam ex lignis quadratis. mansiones facies in archa. et bituminabis eam intus et foris bitumine. et sic facies archam. Et infra. hostium facies ex transverso. Inferiora autem arche bicamerata et tricamerata facies. hoc ergo significat dominus quod hostium ex posteriore sit parte per quod egeratur ciborum superflua. Decorem vero creator non reduceret religare a vultu hominis avertit. ne dum alvum purgamus in conspectu nostro aspectum. Simul illud considera quod ea que pudoris plena sunt eo loci constituta sunt ubi operta vestibus dedecere non possint. Venarum pulsus ut in firmitatibus ut internuntius salutis est. Quedam tamen in toto diffuse sunt in corpore neque nude atque intecte sunt. et ita levibus operiuntur visceribus ut explorandi copia sit et celeritas sentiendi. quoniam nulla est nervorum crassitudo que pulsum possit obducere. Ossa quoque omnia tenuiter operta sunt visceribus. et revincta nervis precipue tamen capitis levi tecta sunt corio. Undique quo possit aliquid adversum ymbres et fri

De archa noe.

gora here mun̄imen. capillis dēfiorib9 uestiunt. Q̄d de genitalib9 loquar q̄ uenis e regione ceruicis p renes lūbosq3 deductis suscipiūt genitale seminū ad mun9 et ad grām procreādi. Q̄d de officio pedū. q̄ totū corp9 sine ulla sustinet oneris i iuria. Flectibile genu quo pacteris dn̄i mitigat offensa. ira mulcet. grā puocat. hoc eni3 pr̄is sūmi erga filiū donū ē ut i noīe dn̄i oē genu curuet celestiū et terrestriū. et i fernoꝝ. et oīs lingua ɔfiteat. qm̄ dn̄s ihs̄ i glīa est dei pr̄is. Duo eni3 sūt q̄ pacterīs deū mulcēt. hūilitas et fides. Spes ita q3 exp̄mit hūilitatis affectū. et sedule seruitutis obsequiū. Fides equat filiū pr̄i. ut q3 utriusq3 eādē gloria ɔfitet. Recte aūt nō plures. s3 duo sūt hoīs pedes. Quaterni eni3 pedes feris ac beluis sūt. bini auib9. Et ideo un9 q̄si de uolatilib9 ē ho. qui alta uisu petit et quodā remigio uolitet sublimiū sagacitate sensuū. Et ideo de eo dictū est. Renouabit sic aq̄le iuuēt9 tua. eo q̄ ppīor sit celestibus. et sublimior sit aq̄lis q̄ possit dicē. Nr̄a aūt ɔūēsatio i celis est. S3 ia finis s̄monī nr̄o sit. qm̄ ɔplet9 dies sext9. et mūdani opis suma ɔclusa est. pfecto uidelicet hoīe. i quo p̄ncipatus ē cūctarū uniūesaꝝ et suma q̄da uniūesitatis et oīs mūdane grā creatē. Certe desiderans silētiū. qm̄ requieuit d̄s ab oīb9 mūdi opib9. Requieuit aūt i recessu hoīs. requieuit i ei9 mēte. atq3 proposito. Fecerat eni3 honī3 ronis

De pedib9

hic icipit de die vii°

capace. imitatorem sui. virtutum emulatorem.
cupidum celestium gratiarum. In his requiescat deus qui
ait. Super quem requiescam nisi super humilem et que-
tum. et trementem verba mea. Gratias ago domino
deo nostro qui huiusmodi opus fecit in quo requiesceret.
Fecit celum. non lego quod requieverit. fecit terram non
lego quod requieverit. fecit solem et lunam. et stellas.
nec ibi lego quod requieverit. sed lego quod fecerit
hominem. et tunc requievit. habens cui peccata dimit-
teret. Aut forte tunc iam future dominice passionis
precessit misterium quod revelatum est. quia requiesceret
Christus in homine qui requiem sibi predestinabat in cor-
pore pro hominis redemptione. secundum quod ipse dixit.
Ego dormivi et requievi et surrexi. quoniam dominus
suscepit me. Ipse enim requievit qui fecit. Cui est
honor et gloria perpetuitas a seculis. et nunc et
semper. et in omnia secula seculorum. Amen.

Explicit examezon beati ambrosii episcopi.

Iste liber est domus montelli ordinis
cartusie. dyocesis tarvisine.
Scriptus per me fratrem guillelmum de quere.
professus eiusdem domus. 1468.

De vero iudicio iudicando Exēplū

Legit' ī legēda sc̄ti hugonis gronopolitani / q̄ dū iudex eēt // nūq̄ dignitas psone / nec q̄titas pecunie alicui p̄fuit / Nullū paupīas / nullū q̄tacūq̄z officiorū / siue et natalium / reū fecit / Nō mitiorē amicis / nō duriorē expt' est ī imicis / Nō q̄sidabat psona paupis / nec honorabat uultū potētis Itē

nota pulcrū exēplū de quodā pagano. —

legitur eciā ī libº q̄ d' thezaurꝰ paupū q̄ q̄dā fodientes ī quodā p̄fūdissiō loco / īuenerūt vnū caput / qd' accipiētes / attulerūt illd' ep̄o illiꝰ ciuitatis / et illud caput habebat labia ita uirida et recētia / ac si uiuū fuisset / Qd' uidēs p̄dictꝰ ep̄s / adiurauit ip̄m caput p uirtutē dn̄i n̄ri ih̄u x̄ / ut sibi dicēt cuius caput fuisset / Et caput ep̄o rēspōdit / Ego sū caput cuiusdā pagani iudicis et q̄ / amore uł odio / uel qualicūq̄z causa / quātucūq̄z magna / uł pua / nūq̄ a tramite iusticie recte diuerti / sȝ iuste sēp iudicaui / nō reuerēs psonā potētis / nec q̄siderans uultū paupis / Ideo dn̄s ih̄s xp̄s / deꝰ xp̄ianorū / dꝰ uerus / et hō uerus / m̄ iā p eē os lxxvii. anos geessit (?) uiuere / ut sic lauacrū sacri baptismatis p̄cipe merear / Audiēs aūt et uidēs ep̄us tāta dei mirabilia obstupuit / Et palā oībꝰ p̄dicari p̄cepit / Et sic postmodū caput illd' baptizauit / Quo baptizato / illd' capt q̄festim sp̄m emisit / gr̄as agēs deo et bt̄o ep̄o / Itē alanꝰ sup illud qd' legit' ī euāgelio mathei xxvi. Omīs eīz q̄ accepit gladiū / gladio pibit / Sic ī telligēdū est / Q' iudiciaria potestate abusꝰ fuerit / uel sibi ī iuste usurpauerit / gladio pibit / idest p usurpatione iudiciarie potestatis / dāpnabitur

Nō. vii..

B25.

HEXAMERON
S^TI^ AMBROSII.

M S.
1468.